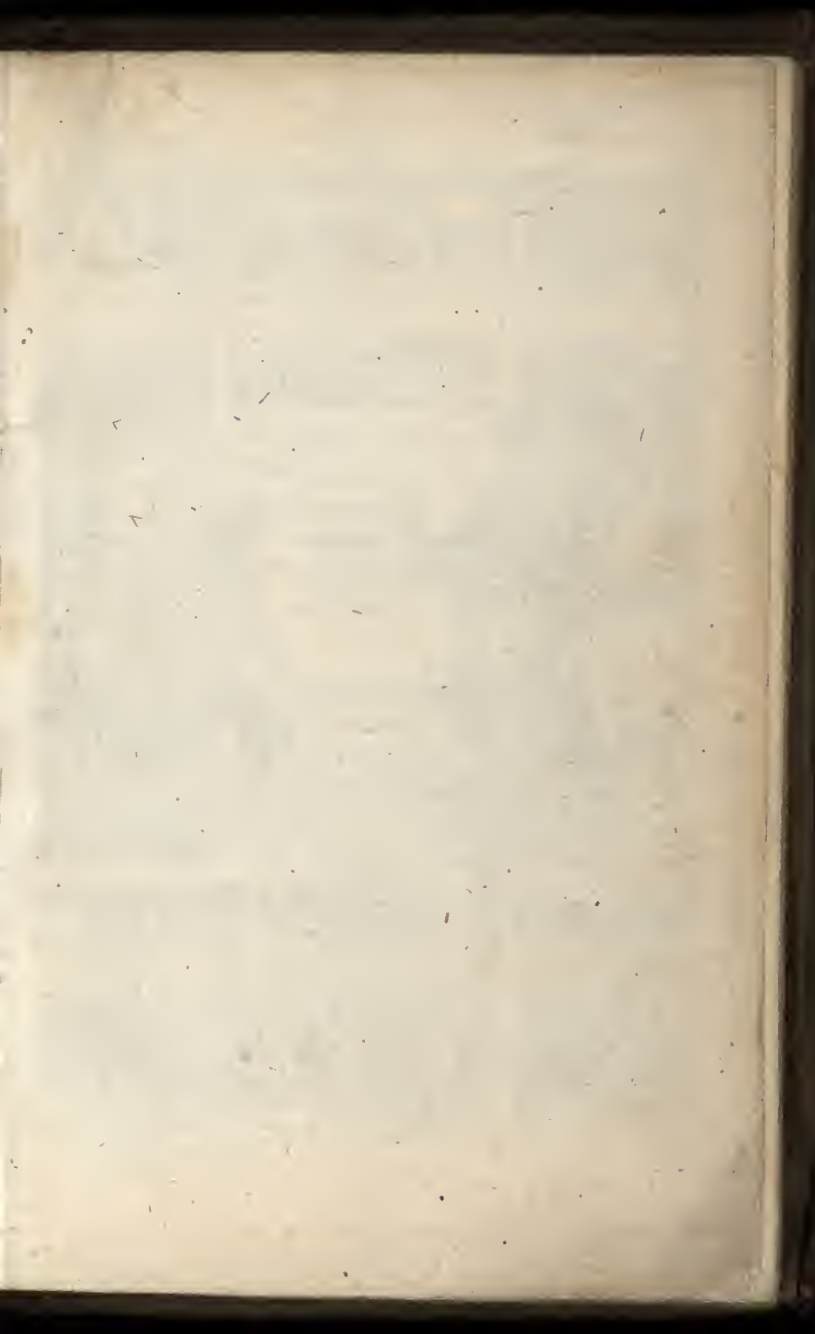

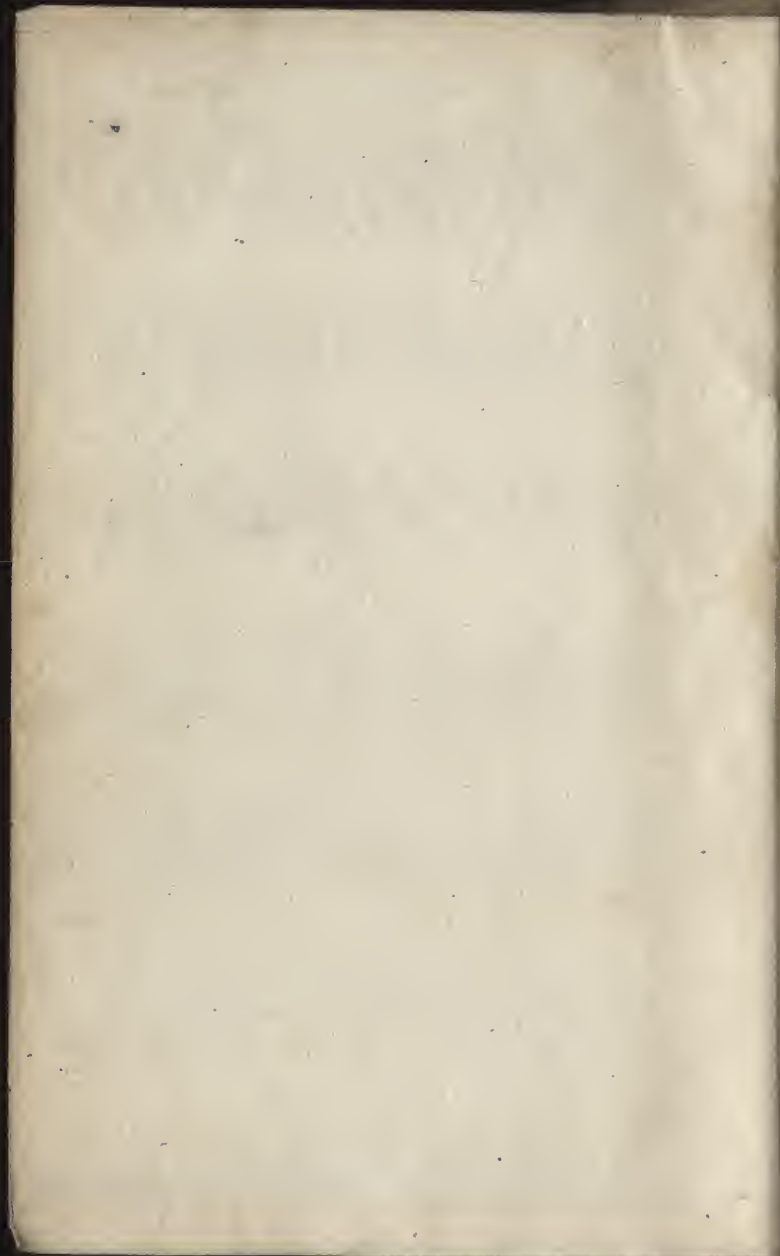
Libri getuuterd door C. de Vasse.
Exemplaren in UB te Groningen.
Leiden en Utrecht. Niet in
UB te Amsterdam

2^e Latijne editie 1652.

L.

44

JOH. AMOS COMENI
PORTAEL der
SÆCKEN
en Extraccken
VESTIBULUM
RERUM.
et Lingvarum.

Amsterdam
M.D.C.LVIII.

Crispyn de pas de l'ain.

Contenta sunt :

- I. Præloqvium , editionis hujus , *sic adornatæ* , rationem reddens , deq; amœno illius usu *Latinitatis Tyrocinii Magistrorum* informans , &c.
- II. Textus Vestibuli , *Rerum enarrans cardines.*
- III. Vestibularis Grammatica cum *translatione Belgica.*
- IV. Index geminus , *Vernaculus & Latinus*, loco Lexici.
- V. Appendix , exhibens:
  - (1) Exercitia Pietatis.
  - (2) Puerilem Ethicam.
  - (3) Præguſtum variæ Eruditionis.

Fulg. Mythol. I.

Primum Scientiæ VESTIBULUM puto, ſcire quæ neſcias.

Senec. Natur. Quæſt. l. 7. c. 31.

Rerum natura Sacra ſua non ſimul tradit. Initiatos nos eſſe credimus , in VESTIBULO ejus hæremus.

JOH: AMOS COMENI

Eerste Deel

Prima Pars

DER SCHOOL-GELEERTHEID,
SCHOLASTICÆ ERUDITIONIS;

genoemt

dicta

HET PORTAEL:
VESTIBULUM:

Inhoudende

Continens

De Grondtveste der dingen, en onser Wijsheyd om

Fundamenta Rerum, & nostræ Sapientiæ cir-

trent de dingen / als mede der Latijnschen Tael

ca res, ut & Latina Lingvæ

met de Moeder-tael;

cum Vernacula;

Coegesichte

Adornatum

Naec de Wetten des laetsten Spraeck-weeghs, en met veel Beelden

Juxta Leges novissimæ Methodi, multisq; iconibus

verlicht / met verlos en goetbindinge van den Schryber /

illustratum; permissu & approbatione Authoris,

à

JACOBO RĒDINGERO & J. S.

AMSTELODAMI,

Typis GABRIELIS de ROY,

Anno M. DC. LVIII.

1658

De Staten Generael der Vereenighde Neder-
 derlanden hebben geconsenteert / geaccoordeert en ge-
 octropeert: gelijckse by desen consenteren/ accordeeren en Octroperen
 aen Joh. Seidelius, omme vooz den tijdt van vjfsthien naest-komen-
 de en achter een volgende Jaren/ met seclusie van alle anderen/ bin-
 nen dese Geunieerde Provincien, Geassocieerde Landtschappen / Ste-
 den ende Leden van dien / te mogen doen drucken / binten / te ver-
 koopen / Vestibulum, Januam en Atrium van den H. Comenius, cum
 Grammaticis, Lexicis & annexis. Verbiedende allen ende eenen pe-
 gelijcken Ingesetenen van de voozsz. Vereenighde Nederlanden /
 Geassocieerde Landtschappen/ Steden ende Leden van dien / bin-
 nen den voozsz. thdt van vjfsthien naest-komende Jaren de voozsz.
 Boecken in 't geheel ofte ten deel nae te drucken / uyt-geven ende ver-
 koopen / ofte elders soo nae-gedruckt / binnen de op-gemelde Lan-
 den te bzenghen ; met de expresse clausule, dat de voozsz. Boecken
 in geenderley Talen moghen werden nae-gedruckt ; op de verbeurte
 van alle de nae-gedruckte Exemplaren / en daer-en-boven van een
 somme van drie hondert Carolus guldens / t' appliceren daer van
 een derden-deel ten behoebe van de Officier / die de Calangie doen
 sal/ het tweede derden-deel ten behoebe van de Armen/ en het reste-
 rende derden-deel ten behoebe van de voozsz. J. S. Et. Gedaeu ter
 Vergaderinge van de Hoogh-gemelde H. N. Staten Generael in
 den Haegh den een-en-twintighsten January Anno 1658.

J. SCHULENBORCH.

Ter Ordonnantie van deselve

(N.N.) R U Y S C H.

De Edele Mog. Heeren Staten van de Provincien/Hollandt/
 Et. gesien hebbende den Octrop van de Staten Generael /
 hebben vergunt aen Joh. Seidelius hare Brieven van Attache
 in communi & debita forma : gelijck by de Originelen in 't
 bzeebe te sien is.

Nobi-

Nobilissimis, Amplissimis, & Consultissimis

DOMINIS,

D. D. CONSULIBUS,

D. D. SENATORIBUS,

D. D. HOVETMANNIS,

D. D. DEPUTATIS:

PRO CERIBUS

Inclytæ REIPUBL. *Groninganae*

Magnificentissimis:

DOMINIS & MECOENATIBUS suis

GRATIOSISSIMIS,

Salutem in Domino!

Empe, quia qui gratus est futurus,
Nobilissimi & Potentes Domini,
ex præscripto Chryssippi velut in
certamen cursus compositus opperiri
debet tempus suum, ad quod dato
velut signo profiliat, haud videri mirum cui-
quam Vestrum debet, quod & ego à longo

DEDICATIO.

tempore beneficiarius Vester , properato jam impetu in publicū hoc gratitudinis theatrum prodeam ac profiliam. Illuxit nimirū desideratus ille dies , qvo me ad *profiliendum* voce *signoq;* exhortatur propitia mihi Occasio: estq; hoc , si ullum aliud , opportunum *tempus meum* , qvo magna mihi contentione opus esse judico , ut Vos beneficiis longissimè præcurrentes me **E V E R G E T A**s meos exiguā aliquā gratitudinis contestatione , si non planè assequar, pro virili saltem & è longinqvo qv. confecer. Septimus jam labitur annus , ex qvo præficere *exterum me* honorificæ Alumnorum **V V.** Inspectioni non fuistis dedignati. Exinde verò , eo me insuper favore ac benevolentia in *qvintum* usq; *annum* estis profecuti, ut nil tam ferax gaudii hodiernum reperiatur in animo meo, atq; renovata illa propensissimi erga me affectūs Vestri recordatio. Non memorabo jam effusam illam liberalitatem Vestram , qua me lautius tractari in statione mea voluistis , atq; mos receptus tum ferebat. Non prosequar.

DEDICATIO.

quar etiam facillimos (quoties occasio tulit) ad Vos aditus, non aures patientissimas, non responsa benigna, non cætera deniq; quibus excipere advenientis desideria mira comitate solebatis. Illud *unicum* condignè nunc celebrandum esset, quòd me pro LEGE & GREGE contra *inveteratas* hominum *contraventiones* decertantem, eâ mentis generositate ad extremum usq; sitis tutati, ut Urbi & Orbi palàm feceritis, quàm ex mente Pythagoræ *peregrinus justus civi injusto longè apud Vos præcellat*: & quàm immota adversus *contraventiones quasq;* perstetis mente in æquissimo pronuntiato Æschinis: *Idem dicere oportet tùm Oratorem, tùm Legem: Cùm autem aliam vocem Lex, aliam Homo edit, justitiæ Legis suffragari oportet, non dicentis impudentiæ.* Verùm enim verò, ne fortè Camerinam movere hac ratione velle videar, utq; *pacificum* potius *paci* dici manifestò me experiantur, lubens hîc (consilio Senecæ) ut *veteris incommodi memoriam circumcido*, ita *dolorum veterum conqvæstiones* in universû

DEDICATIO.

de traho: hoc solū gratissimo ore deprædicans, quod publicè tandem constare Oforibus meis volueritis, quo me amore ac favore Vestro sub ipsum adhuc functionis meæ finem dignum existimaretis? Quum n. aliò jam evocatus in frequenti Confessu Vestro comparèrem, eo fine, ut resignata tandem Provincia mea gratias VO-
BIS pro exhibitis mihi beneficiis Vestris agerem, eo me honore ac munificentia gratiosissimè dimisistis, ut si non verbis re ipsa saltem & facto honorificum illud *Platonis* usurpare super me videremini: *Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μὴ δὲν ἀδικῶν ὁ δὲ μὴ δ' ἐπιλέπων τοῖς ἀδικῶσιν ἀδικεῖν, πλεόν ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἐκείνης*, Honorandus quidem est ille, qui ipse quæ injusta sunt non agit; Sed qui ipsos etiam injustos injustitiam exercere minime sinit, is verò magis quàm duplici honore dignus apud Nos censetur.

Quocirca, ut & ego tandem gratitudinem meam publicè VO-
BIS approbem, hunc ipsum *Optimi Authoris* Libellum Splendidissimis Nominibus Vestris eâ quâ par est animi submissione inscribo: ut idem scil. & *testis exstet publicus*, VESTRÆ ergà me benevolentia non vulgaris, & *obses* vice versa certus, meæ ergà Illustre Nomen Vestrum observantia sempiternæ. Exiguum fateor,
nec

DEDICATIO.

nec fatis Authoritati Vestræ conveniens esse videtur munusculum ; Sedenim, cum juxta *Artaxerxis* apophthegma, non minus Regium summæq; humanitatis esse censeatis, parva lubenti faciliq; suscipere animo, quàm magna largiri, absit ut gratum id VOBIS fore diffidam, humanitatemq; Vestram Magnatum illorum virtuti postponendam existimem, quibus olim *vola aqua* non displicuit, *rapa oblat*a minimè sorduit, nec *haustus frigidæ* fuit despiciatui : præferam, cum tam confidenter insuper acclamare me audiam Senecam : *Non erit sine honore munus, quod aut nemo ILLIS alius dedit, aut tu alii nulli.* Quin etiam, si quid fortè munusculo huic defuerit, lubens ei, quicquid possim, superaddo ; affectum nimirum gratum, animum submissum, obsequium humile, preces devotas, vires paratas, adeoq; meipsum totum & omnia mea : nullus dubitans, quoniam ita munusculum cum auctario suo ferena fronte, clementi animo & gratiosa manu, a me humillimo Cliente Vestro sitis suscepturi. Quæ ipsâ spe impræsentiarum finiens, quàm submississimè GRATIÆ ac FAVORI Vestro me commendo ! Valete Domini Clementissimi : Deoq; Patriæ, VOBIS, mihi & bonis omnibus, quàm diutissimè vivite ! & si quid forte boni inesse Libello huic deprehenderit, fructum ejus in Alumnos Vestros quàm felicissimè transferte : quibus ego, ut bene valeant, et supra annos suos pietate ac literarum dote ditescant, animitus ex *Symmacho* apprecor !

Dab. Amsterod. ANNO M. DC. LVIII. d. 17 Julii, St. I.

Omni cultu & obsequio
MM. AA. VV.
devotissimus

IOHANNES SEIDELIUS.

Informatorium.

Benevolo Lectori, & imprimis Latinitatis Tirocinii Magistris, salutem & divinam benedictionem.

Vid nova hæc Vestibuli Lingvarum editio ab aliis ante hac ubicunqve luci datis differat, & de compendioſo ejus uſu, præmoneri operæ videtur pretium.

1. Textum damus Vernaculo-Latinum, non ex oppoſito ſibi, ſed ſub invicem, ut verbum verbo reſpondeat ubiqve, melioris evidentiz cauſâ.

2. Et quidem ita ut Vernacula præcedant, Latina ſequantur: quia diſcentes per nota ducendi ſunt ad ignota, non contra.

3. Præmittimus ubiqve interrogationes, ut quaſi dialogiſtica ſint omnia: quia ſic facilius attentio in rem præſentem excitatur, & repetitiones poſtea, examinâq; inſtituuntur.

4. Adduntur è regione *Picturæ* (in iis, quæ pingi potuerunt:) quia & delectare quærimus, & prodeſſe. Notum autem eſt pueros naturâ quodammodo picturis delectari, ſenſuſqve objectis ſuis magis affici præſentibus, quàm ſi de illis abſentibus tantummodo narretur.

5. Et quia Ingeniis cum vera *Vocum ſignificatione* veram ſimul *Rerum intelligentiam* imprimere quærimus, jungimus *Nomenclaturam* iconibus, cuiſlibet *Tabellæ numerum Periodi ſuæ*, cui illuſtrandæ adhibenda eſt, appingendo: ruruſumqve *Rem* quæamlibet *pictam* cum ſuo *Nomine* cifrâ eâdem notando.

6. Accedunt tandem Editioni huic ab ipſo *AUTHORE* ſubminiſtrata nobis *Exercitia Sacra Tironum, Ethica puerilis, & Præguſtus variæ Eruditionis*: de quorum uſu, quia per ſe notus eſt, dicere hic ſuperſedemus; hoc ſolum in gratiam eorum, quibus forte *pium & præclarum Magni Viri* inſtitutum ignotum adhuc eſt, in genere addentes; quod *Vir ſummo Scholarum bono natus* poſt multorum

Informatorium.

torum annorum meditationes, Librum tandem verè aureum, (*Methodum Lingvarum novissimam* dictum) ediderit, in quo præter *avia* Scholarum solidè commonstrata, ipsius *Didactica fundamenta* quàm felicissimè detexit, & *lingvæ cum rebus* (quæcunq; illa sit) *docendæ ac discendæ viam* prioribus longè planiorem aperuit. Totius rei cardo in eo vertitur, ut *vocum & rerum* juventuti instillandarum *par ratio* in Scholis habeatur, ne *Psittacorum aliàs* more verba ediscat, res non intelligat. Id ipsum verò, cum *nonnisi gradatim* fieri posse videret, per *gradus* quoq; eundem censuit; eoq; sub exemplo *Lingvæ Latine* (quæ *Europæarum gentium* est *Mercurius*) quomodo *lingva disci* debeat, *tribus Libellis* non sine magno *Eruditorum* applausu docuit: VESTIBULO nimirum, JANUA & ATRIO, quorum quivisq; suum habet *Textum, Grammaticam, & Lexicon*. In primo (Vestibulo) ponuntur *fundamenta*; in secundo (Janua) *simplex sed plena* Lingvæ totius exhibetur *compages*; in tertio (Atrio) omnes accedunt *elegantia*. De quibus, (ut omnibus aliis) si quis plenior informationem desideret, is *Opus Authoris Didacticum*, quod *hic loci* hoc ipso anno prodiit, consulat. Nos, quivis sit *Vestibuli*, paucis impræsentiarum subjungemus.

De Usu.

1. **D**iscipuli hîc instituendi recipiantur omnes *una eodemq; tempore*, ut idem semper pensum cum omnibus tractetur, sintqve Vernaculam promptè distinctèqve *legere & scribere gnari*.
2. Latinam lingvam legere & scribere discant ex primo *capite Grammaticæ*, tribus prioribus literis *Alphabetici indicis*, videlicet *A, B, C*: typisqve *Declinationum atqve Conjugationum*.
3. *Methodus studiorum* hæc est perpetua, ut non nisi *quatuor* *horæ*

Informatorium.

horæ quotidie tribuantur studiis, duæ ante, totidem post meridiem : sed tam serio impendendæ, ut quâlibet horâ novâ eruditionis accessio fiat notabilis.

4. Dimidia matutina semper tribuatur *Exercitiis sacris* : hoc est, Hymnis, Precationi Orationis Dominicæ, Symboli & Decalogi recitationi, dictisqve Scripturæ ediscendis, donec exactè sciant omnia.

5. Juxta artificiosum Vestibuli ordinem præmittatur semper illud Grammaticæ caput legendum, explicandum, memoriæ mandandum, quod ex ordine reali præcedit vel sequitur.

6. Ut : secundum caput de *Nomine*, juxta quod ipsæ Res sunt dispositæ : tertium de *Adnomine*, secundum quod *Rerum Modi* fundamentales, primaria scilicet *Rerum accidentia*, congesta sunt : quartum de *Pronomine*, ubi breviculæ commonstrationes *Rerum & accidentium comprehensæ*.

7. Inde transeat ad caput quintum de *Verbo*, juxta quod *Rerum Motus, actiones & passiones*, spectandæ veniunt. Hinc ad caput sextum de *Adverbis*, juxta quod *Actionum & Passionum Modi* expressi. Tum ad caput septimum de *Præpositione*, juxta quod *Rerum Actionumqve Circumstantias* videbis collocatas. Inde ad caput octavum de *Conjunctione*, secundum quod variæ *Rerum, Actionum, Circumstantiarumq; Coherentia* exprimuntur. Tandem ad caput nonum de *Interjectione*, in quo *Compendia Rerum & verborum* proponuntur, &c.

8. Ubique præceptor discipulis *legendo, explicandôqve præeat*, continuôqve ab expeditioribus lecta & explicata *reposeat*, & id unice operam det, ut continuâ lectione omnes tam attentos in rem retineat, ut eos fallendo quasi eô usque perducatur, ut *expeditiores* primùm memoriter reddere sciant, *mediocres* subsequantur, tandemq; & *tardissimi* assequantur.

9. Præmissis hoc ordine *Grammatica capitibus*, tractetur ipse textus Vestibuli hunc in modum : prælegat Præceptor paragraphum primò Vernaculé, *explicet quodqve vocabulum*, & mon-
stret

Informatorium.

stret rem ipsam, si haberi possit: sin, icones saltem. Tum *interpretetur*, verbúmque; Verbo reddens Vernaculo-Latinè, *jubeat* sex, octo, decem, pluresve, *imitari*, donec omnes promptè exponant, & memoriâ reddere sciant.

10. Sumendum itaque pensum *ab initio brevius*, unius & alterius sententiolæ: deinde *adauctius*, mediocribus ingeniis proportionatè: *ut ne statim ab initio nauseam concipiant* tenelli ad huc pueri ob graviora pensa, sed brevitate & facilitate illecti *eum voluptate* coeptum opus continent, & ne tardissimus quidem à tergo maneat.

11. Abeuntibus injungatur, ut domi illud ipsum pensum aliquoties relegant, exponant, describantque, ut à prandio primâ horâ memoriter recitare sciant, *primum Vernacula-Latinè*, sic: **Hoe verdeelt ghy de saecken?** *Quomodo dividis res?* **In alles!** *in Omne,* **Piet!** *Aliquid,* **Niet!** *Nihil:* deinde *Latina tantum*. Hoc peracto Præceptor exigit, ut *singulas voces seorsim Vernaculo-Latinè, & Latino-Vernaculè*, reddant: Exinde verò & illud serió is inculcabit, ut in loca regressi bini & bini ita se exercent, ut icones *semoto textu* aspiciendo alter roget: *Quid est hoc, id, illud?* alter verò respondeat: *Hoc est pomum, scannum, calamus, arbor, &c.* E Schola digressi, duo, pluresve commilitones idem exercitium continent, domi forisq; Verba Rebus applicando.

12. Succedat hinc *tractatio Grammatica*, ut *singula Vocabula* inspectis typis *declinent, moveant, comparent, conjugent*: præeatque rursus ubique *Præceptor*, donec habitum acquisiverint *in Analogis*. Quò acquisitò, indicabit ipsis in difficilioribus *charactèrem Genitivi* in Nominibus, *terminationes Nominativi* in Adnominibus: in Verbis autem *tempus præsens, præteritum & supinum*; simulque monebit omnia *ista accidentia* in Indice Latino adjuncta esse, eum ut consulant, si quid ipsis de viva institutione exciderit.

13. *Quartâ horâ*, novum pensum eò, quò diximus *modò* ipsis prælegat, explicet, monstret, & manè post exercitia sacra *repetat per tres quadrantes horæ* præter propter, denuòque novum *aggre-*
gredi.

Informatorium.

grediatur pensum, sic continuando ad Vestibuli finem usque.

14. Capite de *Nominibus* vel medio vel toto absoluto, dicet ipsis *Translationes breviusculas* è Latina in Vernaculam vertendas *ope verbi Sum*, ad imitationem priorum duarum regularum Syntacticarum: ex gr. *Deus pater est Creator, Creator mundi, cœli, terræ, marisqve: Deus filius est Salvator, Salvator mundi, Gentium, Christianorum, &c.* *Urbs Amstelodanum est emporium, emporium Hollandiæ, &c.* *Vestibulum est liber, liber rerum & linguarum, &c.*

15. Quod si aliquantulam copiam *Adnominū* nōrint, continuet *Præceptor* hæc exercitiola, & *juxta tres sequentes regulas* monstret, quomodo *Adnomina Nominibus* jungantur. Atque sic procedat cum *Verbis, Adverbis, Præpositionibus, &c.* sed semper præcedat *Latinum* thema in *Vernaculum* vertendum, donec per has exercitationes, & *mutua colloquia* (nam statim ac *Declinationes & Conjugationes* intellexerint, balbutire illico incipient, stimulati in primis *continuâ Præceptoris præitione*, atque præmonstratione) omnes *Regulas, & Constructionis modum*, optimè intelligant. Hòc obtentò dicentur *Vernacula* themata, ex tempore in *Schola* Latine vertenda: sed talia, quæ vel ex *meris Vestibuli vocabulis* constent, vel quarum *significationem* *Præceptor* illis indicet.

16. *Tertio* quòque die repetantur, quæ *biduo* ante tractata, & *memoriæ mandata* fuère: & *quidem* ea semper *conditione*, ut vel *bini*; vel *integra subsellia* ex opposito pro loco certent. Id quod *fervidam emulationem* apud eos excitabit, qui aliquo honoris & gloriæ stimulo tanguntur. Qui verò *tali* manu ductione ac incitamentis *excitari* nequeunt, eos mature à *Latinitatis studio* ad *aliud vitæ genus* *Præceptoris* svasu, *Parentes, Cognati, Tutores*, ablegabunt: ne illi *quidem* tempus & nummos inutiliter consumant, aliis *diligentibus* remoræ injiciantur, *Methodus* verò hæcenus proba diffametur. Atque tantum de *Libelli* usu.

Cæterum, quia nobis ad *ornationem Editionis hujus* usque; adeò *Suffeni* minimè sumus, quin ipsi tandè mutari quædã in melius posse ultrò profiteamur; & verò *familiare* vulgò *hominibus* est (ut rectè

Exstantiora errata, anteqvam cum discipulis
inchoënter operæ, sic emendentur:

In de Duytsche Text leest vooz

	Vrage			Vrage	
Wit	49	upt.	Sothebyff	141	Sporbebyff.
Wytgebluff	61	nytgebluff.	Benckhaamer	188	Beuckhaamer.
Woesen	87	Woeskrupden	Gewerf	238	koopmanschap.
Woygheyt	71	Somptgheyt.	Wangen	337	Wangh.
Wieke	89	Wicke.	Wipere	443	Spinnen.
Woon	90	Woon.	Wker	454	Wpers.
Worgans	111	Wpaggans.	Wker	466	Wackr.
Wperwe	111	Wperwer.	Wker	475	Wker.
Wngers	117	Wngediete			

In Textu Latino substitue pro

	Qvæst			Qvæst	
Grandebalæ	136	Pili subalares	Jubere	407	Jubere.
sunt	157	est.	gladio	409	gladio.
monstra	158	monstrum.	aliquia	440	aliquid.
artis	204	apsis.	—	443	Nere.
qvalesc	304	qvalesc.	quo	486	quo.
Valgus	334	Valgus.	sempera	498	semperq.
			malum	498	malum.

In de Letter-konst : In Grammatica.

	Qvæst			Qvæst	
het: als het	4.	de: alsst.	Doc-ebuntur	83	Doc-ebuntur.
soodanige	109	soodanige.	Leg-antur	87	Leg-antur.
Inflexio	9	Inflexio;	Am-	99	Am-o
plurariter	10	plurariter.	A verba	101	Adverbia.
latinæ lingvæ	12	latina lingva.	tribus	112	tribus.
Pallum	23	pallum.	phrasio	114	phrasin.
clar-issimæ	31	clar-issimæ.	Is Recrita	115	Recita.
Qvi	33	Acc. Quid;	Qvid	ib.	Qvid.
Qo		Abl. Qvo.	Infinitivus	124	Infinitivus.
Ferimus	64	Fuerimus.	sic	125	fiat.
Leg-eto.	68	Leg-ito.	verum	132	verum.

Cætera benevolus Lector pro industria sua ipse corrigit; monitus
hic à nobis, qvòd literis g, q & s, v consonum ubiq; subjunxerimus
Scribendum enim cum *Authore* omnino censemus *Lingva, Æquus, Suadeo*, non verò *Lingua, Æquus, Suadeo*. De qvo plura alibi.

Het Eerste Hoofst-ſtuick
PRIMUM CAPUT

Des Portaels
VESTIBULI

der Spraaken.

Lingvarum.

Noodiginghe.

Invitatio.

De Meeſter.
Magiſter.

Da Leerlink.
Discipulus.

Meeſter.
Magiſter.

Leerlink.
Discipulus.

Meeſter.
Magiſter.

Leerlink.
Discipulus.

Meeſter.
Magiſter.

Leerlink.
Discipulus.

Meeſter.
Magiſter.

Leerlink.
Discipulus.

Meeſter.
Magiſter.

- 1 Komt hier jonghen/
Veni huc puer,
- 2 Ik wil met u ſprekē van een ſaek noodig bodē alles.
Loqvar tecum de re neceſſaria ſuper omnia.
- 3 Spreek mijn Heere / ik hoare.
Loqvere mi Domine, audio.
- 4 Wilt ghy Wijs ſijn?
Vis ne ſapiens eſſe?
- 5 Wat is dat Wijs te ſijn?
Quid eſt iſtuc ſapientem eſſe?
- 6 Alles te verſtaen, alles recht te doen,
Omnia intelligere, omnia rectē agere.
En van alles recht te ſpreken.
& de omnibus rectē loqui.
- 7 Ik wil wel / maer wie ſal my dat geben?
Volo quidem, ſed quis mihi hoc dabit?
- 8 God, ende de verkeeringe met wyſe (luiden)
DEUS, & converſatio cum ſapientibus;
Levendige ende dooden.
viviſ & mortuiſ.
- 9 Mer wat levendigen?
Quibus viviſ?
- 10 Den Leermeeſteren.
Præceptoribus.
- 11 Ende met welke dooden?
Et quibus mortuiſ?
- 12 Met den ghenen / die booz ons gelreft hebben/
Illis, qui ante nos vixerunt,
ende noch met ons ſpreken in haere boerken.
& adhuc nobiſcum loquuntur in ſuis libris.

Leerlink.
Discipulus.
Meeſter.
Magiſter.

- 13 **I**s dat genoegh?
Estne id satis.
- 14 **N**a genoegh.
Imò satis.
- 15 **B**id maer Godt / gehoozſaamt ulwe Leeraer /
Ora modò Deum, pare tuo Præceptorì,
en beinnit de Boeken.
& ama Libros.
- 16 **M**aer op dat op die tuffe (lupden) verſtaet /
Sed ut illos ſapientes intelligas,
- 17 **S**oo leert de ſpraake / waer in ſp hebben geſchrieben.
diſce ſermonem, quò ſcripſerunt.
- 18 **N**amelijk de Latijnsche ſpraake,
Nempè *Latinam Linguam.*
- 19 **W**elke ſchoon / ende den Volkeren gemeen is /
Qua pulchra, & Populis communis eſt.
ende (ook) geleerde (lupden) maakt.
atque etiam doctos facit.
- 20 **W**ie ſal my de ſelbe leeren?
Quis me illam docèbit?
- 21 **I**k met de hulpe Godes:
Ego auxilio Dei:
- 22 **E**n dat dooz een licht weggh / berdeelt in drie trappē.
Idque facili viâ, diviſâ in tres gradus.
- 23 **A**n de eerſte zullen wy leggen alle haer gronden.
In primo ponemus omnia ejus fundamenta.
- 24 **A**n de tweede zullen wy oprichten
In ſecundo erigemus
haer gantsch noodigh *gebouw.*
ejus totam neceſſariam ſtructuram.
- 25 **A**n de derde zullen wy daer toe doen
In tertio addemus
haere alderhande *cieraaden.*
ejus omnimoda ornamenta.
- 26 **H**et voorſte willē wy volbrengen in dit eerſte boekjē.
Illud primum abſolvemus in hoc primo libello.
- 27 **W**elk gy nu in de hande neemt /
Quem nuuc in manum ſumis,
genaemt **H E C D O O R H Y S** der ſpraake.
dictum VESTIBULUM *Lingvæ.*
- 28 **H**et tweede ſal volbracht worden in 't naeft volgende
Secundum abſolvetur. *proximè ſequenti*
boek / genaemt **D E D E R** der ſpraake
libro, appellato *JANUA Lingvæ*
- 29 **H**et derde in 't derde / het welke wy noemen zullen
Tertium in tertio, quem vocabimus
H E C D O O R H Y S der ſprake.
ATRIUM Lingvæ.

Leerlink.
Discipulus.
Meeſter.
Magiſter.

- 30 Ende daer van dan sal ik u in laeten
 Atque inde te immitram,
 in de **PALATIA** der *Boekfryveren.*
 in **PALATIA** *Authorum.*
- 31 Dat is / in wyslyck geschrevene boeken:
 Hoc est, in sapienter scriptos libros;
- 32 Op dat en selts ook toet wijs, verstandig, en wel sprekende
 Ut tu ipse quoque has sapiens, prudens, ac eloquens.
- 33 Deswaerigheid laet u niet verschrikken:
 Difficultas te ne terreat:
- 34 Die 't begeert / bat het alles.
 Qui cupit, capit omnia.
- 35 Indien de anvangh swaer is /
 Si principium difficile est.
- 36 Soo sal het midden licht sijn /
 Medium facile erit.
- 37 Ende het einde lieflyk.
 Finisqve jucundus.
- 38 Die wel onderscheidet / onderloopt ook wel:
 Qui bene distingvit, docet etiam bene:
- 39 En die wel opmerckt / leert wel:
 Et qui bene attendit, discit bene,
 dat en bedriegt niet.
 hoc non fallit.
- 40 Wel aen / so gheeft het dan aen in de naeme Godes!
 Eja, aggrederet igitur in nomine DEI!

Het Tweede Hoofst-stuck.
SECUNDUM CAPUT.

De beschikkinge en benaminge der dingent.

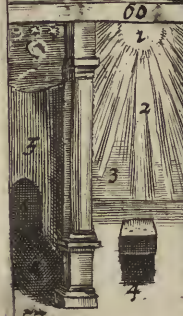
Dispositio & denominatio rerum.

41	<i>Hoe verdeelt ghy de saaken: In quomodo dividis res? In</i>	ALLES/ OMNE,	IEES/ ALIQVID,	NIET/ NIHIL,
42	<i>Welcke zijn alles: Quæ sunt Omnia?</i>	GOET/ DEUS,	de Werelt/ Mundus,	de Mense. Homo.
43	<i>Wat is jet: Quid est Aliquid?</i>	het Dingh/ Res,	de Wijs des selfs/ Modus ejus,	de Beweginge. Motus,
44	<i>Wat is in de dingent Quid est in Rebus?</i>	Het Geheel/ Totum,	het Deel/ Pars,	het Gebreck. Defectus,
45	<i>Wat is in de beweginge: Quid est in Motu?</i>	De Oorsake/ Causa,	de Kiracht/ Vis,	het Wercktuogh. Instrumentum,
46	<i>Wat is een Deel: Quid est Pars?</i>	De Helfte/ Dimidium,	het Stuck/ Fruustum,	het B:ijfsken. Mica.
47	<i>Wat is in 't Geheel: Quid est in Toto?</i>	Het Beainfel/ Principium,	het Midden/ Medium,	het Ende. Finis.
		De Ordening/ Ordo,	de T:ijdt/ Tempus,	de Plaetse. Locus.
48	<i>Wat is in de Ordeninge: Quid est in Ordine?</i>	Het Getal/ Numerus,	de Mate/ Mensura,	het Gewicht. Pondus.
49	<i>Wat is in de T:ijdt: Quid est in Tempore?</i>	het Oogenblik/ Momentum,	de W:ijl-t:ijts/ Mora,	de D:ir/ Hora,
		de Dagh. Dies.	De Weeck/ Septimana,	de Maent Mensis,
		het Jaer/ Annus,	Hondert Jaer/ Seculum,	de Eeuwe. Ævum.
50	<i>Wat is in den Dagh: Quid est in Die?</i>	De Morgen/ Mane,	de Middagh/ Meridies,	de Avondt. Vespera.
		de Scheweringe/ Crepusculum,	de Nacht/ Nox,	de D:averaet. Aurora,
51	<i>Welcke zijn de jaer-getijden: Quæ sunt anni tempora?</i>	De Lentz/ Ver,	Somer/ Herfft/ Æstas, Autumnus,	Winter. Hyems.
52	<i>Wat is in de Plaetse: Quid est in Loco?</i>	De Ruymte/ Spatium,	Afgelegenhepd/ Distantia,	Bind-plaets. Terminus.
	<i>Welcke zijn de werelts-deelen: Quæ sunt mundi plagæ?</i>	Oost/ Ortus,	Zuid/ Aulter,	West/ Noord. Occasus, Septentrio.

- 53 *Wat is de Oorsprong der dingē?* *De Natuur?* 1/ *de konst?* 2/ *de Toeval?* 3/
Quæ est Origo Rerum? *Natura,* *Arts,* *Casus.*
- 54 *Hoe veelderhāde is de sake selfs?* *Een Lichaē?* 1/ *een Geest?* 2/ *een Gespook?* 3/
Quotuplex est Res ipsa? *Corpus,* *Spiritus.* *Larva.*
- 55 *Wat is in het Lichaem?* *De Stoffe?* 1/ *de Gedaente?* 2/ *d'uitwedigheyt?* 3/
Quid est in Corpore? *Materia,* *Forma,* *Superficies.*
- 56 *Hoe veelderleis een Geest?* *Een Siele?* 1/ *een Engel?* 2/ *een Dupbel?* 3/
Quotuplex est Spiritus? *Anima,* *Angelus.* *Diabolus.*
- Welke sijn haere wooningen?* *Het Element?* 4/ *de Hemel?* 5/ *de Helle?* 6/
Quæ sunt eorū habitacula? *Elementum,* *Cælum,* *Orcus.*
- 57 *Welke sijn Hoofststoffen?* *Het Duyp?* 1/ *de Locht?* 2/ *het Water?* 3/
Quæ sunt Elementa? *Ignis,* *Aër,* *Aqva.*
- De Werde?* 4/ *Terra,*
- 58 *Wat is in de Locht?* *De Gesterntē?* 1/ *Sidera.*
Quid est in Æthere?
- Welke sijn gesternten?* *De Sonne?* 2/ *de Maen?* 3/ *de Starren?* 4/
Quæ sunt Sidera? *Sol,* *Luna,* *Stellæ.*
- 59 *Wat komt van haer?* *De Warmte?* 5/ *de Koude?* 6/ *de Hitte?* 7/
Quid venit ab eis? *Calor,* *Frigus,* *Ætus.*
- De Doyst?* 8/ *Gelu,*
- 60 *Wat is in de Sonne?* *Het Licht?* 1/ *de Strael?* 2/ *het Schynsel?* 3/
Quid est in Sole? *Lux,* *Radius,* *Lumen.*
- Wat is sonder schynsel?* *De schadutwe?* 4/ *de Donkerheyt?* 5/ *de duysternisse?* 6/
Quid est sine lumine? *Umbra,* *Caligo,* *Tenebræ.*
- 61 *Wat komt van 't Vuir?* *De Donke?* 1/ *de Flamme?* 2/ *de Rook?* 3/
Quid venit ab Igne? *Scintilla,* *Flamma,* *Fumus.*
- En het Roet?* 4/ *& Fuligo.*
- Wat is in 't Vuir?* *Het Brāthout?* 5/ *gloepende koole?* 6/ *heete affche?* 7/
Quid est in Igne? *Terris,* *Pruna,* *Favilla.*
- Wat blyft na het Vuir?* *Dortgheblust?* een doobe koole 9/ *de affche?* 10/
Quid manet post Ignem? *Titio (hout?)* 8/ *Carbo,* *Cinis.*

- 62 a. *Wat is in de Locht?*
Quid est in Aere?
- De Wind 1 / als Oostewind 2 /
 Ventus, ut Eurus,
- Westewind 4 / Noordewind 5 /
 Favonius, Boreas.
- De Damp 1 / de Nebel 2 /
 Vapor, Nebula,
- de Wolke / 3
 Nubes,
- De Regenboge 4.
 Iris.
- 63 a. *Wat komt uyt de Wolke?*
Quid venit è Nube?
- De Regen 1 / de Sneeuw 2 /
 Pluvia, Nix.
- De Dauw 1 / de Ruy 2 /
 Ros, Pruina,
- De Bliksem 1 / de Donder / 2
 Fulgur, Tonitru,
- de Hagel. 3
 Grando.
- b. *Wat daer en boven?*
Quid infuper?
- c. *Niet meer?*
 Nihil præterea?
- 64 *Wat is een vloejend Water?*
Quid est fluens Aqua?
- De Welle 1 / de Bronne 2 /
 Scatebra, Fons,
- de Beeke 3 /
 Rivus,
- eē kromme ribiere 4 / de Bloet 5 /
 Amnis, Flumen,
- de Runsbeeke 6.
 Torrens,
- 65 *Wat is staend Water?*
Quid est stans Aqua?
- Het Moras 1 / de Poel 2 /
 Palus, Stagnum,
- De Zee / 4
 Mare.
- 66 *Wat is in de Reviere?*
Quid est in Flumine?
- De Stroom 1 / de Grondt 2 /
 Fluentum, Fundus,
- ofte de Ondiepte /
 aut Vadum.
- 67 *Wat is in de Zee?*
Quid est in Mari?
- het Seewater 1 / de Golze 2 /
 Unda, Fluctus,
- ofte het Eiland 4 /
 aut Insula.
- 68 *Wat wort uit het Water?*
Quid fit ex Aqua?
- De Droppel 1 / de Waterblaese 2 /
 Gutta, Bulla,
- de Ijskeel 4 /
 Stiria
- de Schuym / 3
 Spuma,
- het Ijs 5.
 Glacies,
- 69 *Wat is nevens het Water?*
Quid est juxta Aquam?
- De kant / 1
 Ora,
- de Strant / 2
 Ripa,
- de Oever / 3
 Littus.

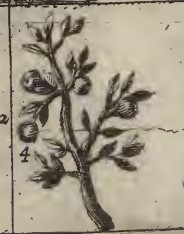
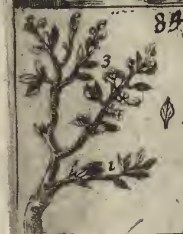
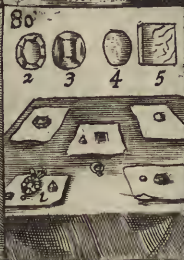

- 70 *Wat is in de Aerde?*
Quid est in Terra? De Spelonk 1/ de Kuyl 2/ het Hout 3.
Specus, Antrum, Caverna.
- Wat is boven de Aerde?*
Quid est super Terram? De Bergh 4/ Het Dal 5/ het Veldt 6.
Mons, Vallis, Campas.
- 71 *Wat is op het Veldt?*
Quid est in Campo? 't Aerdhoopje 1/ Het Heubelken 2/ de Heubel 3.
Grumus, Tumulus, Collis.
- Wat is aerde met water?*
Quid est terra cum aqua? De sôpigheyt 1/ de Sloodt 2/ de Modder 3.
Uligo, Lacuna, Limus.
- de Sloop 4/
Lutum.
- Wat is aerde sonder water?*
Quid est terra sine aqua? de Aante 5/ ofte het Stof 6/
Gleba, aut Pulvis.
- 73 *Wat is Aerde selfs?*
Quid est Terra ipsa? De Doraerde 1/ het Krypt 2/ de roode aerde 3.
Argilla, Creta, Rubrica.
- 74 *Wat komt uyt de aerde?*
Quid venit è terra? Onderaerdsge 1/ Dozelgewas 2/ een Dier 3.
Minera, was 1/ Stirps, Animal.
- 75 *Wat is een Onderaerds gewas?*
Quid est Minera? Het Sap 1/ het Metaal 2/ de Steen 3.
Succus, Metallum, Lapis.
- 76 *Welke sijn bergsappen?*
Qvi sunt minerales succi? Het Sout 1/ Aluyn 2/ Salpeter. 3.
Sal, Alumen, Nitrum.
- Swaefel 4/ 't Hoover-root 5/ de Barnsteen 6.
Sulfur, Vitriolum, Succinum.
- 77 *Welke sijn Metaalen?*
Qvæ sunt Metalla? Het Lood 1/ het Tin 2/ het IJser 3.
Plumbum, Stannum, Ferrum.
- de kloekspijs 4/ het Hoover 5/ het Gout 6/
Æs, Cuprum, Aurum.
- Het Silber 7/ het Quiksilver 8/
Argentum, Vivum argentum.

- 78 Welke sijn gemachte Metaalen? *Qvæ sunt factitia Metalla?* het Stael 1/ Chalybs, 't Geelkoopex 2/ Orichalcum, het Speanter/3 Electrum.
- 79 a. Wat is een Steen? *Qvid est Lapis?* Het Sandt 1/ Aréna, Drijsfandt 2/ Glarea, het Streentjen/3 Scrupus, Gzootte steen 4/ de Kepsel 5/ Saxum, Silex, de Snyfsteen/6 Cos.
- b. Wat noch meer? *Qvid præterea?* Marmersteen 1/ de Sepelsteen 2/ Marmor, Magnes, 't Edelgesteete/3 Gemma.
- 80 Welke sijn Edelegesteenten? *Qvæ sunt Gemmæ?* de Diamant 1/ de Saphier 2/ Adamas, Sapphirus, de Rubyn/3 Rubinus, de Smaragd 4/ de Jaspis 5. Smaragdus, Jaspis, &c.
- 81 Wat is den Edelgest. gelijk? *Qvid est Gemmis simile?* Het Glas 1/ Vitrum, het Kristall 2/ Crystallum, de Meerle 3/ Unio, de Rozall 4. (seu Margarita) Corallium.
- 82 Wat is een Wortelgewas, ofte *Qvid est Stirps? seu Plantæ? Planta?* Het krupt 1/ Herba, de Strupk 2/ Frutex, de Boom/3 Arbor, Als ook de Item Kampernoelie 4. Fun gus.
- 83 Wat is aen een wortel gewas? *Qvid est in Planta?* de Wortel 1/ Radix, de Stam 2/ Truncus, de Stok/3 Stipes, de Tak 4/ Ramus.
- 84 Wat is aen de Stam? *Qvid est in Stipite?* de Bast 1/ Cortex, d'onderste Schelle 2/ het Wit (mergh) 3 Liber, Medulla.
- Wat is aen de Tak? *Qvid est in Ramo?* 't Groen takje 1/ Het Blad 2/ Frons, Folium, de Bloeffem/3 Flos, de Bucht 4. Fructus.

- 85 *Wat is kruit?*
Quid est Herba?
- 86 *Wat is Gras?*
Quid est Gramen?
- 87 *a Welke moeskr. geven blaeden?*
Quæ holera dant folia?
- b Welke geven vrucht?*
Quæ dant fructum?
- c Welke saeden?*
Quæ femina?
- d Welke geven wortelen?*
Quæ suppeditant radices?
- 88 *hoe verdeelt gy de velvrucht?*
Quomodo dividis Fruges?
- 89 *Wat heeft een Peulvrucht?*
Quid habet Legumina?
- Vertelt de Peulvruchten?*
Recense Legumina?
- 90 *Wat heeft het Koorn?*
Quid habet Frumentum?
- 91 *a Wat is aeyachtigh Koorn?*
Quid est spiceum far?
- b Welke sijn bysselaarigh Koorn?*
Quæ sunt paniculatum far?
- 92 *Wat is aen een aare?*
Quid est in alica?
- Wat isser onder de Koornvruchten?*
Quid est inter frumenta?
- Het Gras 1/
Gramen.
- Het Moeskruyt 2/
Olus,
- Het Mosch 1/
Muscus,
- de Metel 2/
Urtica,
- de Burskool 1/
Brassica,
- de Mattouwe 2/
Lactuca,
- de Maenekop 1/
Papaver.
- de Ams 2/
Anisum,
- de Kape 1/
Rapa,
- geele wõrtel 2/
Sifer,
- de Ajuyn 4/
Cepa,
- de Ainslook 5/
Allium,
- de Biltse 3/
Lappa, &c.
- de Aertse 3/
Nasturtiu &c.
- de Meloe 3/
Melo.
- de Kromp 3/
Cuminum.
- de Radys 3/
Raphanus;
- de Bieslook 6/
Porrum.
- in Deulvruchtē / en Atoozvruchten.
in Legumina. & Frumenta.
- een steel / a
Caulem,
- en Peulhupsjen. b
& Siliqvas.
- de Boone 1/
Faba,
- de Erwete 2/
Pisum,
- de Linse 3
Lens,
- de Wieke 4/
Vicia,
- de Graute erte / 5
Cicer.
- een Halm 1/
Culmum,
- en een Aere 2/
& Spicam,
- of Werēbusselkē.
aut Paniculam.
- de Tertwe 1/
Triticum.
- de Rogge 2/
Siligo.
- de Gerste 3
Hordeum,
- de Spelte 4
Ador.
- de Haber 1/
Avena,
- de Ghrens 2/
Miliun,
- Boekweite 3
Fagopyrum,
- de Ops 4/
Oryza,
- het Panik koozn / 5
Panicum.
- het Graen 1/
Granum,
- Koornhupsjen 2/
Gluma,
- aarebaardkē / 3
Arista.
- het Onkrut 4 / ende het Hariē / 5
Zizania, atque Lolium, &c.

- 93 Welke sijn aerdstruyken?
Qvi sunt terrestres frutices?
- De Haselaer 1 / de Dierboom 2 / de Roose / 3
Corylus, Sambucus, Rosa,
Wijnstok / 4 Braaibesstok 5 / doornstruypck 6 /
Vitis, Rubus, Sentis,
met de Doorn 7,
cum Spina.
- 94 Welke sijn waeterstruyken?
Qvi sunt aqvatici frutices?
- De Biese 1 / Helm 2 / het Riet 3 /
Juncus, Scirpus, Arundo,
(ofte Riet yppe 4 /
(seu Calamus)
- 95 Welke sijn laeghe struyken?
Qvi sunt Suffrutices?
- De Distel 1 / de Saelsje 2 / de Ruite / 3 etc.
Carduus, Salvia, Ruta, &c.
- 96 a Welke sijn Boomen?
Qvæ sunt Arboreæ?
- De Linde 1 / de Wilge 2 / de Elsen / 3
Tilia, Salix, Alnus,
De Boeke 4 / de Berke 5 / de Dornboom / 6
Fagus, Betula, Pinus,
de Eneboom 7 / de Epke 8 / met de Ekers / 9
Abies, Quercus, cum Glandibus
- b. Wat druypt wyt haey?
Qvid stillat ex eis.
- Het Gomme 1 / Het Hars 2 / Het Dik / 3
Gummi, Resina, Pix.
- 97 Welke sijn Boomvruchten:
Qvi sunt arborum fructus?
- de Oostvrucht / de Neut / de Biese.
Pomum, Nux, Bacca.
- 98 Welke sijn Oostvruchten?
Qvæ sunt Poma?
- De Appel 1 / de Peere 2 / de Dngc / 3
Malum, Pirum, Ficus,
De Persik 4 / de Druyp 5 / de Kerse / 6
Persicum, Prunum, Ceratum,
de misbel 7 / etc.
Mespilum, &c.!
- 99 VVelke sijn Neuten?
Qvæ sunt Nuces?
- de Haselneut 1 / de Walnoot 2 / de kastan, e / 3 etc.
Avellana, Juglans, Castanea, &c.
- 100 VVelke sijn Bessen?
Qvæ sunt Baccæ?
- de moerbessje 1 / de Olyben 2 / de Herdbessen / 3
Mora, Oliva, Fraga &c.
- 101 VVat is aen de Vrucht?
Qvid est in Fructu?
- De Steel 1 / de schille (doppe) 2 / het Biesfch / 3
Periolus, Puramen, Pulpa,
de Dik (kern) 4 / Nucleus.
- 102 VVelke sijn VVouden?
Qvæ sunt Sylvæ?
- de Iusthofsch 1 / het Foreest 2 / de doornhofsch. 3
Nemus, Saltus, Dumus.

- 103 a. *Wat is in een Dier?*
Quid est in Animalia?
- Het Leben 1/
 Vita.
- het Geboel 2/
 Sensus,
- de Beweginge 3/
 Motus,
- het Geslachte.
 Sexus.
- b. *Wat is in het Geslacht?*
Quid est in Sexu?
- De Mann 1/
 Mas,
- en het Wijs 2/
 & Femina,
- Ende van haer?
 Et ab his?
- de Lijsbvincht 3.
 Fœtus.
- 104 *Welke zijn Dieren?*
Quæ sunt Animalia?
- de Worm 1/
 VERMIS,
- het Ongedierde 2/
 INSECTUM,
- kruipe dier 3.
 SERPENS,
- de Vogel 4/
 Avis.
- de Visc 5/
 Piscis,
- † Dier voetige dier 6.
 Quadrupes.
- 105 *Welke zijn Wormen?*
Qui sunt Vermes?
- de Dierworm 1/
 Lumbricus.
- de Bloetsugger 2/
 Hirudo,
- de Ripse (ruipe) 3
 Eruca,
- de Motte 4/
 Tinea,
- de Houtworm 5.
 Teredo, &c.
- 106 *Welke zijn Ongedierde?*
Quæ sunt Insecta?
- de Lups 1/
 Pediculus,
- de Mite 2/
 Lens.
- de Dloofje 3/
 Pulex,
- de Wandlups 4/
 Cimex,
- de Miere 5/
 Formica,
- Spinnekop 6
 Aranea,
- de Waterspin 7/
 Tipula.
- de Scorpioen 8.
 Scorpio.
- 107 *Welke zijn kruypende Dieren?*
Quæ sunt Serpentina?
- de Slange 1/
 Anguis,
- de Draek 2/
 Draco,
- de Hagedisse 3/
 Lacerta.
- benyn hebbende.
 venenum habentia.
- 108 a. *Wat is aen een Vogel?*
Quid est in Ave?
- de Penne 1/
 Penna,
- en de Plum 2/
 & Pluma,
- de Vleugel 3/
 Ala,
- ende Staert 4/
 & Cauda,
- de Bek 5/
 Rostrum,
- en de Lirop 6
 & Ingluvis.
- b. *Wat is van de Vogel?*
Quid est ab Ave?
- het Nest 1/
 Nidus,
- het Ey 2/
 Ovum,
- het Jongh 3.
 Pullus.

103 a

b

104

105

106

107

108 a

b

- 109 Welke sijn Hays vogels?
Qvæ sunt Domesticæ aves?
de Haent 1/ Gallus.	de Henne 2/ Gallina.	de Kapuin 3/ Capo.
de End 4/ Anas,	de Gans 5/ Anser.	de Swaen 6/ Olor,
de Pantu 7/ Pavo,	de Doffer 8. Columbus.	
- 110 Welke sijn om het huys?
Qvæ sunt circa domum?
dr. Mosche 1/ Passer.	de Swaluwe 2/ Hirundo.	de Cester 3. Pica.
de Licht 4/ Graculus.	de Kraey 5/ Cornix.	de Opebar 6. Ciconia.
- 111 Welke sijn Veldvogels?
Qvæ sunt Campestres?
de Heutmerik 1/ Alauda.	de Quakkel 2/ Coturnix.	het Veldthoen 3/ Perdix.
de Krotgans 4/ Farda.	de Kraey 5. Grus.	
- 112 Welke sijn wilde Vogels?
Qvæ sunt Silvestres?
het Haselhoen 1/ Atragen.	de Phasant 2/ Phasianus.	de Berghaen 3/ Tetrao.
de Iyster 4/ Turdus.	de Spreute 5/ Sturnus.	de Merel 6/ Merula.
de Hoekoek 7/ Cuculus.	de Toetelduyf 8/ Turtur.	de Wadpoupe 9/ Upupa.
- 113 Welke sijn Singvogels?
Qvæ sunt Oscines?
de Parhtegael 1/ Luscinia.	de Distelbink 2/ Carduelis.	de Goutbink 3/ Luteola.
de Bink 4/ Fringilla.	de Meese 5. Parus.	
- 114 Welke sijn Roofvogels?
Qvæ sunt Rapaces?
de Aent 1/ Aquila.	de Kruikendief 2/ Milvus.	de Bier 3/ Vultur.
de Habik 4/ Accipiter.	de Valk 5/ Falco.	de Spertwee 6/ Nisus.
	de Raabe 7. Corvus.	

109

110

111

112

113

114

- 115 Welke sijn Watervogels? de Meerkoete 1/ de Dinker 2/
Qvæ sunt aqvaticæ aves? Fulica, Mergus.
- Welke vliegen om het Water? de Reiger 3/ de Meentwe 4/ de Dwiksteert 5/
Qvæ volant circa aqvas? Ardea, Gavia, Motacilla.
- 116 Welke sijn Nachtvogels? de Schulfuit 1/ de Uul 2/ de Vleermuis 3/
Qvæ sunt Nocturnæ aves? Bubo, Ulula, Vespertilio.
- 117 W. sijn geveugelde Onzifers? de Mugge 1/ de Bliege 2/ de Bie 3/
Qvæ sunt alata Insecta? Culex, Musca, Apis.
- de Wesp/ 4 de homm. 5. de Hoesel 6,
Vespa, Fucus, Crabro.
- Welke meer? het Witsen 7/ de Kruptwoorn 8/ de Huiskeyster 9/
Qvæ præterea? Papilio, Bruchus, Scarabæus,
- de spinkhae 10/ de Staewel 11/ de Kreekel 12,
Locusta, Cicada, Gryllus.
- 118 Wat is aen een Visc? de Schubbe 1/ de Pinne 2/ de Kientwe 3.
Quid est in Pisce? Squama, Pinna, Branchia.
- de Graet. Spina.
- 119 Welke sijn Rivier. visschen? de Bleye 1/ de Baers 2/ de Snoek 3/
Qvi sunt Fluviales pisces? Alburnus, Perca, Lucius,
- de Karper 4/ de Wal 5/ de Doff. 6/
Carpio, Angvilla, Porculus,
- b. Welke sijn Seevisschen? de Haeringh 1/ de Kabeljau 2/ de Schelbisch 3/
Qvi sunt Marini pisces? Halec, Afellus major, Afellus minor,
- de Roche 4/ de Walbisch 5/ etc.
Raja, Balæna, &c.
- 120 Wat is den Visschen gelijk? de Kreeft 1/ de Mossel 2/ de Oester 3/
Quid est Piscibus simile? Cancer, Concha, Ostrea.
- de Slakke 4/ de Hups-slakke 5.
Cochlea, Limax.

115

116

117

118

119

b.

120

- 121 Welke sijn Viervoetige dieren? het Bee / ende het Werkbeest.
 Qvæ sunt Quadrupedia? Pecus, & Jumentum;
- ofte 't Wildbeest / en Dreedbeest.
 vel Fera. & Bestia.
- Wat hebben sy op de huyt? ofte Hairen / ofte Lokken / ofte Wolle /
 Quid habent in tergore? aut Pilos, aut Villos, aut Lanam,
- ofte Borstels: Ia oock Schubben / end Binnen.
 aut Seras: quin & Squamas, atque Aculeos.
- Wat tot nutten van de vrucht? de Baer moeder / de Uwer / de Mammen.
 Quid in usum foetus? Uterum, Uber, Mammas.
- Wat tot haere bescherminge? ofte Hoorens / ofte Tandens / ofte Klautwen etc.
 Quid ad sui defensionem? aut Cornua, aut Dentes, aut Ungues &c.
- 122 Welke sijn Beesten? de Stier 1 / de Koe 2 / het Kalf 3
 Qvæ sunt Pecora? Taurus, Vacca, Vitulus
- het Schaep 4 / de Haemel 5 / het Lam 6 /
 Ovis, Vervex, Agnus,
- de Ham 7:
 Aries:
- Qvæ insuper? de Geitbok 8 / de Geit 9 / het Bokken 10 /
 Welke daerenboven? Hircus, Capra, Hærdus,
- de Gelubde bok 11 /
 Caper,
- de Sogh 12 / 't gelubde Varkē 13 / de Beer 14 /
 Sus, Majalis, Verres,
- het Verken.
 Porcus.
- 123 Welke sijn Werkdieren? het Peerd 1 / (met de Maan 2 / de Steert 3 /
 Qvæ sunt Jumenta? Egvus, cum Juba, Pene,
- d' Hoefklautwe / 4)
 Ungula,
- de Os 5 / de Esel 6 / de Muilesel 7 /
 Bos, Asinus, Mulus,
- 't Kameel 8 / d' Olyphant 9,
 Camélus, Elephas.
- 124 W. sijn groote wilde dieren? de Buffel 1 / de Eland 2 / het Hart 3 /
 Qvæ sunt majores Ferae, Bubalus, Alces, Cervus,
 hebbende hoornen, en laeghers? wilde Geite 4 / Steenbokk.
 habentes cornua & iustra? Rupicapra, Ibcx.

122

121

123

124

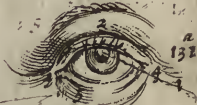
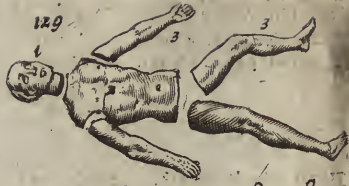
- 125 Welke sijn kleine wilde dieren. *de Vos 1/*
Qvæ sunt minores Feræ. *Vulpes,*
hebbende mondkromtem,
habentes rictus.
klauwen'. ende kuylen?
ungves, & foveas? *de Haes 2/*
Lepus, *de Conin 3/*
Cuniculus,
- 't Nozmeldier 4/ de Vey 5/*
Mus alpinus, Simius,
- 't Berberken 6/ de Egel 7/*
Hystrix, Erinaceus, *de Daff 8/*
Melis,
- de Marber 9/ de Bontsingh 10/ het Wesel 11/*
Martes, Putorius, Mustela,
- 't eekhoornstijc 12/ de Grotte 13/*
Sciurus, Glis, *de Mups 14/*
Mus,
- de Moll 15.*
Talpa.
- 126 Welke sijn felle beesten? *de Leertw 1/*
Qvæ sunt Feroces Bestiæ? *Leo.* *de Tiger 2/*
Tigris, *de Luypaert 3/*
Pardus,
- de Panther 4/ de Boer 5/*
Panthera, Ursus, *de Wolf 6.*
Lupus,
- de Lohs 7/ het wilde Darken 8.*
Lynx, Aper.
- 127 Wat is een Viervoetigh
Quid est Quadiupes
Watergedierte?
Aquaticum? *de Beber 1/ en de Otter 2/*
Fiber, & Lutra,
- de Crokodil 3/ de Schiltpadde 4/*
Crocodilus, Testudo,
- de Dorsch 5/ de Padde 6.*
Rana, Bufo.
- Welke sijn huysdieren?* *de Hond 1/ en de Katte 2.*
Qvæ sunt domesticæ feræ? *Canis, & Felis.*

128

- 128 *Wat is de mensche*
Quid est homo
nae de vnderdom?
etate?
- 129 *W. sijn Lidmaten an 't lichaē?*
Qvæ sunt Membra corporis?
- 130 *Wat is op het Hoof?*
Quid est in Capite?
Wat aen 't Hoof?
Quid ad caput?
Wat is in het Aensicht?
Quid est in Facie?
- 131 *a* *Wat is in 't Oog en an 't oog?*
Quid est in Oculo, & ad Oculū?
- b* *Wat boven end tusschen de Oogē?*
Quid supra & inter Oculos?
- 132 *Wat is in de Neus?*
Quid est in Naso?
Wat is in de Mond?
Quid est in Ore?
- 133 *Wat is aen den Hals?*
Quid est in Collo?
- 134 *Wat is aē de rōp van 't Lichaē?*
Quid est in Trunco corporis?
- Wat aen de Buik?*
Quid in Ventre?
Wat aen 't Achterlijf?
Quid in Tergo?
- een kindt 1/
 Infans,
 Jongelink 4/
 Adolescens,
 een Mann 6/
 Vir,
- een Jongen 2/
 Puer,
 Orper /
 Juvenis,
 eene Vrouw 7/
 Mulier,
 een out Wijs 9,
 Anus.
- de Hoof 1/
 Caput,
 de Kirupa a/
 Vertex,
 het Aensicht /
 Facies,
 het Doorhoof 1/
 Frons,
 de Slaep 4/
 Tempora,
 de Mondt 7/
 Os,
- de Tromp 2/
 Truncus,
 de Hairen / b
 Capilli,
 't Gelact han 't selve.
 Vulus.
 de Ooaken 2 /
 Oculi,
 de Wanghen 5/
 Genæ,
 de Lippen 8/
 Labia,
- de Leeden 3.
 Artus.
 't boos-hair. c
 Antix.
 de Mens 3/
 Nasus,
 de Ooren 6/
 Aures,
 de Lijn 9.
 Mentum.
- de Oogappel 1 / de Ooghteden 2 / 't hair der Ooghted 3 /
 Pupilla, Palpebræ, Cilia,
 end 't Ooghoekē 4 / *uyt welke sweeten de* Traenen 5.
 & Hirqvi, *ex quibus sudant* Lacrymæ.
- de Neusgatē 1 / de Middenshot 2 / de Neushaarē 3 /
 Nares, Interfinium, Vibrissæ,
 't hol der Liakē 4 / 't Ghemelt 5 / de Tonghe 6 /
 Bucca, Palatum, Lingva,
 't Cantbleesch 7 / de Zwelgkeel 8 /
 Gingiva, Faux, (Kantwe)
 (Frumen)
- de Gorgel 1 / ende de Flek 2.
 Guttur, & Cervix.
- de Bunk 2 /
 Venter,
 de Snden 4.
 Latera.
 de Nabel 5.
 Umbilicus.
- de Schoulers 6 / de Ruaghe 7 /
 Humeri, Dorsum,
 de Billen 9.
 Nates,
- 't Achterlijf 3 /
 Tergum,
 de Hendenen 8 /
 Lumbi,

- 135 Welke sijn Leden?
Qvi sunt Artus? de Handen/
Manus, ende Voeten.
& pedes.
- 136 Welke sijn deelen der handt?
Qvæ sunt partes Manûs. de Arm 1/
Brachium, de Elleboghe 2/
Cubitus, de Duyst 3/
ruginus,
de Blakkehant 4/en Höllehandt 5/
palma, & Vola, de Vinghers 6/
Digni.
ende de Dupim 7.
& pollex.
- Wat is onder de Armen?
Qvid est sub Brachiis? de Orelen 8.
Axillæ. en 'thaer der orelen/
& Grandebalz,
- 137 Wat is aen de Vingher?
Qvid est in Dignis? de Wingerlidt 1/
Articulus. de knokkel 2/
Condylus, de Naghel 3.
Ungvis.
- 138 Welke sijn deelen van de Voer?
Qvæ sunt partes Pedis? de Heupe 1/
Coxa, en de Dye 2/
& Femur, de kinie 3/
Genu,
en kiniebunpge 4/de Schinkel 5/
& poples, en de knupte 6/
& Sura,
de Enkel 7/ en de Doetsole 8.
& Talus, & planta,
- 139 Wat is aen de Voetsole?
Qvid est in Planta? de Hiele 1/
Calcaneum. de Sole 2/
Solum, de Toonen 3/
Digni,
de groote Toon 4.
Hallus.
- 140 W. sijn Beenderen des hoofts? het Bekkenecl/
Qvæ sunt Ossa Capitis? Calva, ofie d'Hoofspanne 1/de kraecken 2/
feu Cranium, Malæ,
de kinnebakke 3/de Tandden 4.
Maxillæ, Denes.
- 141 W. sijn beenderen des Romps? het Borstbeen 1/de Schouder blad 2/de Ruggegraet 3/
Qvæ sunt Ossa Trunci? Sternum, Scapulæ, Spina dorfi,
de Ribben 4/ het Snuithbeen 5.
Costæ, Os sacrum.
- Welke sijn Beenderen der Leden? het Armbeen 6/de groote Ellepp 7/kleine ellepp 8/
Qvæ sunt Ossa Artuum? Os Brachii, Ulna, Radius,
het Diebeen 9/ de Scheen 10/ het knuitbeen 11/
Os femoris. Tibia, Fibula,
de Berg / ofie, het Opper deel van de voet 12.
Tarsus,
- 142 Wat is in de Beenderen?
Qvid est in Ossibus? het Merah 1.
Medulla.
Wat om de Beenderen?
Qvid circa Ossa? de Wiesen 2.
Mem brânæ,
Wat tusschen de Beenderen?
Qvid inter Ossa? het kraeckbeen 3.
Cartilago.

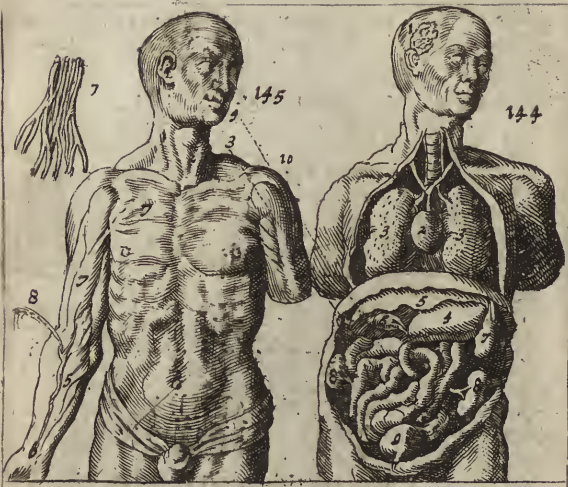
135

143

144

148 *Wat is in 't Gemoet?*
Quid est in Mente?

het Vernuft 1/
Ratio,   de Wille 2/
Voluntas,

de Moet 3/
Animus.

149 *Wat komt van 't vernuft?*
Quid venit à Ratione?

het Begrip 1/
Ingenium,   het Verftand 2/
Intellectus,

de oehuarniffe 3/
Memoria.

150 *Welke Gefeltheiden fijn*
Qui Affectus funt
in de Wille?
in Voluntate?

de Liefde 1/
Amor,   ofte de Haet 2:
vel Odium,

de Breygd 3/
Gaudium,   ofte de Droefheid 4:
vel Mœror:

de Belukwensch 5/
Gratulatio,   ofte Afgoonfte 6:
vel Invidia:

(Livor)

het Medelpde 7/
Commiseratio,   ofte Schadebreugd 8:
vel Insultatio:

(Befpottinge)

Welke zijn noch overigh?
Qui super funt adhuc?

de Hoope 9/
Spes,   ofte de Dreefe 10:
vel Metus,

de Gonst 11/
Favor,   ofte de Gramfchap 12:
vel Ira:

de Iber 13/
Zelus,   ofte Dersmadinge 14.
vel Fastidium,

(Afkeer)
(Aversatie)

151 *Wat ontfpringt van 't Gemoet?*
Quid oritur ab Animo?

de Overmoed 1/
Fastus,   de Stoutheid 2/
Audacia,

de Vermetelheid 3/
Temeritas,   het Berouwe 4/
Pœnitudo,

de Schaemte 5/
Verecundia,   Onbefchaemtheid 6, en hiervan daern
Impudentia: atque hinc. postea
alderley foorten Schimpfcheutenen Sottbedrijf
omnis generis Scommata & Ludibria

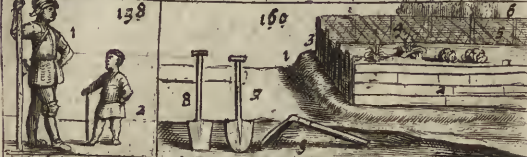
Handwritten text at the bottom right of the page, possibly a signature or date.

- 152 *W. sijn Gebrekē aen 'i Lichaē?* De Blek 1/
Qvi sunt Defectus in Corpore? Nævus,
 het Dalteeken 2/
 Labes,
 de Buntle /
 Tuber,
 de Sweer 4/
 Ulcus,
 de Owersuren/
 Plagæ,
 en Wonden.
 & Vulnera.
- Welke dingen sijn 't die ons Wonden* de Houtne 5/
Qvænâ sūt, quæ nobis Vulnera Cæsiō (Cades) Scissio,
en Quetsuren aenbrengen?
 & Plagas inferunt?
- de Steke 8/
 Punctus,
 de Worp 9/
 Iactus,
 de Schoot 10/
 Ictus,
- de Beet 11/
 Morsus,
 de Ball 17. etc.
 Lapius,
- 153 *Welke sijn Vlekken in 'r Vell?* de Ringhwoorn 1/
Qvi sunt Nævi in Cute? Lichen, de Spuete 2/
 Lentigo,
 de Rimpel 3.
 Ruga.
- Welke sijn Buzlen?* de Wratte 4/
Qvæ sunt Tubera? Verruca, het Kroep-sweer 5/
 Struma,
 de Bult 6.
 Gibbus,
- de Hückdoozn/
 Clavus,
- 154 *a Wat volght op een Strepe?* de Streem 1/
Qvid consequitur Plagâ? Vibex, de Blantwe blek/
 Livor, de Gestollentheit 2/
 Tumor.
- b Wat siet gy omtrent eē Geqvetsē?* 't Gestoute bloet 1/
Qvid conspicis circa Sauciū? Cruorem, en de Heelmeester / met de Salfbusse 2/
 & Chirurgum, cum Narthecio,
- 'r Wondpser 3/
 Specillo, de Wieke 4/
 Turunda, de Wontplaester 5.
 Pittacio.
- c Wat neēt gy waer aen een Vonder?* de Gapinge des selfs 1/
Qvid observas in Vulnere? Os, de Lippen 2/
 ejus Labra, de Hoof.
 Crukam.
- en nae geneesinge het Wondteken 3.
 & post sanationem Cicatricem.
- 155 *a Wat is in een Sweer?* Dracht/
Qvid est in Ulcere? Pus, Taep etter 2/
 Tabum. Bloedig etter 3/
 Sanics.
- d' Etterwortel 4/
 Vomica, (Etterstock)
- b Welke sijn kleine Sweerken?* de Brandblaren 1 ('t Witte Wyer)
Qvæ sunt parva Ulculcula? Pusulæ. de Biepien 2/
 Pusulæ, (Roorvank)
- Kinderpokken 3/
 Vari (Morbilli) Maselen 4/
 Papulæ.

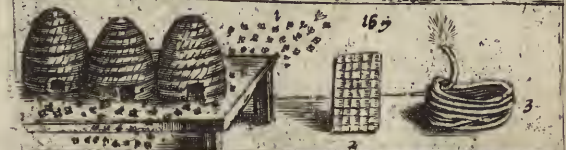

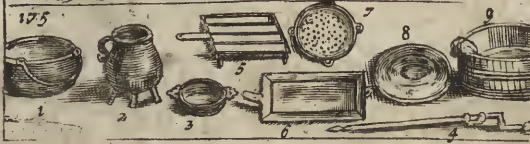
- 156 Welke sijn Siekten van binnē? *de Hoest 1/*
 Quid sunt Morbi interni? *Tussis,*
de Keeringe 4/
Tabes,
- 157 Welke sijn Besmetlijke Siekten? *de schooftheid 1/*
 Quid sunt Contagiosa Lues? *Scabies,*
de Koozts 2/
Febris,
't Water 5/
Hydrops,
de Melaeetsheid 2/
Lepra,
de Pest 4/ &c.
Pestis, &c.
- 158 Wat is een Wanscheffels? *de Keus 1/*
 Quid est Monstra? *Gigas,*
de Dwerg 2/ etc.
Pumilio, &c.
- 159 Wat heeft een Boer? *Strupdhofen/*
 Quid habet Rusticus? *Hortos,*
Boomgaerden/
Pometa,
Beemden/
Prata,
Weyden/
Pascua,
Omheyningen/
Sepimenta.
de Dam (Dijk) 15
Agger:
de Vlākschutting 2/
Staeckettinge 3:
Sudetum:
de Geblochte hegge 4:
en uit Steene soder kalk de Steentwal.
Sepes cratitia; & ex Lapidibus sine calce Maceries.
- 160 Wat is o de Kruidh. en Boomg?
 Quid est circa Hortos & Pomaria?
 Welke sijn Omheynigen?
 Quid sunt Sepimenta?
uyt Aerde is,
ex Humo est,
de Daelen/
Pali,
de Dwersslāge/
ofte Berderen /
Longurii,
ofte Cypusstraeken 5/
ofte Rysen 6/
sive Sudes,
Virga,
(Plancken)
de Spade 7/
Bipalium,
de Schuppe 8/
Pala,
de Hakke 9.
Ligo.
de Egge 3/
Occa,
de Ooghst 6.
Messis.
de Schoof 8/
Merges,
de Hoornbergh 11.
Acervus.
de Hoop 1/
Foenum,
en laet Hoop 2/
maer van de Hoopopper
& Chordum,
unde foeni 4 meta
de Sepffen 4/
de Marke 5/
de Hoopgaffel 6.
Secula,
Rastrum,
Furca.
de Schuire 1/
Horreum,
de Stal 2/
de Doerscher 4/
Tritor,
het Stroo 5/
het Stramen,
het Woeder 3.
Pabulum,
het Raaf 6.
Palea,
(Ghetuynten)
uyt Timmerhout.
ex Materialis,
uyt Vlechtroeden
ex Viuilibus
- Wat is een Tuyn?
 Quid est in Sepes?
- W. sijn 't Werkuygh des Hoveniers?
 Quid sunt Instrumeta Hortulani?
- 161 Wat is op een Akker?
 Quid est in Agro?
- Wat is in de Ooghst?
 Quid est in Messis?
- Wat nae den Ooghst?
 Quid post Messem?
- 162 Wat wasset op een beemde?
 Quid crescit in prato?
- Wat is tot de vergaderinge des selfs?
 Quid est ad collectionem ejus.
- 163 Wat is op een Hofstede?
 Quid est in Villa?
 Wat in de Schuire?
 Quid in Horreo?

- 164 *Welke sijn Stallen?*
Qvæ funt Stabula?
- de *Deerdestal* 1/ *de Deestal* 2/
Eqvile, Caula,
- 't *Darkenschoot* 3.
Hara.
- Wat is in de Stal?*
Qvid est in Stabulo?
- de *Kribbe* 4/ de *Horde* 5/
Præsepe, Crates,
- de *Trogh* 6.
Linter.
- 165 *Wat is op het Hoenderweef?*
Qvid est in Corte?
- de *Mest* 1/ het *Wiebeeghsel* 2/ de *Splinters* 3/
Fimus, Qvisqviliæ, Festuca,
- 't *Derretuigh* 4/ de *Mesthoop* 5.
Tricæ, Sterqvilinium.
- 166 *Wat heeft de Herder?*
Qvid habet Pastor?
- een *Kudde* 1/ den *Herdersstaf* 2/ de *Sweep* 3/
Gregem, Pedum, Flagrum,
- de *Tasche* 4.
Peram.
- Wat ontvangt hy van 't Vee?*
Qvid accipit à Pecore?
- de *Melk* 5/ den *Boter* 6/ den *Klaes* 7.
Lac. Butyrum, Caseum.
- 167 *Wat is in een Byekorf?*
Qvid est in Alveari?
- de *Honingradē* 2/ ende het *Wass* 3.
Examen apum. Cera.
- Wat is van haer?*
Qvid est ab eis?
- de *Honingradē* 2/ ende het *Wass* 3.
Examen apum. Cera.
- 168 a. *Wat is in een Moolen?*
Qvid est in Mola?
- het *Meel* 1/ de *Semel* 2/ (*Gruis*) de *Sak* 3.
Farina, Furfur, Saccus.
- b. *Wat in de Stampmolen?*
Qvid in Pistrino?
- de *Moortier* 1/ en de *Stampet* 2/ ende hier van
Pila, Pilum, & hinc
- de *Papp* 3/ ende *Cozt* 4.
Puls, Alica.
- 169 *Wat is by een Bakker?*
Qvid est apud Pistorum?
- de *Seef* 1/ de *Baktrogh* 2/ het *Deegh* 3/
Cribrum, Mactra, Massa,
- de *Bak Oven* 4/ het *Broot* 5/ 't *Mittelsroot* 6.
Furnus, Panis, Simila.
- Wat is aen het Broot?*
Qvid est in Pane?
- de *Korst* 7/ ende de *Kruim* 8/ (*het Deeke*)
Crusta, ac Medulla.

- 170 *Wat is by een Viſſcher?* de Aigchel 1/ het Naſ 2/ de Diſch koſ 3/
Qvid eſt apud Piſcatorem? Hamus, Elca, Fiſcella,
- de Frank 4/ het Nett 5/ 't Schakel nett 6/
 Naſſa, Rete, Tragula.
- 171 *Wat is by een Vogelvanger?* de Vogelroede 1/ Vogel ſpm 2/ het Fluittjen 3/
Qvid eſt apud Aucupem? Pertica, Viscus, Fiſtula.
- het Aes 4/ de Strik 5/ het Spinknet 6/
 Elca, Laqueus, Panthérum,
- de Koutwe 7.
 Cavea.
- 172 *Wat is by een Iagher?* de Netten 1/ de Netſtocken 2/ Iager ſpieſſe 3/
Qvid eſt apud Venatorem? Caſſes, Vari, Venabulum,
- (t'Zwijſpriet) de Kruyl 4.
 Scrobs.
- 173 *Wat is by een Slagher?* de Woſt 1/ (gelijk Leberwoſt 1/ Braedwoſt 2/
Qvid eſt apud Lanionem? Farcimen, (at Tomaculum, Hilla,
- de Bloeddenling 3) de Ham 4/ het Spek 5/
 Apexabo, Perna, Lardum,
- het Smaer 6/ het Vett 7/ het Tent 8/ (Onge!)
 Arvina, Adeps, Sebum.
- 174 *Wat is by een Kok?* de Toefwijs 1/ de Soppe 2/ de Specerpen 3.
Qvid eſt apud Coqvum? Obſonium, Jus, Aromata.
- Welke ſijn Speceryen?* de Peper 4/ de Bengher 5/ de Saſſraan 6/
Qvæ ſunt Aromata? Piper, Zingiber, Crocus,
- Supker 7/ Edik 8.
 Saccharum, Acérum.
- 175 *Wat is Keuken Huysraet* de Ketel 1/ de Kopperé Pot 2/ 't Kommetſjen 3/
Qvæ eſt Culinaria Supellex? Ahénium, Lebes, Catinulus,
- het Braedſpitt 4/ de Kooſter 5/ de Braedpann 6/
 Veru, Craticula, Sartágo,
- de Dooſſchlag 7/ (Alepuſer) de Schotel 8/
 Colum, Catinus.
- Wat watertobbe 9.
 Trua.

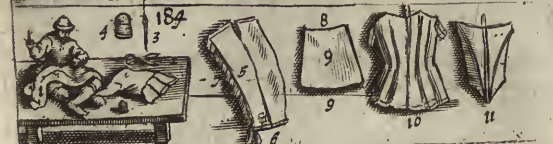
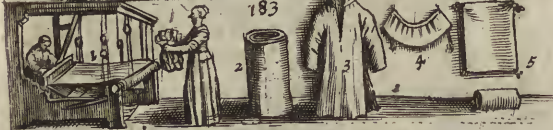

- 176 Welke sijn Dranken?
Qvi sunt Potus?
- de Wijn 1/
Vinum,
- het Bier 2/
Cerevilia,
- de Meede 3/
Mustum.
- en andere
& alia
- Starke, Dranken.
Teméta.
- 177 Wat is in een Wyngaert?
Qvid est in Vineâ?
- de Wijnstok 1/
Vitis,
- Wijnrank 2/
Palmes,
- Wijnnaaert blat/
Pampinus,
- de Druif 3/
Uva,
- de Wijnspade 4/
Pastinum.
- de Wijnwarffe 5.
Torcular.
- 178 Wat wort uit de druivē nyt geperst?
Qvid ex uvis exurgetur?
- de Most 1/het Derjups.
Mustum. Omphacium.
- Wat nyt druifsteenen?
Qvid ex acinis?
- de Leur 1.
Lora.
- Wat wort uit Gest 2?
Qvid fit è Fæce!
- de Biedelwijn 3:maer uit Mont 4.
Crematū Vinū:sed è Polenta.
- ende Hoppe 5.
& Lupulo.
- het Bier 6.
Cerevilia.
- 179 Wat was de kleederdracht der Oude?
Qvis fuit Amictus antiquorū?
- een Kapper 1/een Hjsrok 2/
Cucullus. Bracca.
- Montwe schoenē 3/
Carbatinæ.
- 180 Welke sijn nu de sel des Hoofis?
Qvæ sunt nunc tegumenta capitis?
- de Hoed 4/
Pileus,
- de Myter 5/
Mitra.
- het Bonnet 6/
Galéus.
- de Huibe 7.
Vitta, &c.
- Welke des Lichaems?
Qvæ Corporis?
- het Dolhemd 1/de Broeken 9/
Indusium, Femoralia,
- het Wambes 10.
Thorax.
- ofte de Rok 11/ de Cabbert 12/
vel Tunica, Toga,
- de Mantel 13/
Pallium,
- ofte de Huike 14.
ant Palla.
- Welke der Voeten?
Qvæ Pedum?
- de Schoenen 15/ofte Leerssen 16/
Calcei, vel Ocreæ,
- de Muisen 17/
Crepidæ,
- de Riouffen 18.
Tibialia. (Caliga.)
- 181 Wat is aen een Wambes?
Qvid est in Thoracē?
- de Montwe 1/ de Schoot 2/
Manica, Lacinia,
- het Dorchien 3/
Fibula,
- het Daekjen 4/ Knoovjen 5/
Uncinulus, Nodulus,
- de Deres 6/
Ligula,
- de Linten 7.
Fascia.

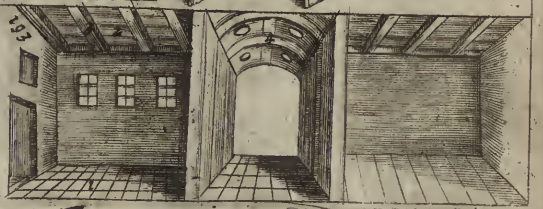
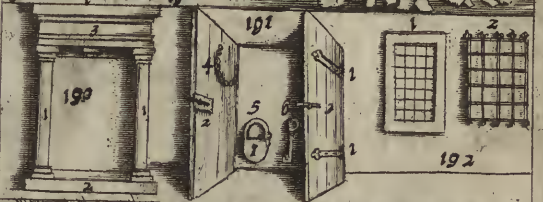
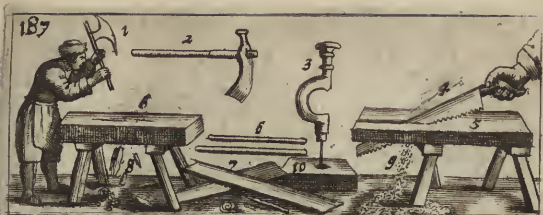

- 182 *Wat is by een Spinster?*
Qvid est apud Netricem? *het Glas 1/*
Linum, *ofte Hennip 2/*
vel Cannabis; *het Werk 3/*
Stupa,
- ende Blokken 4/ (Hooppen)*
& Flocci,
- Wat noch meer?*
Qvid infuper? *de Spinrokke 5/en de Spille 6/*
Colus. & Fufus, *met de Draet 7/*
cum Filo:
- het Spintwiel 8/ Spinklosse 9/*
Rhombus, Girgillus;
en de Alutwe 11/
& Glomus;
Het Gaern.
Filamenta.
- 183 *Wat drachtmen tot een Wever?*
Qvid defertur ad Textorem?
Wat brengtmen van een Wever? *het Webbe 1/*
Qvid refertur à Textore? Tela, *ofte Lintwaet 2/*
five Linteum,
- Wat wert daer van gemaakt?* *het Hemde 3/*
Qvid inde conficitur? Interula, *de Bessen 4/*
Collaria, *de Heusdoekē 5.*
Muccinia.
- 184 *Wat is by een Snyder?*
Qvid est apud Sartorem? *het Laeken 1/*
Pannus, *de Schaer 2/*
Forfex, *de Paelde 3/*
Acus,
- de Dingerhoed 4.*
Digitale.
- Wat is aan een Kleed?*
Qvid est in Veste? *de Paet 5/*
Sutura, *de Boort 6/*
Limbus, *ofte Franaien 7/*
aut Lemnificus;
- de Soom 8/*
Fimbria, *de Schoot 9/*
Gremium, *de Doutwe 10/*
Plica,
- en de Boesem 11.*
& Sinus.
- 185 *Wat is by een Schoenmaker?*
Qvid est apud Sutorem? *het Leder 1/*
Corium, *Schoenmaker's mes 2/ de Else 3/*
de Draet 4/ futorium Scalprnm Subula;
Acia, de Leesf 5.
Modulus.
- Wat by een Bondtwerker?*
Qvid apud Pelliōnem? *het Vel 6/*
Pellis, *ende het Bondtwerk 7.*
atque Pellicium.
- 186 *Wat warē eertijts Woonplaets?* *de Spelonk 1/*
Qvæ erant olim Habitacula? Spelunca, *de Cente 2/*
Tabernaculum, *de Hutte 3.*
Tugurium.
- Welke daer naet?*
Qvæ postea? *de Boeren Hutte 4/het Huys 5/*
Casa, Domus; *het Daleys 6.*
Palatium;

- 187 *Wat is by een Timmerman?* de *Boel* 1/ de *Dissel* 2/ de *Boo* 3/
Quid est apud Fabrum? ?*Securis*, *Afcia*, *Terebra*,
Lignarium de *Saegh* 4/ het *Hout* 5/ de *Timmerbalk* 6/
Serra, *Lignum*, *Tignum*,
de *Blank* 7,
Affer,
Wat van het Hout? de *Spaenders* 6/het *Saegfel* 9.
Quid ex Ligno? *Affulz*, *Scobs*.
Wat in 'thout? Het *Gat*/ofst*Hol* 10.
Quid in Ligno? *Foramen*.
- 188 *Wat is by een Steenhouwer?* de *Richtfnoer* 1/het *Liniael* 2/ de *Winkelhaek* 3/
Quid est apud Lapidarium? *Amuffis*, *Regula*, *Norma*,
de *Paffer* 4/ de *Steehpytel* 5/ *Beukhaamer* 6,
Circinus, *Cælum*, *Tudes*.
Wat is by een Metselaer? Gebakke *strenē* 7/de *Kalk* 8/ de *Trossel* 9.
Quid est apud Murarium? *Lateres*, *Calx*, *Trulla*,
de *Muir* 10,
Murus,
- 189 *Wat is in een Gebouw?* de *Brondbeste* 1/de *Want* 2/ het *Dak* 3/
Quid est in ædificio? *Fundamentum*, *Paries*, *Tectum*,
de *Spykers* 7/ en *Houtbasten* 8/ de *Suilen* 9/
Clavi, *et Copulæ*, *Columnæ*,
en *Pilaeren* 10 /
et Pilæ.
- Wat wort, indien sy neder vallen?* de *Stee* n*hoop* 1/(*Pupin*)
Quid fit, si ruant? *Rudus*,
Wat is op het Dak? de *Pannen* 4/ ofte *Lepen* 5/ ofte *'t Stroodekfe*
Quid est in Tecto? *Tegulæ*, *vel Scandulæ*, *vel Culmen*.
- 190 *Wat is by een Deur?* de *Posten* 1/ de *Dozpel* 2/ de *Bobendrcvel* 3/
Quid est apud Januam? *Postes*, *Limen*, *Superliminære*.
- 191 *Wat is aen een Deur?* het *Wengsel* 1/ de *Klink* 2/ de *Grendel* 3/
Quid est in Foribus? *Cardo*, *Pessulus*, *Obex*,
de *Keten* 4/ het *Slot* 5/ de *Sleutel* 6,
Carēna, *Sera*, *clavis*.
de *Tralpen* 1/ ofte *Hordekens* 2. [*Gheerden*]
Cancelli, *vel Clathri*.
- 192 *Wat is aen een Venster?* de *Dloer* 1/ en *'t Soldergespan* 2.
Quid est in Fenestra? *Pavimentum*, *et Laqvear*.
193 *Wat is in een Gemak?* de *Balk* 3/ ofte het *Bertwulffel* 3.
Quid est in Conclavi? *Trabes*, *aut Fornix*.
Wat aen de Solder?
Quid in Lacunari?

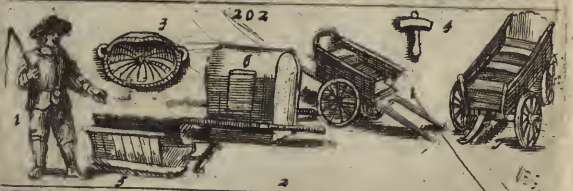
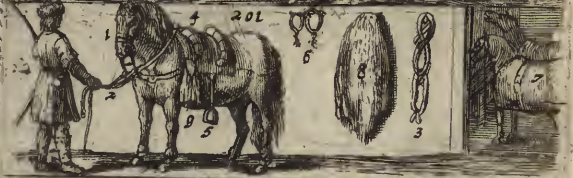

- 194 *Welke sijn deelen van 't huys?* *Quæ sunt partes Domûs?* de Doozplaetse 1/ het Doozhuys 2/ de Kachelkamer 3.
 Area, Atrium, Hypocaustum.
 de Kamer 4/ de Keuke 5/ de Spyskamer 6.
 Camera, Culina, Penarium.
Welke resteeen noch? *Quæ restant adhuc?* - de Kachel 7/ de Haert 8/ de Schoorsteen 9/
 Fornax, Focus, Caminus,
 de Luiffen 10/ de Ganoh 11/ de Toorn 12/
 Podium, Pergula, Turris,
 de Trappen 13/ ofie de Heeders 14.
 Gradus, aut Scalæ.
- 195 *Wat is by een Potbakker?* *Quid est apud Figulum?* de Potærde 1/ de Draep schybe 2/ de Pot 3/
 Argilla, Rota, Olla,
 delwater Kruike 4/ ende andere Datens met Ooren /
 Urceus, (Hydria,) aliæque Vasa cum Ansis:
En uit dese gebrokē, de Potscherben 6.
Et ex his fractis, Testæ.
- 196 *Wat is by een Yser Smidt?* *Quid est apud ferrariû Fabrû?* de Blaesbalgh 1. de Tanghe 2/ de Hamer 3/
 Follis, Forceps, Malleus,
 het Menbeeld 4/ de Hamer slagh 5/ het Plat 6/
 Incus, Scoria, Lamina,
 het Blik 7/ de Dyle 8. de Iserhoncken.
 Bractea, Lima, [Scobina.] Stricturæ.
- 197 *Wat is by een Goutsmidt?* *Quid est apud Aurifabrum?* de Ringh 1/ de goude Ketten 2/ het Kleinod 3/
 Annulus, Torques, Cimetium,
 de Armband 4/ het Hals cieraet 5/ de Smelt kroes 6.
 Armilla, Monile, Catillus.
 198 *Wat is by een Kistemaker?* *Quid est apud Scriniarium?* de Schabe 1/ de Lom 2/ het Vernis 3/
 Dolabra, Glutinium, Vernix,
 de Koffer 4/ de Kiste 5/ de Kasse 6.
 Scrinium, Cista, Arca.
 199 *Wat is by een Kuypert?* *Quid est apud Vietorem?* de Tonnen 1/ de Waschtobbe 2/ de Water emmer 3/
 Tinæ, Labrum, Urnæ,
 de Tuyn emmer 4 (de Rute) de Wijnbaten 5/
 Obba, Infusorium, Dolia, [Cupa]
 de Bodem 6/ de Duighen 7/ de Hoepels 8.
 Fundus, Secamenta, Circuli.
Wat aen een Vat? *Quid in Dolio?*
Wat is by een Lyndraejer? *Quid est apud Restionem?* de Strick 1/ het Contu 2/ het Seelgaern 3/
 Restis, Funis, Funiculi.
 Kabel 4.
 Ruden 5.

- 100 *Wat is by een Reiser?*
Quid est apud Viatorem?
Wat is voor hem?
Quid est ante illum?
Wat is omtrent hem?
Quid est circa illum,
Wat voor hem?
Quid pro illo?
- 101 *Wat is by een Ruiter?*
Quid est apud Equitem?
- 102 *Wat is by een Voerman?*
Quid est apud Aurigam?
- 103 *Welcke zijn Waghen?*
Quinam sunt Currus?
- 104 *Wat is aen een Waghen?*
Quid est in Currus?
- Wat is aen een Radt?*
Quid est in Rota?
- de Reismantels, de Stok 2/ (staf). het Pak 3.
 Penula, Baculus, (Scipio)Sarcina.
- de Bouget 4/ de Tasche 5/ de Beurs 6,
 Bulga, Crumena, Marsupium.
- de Reise/ de Wegh / of het Doerpadt 7.
 Iter, Via, vel Semita (callis)
- Oste ten minsten het Wagenspoo; 8 / ofte 't Doetvoor 9.
 Ant salicm Orbita vel Vestigium.
- de Weghgesel 10 / de Kroober 11 / ofte Anstoot 12.
 Comes, Prædo, ant Scandalum,
- de Berkerah / ofte de Krooent 13 / alxaer de Gasten 14
 Diverforium, seu Caupona, ubi Hospit. s
- tot den Doert 13 komen
 ad Hospitem veniunt
- de Coom 1 / de Tengel 2 / de Halster 3 /
 Frenum, Habena. Capistrum.
- de Sadel 4 / de Stijngengel (Steegelteey) 5 / de Spooere 6 /
 Ephippium, Stapes, Calcar,
 Somtijts ook een deken 7 / ofte Rontwe deken 8 /
 Interdum etiam Stragula, vel Gausape,
 en Sadeltasche 9.
 et Vidulus.
- de Swoey 1 / de Riem 2 / de Wane 3 /
 Flagellum, Lorum, Vannus,
- de Sledde 5 / de Roskam 4 ;
 Traha, Strigilis ;
- de Karre 1 / de Lastwaghen 2 / de Waghen 7.
 Carrus, (Cisium) Plaustrum, Currus.
- ofte Hangende Wagen / 3 / 4 / de Karosse 3 /
 sine Carpentum, Rheda, Piletrum,
- de Rollewagen ; / (Hoetswaeghen)
 Effedum, (Petoricum)
- de Disselboom 1 / het Gelpan 2 / de Assen 3 /
 Temo, Jugum, Axes,
- de Raden 4.
 Rota.
- de Maebie 5 / de Lensse 9 / de Specken 7 /
 Modiolus, Paxillus, Radii,
- de Welghe 8 (buytense ommetrek)
 Arsis (Orbile) Canthus.

- 205 *Wat is boven 't Water?*
Quid est super Aquam?
 de Zugghe 1/ de Donter / de Donte 2/
 Pons, Ponticulus, Ponto,
 het Dloort 3/ de Trekschuite 4/ de Boot 5/
 Ratis, Scapha traſtoria. Scapha (Acatium,)
 het Schip / het Meersſchip 6/
 Navis, Corbita.
- 206 *Welke ſijn deelen van 't Schip?*
Quæ ſunt partes Navis?
 de Dooſteben 7/ de Achterſtebens. de Kiel 9/
 Prora; & Puppis: Carina.
 het Berdek 10.
 Stega.
 en het Seil 12/ de Blagge 13:
 & Velum, Apluffre:
 de Kiel 14/ de Schipſhaek 15. de S:hipboom/
 Remus, Harpago. Contus, (Trudes)
 en het Roer 16:
 & Gubernaculum,
- 207 *Wat is in 't Schip?*
Quid est in Navis?
 de Schippers 17/ de Seefiekter 8/ (Walginge,) en de Turck'
 Nauræ, Naufea, & Sentina'
 waer uyt met de pompe gepompt en uytgepompt wort
 unde Anliâ antlatur & exantlatur
 het buyle ſcheeps waeter 19.
 Nautea.
- Waer ruſtet het Schip?*
Ubi quieſcit Navis?
 In de Haven 20/ ofte op de Reede 21/ aen Anker 22.
 In Portu, aut in Statione, ſuper Anchora,
- 208 *Wat is by een Werkmeester?*
Quid est apud Mechanicū?
 de Laſt 1/ ende het Werktuig 2.
 Moles, & Machina.
- Wat is een Werktuig?*
Quid est Machina?
 de Handboom 3/ de Wigge 4/ het Heilok 5/
 Vectis, Cuneus, Fiſtica,
 de Perſſe 6. (de Druckboom)
 Prelum.
- 209 *Wat is by een Draegher?*
Quid est apud Bajulum?
 het Heinepfeel 1/ de Kreuwagen 2/ de Rollen 3/
 Ærumna, Pabo, Palangæ,
- 210 *Wat is in de Badſtoven?*
Quid est in Balneo?
 de Badkuipe 1/ de Looghe 2/ de Seep 3/
 Labrum, Lixivium, Sapo.
 de Spongie 4/ de Ham 5: end 't Scheermes 6/
 Spongia, Peſten: & Novacula.
 de Schaer 7/ tot het Hair 8.
 Forpex, ad Comam.
- 211 *Wat is voor een ſacht Laeger?*
Quid est pro molli Cubatu?
 de Bedſtede 1/ het Bedde 2/ de Dieghe 3/
 Sponda, Lectus, Cunæ,
 het Oorkuſſen 4/ het Bedlaken 5/ de Oeken.
 Pulvinar, Lodix, Teges.
 de Stoel 6/ de Bank 7/ 't Stoelkuſſen 8.
 Sedile, Scamnum, Culcitra.
- Wat voor het Sitten?*
Quid pro Sessio ne?

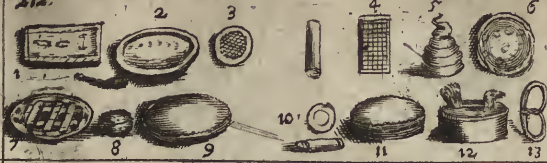
205. 206. 207.

211

- 212 *Welke zijn Lekkernyen?*
Quæ sunt Cupediæ?
de Blade 1/ Placenta,	de Linck 2/ Libum,	Plerkoek 3/ Laganum,
de Wasel 4/ Popanum.	de Scrijff 5/ Scriblita.	Pannkoek 6/ Teganites.
't Bankett 7/ Bellaria.	de Oudekoek 8/ Globulus,	de Kirnickoek 9/ Morctum.
de Smitkoek 10/ Obelias,	de Oublyne/ Crustulum,	de Taerte 11/ Torta,
Deespastey 12/ Artocreas.	de Kerkeling/ Spira,	(Wielhoort) 13.
- 213 *Wat vermaekt den Reuk?*
Quid oblectat Olfactum?
de Wrook 1/ Thus,	de Muskeliaet 2/ Moschus,	de Salbr 3/ Ungventum,
de Kran's 4/ Sertu (Coróna)	het Tuikerter 5/ Servia, &c.	(Tuitjesen) etc.
- 214 *Wat beweeght het Gehoor?*
Quid afficit Auditum?
- de Lillank.
Tonus.
- Wat maakt een Klank door slaten?*
Quid facit Tonum pulsando?
de Trommel 1/ Tympanum.	de Kloek 2/ Campána,	de Belle 3. Nola.
- Wat door blaesen?*
Quid inflando,
de Fluite 4/ Tibia,	de Dophe 5/ Fistula.	de Schalm nr 6/ Monaulos
de Kroomhoorn 7/ Lituis,	(Clink) de Trompet 8/ Tuba,	de Basuine/ Buccina,
- Wat door snaren klinken?*
Quid Chordis sonando?
de Citer 9/ Cithara,	de Luite 10/ Tektido,	't Hakkebert 11/ Sambúca.
de Harpe 12/ Lyra.	de Dool 13/ Fides.	[Dedel]. [Pandúra].
- 215 *Wat is by een Schilder?*
Quid est apud Pictorem?
de Schilderbertwe 1/ Pigmentum,	het Pensseel 2/ Penicillus,	het Beeld 3. Imágo.
- 216 *Wat is in een Cirkel?*
Quid est in Circulo?
- Waer zijn dese twee meer?*
Ubi sunt hæc duo præterea?
In een Schip 3/ In Orbe.	de Omtrek 4. & Globo.
- 217 *W. zijn Maeten der Ruimte?*
Quæ sunt Mensuræ Spatii?
de Duimbreete 1/ Digitus,	de Handbreet 2/ Palmus,	de Spanne 3/ Spichama.
de Elle 4/ Ulna,	de Schrede 5/ Passus.	de Daem 6/ Orgyia.
de Roede 7/ Perrica,	het Veltweeghs 8/ Stadium,	de Myle 9. Milliære.

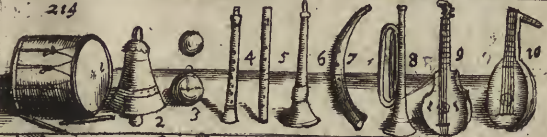
212

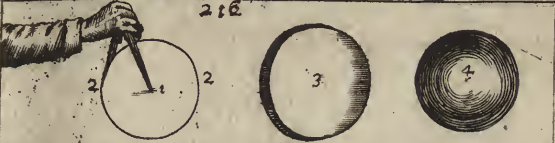
213

214

216

217

218 *W* *sijn matē der drooge dingē?* *de Mudde* 1/ *de Schepel* 2/ *de Spint* 3.
Qvæ sunt mensuræ Aridorum? *Medimnus,* *Modius,* *Qvartale.*

Welke der Vloeyenden? *het Mutsjen* 4/ *de Pint* 5/ *de Stan* 6/
Qvæ Liqvidorum? *Cyathus,* *Hemina,* *Sextarius,*

de Daen 7/ *de Emmer* 8/ *het Doeder* 9.
Congius, *Urna,* *Culeus.*

219 *Welke sijn maeten van swaere* *het Mesjen* 1/ *'t Dierdeeli Loods* 2/ *het Loot* 3/
Qvæ sunt mensuræ gravium *Scrupulum.* *Drachma,* *Semuncia,*
angingen op de Waegh?
rerum super Libra?

de Once 4/ *12 Oncofise Pont* 5/ *de Centenaer* 6.
Uncia, *As vel Pondo,* *Centenarius.*

220 *Welk is een maet der Tj?* *de Santloover* 1/ *de Waterloooper* 2/ *de Sonnenuur* 2/
Qvæ est mensura Temporis? *Clepsammidiū,* *Clepsydra,* *Sciotericum,*

ofte Sonnetwyser 4/ *het Urtwerk* 5.
sive Solarium, *Horologium.*

221 *Wat is een Boek?* *het Perckament* 1/ *ofte het Dampier* 2,
Quid est in Libro? *Pergamēna, seu Papyrus.*

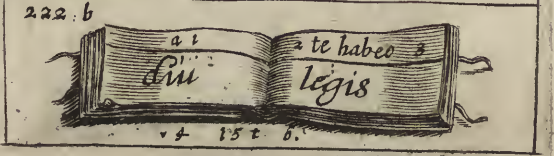
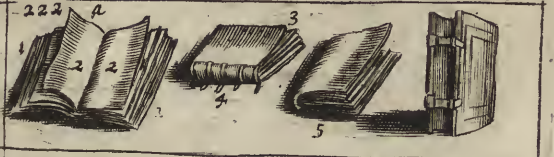
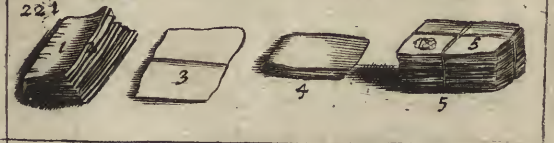
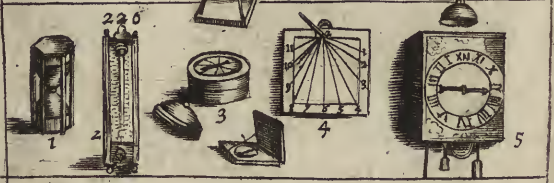
Welke sijn Deelen van 't Papier? *het Vel* 3/ *het Boek* 4/ *de Riem* 5.
Qvæ sunt Partes Chartæ? *Plagula,* *Scapus,* *Volūmen.*

222 *a* *W* *sijn deelen van een Boek?* *de Bladen* 1/ *de Spden* 2/ *de Kranen* 3/
Qvæ sunt partes Libri? *Folia,* *Pagina.* *Margines,*

de Bandt 4/ *het Kapitorf* 5.
Compactura, *Theca.*

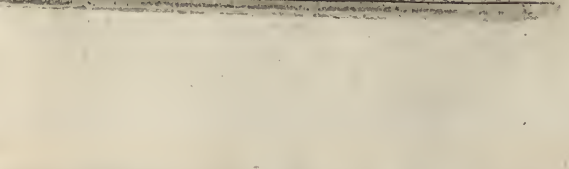
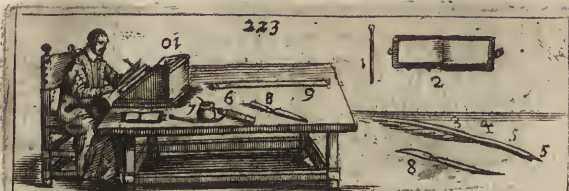
b. W. *sijn deelen van een Schrift?* *de Letters* 1/ *het Woordt* 2/ *de Reghel* 3.
Qvæ sunt partes Scripturæ? *Literæ,* *Verbum,* *Verfus.*

Welke des letters? *een Stip* 4/ *een Trek* 5/ *het Tutteljen* 6.
Qvænam literæ? *Punctum.* *Linea,* *Apex.*

- 223 *Wat is by een Schryver?*
Quid est apud Scribam?
 de *Breffie* 1/ [Schriftspijem] tot t. *Tafelboeckken* 2/
Stylus, [Graphium] ad *Pugillares*,
ofte de Penne 3, *de Pennekoker* 6/ *de Inkt* 7/
aut Penna, *Calamarium*, *Atramentum*.
het Pennemes 3/ *eude het Liniaal* 9.
Scapellum, *Lineale*.
- Wat is aen de Penne?*
Quid est in Penna?
 de *Schraft* 4/ *en de Spleet* 5.
Caulis, & *Crena*.
- 224 *Wat is in de Schoole?*
Quid est in Schola?
voor den Leeraer *de Leer Stoel*
pro Doctore *Carhedra*
- Wat voor den Leerlink?*
Quid pro Discipulo?
de Onderbank 2/ *ende de Tafel* 3/ *ofte Schrift-lijst-alle/ete*.
Subsellium, & *Tabula*, *vel Palimpsestus*, & c.
- 225 *Wat is in de Leertucht?*
Quid est in Disciplina?
het Byspel 4/ *de Regel* [Wet] 5/ *de Naemakinge* 6/
Exemplum, *Præceptum*, *Imitatio*;
de fael [saute] 7/ *de Berisplinge* 8/ *de Verbeteringe* 9/
Mendum, *Correptio*, *Correctio*,
de Aeerftigheid 10/ *Naarlaetichheid* 11/ *de Blak* 12.
Diligentia, *Negligentia*, *Ferula*.
- 226 *W. sijn in een huislyke Geselschap?*
Qvi sunt in domestica Societate?
de Heer 1/ *ende de Knecht* 2; *de Inffrouw* 3/
Dominus, & *Servus*, *Domina*,
en de Meide 4; *de Huisheer* 5/ *en Dienaer* 6/
 & *Ancilla*: *Herus*, & *Famulus*,
ofte de Huisgeenoot 7/ *de Daalshwerker* 8; *de Hant* 9/
aut Inquilinus, *Operarius*: *Victus*,
de Hoon 10.
 & *Merces*.
- 227 *Welke maaken het beginsel*
Qvi faciunt initium
van een Huisgesind?
Familia?
de Buidgom 1/ *ende de Buid* 2/ *de Hantwelykgoet* 3/
Sponsus, & *Sponfa*, *Dos*,
en Buidloft 4: *de Echteman* 5/ *en Echtemvrou* 6/
 & *Nuptiæ*, *Maritus*, *et Uxor*,
de Echtemooten.
Conjuges.
- 228 *Welke sijn in een Huisgesind?*
Qvi sunt in Familia?
de Ouders 1/ *ende de Kinderen* 2;
Parentes, & *Liberis*;
de Broeders 3/ *ende de Sisters* 4.
Fratres, & *Sorores*.
- Wat breidet sich van daer uit?*
Quid propagat se inde?
het Geslacht 5/ *en of heel Nādvolk* 6.
Gens, *et Natio*.

- 229 *W. sijn in de Bloed vrientschap?* *de Vader 1/* *en de Moeder 2;*
Qui sunt in Cognatione? *Pater.* *& Mater;*
de Soon 3/ *en de Dochter 4;*
Filius, *et Filias*
de Ghoorbader 5/ *en de Ghoortmoeder 6;*
Avus, *et Avias*
de Neve 7/ *en de Nichte;*
Nepos, *et Neptis;*
de Oom 9/ *en de Moesje 10;*
Patruus, *et Amira;*
de Moederbroeder 11/ *en de Moederssuster 12;*
Avunculus, *et Matertera.*
- 230 *Welke sijn in de Swagerschap?* *de Stiefvader 1/* *en de Stiefsoon 2;*
Qui sunt in Affinitate? *Vitricus,* *aut Privignus;*
de Stiefmoeder 3/ *en de Stiefdochter 4;*
Noverca. *et Privigna;*
de Schoonbader 5/ *en de Schoonsoon 6;*
Socer, *et Gener;*
de Schoonmoeder 7/ *en de Schoondochter 8.*
Socrus, *et Nurus.*
- 231 *Welke blijven nae den dood?* *de Wedwenae 1/* *ofte de Weduwe 2/* *en 't Weefkint 3/*
Qui manent post mortem? *Viduus,* *aut Vidua,* *et Orphanus,*
de Erfgenaem 4/ *de Wogt 5/* *en 't Onderloose kind 9.*
Heres, *Tutor,* *et Pupillus.*
- 232 *Wat is in de burgerlyke Gemeenschap?* *de Bplwooninge/* *de Handteringe/* *de Regheringe*
Quid est in politica Societate? *Cohabitatio,* *Negotiatio,* *Regimen.*
- 233 *Wat ontsaet byt de 'samen het Doorp 1/* *het Stedcken 2/* *de Stadt 3:*
Quid oritur ex Cohabita- *Pagus,* *Oppidum,* *Urbs:*
Wooninge van veelen? *de Heerschappe 4/* *het Landschap 4/* *'t Koninkrijk 5/*
tione multorum; *Ditio,* *Regio,* *Regnum,*
en de Lantpalen van die: 't Vaderlant/ *en de Seden.*
& Limites eorum: Patria, *et Mores.*
- 234 *Wat is 'om een Stadt?* *de Muiren 6/* *de Wal 7/* *de Gracht 8/*
Quid est circa Urbem? *Moenia,* *Vallum,* *Fossa.*
de Poorten 9.
Portæ.
- 235 *Wat is in een Stadt?* *de Huisen 10/* *de Wydestraet 11/* *de Wyk 12/*
Quid est in Urbe? *Ædes,* *Platæa,* *Vicus,*
de Engsteegh 13/ *de Markt 14/* *het Stadthuy 15/*
Angiportus, *Forum,* *Curia,*
de Burght 16/ *het Blokhuy 17.*
Arx, *Castrum.*
- 236 *Wat is in de Straet?* *de Put 1:*
Quid est in Platæa? *Puteus,*
Wat aen de Put? *de Mont bā de put 2/* *de Winne 3/* *de Putemmer 4.*
Quid ad Pureum? *Crepido.,* *Tolléno,* *Situla,*
de Gote 5.
Alvens.

- 237 *Wat is in een Apotheek?* de Dijfel 1/ ende de Stampver 2/
Quid est in Pharmacopæo? Mortarium, et Pistillum:
- de Busse 3/ de Doos 4/ de Mande 5.
 Pyxis. Capla, Corbis.
- 238 *Wat is in elke Handeling?* het Ooghmerk 1/ de Middelen 2/ de Selegētheid 3/
Quid est in quolibet Negotio? Scopus. Media, Occasio,
 de Wenleider 4/ de Medehelper 5/ het Betetsel 6.
 Author, Adjutor. Impedimentū.
- 239 *Wat wert by een Koopman* de Waere 1/ de Prijs/ het Geldt 2/
Quid apud Mercatorem Merx, Pretium, Pecunia,
gevond. n? de Pennink 3/ het Penninksken/ een Groot /
reperitur? Nummus, Obolus, Denarius,
- Wat loopt mede onder in, Gewerff?* de Jaermarkt 4/ het Gelwin 5/ het Verlies 6/
Quid intercurrit in Negotiatione? Nundinæ, Lucrum, Damnum,
- de Schalkheid/ de List/ het Bedrog.
 Astus, Dolus, Fraus.
- 240 *Wat eyscht een Schuldheer?* de Handschrift 1/ ofte het Pandt 2.
Quid exigit Creditor? Syngrapham, vel Tignus.
- Wat na gepasseerdē Schuldtermijn?* de Hoofsomme/ de Rente/ ofte Woeker.
Quid elapsis Fœneraliis? Sortem, Reditum, vel Fa.nus.
- 241 *Wat is by een Rijke?* de Goederen 3/ de Schatten 4/ de Overdaet 5.
Quid est apud Divitem? Opes, Thesauri, Luxus.
- Wat by een Bedelaer?* de Bedelsak 6/ de Laymantel 7.
Quid apud Mendicum? Mantica, Cento.
- 242 *Wat is in een Spel?* het Jok 1/ het Dohbelsteenspel 2/ de Dohbelsteent 3/
Quid est in Ludis? Jocus, Alea, Tessera,
- de Dorsteling 4/ de Strept 5/ de Kiny 6/
 Lucta, Certamen, Talitrum,
- de Oorband 7/ de Duiffslag.
 Alapa, Colaphus.
- 243 *Wat beschouwt men op een* het Toonzel 1/ de Toonzelspelder 2/
Quid spectatur in Scena, Histrion.
Schouwplaets? het Spidspel 3/ ofte het Treurspel 4.
Theatro? Comædia. vel Tragedia.

244 *Wat is een Maeltijt?*
Quid est Epulum?

het Ontbnt 1/ 't Middagmael 2/ 't Achtermiddagseetē 3/
Ientaculum, Prandium, Merenda,

het Abondmael 4.
Cena.

245 *Wat is in een Eetkamer?*
Quid est in Cœnaculo?

de Tafel 1/
Mensa.

de Handdoek 2/
Mantile.

de Daejer 3/
Flabellum,

de Lampette 4/ het Bekken 5.
Gutturium, Pelvis.

246 *Wat is over een Tafel?*
Quid est super Mensam?

het Tapp 6/
Tapes,

het Tafellaeken 7/
Mappa,

het Serbett/
Mantelium,

het Soutvat 8/ de Schotels 9/
Salinum. Patinæ,

de Tafelbordē
Disci,

de Lepels 11.
Cochlearia.

247 *Wat is in de Schotels?*
Quid est in Patinis?

het Sopjen 12/ de Breye 13/
Iusculum, Pulmentum,

de Broodsoff
Ossa,

en andere Synsen 14/ Gerichte/ ende Smaekelijke ko
alique Cibi, Fercula. & Dapes.

248 *Wat is op een Buffet?*
Quid est super Abaco?

de Kian 15/ de Schēkkanne 16/ [tuytkanne] de Beeker 17/
Cantharus, Cirnea [Epichysis] Pocula,

de Drinkshalen 18.
Pateræ.

Wie staet daerby?
Qvis adstat his?

de Spysmeester/ ende de Schenker 19.
Promus. et Pincerna.

249 *Wat dient des Nachts?*
Quid servit Noctu?

de Coortse 1/
Tæda,

de Lampe 2/
Lampas,

de Keerse 3/
Candela,

de Fakkel 4/
Fax.

de Lantaerne 5.
Laterna.

250 *Wat is in de Regheringe?*
Quid est in Regimine?

de Overheid 1/ en de Onderdaenē 2;
Magistratus. et Subditi;

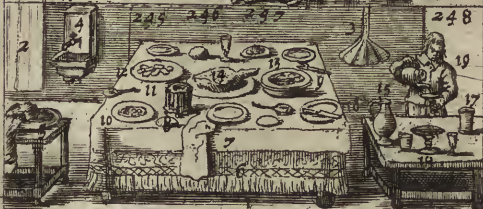
het Recht 3/ ende de Wet 4;
Ius, et Lex;

de Bedieningē/ ende het Ampt 6;
Munus, et Officium,

de Misdaet 7/ ende het Oordeel 8.
Crimen, et Iudicium.

251 *Welke sijn de Overheiden*
Qui sunt Magistratus
in een Stadi?
Civitate?

de Raedsheer 1/ de Borgermeester 2/ de Schout 3/
Senâtor, Consul, Prætor.

252 Welke sijn in een Rijk?
Qui sunt in Regno?

de Konink 1/
Rex,

de Keiser 2/
Cæsar,

de Vorst (Prins) 3/
Princeps,

Somtijts
Interdum

de Tyrant
Tyrannus

(de Dwingeland.
(Domitor.)

Welke worden van haar gekoosen?
Qui creantur ab eis?

de Graef 4/
Comes.

de Druyker 5/
Baro,

de Ridder 6/
Eques,

den Ghelman / ofte Jonker.
Heros. vel Nobilis.

Wat wert vā de Konink geordineert?
Quid ordinatur à Rege?

de Schattingē 1 /
Census,

Beden 2 /
Tributa,

de Dachten 3 /
Vectigalia.

de Tollen 4 /
Telonia.

de Bevrijdingen /
Privilegia.

(de Doozrechtē)

253 Wat is des Koninks?
Quid est Regis?

de Koninklijke Stoel 1 / de Straf 2 /
Solum. Sceptrum.

de Kroon 3 /
Coronas

de Munte 4 /
Moneta.

de Rentkamer 5 / de Schatkamer
Fiscus, Gazas

de Raeden 7 /
Consiliarii,

de Afgesandten 8 / de Tolken 9 /
Legati. Interpretes

ende de Heraldiets 10.
& Satellites.

254 Wie verkeert in 't Hof?
Quis verſatur in Aula?

de Alvimſtrijker 1 / de Gek 2 /
Adulato, Morio,

de Guit 3 /
Scurra.

Wat komt van deſe?
Quid venit ab his?

de Laſteringel:
Calumnia.

't Schampelwoozt / de Perſtektē
Cavillum, Sanna.

255 Welke sijn Onderdaenen?
Qui sunt Subditi?

de Doornaamſte des Lands 1 / 't Volk 2 / 't gemeine Volk
Proceres, Populus, Plebs / ſen Vulgus

256 Hoe wert het Volk gedeelt?
Quomodo dividitur Populus?

In Gilden 4.
In Tribus,

ende Kotten 5.
& Claſſes.

Hoe het gemeine Volk?
Quomodo Plebs, vel Vulgus?

In Rojger 6 /
In Civēs,

Ambarhtsluide 7 / en Arbeide
Opifices, & Mercena

257 *Wat is een Misdaet?*
Quid est Crimen?

de Schuld 1/ *ofte* het Schelmstuk / *ofte* de Boosdaet:
 Culpa, aut Scelus, vel, Flagitium:

Wat volgt daer op?
Quid fequitur inde?

de Pleitinge 2/ *ende* de Rechts-hâbel
 Lis, & Dica.

258 *Wie presentceert sich in 't Gericht?* de Denklaeger 3/ de Beklaegde 4/ de Rechter 5/
Qvis sifit fe in Iudicio? Actor, Reus, Judex,

de Getuighe 6/ de Doorzpreeker 7/ de Wozge 8.
 Testis, Advocâtus, Vas.

259 *Wat is in de macht des Rechters?* de Belooninge 9/ *ende* de Straffe 10/ de Beltstraffe
Quid est in potestate Iudicis? Præmium, & Pœnas; Multa,

ofte Lysstraffe/ *ofte* Loslatinge 11.
 vel Supplicium, aut Venia.

260 *Wat is een Lysstraffe?*
Quid est Supplicium?

de Ballingschap 1/ de Gebankenisse 2/ de Doodt/
 Exilium, Carcer, Nex,

261 *Wat is in de Gevanckenisse?*
Quid est in Carceret?

de Boese 3/ de Stok 4/ de Duilghheit
 Compes, Cippus, Sqvalor.

262 *Wat is om te Dooden?*
Quid est ad Necem?

het Sweert 1/ het Ikreis 2/ (nu een Galah
 Gladius, Crux. (nunc Patibulum)

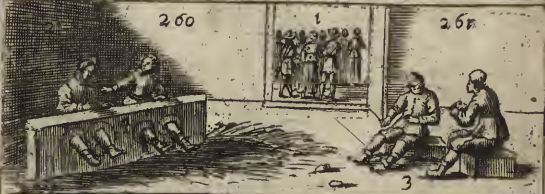
het Bier 4/ het Rat 5.
 Rogus, Rota.

263 *W. sijn hier vā de Uitvoerders?* de Dirfleider 6/ *ende* de Beul 7.
Qui sunt horū Exfeqvutōres? Licitor, & Carnifex.

Wien geefmen in haar Geweld? den Dief 8/ den Moordenaer 9/ de Toobenaer
Qvis datur in ipsorū Potestate? Fur, Latro, Magus,

de Toobereffe 10/ de Hoere 11.
 Saga, Meretrix.

Somtylen ook een Martelaer 12.
 Interdum etiam Martyr.

264 *Wat kōt van goede Regeringe?* de Eendracht 1 en de Vrede 2.
Quid prodit à bono Regimine? Concordia, & Pax.

265 *Wat is in de Eendracht?* het Verbond 3/ *en* *en* *en* de Bontdieren
Quid est in Concordia? Fœdus, *en* *en* *en* Socios.

en *en*
 en Vrienden.
 & Amicos.

Wat noch meer?
Quid præterea?

de Hulpe 5/
 Auxilium,

de Troost/
 Solatium,

de Eere/
 Honor,

de Giften (Gadē6/) de Geschenken/de Gunste,
 Dona, Munera, Gratia.

266 *Wat kōt vā gvaede Regeringe?* de Tweedracht 1 en de Kirrhg 2.
Quid prodit à malo Regimine? Discordia, & Bellum.

Wat is in de Tweedracht?
Quid est in Discordia?

de Opandt 3/
 Hostis,

de Dreigingen 4/
 Minæ,

de Twisten,
 Rixæ,

de (Bekiffen/)
 (Jurgia,) de Smadigheid/
 Contumelia,

de Oproer 5/
 Seditio.

het Verderf 6/
 Pernicies.

de Jammer 7.
 Calamitas.

267 *Wat is in de Vrede?*
Quid est in Pace?

de Rust 1/
 Quies,

de Songeloosheid 2
 Securitas,

de Overblo
 Ubertas.

Wat in den Oorlogh?
Quid in Bellō?

de Onrust 4/
 Inquies,

de Oploop 5/
 Tumultus,

het Gebaer
 Periculum

de Armoede 7.
 Penuria,

268 *Wat wort vereischt tot de Krygh?* de Wapenen 1 / de Kirrhgslon 2 / (Soudye)
Quid requiritur ad Bellum? Arma, Stips.

de Lijfkracht 3/
 Commeātus,

het Kirrhgslon 4.
 Exercitus.

269 *W. zijn beschermende Wapen?* de Stormhoed 1/ het Panffier 2/ de Schild 3/
Quæ sunt defensiva arma? Cassis, Lorica, Scutum.

*ofte de Rondasse 4/
 seu Clypeus.*

270 *Welke beschadigen van verre?* de Silinghet 1/ de Boghe 2/ de Steenwerper 3/
Quæ offendunt eminus? Funda, Arcus, Ballista.

de Bout 4/ de Dopl 5/ de Worppl 6/
 Sagitta, Telum, Jaculum,

Wat nu tot onse tijt? de Schietbuisse 7/ het Kroer 8/ het Gesluk 9.
Quid nunc nostro tempore? Bombarda, Sclopétum, Tormentum,

271 *Welke beschadigen van naeby?* de Spies 1/ de Speer 2/ de Hellebaert 3/
Quæ offendunt cominus? Hasta, Lancea, Bipennis.

de Deghen 4/ de Sabel 5/ de Stekade 6;
 Ensis, Acinaces. Framea,

de Moordpzie 7/ en de Pook 8; de Heirhamer 9/
 Sica, & Pugio; Cæstus,

de Knodse 10/ de Kluyppel 11/
 Clava, Cala,

272 *Wat is aen een Smeerd?* het Gebest 1/ de Scherpte 2/ de Spitse 3/
Quid est in Gladio? Capulus. Acies, Cuspis,

*ofte de Punte 4.
 seu Mucro.*

Wat tot het Smeerd? de Scheede 5/ ende de Draegband 6.
Quid ad Machæram? Vagina, & Balteus.

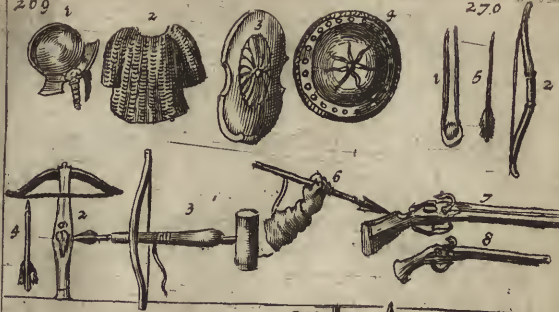
273 *Wat is in een Krygshair?* het Regiment 1/ het Krott 2/ de Kriegsman 3/
Quid est in Exercitu? Legio, Turma, Miles,

*een nieuwe Soldaet.
 Tiro.*

274 *Wat is in een Legher?* de Tenten 1/ de Hutten 2/ de Wachters 3/
Quid est in Castris? Tentoria, Ligella, Custodes,

de Schiltwachters 4/ de Stilstand 5/ *ofte de Hinderlaegen 6/
 Vigiles, Induciæ, aut Insidiæ.*

269

270

275 Wat is in een Veldslach?
Quid est in Prælio?

het Teeken 1/ Signum,   het (Vaendel) (Vexillum)   en de Iose 2/ & Tessera.

het Gekrijsch/ Clamor,   ende het Gebecht 3: dan de Vlucht 4/ & Pugna: rum Fuga.

de Nederlage 5/ de Overwinninge 6.
Clades,   Victoria.

276 Wat volgt op de Overwinninge? De Roof 1/   ende de Buit;
Quid sequitur Victoriā?   Spolium,   & Præda;

't Segeteeken 2/ en Segheprael 3;
Trophæum,   & Triumphus;

de Maere 4/   en het Gerucht.
Rumor,   & Fama.

Wat noch meer?
Quid præterea?

de Bide met een Brief 5/ ofte Bide met een Bidschay/
Tabellarius cum Epistola, vel Nuncius cum Nuncio.

Historie 6/   ofte Fable 7.
Historia,   vel Fabula.

277 Wat is dan in't Leven
Quid ergo est in vita
der Menschen?
Hominum?

Arbeid 1/   ofte Ledijsheid 2/   (Lunjsheid,)
Labor,   aut Orium.   (Desid ia)

de Deucht 3/   ofte de Ondeucht 4;
Virtus,   aut Vitium;

de Eere 5/   ofte de Schande 6.
Decus,   aut Dedecus.

Wat hier van?
Quid ab his?

de Lof 7/   ofte de Beschaeminge 8;
Laus,   vel Probrum;

de Wijs 9/   ofte de Versmaedheid 10.
Gloria,   vel Ignominia.

- 278 *Wat is in de Gods dienst?*
Quid est in Religione? 't Godlijk wese 1/ de Godseeringe 2/ de Innigheit 3;
 Numen, Cultus, Devotio;
- de Gebaer dieste 4/ Doffelijke wijfes/ de Schijndeucht 6.
 Ceremoniæ, Ritus, Hypocrisis.
- 279 *Wat is in de waere Godsdienst?* het Geloof 1/ de Liefde 2/ de Hoop 3/
Quid est in vera Religione? Fides, Charitas, Spes.
- het Vasten 4/ het Gebedt 5/ de Almoes 6/
 Jejunium, Precës (Oratio) Eleemosyna,
- der Kerckelijke Vergaderinge 7/ de Ghemeente/ de Geheimnisse 8.
 Concilium, Ecclesia, Mysterium.
- 280 *Wat is in een Valsche Religie?* de Afgod 1/ Afgoden tempel 2/ [de Kerck/]
Quid est in falsa Religione? Idolum, Delubrum, [Fanum,]
- 't Afgeloobe 3/ de Ketterpe 4/ de Serte.
 Superstitio, Hæresis, Secta.
- 281 *Wat is in een Kerk?* de Altaer 1/ de Prieſter 2/ de Offerhande 3/
Quid est in Templo? Ara, Sacerdos, Sacrificium.
- de Prediker 4/ de Preekſtoel 5/ de Predikinge/
 Concionator, Pulpitum, Concio.
- de Lessenaer 6/ de Sanghers 7/ de Orghel.
 Pluteus, Cantores, Organū pneusticū.
- 282 *Wat is inde Voorſienigheit Godes?* Godsſchikkinge 1/ [Aoodlot] 't Lot 2/ het Geluk 3/
Quid est in Providentia Dei? Fatum, Sors, Fors,
- [de Fortune:] het Wondertwerk 4/ 't Wonderteeke 5/
 [Fortuna] Miraculum, Prodigium,
- de Doozbeduidinge 6/ de Waerſegger 7/ de Wichelaer 8/
 Omen, Vates, Augur.
- en de Zurtent 9/ aller dingen.
 et Vices, omnium rerum.
- 283 *W. ſijn de Regeerders vā alles?* Christus 1/ ofte Satan 2.
Qui ſunt Directores omnium? Christus, aut Satanas.
- 284 *W. is het einde aller menſchen?* de Saeligheit 1/ ofte de Verderffenisse 2.
Quis est finis omniū hominū? Salus, aut Iuteritus.
- het Paradijs 3/ ofte de Helle 4.
 Paradisus, aut Gehenna.

278

279

Het Derde Hoofst-stuck
Tertium Caput

DE MANIEREN DEN DYPHEN
MODI RERVM

285	Hoedaenigh sijn Alle dinghen?	Shelik/ Qvalia sunt Omnia?	Similia, ofte vel	Angelik. Dissimilia.
	Hoe andervint gy dii?	Stellende. Twee dingentegen malkander over. of met sijn		Dile ordenlij
	Qvi cōperis noc?	Collocādo	Binas res	oppoſitio, aut Ternas ordinādo
286	Welk ding is Yets?	Qvod nam est Aliquid?	Hoc.	ofte Dat/ vel Illud, aut Aliud
	Hoed: is Yets ten opsicht van t ander?	Eben 'tselbe/	ofte Vershonden/ vel Diverſum,	ofte 't Tegemen aut Contrariū
	Qvale est Aliquid respectū Alterius? Idem,			
287	Welkerley is Niet?	Cujusmodi est Nihil?	Nulliusmodi.	
288	Hoedaenigh is Godt?	Qvalis est Deus?	Centnigh/ Eternus,	end et
	Hoedaenigh de Werelt?	Qvalis Mundus?	Edelnk/ Temporarius,	end et
	Hoedaenigh de Mensche?	Qvalis Homo?	Nu Sterffelik/ Nunc Mortālis,	daernae post
289	Hoedaenigh is de Saek?	Qvalis est Res?	Soodaenigh. Talis, Meniqerley. Variā; Purteijgh ofte Utilis	Welverstaende. Utpota, S'hoon ofte Pulchra vel Schadelijck; Noxia Half. Semis.
290	Hoedaenigh is de Manier?	Qvalis est Modus?	Begwaem/ Apius,	(Welvoeghede) (Idoneus)
291	Hoedaenigh de Beweginge?	Qvalis Motus?	Snel/ Celer, Gheduirigh/ Jugis.	(Rasch) (Velox) (Achtervolgend) (Perpetuus)
292	Hoedaenigh is 't Geheel?	Qvale est Totum?	Onverseert [Gants], Integrum,	ofte Gescheurt, aut Lacerum.
293	Hoedaenigh is een Deel?	Qvalis est Pars?	Groot/ Magna,	ofte vel
294	Hoedaenigh is 't Gebrek?	Qvalis est Defectus?	Uitwendigh/ Externus,	ofte vel
295	De hoemenighste is eene Saek?	Qvota est Res ab Ordine?	van de Ordeninge?	de Eerste/ de Middelse/ de Laetste Prima, Media, Ultio
29	Welcherhande is de Tijd?	Qvale est Tempus?	Verleeden/ Præteritum,	Teekenwoordigh/ Præsens, Cockomende. Futurum.

Hoedaenigh is een ding vā de Tijd? Pier: w/ Qualis est res à Tempore? Nova,	<i>ofte</i> <i>vel</i> Onlangs geschiedt/ Nupera,	<i>ofte</i> <i>vel</i> Oud/ Vetus, Oudtjdigh/ Antiqua,
297 Hoedaenigh is de Plaetsē? Wjd/ Cujusmodi est Locus?	Amplus, Dw Refertus, in de Sonsehjn gelegē, ofte Apricus. (Bewoont) (Habitatus)	ofte Enght; vel Arctus; ofte Heptigh/ Sacer, vel Schaduwachtig; Bedout/ vel Umbrōsus; Cultus, ofte Woest. vel Vastus. (Desertus)
Hoedaenig eene sace vā de Plaetsē? Aest gelegen/ Qualis res à Loco? Vicina,	ofte vel ofte vel ofte vel ofte vel	Afgelegen; Remōtas; Werr. Longinqva.
298 Hoedaenigh is het Ghetal? Effen/ Qualis est Numerus? Par,	ofte vel ofte vel (Hooplosh) (Frequentes)	Oneffen. Impar. Wynigh; Paucz; ofte Dungefaept. vel Rarx.
Hoedaen. sijn de saeken van 't Getal? Drel/ Qvales sunt res à Numero? Multx,	ofte vel (Hooplosh) (Frequentes)	ofte Dungefaept. vel Rarx.
299 Op hoe veel manier rekēt se Op Soo veel/ als veel 't gebruy/ Qvot modis computat eas Tot, qvot usus, indigentia, res requirit; een Rekenmeester? end dat ofte met Engheren, ofte met Rekenpennings Arithmeticus? idqve vel Cifris. vel Abaculis (Calentis)	ofte vel ofte vel	ofte Dungefaept. vel Rarx.
Indiender Een is, hoe rekent hy? Alleen/ Si Unus est, quomodo computat? Solus,	ofte vel	ofte Dergeselschapt. Socius.
So daer Twee sijn, wie vā beyde rekēt? Alle beyde ofte Een van beyde of Wē van beyde, Si Duo sunt, Uter computat? Ambo, vel Alter, vel Neuter.	ofte vel	ofte Al't een. ant Nemo.
Indiender Meer sijn, welke rekēt? Alle aeder/ Si Plures sint, Qui cōputat? Cuncti,	ofte Enighe/ ant Aliqui,	ofte Al't een. ant Nemo.
300 So daer Eenighe rekenen D.i: ofte Si Aliqui computent Tres vel hoeveel sijn haer? Septem/ Qvot sunt? Septem.	ofte Enighe/ ant Aliqui,	ofte Al't een. ant Nemo.
Hoeveel, indiensē deese Ghetallen Thien/ Twintigh/ Dertigh/ Qvot, si hos Numeros Decem, Viginti, Triginta, te boven gaen? Wistigh/ Sittigh/ 't Seventigh/ excedant? Quinqvagina, Sexagina, Septuaginta Octoginta. ofte hondert/ Nonagina. Centum.	ofte Enighe/ ant Aliqui,	ofte Al't een. ant Nemo.

- 301 *Hoedanigh is de Maete?* Gelijk *off* *Ongeleek.*
Qualis est Mensura? Aequalis *vel* Inaequalis.
- Hoe groot is eē saeke van de Maete? Soo groot;* *Hannah off* *Roet;*
Quanta est res à Mensura? Tanta: *Longa vel* *Brevis;*
Breut *offte Sinus;* *Dick /*
Iata *vel Angusta;* *Crassa,*
offte Dura; *Overgroot offte* *Gheheel kilekt.*
vel Tenuis; *Ingens,* *aut* *Exilis.*
- 302 *Hoedanigh is het Gewicht?* *Swaer /* *offr* *Hecht.*
Quale est Pondus? *Grave,* *aut* *Leve.*
- 303 *Hoedaenigh is een Geest?* *Goet /* *offte* *Goet.*
Qualis est Spiritus? *Bonus,* *vel* *Malus.*
- Hoedaenigh de Siele?* *Godthmachtigh /* *offte* *God'loos.*
Qualis Anima? *Pia,* *vel* *Impia.*
- 304 *Hoedaenigh is een Lichaem?* *Smar / offte* *Lieve;* *offte* *Stad.*
Quale est Corpus? *Grande, aut* *Minutum;* *offte* *Lave.*
offte *Roelw.*
aut *Asperum.*
- Hoedaenigh Glas en Hout?* *het voorste,* *Doorschiinent / end het achterste Dunster.*
Quale Vitrum & Lignum? *prae,* *Pellucidum,* *&* *posterius Opacum.*
- 305 *Hoedaenigh is de gedaente?* *Schoon /* *offte* *Heelik.*
Qualis est Forma? *Venusta,* *aut* *Foeda.*
- 306 *Hoedaenigh is de Gestaltenisse?* *Rond /* *offte* *Hoekial;* *Lang' verpig rond /*
Qualis est Figura? *Rorunda,* *vel Angulata;* *Teres,*
offte *Syck' rond;* *Tri kantigh /* *offte* *Driek' intrigh.*
vel Conica; *Triquetra,* *vel* *Quadrata.*
- Hoedaenigh de Reges;* *offte* *Recht /* *offte* *Stroom /* *offte* *Scheef.*
Qualis Linea? *vel Recta,* *vel* *Curva,* *vel* *Obligva.*
- 307 *Hoedaenigh is de Grootte des menschen?* *Hoogh offte* *Heet.*
Qualis est Statura hominis? *Alta vel humilis.*
- De mensche van grootte?* *Overgroot offte* *Duerachtigh.*
Homo à statura? *Immanis vel* *nanus.*
- 308 *Hoedaenigh is de Gelegenheid van een ding?* *Bequaem offte* *onbequaem.*
Qualis est Situs rei? *Commodus vel incommodus.*
- Een ding van Gelegenheid?* *Rechts offte* *Links [Sinis]*
nos à *Sin?* *Dextra vel* *sinistra [laevs]*
Doelwaerts offte *veergaetlyk.*
Frona vel *supina.*

- 309 Hoedanigh is de Daghe? *Qualis est Dies?* Feestheilich / *ofte werkdagh.*
licitus, *vel profectus.*
- 310 Hoedanigh is de Son? *Qualis est Sol?* Lilaer *ofte* donker.
Clarus vel obscurus.
- De Maen?* Dol *ofte* half.
Luna? Plena *vel* dimidia.
- De Starren?* Dast *ofte* dwaleut.
Stellæ? Fixæ *vel* vagæ.
- 311 Hoedanigh is de Hemel? *Qualis est Cælum?* Helder *ofte* bochtigh.
Sudum vel udum.
- De Loch?* Lilaer *ofte* twolkachtigh.
Aer? Serenus *vel* nubilus.
- Het Water?* Suiver *ofte* troebel; warm *ofte* kout / *ofte* laut.
Aqua? Limpida *vel* turbida; calida *vel* frigida, *ant* tepida.
- 312 Hoedanigh is de Regen? *Qualis est Pluvia?* Dun *ofte* dik.
Rara vel densa [pissa.]
- De Rivier?* Diep *ofte* ondiep.
Flumen? Profundum *vel* breve.
- 313 Hoedanigh is de Aerde? *Qualis est Terra?* Droogh *ofte* Dorchtigh; *ofte* ten minsten nat.
Sicca vel humidas; *ant* saltem madida.
- De Kluit?* Hart *ofte* week.
Gleba? Dura *vel* mollis.
- De Akker?* Duchtbaer *ofte* onduchtbaer.
Ager? Uber. *vel* sterilis.
- het Landschap?* Dlak *ofte* berghachtigh.
Regio? Plana *vel* montosa.
- 314 Hoedaenigh is het Metael? *Qualis est Metallum?* Suiver (louter) *ofte* onsuiver.
Purum (putam) *vel* impurum.
- 315 Hoedanigh is het Aerdgemaes? *Qualis est Planta?* Teder *ofte* sterk; Groen *ofte* dro.
Tendra vel robusta; Viridis *vel* arida.
- 316 Hoedanigh is de Steel? *Qualis est Caulis?* Dicht *ofte* Hol; Sterk *ofte* swak.
Solidus vel Cavus; Firmus *vel* debilis.
- 317 Hoedanigh is de Boem? *Qualis est Arbor?* Laegh *ofte* Hoogh.
Humilis vel Procera.
- Sijn hout?* Ding *ofte* taap.
Ejus lignum? Fragile *ant* lennum.

- 318 Hoedaenigh is de Vrucht? Droegehrstj ofte laethtj : **Uitj** ofte **Onrijp**;
 Qualis est Fructus? Præcox vel Serotinus; Matûrus aut Immatûrus;
 Dersch ofte Dersmetht; **Geur** ofte **Uor**;
 Recens vel victus; Fracidus aut Putris.
- Hoedaenigh de Noot? **Vol** ofte **Adel** (Medigh.)
 Qualis Nux? Plena vel Inanis (Calla.)
- 319 Hoedaenigh is de Wijn? **Onberbalscht of remareet; Tarijch ofte Ooberjarigh.**
 Qualis est Vinum? Merum veldilutium; Hornum vel Annotinam.
- Hoedaenigh de Honigh? **Rein** ofte **Dermengt.**
 Qualis Mel? Sincërum vel Miscellum.
- 320 Hoedaenigh is een Dier? **Onbernuftigh** ofte **Dernuftigh.**
 Qualis est Animal? Brutum vel Rationale.
- Hoedaenigh het Onvernuftigh? **Cam/ ofte** **hilt; Det** ofte **Uotgehongert**
 Qualis Brutum? Cicur. aut ferum. Opinum aut Vescum.
- 321 Hoedaenigh is de Mensch? **Levendigh** ofte **Daadt.**
 Qualis est Homo? Vivus aut Mortuus.
- Hoedaenigh de Levendige? **Gesond/** ofte **sick.**
 Qualis Vivus? Sanus. aut æger.
- Hoedaenigh de Gesonde? **Net ofte magher; jongh** ofte **outachtich.**
 Qualis Saus? Pingvis aut macer; jüvenis aut vetulus.
- 322 Hoedaenigh is een Persoon? **Schoon ofte Ietlik; Edel** ofte **oneder;**
 Qualis est Persona? Formosa vel deformis; Nobilis vel ignobilis;
Beamvt ofte **Onbeamt.**
Publica vel **Privata.**
- 323 Hoedaenigh is een Kind? **Naekt/** ofte **Bekleedt.**
 Qualis est Infans? Nudus. aut Vestitus.
- Hoedaenigh een Ionk menscht? **Opwassende.** ofte **Dolwassen.**
 Qualis Juvenis? Adolescens vel Adultus.
- Hoedaenigh een Man? **Ongetrouwt** ofte **getrouwt/** ofte **Welmanact.**
 Qualis Vir? Cælebs aut conjugatus. vel Viduus.
- 324 Hoedaenigh sijn de Ouders? **Om ofte dienstbaar; Rijk** ofte **Arm.**
 Quales sunt Parentes? Liberi vel servis Divites vel Pauperes.
- 325 Hoedaenigh sijn de Kinderen? **Recht ofte onrecht; In 't leven** ofte **overleden.**
 Quales sunt Liberi? Genuini vel spurii Superstites vel defuncti.
- 326 Hoedaenigh is de Broeder? **ten Volle b.** ofte **van eene**
 Qualis est Frater? Cermanus vel Uterinus.

1706 wordense gebooren? Quomodo nascuntur?	Een Doz; een Singuli	ofte vel;	Tweelingen. Gemini.		
27 Hoed. is 't Vell des menschen? Qualis est Cutis hominis?	Glat Glabra	ofte vel	Quijgh. Hirsuta.		
Hoedaenigh het Hoofst? Qvale Caput?	Kaël Calvum	ofte vel	Haerachtigh. Crinium.		
Hoedaenigh de Hairen? Qvales Crines?	Gekruilt ofte Crispi vel	ofte Kroot/ vel Ruff,	ofte Gijss. aut Cini.		
28 Hoedaenigh is het Aengesicht? Qualis est Facies?	Bekêt ofte Nota vel Ignôta;	Onbekent; en et Hilaris vel	Droebigh/ Marta, om blijde ofte propier lætas ofte vel tristis	dingen. ros.	
29 Hoedaenigh is het Gelaet? Qualis est Vultus?	Dreidelijk ofte Blandus vel	Stuip (Dreed/) Torvus (Trux.)	Beleest ofte Comig vel	Straff; Terricus;!	
Hoedaenigh het Voorhoofst? Qvalis Frons?	Effen Plana	ofte vel	Rimpeligh. Rugôsa.		
30 Hoedaenigh is het Oogh? Qualis est Oculus?	Sijde ofte Videns vel	W'int / ofte Cæcus vel	Scheel; Leen oag Luscus; Lippus	ofte aut	Dwersijde. Limus.
31 Hoedaenigh is het Oort? Qualis est Auris?	Doozend Audiens	ofte vel	Doof. Surda.		
Hoedaenigh de Neus? Qvalis Nasus?	Ingebogen Simus	ofte vel	Krom. Uncus.		
32 Hoedaenigh is de Buik? Qvalis est Venter?	Rank Gracilis	ofte vel	Dick. Obesus.		
Hoedaenigh de Maegh? Qvalis Ventriculus?	Begeerigh ofte Avidus vel	onlustigh; vel fegnis;	Sat ofte Sacr vel	Puchteren. Jesünus.	
33 Hoedaenigh is de Handt? Qualis est Manus?	Gant Agilis	ofte vel	bebent. tremula.		
Hoedaen. de Mensche van Hand? Qualis Homo à Manu?	Eenhandigh Mancus	ofte vel	kromhandigh/ Ancus,	ofte aut	Links. Scævus.
34 Hoedaenigh is de Voet? Qualis est Pes?	Uitwaerts Valgus	krom ofte aut	Inwaerts gedzacht. Varus.		
De Kuite? Sura?	Dleeschachtigh / Carnôsa,	ofte aut	Dun. Petila.		
De Mensche van voet? Homo à pede?	Winkend (Streupelt) ofte Claudus	ofte aut	Verstuyekt. Luxus.		

- 335 Hoedanigh is de Stem?
Qualis est Vox? Heldert
Sonóra ofte
vel Heesik.
Rauca.
- Een mensch van Stem?
Homo à Voce? Nultstemmigh
Vocalis ofte stom;
aut mutus
ofte Mtreide.
aut Blælus. Stramerende?
Balbus
- 336 Hoedanigh is de Reuk
in den Neusgaten?
Qualis est Odor in Naribus? Li slijk/
Svavis, (welriekend) ofte lelik (Stinckende.)
(fragrans,] vel terer (Graveolens,)
- 337 Hoed. is de Smaek in de Mom?
Qualis est Sapor in Ore? Soet ofte
Dulcis vel Bitter; Suie ofte Scherp;
Wanaken ofte Amarus; Acidus vel Acer;
Acerbus vel Wred; Soet ofte
Austerus; Salfus vel Insulfus. Dunctouter.
- 338 Hoedanigh is de Colour in
Qualis est Color in de Ooghen?
Oculis? Wit / ofte
Albus, vel Swart/
Niger,
Geel / ofte Blavt/
Flavus, vel Cæruleus.
Doncker swart / ofte Groet;
Furvus, vel Ruber, ofte Doncker;
vel Pallus;
ofte Braen blaec
vel Cæsius;
ofte Groen.
vel Viridis.
- 339 Hoed. is 't Begrijp des Mēschē?
Qualis est Ingenium Hominis? Scherp /
Acutum. ofte
vel Bot.
Hebes.
- Hoed. is de Mensch van Begrijp: een Groverd/
Qualis est Homo ab Ingenio? Bardus,
ofte Belcertz;
vel Eruditus: Stultus, vel
Domm / ofte
Fatuus, vel Onnuectend/
Rudis,
Wns;
Sapiens;
Lons /
Vaser,
- 340 Hoed. is 't Gemoet des Mēschē?
Qualis est Animus Hominis? Bekommert /
Solicitus, ofte
ofte Stoutt;
vel Audax: ofte
Sorchloos;
vel Secirus;
Aederig / ofte
Demissus, vel
- 341 Hoedanigh is de Meeninge?
Qualis est Opiniō? Secker / ofte
Certa, vel
ofte Walsch;
vel Falla: Twiſelachtig;
Dubia;
ofte oock.
vel etiam.
- Hoedanigh is een Raet?
Qualis est Consilium? Heymetijck
Arcanum ofte
vel Ouythaer.
Manifestum.
- Hoedanigh de Hope?
Qualis est Spes? Vast gestelt /
Rata, ofte Wēl /
vel Van, end Te vergeefs
et Irrita.

42 Hoedanigh is de Wille? Qualis est Voluntas?	Onwilligh/ Spontanea, & tondraffigh/ Constans,	ofte vel ofte vel	Onwilligh; Invitas; Cronffelligh. Ambigua.
Hoedanigh is 'igheene, datf. will? Qualis est illud, quod vult? Fas,	Billich/ Fas,	ofte vel	Onbillich Nefas
43 Hoedaenigh is de Heristoet? Qualis est Affectus?	Sacht/ Lenis,	ofte vel	Bestigh. Vehemens.
Hoed. is de Mensch vā Genegētheyd Qualis est Homo ab Affectu?	Baadt.ertigh Benignus, Barmhertigh/ Misericors,	ofte vel ofte vel	Arght; (Quadaerdig h) Malignus; Wreed/ Cruclis,
44 Welkerley zijn de Zeeden? Cujusmodi sunt Morus?	Berechelijche Probi Sediche/ Modesti, Dunere/ Mundi,	ofte vel ofte vel ofte vel	(Ondeeghlijke) (Porperi.) ofte Berrele: vel Trotervi: ofte Duple. vel Spurci.
45 Hoed. is een Mensch vā Zedē? Qualis est Homo à Moribus?	Sachtwoerdigh/ Mansvetus, ofte Barmhertigh, vel Contumax; Hantigh/ Sanctus, ofte vel	ofte Wilds vel Ferox; ofte Linnelijch, vel Cactus; ofte Barmhert; vel Pollutus; een Separat Neqvan	Gehooftaem Morigerus ofte Barmhertis vel Lascivus; Dromelijck/ Frugis, (Denghe niet)
46 Hoedanigh is de Redene? Qualis est Sermo?	Eensijck/ Solitarius, ofte Onlaetigh; vel Obscoenus;	ofte Onderlingh; vel Muruus; ofte Onlaetigh; ofte Boe taechtigh/ vel Obscoenus;	Gerbaer/ Honestus, ofte Eruyt. vel Serius.
47 Hoed. is de Mensch vā Redē? Qualis est Homo Sermone?	W. Isprekent/ Facundus, ofte Blapv. etitig; vel Futilis;	ofte Sraemerent; vel Hchtans; ofte Donsel. tyck/ Lepidus,	W.rrigh/ Facetus, ofte Onyenoeghlijck. vel Illepidus.
48 Hoed. is de Mensch vā Kracht? Qualis est Homo Viribus?	Sterck/ Fortis, ofte vel	ofte Swack; aut Debilis Plaan krachtloos.) Langvidus.	W. te voffe. Vegetus.
49 Hoedanigh is de Arleyd? Qualis est Labor?	Licht (Dochlijck) Facilis	ofte aut	Swack/ Difficilis.

Hoedaenigh de Arbeyder? Qvalis Operarius?	Deerlijch/ Gnavus,	ofte Lup; vel Ignavus; ofte Trach. vel Remissus.	Dapper (kloek) Strenuus,
350 Hoedaenigh is het Werck? Qvale est Opus?	Geeret/ Paratum, ofte Onholmaekt; vel Imperfectu;	ofte Ongeeret; vel Imparatum; Upr neemend/ Eximium,	Holmaekt/ Perfectum, ofte Gemeent. vel Vulgare.
351 Hoedaenigh is de Wegh? Qvalis est Via?	Haut (Onessen) Scabra, ofte Sorghelick; vel Periculosa;	ofte Slijmerachtigh; vel Lubrica; Lustigh/ Amœna,	Decker. Tuta. ofte Onlustigh. vel Inamœna.
352 Hoedaenigh is de Loopèr? Qvalis est Curfor?	Gaut/ Alacer, end van de reyse & ab itinere	ofte vel Moede Fessus	Lup; Piger; ofte Mat. five Lassus.
Hoedaenigh is een Soldaet? Qvalis est Miles?	Vertwondt/ Saucius,	ofte vel	Onberseert. Sospes.
353 Hoedaenigh is de Scholier? Qvalis est Scholasticus?	Blijtigh/ Diligens, ofte Onachtfaent; vel Socors; & Praiso Waerdigh/ Dignus,	ofte Onblijtigh; vel Negligens; end des Prijs ofte vel	Yberich/ Emulus, (Belooninge.) Ontwaerdigh. Indignus.
354 Hoed. is de eene Mēschē by de ander? Qvalis est Homo Homini?	Bemint/ Charus,	ofte vel	Derhaet. Invisus.
355 Hoed. is een Knecht aen sijn Heere? Qvalis est Servus suo Domino?	Getrouw/ Fidus,	ofte vel	Ontrouw. Infidus.
Hoed. de Heere tegen de Knecht? Qvalis Dominus erga Servum?	Goedertieren/ Clemens, ofte Strengs; vel Severus;	ofte Wreets; vel Savus; Sacht (Gelind) Mitis	Sachtinnigh. Placidus. ofte Fiel (Straff) vel Atrox [Dirus]
356 Hoedaenigh is de Weert? Qvalis est Activus Hospes?	Bienndelick/ Humānus.	ofte vel	Stuurs. Morosus.
Hoedaenigh de Gast? Qvalis Hospes Passivus?	Danckbaer/ Gratus, Genoeghlijck/ Jucundus.	ofte vel ofte vel	Ondanckbaer. Ingratus. Belwaerlijck. Molestus.
357 Hoedaenigh is het Gastmael? Qvale est Convivium?	Lofstelijck/ Largum,	ofte vel	Slechtjes. Exiguum.

Hoedaenigh de Spijsen? Qvalis Cibi?	Doel crū li Besoden/ Elixī, ofte vel	ofte vel ofte Gebraden/ vel Affis Befrupt. Frixi.	Bekoockt; Coctis Berooft/ Tofti,
Hoedanigh is de Gast? Qvalis est Conviva?	Auchteren/ Sobrius.	ofte vel	Duncken. Ebrius.
58 Hoedaenigh is het kleed? Qvalis est Vestis?	Wilt/ Laxa, ofte vel	ofte Naent; vel Strictas; Onciertlyk. Indecora.	Zierlyck/ Decora, (<i>Qvaelyk staide</i>)
59 Hoedaenigh is een koopman? Qvalis est Mercator?	Woozichtig/ Cautus,	ofte vel	Onboozichtig. Incaurus.
Hoedanigh de Ware? Qvalis Merx?	Wep [<i>Te koop</i>]; Venalis;	Dan een geringe prijs/ Vilis.	ofte Dupe. vel Cara.
Hoedaenigh is de Prijs? Qvale est Pretium?	Rechtbeerdigh/ Aequum,	ofte vel	Onrechtbeerdig. Iniquum.
360 Hoedaenigh is het Geld? Qvalis est Pecunia?	Luttel [<i>Weynigh</i>] Modica Cyghen/ Propria.	ofte vel ofte Dreemd/ vel Aliena.	Te veel Nimia ofte Gemeen. vel Communis.
361 Hoedaenigh is het Eighen? Qvale est Proprium?	Mijn ofte Meum vel Onse/ Nostrum.	Dijn [<i>Uwes</i>]; Tuum; Uw Hiden/ Vestrum.	ofte Sijner vel Illius; Haer. Illorum.
362 Hoedaenigh is de Rijke? Qvalis est Dives?	Gierigh/ Avarus,	Spaersaem/ Parsus.	Naentur Tenax;
Ofte daer en tegen Aut contra	Huislyk/ Frugalis.	Milddaendigh/ Liberalis.	Owifachtigh. Prodigus.
363 Hoedaenigh is de Beklaegde? Qvalis est Reus?	Schuldigh Sons	ofte vel	Onschuldigh. Insons.
Hoedaenigh de Rechter? Qvalis Judex?	Rechtbeerdigh Iustus Gonstigh Propitius	ofte vel ofte vel	Onrechtbaerdigh; Injustus; Gram. Inensus.
364 Hoedaenigh is een Volk? Qvalis est Gens?	Gemantert Culta Bermaerd Celebris	ofte vel ofte vel	Barbarifch; Barbara; Onbermaerd. Incelebris.

365 Hoed is de Uitgangh der sae'le? Belukkigh ofte ongelukkigh/
 Qualis est Exitus rei? Fauftus vel infaustus.
 Doerfvoedigh ofte tequentmoedigh.
 Prosper vel improspere.

Hoedanigh de Mensche vā Uitgākē? Belukkigh ofte ellendigh: Behoudiden ofte vermorren.
 Qualis Homo ab Exitu? Felix aut Miser: Salvus aut Perditus.

366 Welke zijn meer sodanigh? Andere/
 Quæ sunt præterea talia? Cætera, so eenig'e obvlat' sijn
 si qua reliqua sunt.

I V. het vierde hooft-stuck.

Quartum Caput.

DE GEDACHTENISSEN DER DINGEN MENTIONES RERUM.

367 Wie is haer? Qvis est ibi?	DE/ IS,	Welcke Qvem	Ch' siet Vides
Wat draeght hy? Qvid nam fert?	DE/ ('tgeene) ID.	Wat (Da) Qvod	Ch' siet Vides
Wie seet dit? Qvis dicit haec?	IK SELF' segge het: EGO IPSE, dico:	GH hoort: TU audi:	HI ook, ILLE etiam,
	Tamethi	HIC &	ISTE Nolit.

Wie heeft dit boek? Ik hebbe MIJN boek, GH: UWE/ H' S' N' E.
 Qvis habet istum librum? Ego habeo MEUM librum, TU TUUM, ILLE SUUM.
 WI' t' ONSE/ GH L. UWE S' V' H' E' E.
 NOS NOSTRUM, VOS VESTRUM, ILLI SUUM.

V. het Vyfde hooft-stuck.

Quintum Caput.

DE BEEGINGEN DER DINGEN. MOTUS RERUM.

368 Wat vermacht ee jegelijck Ding? Tets te S' N' A/ D' O' E' N/
 Quid potest quæquæ Res? Aliquid ESSE, AGERE.

U' D' E' N.
 PATI.

36, Wat

- 369 *Wat wens vereischt dat 't Sy? Het moet* **Woden/ende Duireu/** *so het niet wil*
Quid requiritur ut Sit? Debet **Fieri, & Durare** *se non valt*
Vermaen.
Perire.
- 370 *Wat pleegt het indien 't Doet? Te beghinnen/* **Dooftbaeren/** *Eindigen-*
Quid solet dum Agit? Ordiri. **Peigere.** *Finire.*
Wat van daer? **Yets Te Betwege (Te Verwekken) en** **Te Veranderen.**
Quid hine? **Aliquid Movere (Ciere) &** **Mutare.**
Wat in 't Veranderen? **Schenden en** **Verderben/ ofte** **Verbeteren.**
Quid nam Mutando? **Violare &** **Corrumpere, aut** **Emendare.**
- 371 *Wat kan het indien het Lijdt? Afnemen/* **Dallen/** *Verballen.*
Quid potest dum Patitur? Deficere, **Labi,** **Ruere.**
Wat daer nae? **Weder** **Hermaakt worden.**
Quid postea? **Rursum** **Refici.**
- Met watnaeme sal ick saeke voor saeke noemen? Dwaegt / en Lett ou/ Ik sal 't seggen.*
Quib. nominib. singula Nuncupabo? Contare, et Attende, **Dicam.**
- 372 *Wat is de Werkinge GODES? Scheppen/* **Onderhouden/** *Salijsmaaken.*
Quæ est Actio DEI? Creare, **Sustentare,** **Beare.**
Welke des Engels? **Verschijnen/** **Verdwijnen/** **Helpen.**
Quæ Angeli? **Apparere,** **Disparere,** **Opitulari.**
Welke des Duyvels? **Betoveren/** **Bedriegen/** **Verrieten.**
Quæ Diaboli? **Fascinare,** **Fallere,** **Perdere.**
- 373 *Welk is de Werkinge des Hemels Omgedraet worden: Des Lichts?* **Nichten:**
Quæ est Actio Coeli? Gyrari, **Lucis?** **Lucere:**
Des Son? **Schijnen:** **Des Maens?** **Glinzen:**
Solis? **Fulgere:** **Lunæ?** **Splendere:**
Des Starren? **Glinsteren: aller Gestarren? Opgaen en Ondergaen.**
Stellarm? **Micare: omnium Siderum? Oriri et Occidere.**
- 274 *Wat is des Viers?* **Glimmen/** **Barnen/** *Hooch op blammen.*
Quid est Ignis? **Glicere,** **Ardere,** **Flagrare.**
Wat daer op? **Branden** *ende* **Verbranden.**
Quid postea? **Urere.** *et* **Cremare.**
Wat is des Vierigen ding? **Gloufen** *en* **Glinsteren.**
Quid est Ignis reit? **Candere** *et* **Candere.**
- 375 *Wat is der Wolken?* **Regenen/** **Sneuten/** **Darelen.**
Quid est Nubis? **Pluere,** **Ningere.** **Grandinare.**

- Wat meer?
 Quid infuper?
- 376 Wat des Lochts?
 Quid Aeris?
- 377 Wat eenes Itoel Windkeke?
 Quid nam
- 378 Wat is de eigſchap des Waters?
 Qvæ est proprietas Aqvæ?
- Welke, indien het Vriest?
 Qvæ, dum Alget?
- Indien het ſeer heet is?
 Cum nimis Calet?
- 379 Wat is dey Fonteyn?
 Quid est Fontis?
- Wat des Reeks?
 Quid Rivi?
- Wat der Toevallen van 't Water?
 Quid Accidentium Aqvæ?
- Wat is des See?
 Quid est Maris?
- 380 Wat is der Herd?
 Quid est Terræ?
- 381 Wat des Berge?
 Quid Montis?
- Meerlichten/
 Coruscâre,
- Dierend zijn
 Liqvére
 ofte heet zijn/
 vel Frigére,
- Sachtſens waſen :
 Spirâre:
 Des Damp?
 Vaporis?
- Dicht ſijn
 Humére
- Sieden
 Fervére
- Ophwellen
 Scatére
- Bloeyen
 Fluere
- des Dyoppels
 Gutta
 Ougeklaſe zijn/
 Turgére,
- Onſuymigh zijn (Zaeyen.)
 Æſtuare
- Dorre zijn;
 Aréres;
 des Metaels?
 Metallis?
- Uptſteken;
 Emiréres;
 des Veldts?
 Campi?
- Desvoorzghen zijn (Schuypten.)
 Latére
- Donderen/
 Tonâre.
- en Beben;
 & Tremere,
 ofte Naentw ſijn/
 aut Tepére.
- Des Wints?
 Ventis?
- Waeffemen.
 Halâre.
- ende
 &
- Stiff ſijn:
 Rigére:
- en
 et
- ofte
 vel
- end
 et
- Druppen:
 Stillâre:
 en Barſten:
 et Rumpi:
 Schuypten,
 Spumare.
- des Bobbels
 Bullæ
 des Schuymſ
 Spuma
- end Bumpſchen,
 et Fremere.
- des Steens;
 Lapidis;
 Besinoltten koopden,
 Liqvari,
 Stollen.
 Conſistere.
- end wederom
 rursusque
- des Daels
 Vallis;
 Openſtaens;
 Patéres;
- Federdaelen:
 Sideres;
 der Kayl
 Foveæ

82. Wat is der Plante?
Quid est Plantæ?

Viven/ Vivere,	end Wassen; & Crescere,	[Grdesen];
Broenen/ Virere,	ofte Perwelken vel Flaccere	[Olescere];
Opwaerts Rissen/ Sursum Niti,	ofte vel	[Verslentsen]; [Marceres];
		Nederwaerts Vellen Deorsum Vergere

83. Wat is der Bloeme?
Quid est Floris?

Gaeppen/ Hilcere,	end Kuikken; & Olere:	End dat Idque
ofte Welunken, vel Fragrare,	ofte Stincken vel Fetere	[Leelijck riecken] [Sordere]

Wat is der Vruchten?
Quid est Fructuum?

Rijpen/ Maturefcere,	[Tydigh worden]	Bourslag w. Fracere
-------------------------	-----------------	------------------------

Wat anderer Dinghen?
Quid aliarum Rerum?

Schimmelen/ Mucere;	Bermussen/ Situm contrahere,	en Barstigh wordē & Rancere
------------------------	---------------------------------	--------------------------------

Wat der Boomen?
Quid Arborum?

Uprislaen/ Germinare, (Groen worden) (Vernare)	Botten/ Gemmare, Bloeden/ Florere,	Blaederen booytbrengē Frondescere end Druchtbrengē & Fructificare
Sommijlen oock Quandoque etiam	door qwaet weder beschaedicht/ Sideratione tangi,	en Domsstekingh w. & Cariem sentire.

84. Wat is des Diers?
Quid est Animalis?

Geboorē wordē/ Nasci,	ofte Sterben; vel Mori;	Suggen Sugere
ofte Eten; vel Vesci;	Der worden/ Tingvescere,	ofte Mager w; ant Macrescere;

Wat meer?
Quid plus?

Gesond zyn/ Valere,	ofte Sieck zyn; ant Egrotare;	Beweant w./ Moveri,
ofte Rusten/ ant Quiescere,	Sheduelen Sentire	ofte Druchoft zyn/ vel Stupere,

85. Wat is der Beweginge?
Quid est Motus?

Vliegen/ Volare,	ofte Stroommen; ant Natate;	Sleicken Serpere
ofte Kruppen; vel Reperere,	Schryden/ Gradi,	ofte Dwingen; vel Saltare;
Gaan/ Ire,	ofte Hoopen; vel Currere;	Doorzgaen Progredi
ofte Blijhē staen vel Hæere	[Vast raecken.	Niet konnen voortkomen]

86. Wat is des Felken beests?
Quid est Bestiæ?

Onstuyfich voorstappen, Grassari	end Worden. & savire.
-------------------------------------	--------------------------

Wat is der Vogelen?
Quid est Avium?

Dieken; Rostrare;	gelijk der Penne is Scherren quoadmodum Gallinæ est Ruspāri
----------------------	--

387 *Was is Gevoelen?*
Quid est Sentire?

Sien/
Vidère.
Smaecken/
Gustare.

Hoozen/
Audire,
end Castten [Voelen ofte Anroeren]
& Tangere.

Kirken/
Odorati,
[Voelen ofte Anroeren]

388 *Wat eyghent gy elck Dier voor 'i Paert pleeght*
Qvem asser:s cuiq; A nimali Equus solet
een gheluyt toe?
Sonum?

te Kuchelens;
Rudere;
de Osse
Bos
te Knorren;
Grunnere;
end de Hond
& Camis

te Netjen; (Bresschen) *de Esel*
Hinnere;
de Leeuw
Leo

te Hoeren;
Mugere;
de Wolf
Lupus

te Blaffen (Bissen) *ofte te Blikfanden*
Latrare (Bubari) *vel* *Dingere*

Asinus
te Bullens;
Rugire;
bet Varken
Sus

te Hulen;
Ululare;

Hoe onderscheydt ghy het Geluyt De Vos pleeght
Qvomo discriminas Sonum Vulpes solet
der resteerenden?
reliuorum?

te Kijten;
Vagire;
de Slange
Serpens

te Kessen;
Gannere;
het Schaep
Ovis
te Hisschen / et.
Sibilare, &c.

de Haes,
Lepus,
te B'aeren;
Balare

De Werckingen des Menschen/

Actiones

Hominis,

Erstelijck doo; de Leden des Lichaems.

Primò per Membra Corporis.

3° *Wat pleeght de Mensch met 'i*
Quid solet Homo

Hoofd? elc nichē; end aen de Harren
Capite? Cuere, & capillis
ofte
vel *Kael te knozen*
Calvere,

Grijs
Canere

29° *Wat met de Ooghen?*
Quid Oculis?

te Schouwen/ *te Sien* (Kijken) *of te Blick oogte*
Tuari, *Cernere,* *vel* *Nicare*
en indien hy yets aensiet, Wel te beschouwen. (Befichtigen)
& dum aliquid aspici, *Insulare.*

Wat met de Ooren?
Quid Auribus?

te Luysteren [Toehooren.]
Ausculare.

397	Wat met het geheele Licham? Quid toto Corpore?	Staen/ Stare, Waggelen/ Vacillare, Hellen om te vallen/ Labare.	Sitten/ Sedere. Stronkelen/ Ticubare, Vallen/ Cadere.	Liaen/ Cubare. sich Steunen/ Inniti, Opstaen. Surgere.
398	Wat pleeght de Mensch in de Vrees? te Bedven/ Quid solet Homo in Metu?	Trepidare,	end et	Sitteren. Palpitare.
	Wat in Vrolighayd (Dreughd?) Quid in Lætitia?	een Blo gelaet toonen/ Gestire,	end et	Buppelen. Tripudiare.
	Wat in de Beweginge? Quid in Motu?	hem te Haasten Propere ofte wederom aut rursum Draeten/ Cunctari,	end et te Vertoeben/ Morari, [Verpacten]	Spoeden. Festinare. Summen/ Tardare;
	Wat hem en weder? Quid passim?	Te Sterven Vagari	end et	Doolen. Palari.

het Doen des Menschen/

Actiones Hominis;

door de Ziele.

per Animam.

399	Wat pleeght de Siele? Quid solet Anima?	Wacker/ vigere, ofte Slaeyen; aut Dormire; Gewennen Svescere	ofte heel Traegh zijn; vel Torpere; Droomen. Somniare. ofte Ontwoonen, vel Desvescere.	Waeken/ vigilare, end Ontwacken et Expergificis
400	Wat is de Werkinge des Verstaats? Quæ est Actio Mentis?	Naeforschen Scitari Verstaen/ Intelligere, ofte Twijffelen; vel Dubitare;	Dencken/ Cogitare, ofte Maenen; vel Opinari; kennen/ Noscere,	Naedencken/ Meditari. Gelooven/ Credere, niet kennet: vel Ignorare.

Weten

407 *Wat is des Spreekendens?*
Quid est Loquentis?

Te Proeten/ *offi Heroroeter;*
Salutare, *vel Refalutare;*
offi An-wonndes; B; j; en
vel Respondere; Ajere
Vertellen/ *offi Licahen;*
Narrare, *vel Mentiris*
offi Bebelen; *Forten/*
ant Mandare; *Tubere.*

Maagen/
Interrogare,
offi Verneenen;
vel Negare;
B; den/
Crare,
offi Verti dan.
ant Verare.

Wat noch meer?
Quid amplius?

Haeden/ *Waerschouwen/* *offi Dieffen;*
Svaderē, *Monere,* *vel Adulari;*
Hoohen/ *offi Schielden;* *B; k; l; l; en/*
Laudare, *vel Viruperare;* *Objurgare,*
offi B; i; s; e; l; e; n/ *Flayven/* *Ikelen/*
vel Nugari. *Garrere,* *Blaterare,*
End also de dingen Verflooren *offi Stillen*
Atque ita Res Turbare *vel Sedare*

408 *Wat pleeght gy te doen ontrent*
Quid soles agere circa
de Gesteltheden des Gemoets?
Affectus Animi?

Deselve in anderē *Wentmercken/*
Eos in alus *Notare.*
daer van een Gebouten te nemen.
de iis *Statuere*

en waerschijnlyck
& verisimiliter

Waer door kont gy 't selve doen?
Per quid potes id prastare?

Door hare Gebaerdē *Indiense vleegen/*
Per eorum Gefus, dum solent, *te Nachen/*
offi te Schreyen; te Schetteren/ *Ridere.*
ant Flere; *Cachinnari;* *offi te Kirchten;*
te Juychen *offi te Wunten;* *ant Plorare;*
Iubilare *ant Ejulare;* *te hand Klappen/*
offi Misbaer bed; i; l; l; en/ *end te Weeklaegen; te* *Trotsceren*
ant *Flangere,* *& Lamentari;* *Insultaro.*
offi *offi* *offi*
vel *offi* *offi*
Supplicare.

Werckingen des Menschen.

Actiones

Hominis.

verandert door Gereetschappen.

variatae per Instrumenta.

409 *Wat kan elck ee met aldes hāde* *Met ee Mes kan hy* *Suidden;*
Q; potest quilibet e nis generis *Culro* *Scindere;*
Gereetschappen? *Dach; n;* *met een Degen* *Douwen;*
Instrumentis? *Secare;* *Glacio* *Ca; dere;*

met een B; l;
Securi
Douwen;
Ca; dere;

met een

	met een Punt Mucrone	Steecken; Pungeres	met een Stok Fasce
	Slaen: Verberare:	met een Placke Ferialis	Black gebens Ferires
	met een Beutel Cuneo	Kloben. Findere.	/plyten
Wat met anderen? Quid aliis?	met een Slagh Ictus	Breeken: Frangere:	met [door] Geweld Vi
	Dan eē scheurē: Rumpere:	met een Band Vinculo	Binden/ Ligare.
	offt Lis maken: vel Solvere:	met een Draeysser Torno	Draeyent Tornare:
	met een Haak Unco	Maec sich trecken Attrahere	(Aemtrecken)
Wat met een Kleed? Quid Vestis?	Bleeden/ Vestire,	offt vel	Ontblooten/ Nudare,
Wat met een Deek? Quid Velo?	Behangen/ Velare, offt vel	offt Blootstellen: vel Revelare: Ontdecken. Reverere.	Decken/ Tegere,
Wat in 't Water? Quid in Aqua?	Onderdompelē/ Morgere,	offt Doppen/ ant Tingere	offt Netten. vel Imbuere.
Wat met Steenen end Aerde? Quid Lapidibus & Terris?	met haer Oberwerpen / end met deese Illi Obruere, & hac		Beerden. Humare.
Wat met geluyd gevende Quid sonoris Instrumentis? Instrumentis?	met een Trompette Tuba	Trompetten: Clangere:	met een Belle Noia
	Klinken: Tinnire:	met een Klocke Campana	Luyden: Pulsare:
	met de Trommel Tympano	Trommelens: Tympanizare:	met de Schuyf trompette Buccina
	Basuppen: Buccinari:	met de Tromp Crembala	Trompen Tintinnare
	met een Ratel Crepitaculo	Ratelen etc. Crepitare &c.	

Werckingen des Menschen/

Actiones

Hominis,

berandert dooz Doozworpen,

variatae per Objecta.

- 413 *Wat kan een Teghlijck?* *Yes* Versoecken/ *ende* *Begann.*
Quid potest quilibet? *Aliquid* Tentare. *et* *Patrarc.*
- 414 *Wat kan hy, hebbē de Veel dingē?* *Tellen/* *lingoopen/* *Mengen/*
Quid potest, habēs Multas Res? *Numerare,* *Nedere,* *Miscere,*
Te samē boegē *ofte* *Scheppens* *Stropen/*
ofte *Bersamelen* *ofte* *saunen setten/* *Spargere,*
aut *Legere;* *Componere,* *ofte* *Verdenleu*
aut *Dividere.*
- 415 *Wat, hebbende Grootē dingē?* *Merten/* *Vermeerderen/* *ofte* *Vermindere*
Quid, habens Magnas res? *Mensurare,* *Augere,* *aut* *Minuere.*
- Wat, indie ky heeft Dunne en Lange dingē? dese Swanckē/ of Schuddē/ en ghene Dicht makē*
Quid, si habeat Raras & Longas res? *Has* Vibrare, *vel* *Quatere,* *et* *illas* *Stipare.*
- Wat, indie Swaere?* *Dunessen/* *[Oplieken]* *ofte* *Beegen;*
Quid, si Graves? *Tollere,* *[Levare]* *vel* *Ponderare.*
- 416 *Wat, kan hy indie hē voorke-* *Deselve* *Wenschē/* *ende* *Bekennen;* *Soecken/*
Quid, potest si ipsi *obve-* *Eas* *Optare,* *et* *Nanciscis* *Qverere,*
men *Goede* *Dingen?* *(Vergronden)* *end* *Vindens* *Houben/*
niant *Bonæ* *Res?* *(Scrutari)* *et* *Invenires* *Habere,*
end *Besittē.*
et *Possidere.*
- Wat nae de Besittinge?* *Deselve* *Macht in* *woordē/* *Gebruyken/* *end* *Genieten;*
Quid post Possessionem? *is* *Potiri,* *Uti,* *et* *Frui;*
Ofte *deselve* *coz* *Vertijfen/* *end* *haer* *Onrbeeren*
Vel *eas* *etiam* *Amittere.* *is* *que* *Carere.*
- 417 *Wat, voorsende Quade sake?* *Deselve* *Schulwē/* *Mijden* *daer* *voor* *hem* *Wachten.*
Quid, pra *videns* *Malas* *Res?* *Eas* *Formidare,* *Vitare,* *ab* *is* *sibi* *Cavere.*
Dueretegē, *heymlijcke* *Verbergen/* *ofte* *Toonen*
E *contra,* *Arcanas* *Celare,* *vel* *Ostendere*
end *Wnsens* *Maer* *Twifelhachtige* *Belwijfen/*
et *Monstrare;* *Sed* *Dubias* *Probare,*
ofte *Wederteggen,*
ant *Refutare.*

- 18 *Wat kan hy ontrent de Reynigheyt? Iets Suyvers kan hy Besmodden/
Quid potest circa Munditiem? Aliq. Mundū, pot. Inquinare,*
Tuis Schoons Bedlachen. *Maer de Vlackē wederom*
Purum quid Maculare. *At Maculas rursus*
Wisschen; De Vuyligheyd
Tergere; Sordes
en hot Uytveegsel met een Bessem
& Quinquias spopis
*end Besoetelen.
et Taminare.*
- 19 *Wat ontrent het Water?
Quid circa Aquam?*
met een Vas 't selve Dutten:
Vase illam Haurire.
Gieten: in een Vas
Fundere: in Vase
in een Rivier Stupren/
in Flumine sistere,
*uyt een Vas
E Vase
Coestouwen:
Obturae:
(stil doen staen)*
- 20 *Wat met Metselens
Quid Metallis?*
Deselve Graben / Smelten/
Ea Fodere, Liqware,
daer uyt Gieten.
inde Conflare.
*end Koperwerck
et Aramenta*
- 21 *Wat ontrent een Gebouw?
Quid circa Aedificium?*
't selve Grondbesten / Bouwen/
Illud Fundare, Struere,
Stercken / ofte weder smijten /
Munire, vel Diruere,
[Vernieuwen] Paellē met een Heyblock
Talos Fistucā
end Spijckers met een Haemer
et Clavos Malleo
*Onderschraegē/
Fulcire,
en weder oprichtē/
et Instaurare,
Inhaelen/
Pangere.
Inflaen.
Figere.*
- 22 *Wat kan hy ontrent de Deur?
Quid potest circa Fores?*
Deselve Opener / ofte Sluuten;
Eas Aperire vel Claudere;
ofte Opfluuten.
vel Referare.
*Coesluuten
Oberare*
- 23 *Wat ontrent de Handē en Neus?
Quid circa Manus & Nares?*
Haer Waschen / datse Blanck zyn [vā suuyverheyd blinkē]
Illas Lavare, ut Niteant
End dese Snujten /
Et has Mungere.
*datse niet Druype.
ut ne stillent.*
- 24 *Wat ontrent de Kledingen?
Quid circa Amictum?*
een Kleet Wentrecken /
Amictum Vestem Induere,
met een Mantel ofte Lange Rock / of in kledens:
Palkie vel Togā se Amicire:
Gingodden; met een Windsel
Gingere; Fasciā
*en Upt trecken;
et Exuere;
met een Gordel,
Cingulo
Betwinden.
Redimire.*
- 25 *Wat ontrent de Kost?
Quid circa Victum?*
nae de Spysse Honqeren /
Libum Esurire,
*[Deselve] Eten/
Edere,
Stocken*

	Storcken/ Vorare, Do:sten/ Sitre,	Singenen, Ligurire, Dincken/ Bibere, Sloppen, Sor bere.	Nae dranck Potum Suppen/ Potare,
Wat daer nae? Qvid inde?	Dassen/ Jejunare, Ontuyten/ Ientare,	Van ketteeren/ Epulari, Middagh maelen/ Prandere,	Slempen/ Comessari, Avont maelen/ Cenare.
425 Wat in een Huys? Qvid in Domo?	Rooken; Suffire, Snujten/ Emungere,	end een Keerse, & Candelam, Uydoen, Extingvere.	Ontsteehen/ Accendere.
427 Wat omyent de Dieren? Qvid circa Animalia?	Deselve Tammé/ Ea Cicurare, Stabulare, en nae de Slachting in de Dekerl leggen. & post lactatione	In stallen/ Condire muria.	Mestens Saginare
428 Wat in de Borgelijke Omgank Qvid in Civili Conversatione met anderen? cum aliis?	De Even naeste Proximum ofie Derachtent; vel Temneres; ofie Aut zinn; vel Prodesse; Hem Tergent/ Eum Irritare.	Ceren/ Venerari, hem Biedigen eum Ledere, Hem Raeden/ E; Consulere, ofe Te briedz stellen vel Placare.	(in Eeren houdem (Colere) end E raeden eique Nocere ofie Verraeden; vel eum Proderes (Verfoenen)
429 Wat in de 't samenwooninge Qvid in Convictu met sijne Rotgesellen? cum suis contubernalibus?	een Waeckende Vigilantem Opweckens Excitare; een Dynevighe Mæstum Owetten/ Vexare,	Slaapend maeken; Soporare; een Werckende Laborantem Crootten; Solari; (laeghen)	een Slaepende Dormientem Helvens Iuvaris een Eenvondige Simplicem Tittelen etc. Titillare &c.
430 Wat kan hy van een ander? Qvid potest ab Alio?	Tets Bidden/ Aliquid Rogare, Doorderen/ Postulare, end Vertuerben & Impetrare	Verfoecken/ Prere, Wierichtgh eyschē/ Fagitare, (verbidden, & xorare)	Ensthen/ Poscere, Ontleenen/ Mutuari, Verkuyghen)
431 Wat aen een ander? Qvid Alteri?	Tets hē To:sgaēn; Aliquid ei Promittere, idque	Deselve Houden; Præstare; Spondere	Wiltwillia Geloobē ofie Woff-

- ofte* **Wergeren;** **Geven/**
aut **Recutare;** **Dare,**
Schenken/ **Mildelyck mededeelen/***ofte* **Onb'zeden;**
Donare, **Largiri,** *vel* **Alienare;**
Te leggen/ **Corlogd. n/***ofte* **'isjne hem** **Beneemen/**
Tribuere, **Dicare,** *vel* **suo eum** **Privare.**
- 42** **Wat kan hy een Teghenpartije** **Hon** **Wijken/** *ofte* **Teghenstaen:** **Dergelden/**
Quid potest, Adverfarium **Eicedere,** *vel* **Resistere:** **Hostire,**
gekeeghen hebbende? *en sich* **Dreche aē hē; op hem** **Gr. am zijn/** *of* **Verfoent worden**
nactus? *et* **Ulcisci-illum; ei** **Irasci,** *vel* **Reconciliari:**
Sathenai/ *ofte* **Doecken.**
Beedicere, *vel* **Maledicere.**
- 43** **Wat. indien gemam Vyande-** **Hen** **Verwachtē/** **Verbedden/** *ofte* **Bluchten:**
quid, si quis **Hostiliter** **eum** **Expectare.** **Opperiri,** *vel* **Fugere:**
lik teghen hem aengae? *ben* **Drenghen / en hem** **Verfchrieken/** **Afweeren/**
iplum aggrediatur? *ei* **Minari,** *eumque* **Terrere,** **Arcere,**
ofte **Verjaegen;** **Met hem** **Slaent** **hem** **Benouten**
vel **Fugare;** **cum illo** **Confligere** **eum** **Affligere,**
Oerwinnen/ **Gevangen neemen** **en** **Binden.**
vincere, **captivare.** **et** **Vincire.**
- Wat doet hy met de Gevangene?** *hy* **leeget hē te** **Vertoonen/** **B' waeren** *ofte* **Los te laetē**
quid agit cum **captivo?** **solo eum** **Ostentare,** **custodire,** *vel* **Dimittere.**
- 44** **Wat omtrent de Dooden?** **D'elve te** **Betweenen/** *end*
quid circa **Mortuos?** **Et** **Lugere,** *et*
Sonnylen **ooch** **Allmoesen**
Quandoque etiam **Eleemofyas** **Begraebens**
Sepelire:
Upt te deelen.
Erogare.

Handelingen des Menschen

Actiones Hominis

verandert door Omstandigheden.
 variatae per Circumstantias.

- 45** **Wat kan jeder een, aengaende** **Tot sich** **jets** **Trecker;** **Van sich**
quid potest **quilibet, quoad** **Ad se** **aliquid** **Trahere;** **A se**
de Omstandicheyden ten deel **yet** **Schryben:** *ofte* **door** **Gewelt** **Stoaten;**
circumstantias ex parte **aliquid** **Dimovere, aut per vim** **Trudere.**
van zijn selfs? **Vor sich** **Dinben/** **Doen** **voortgaen**
fui ipfius? **Ante se** **Agere,** **Pellere**
f 4 **Kollen;**

	Rollen; Volveres; Met sich Secum	Achter se; Pone se (Nessend sich.) (Juxta se)	Stellen; Raprae; Henden. Duce.
426 Wat meer ten aensien van dit? Op sich Quid amplius hoc respectu?	super se Cor: ffens; Bajulare: of sie Werpen; aut Iactare: of sie Gooien; aut Iacere; Ter sijden Ad Latus	Wringhen/ Ferre, Om hoogh [Opwaerts] sursum Om laag [Nederwaerts] Deorsum oock Statuen/ etiam statuere, Binnen/ Flectere,	Dragen/ Portare, Wringhen; Tollere: Neegen/ (Setten) Ponere, of sie Spreyden aut sternere of sie Neegen. vel Inclinare.
427 Wat kã hy, aengaende de Omsta- In 't Lang Quid potest, quoad Circum- In Longuis dicheyden ten deel van de saeken? Uptbreypden: Scitias ex parte Rerum?	Pandere: Op de ander sijde In aliam partem Blechren/ Plectere,	Recken: Tendere: In 't Ronde In Orbem Wenden: Vertere: end et	In 't Breyde In Latum Omdraeyen; Rotare; Door waalkender Per invicem Wenden. Viere.
428 Wat meer ten aensien van Quid amplius respectu de saeken? Rerum?	Ergens (Ywers) Alicubi Dwippen; Cogere: Voorders Porro	Stellen [Setten:] Locare: Uyt de enghte Ex angusto Dringent Urgere: Doordringen. Penetrare.	In de enghte In angustum Uptlaeten Laxare Door 't midden Ter mediana
429 Wat kã hy noeh, aengaende Quid potest, adhuc, quod atti- de Omstaende heydten ten deel net Circumstantias ex parte van sich selfs sui ipsius?	In 't huys Domum Woonen; Habitare: Ywers naer toe Aliquid By de Uytlandsche Apud Exteros Astidens Eqvitare:	Ingaen: Intrare: Uyt het huys E domo Gaen/ Mearc, Reyssen/ Peregrinari: Op een Waghens Curru (Vertreucken.)	Te huys Domu Verhuysens Migrare: of een ander Senden aut aliu Mitteren Op een Paerd Equo Verreyssens/ Proficisci,

Handelingen des Menschen

Actiones

Hominis

berandert door verscheyde Standen.

variatae per diversos Status.

440	Wat is de Last aller Menschen? Quae sunt munia omnium Hominum?	Te bevoegen Een Ampt Aliqua Curare, Officio	te Verstaen/ Fungit
		Arbeiden/ Laborare,	Mede worden. Fatigari, (Lassere.)
	Wat is nochtans altemet genoorlooft? Quid tamen aliquando licet?	Dieren/ Feriari, Svellen/ Lidere, Wetteloosdig/ Surrari.	Medich te gaen/ Otiari, Spoken (Scherfens) Jocari; Dieren te bedriegen. Nunquam verb
			Tijt hebben/ Vacare, Maer noot Nunquam verb
441	Wat is 't Werk van een Ambachtsman? Quid est Opificis?	Wercken/dat is, het stof Operari, hoc est, materiam	Bereyden, Praeparare/ Dieren/ Polire,
		Fitsoeneeren/ Firmare, ind &	Dati (sterck) maken Firmare, Verfieren (Opmaecken Opschicken) Ornare.
442	Wat van een Smid? Quid Fabri ferrarii?	Smeden/ Cadere,	Wissen/ Limare,
			Wetten. Acuere.
	Wat van een Timmerman? Quid Fabri Lignarii?	Wonthoeten/ Aciare,	Schaaben/ Dolare,
			Gaten/ (Booren) Forare, (Terebrare)
443	Wat van een Schilder? Quid Pictoris?	Schilderen/ Pingere;	gelijk van een Plaetsnyder is, quae madmadu Sculptoris est, Sculptere.
	Wat is anderer Wercklugden? Quid est aliorum Opificum?	Des Wevers Textoris	Weben: Texere;
		Maakten; (Snijderen) Sarcire;	des Snyders Sartoris
			Maakten Suere
		of de Antmaakten der Spinteresse et Diffuere;	Wekelen Cicare
			Wet

Wat des Barbiers? Quid Tonforis?	't Lange Hair Comam aliemets oock quandog; essam	It mmen/ Pectere, 't Hair Cinnoſ (capillos)	en' Scheerens et Tondere; Prollen. Crispare.
Wat des Badſtoofmeester? Quid Balneatoris?		Lioppen. Scarificare.	
444 Welcke zijn de Werkingen van Qvæ ſunt Operæ (Operationes) een Hovenier? Hortulani?	Omheijnen/ Sepire, Pact maecten/ Rigare, Beſnoeijen; Purare; end de Vrucht & Fructum	Saetjen/ Serere, Wieden/ Runcare, de Raſt (Schorſte) Corticem Blucken/ Carpere,	Planten/ Plantare, 't Gefcapde ſuiberen Sarrive, Schillen Glubere (Aſiſe, Aſvreck) (Dccerpere)
445 Welcke van een Ackerman ofte Qvæ Agricola; ſive Landman (Landpachtel?) Coloni?	Meſſen/ Stercorare, Saetjen/ Seminare,	Bloegen/ Arare, Eggen/ Occare,	Boozen markt Lirare (Sulcare) Maetjen. Metere.
Welcke van een Dorſcher? Qvæ Tritoris?	Dorſchen Triturare	(Tribulare)	end Wannen. et Ventilare.
Welcke van een Harder? Qvæ Paſtoris?	Op 't Land Ruri	Weyden Paſcere	end Melcken. et Mulgere.
446 Welcke van die Werklieden Qvæ eorum Opificum welke het Kcorn handelen? qui frumentum tractant?	des Molenaers Molitoris 't Meel Siffen/ Farinam Cernere,	Malen; Molere; Hebelen/ Fermentare,	des Backers Piſtoris Lineden/ Depſere,
	en Backen; & Pinſere; Drooghen/ Siccare.	des Moutmaekers Polentari; frumenta Ontwenden/ Verſare,	en Weyke ſetten Macerare, Dorren. Torrere.
Welcke van die, ſo den Dieren Qvæ eorum, qui Animalibus Laeghen legghen? inſidiantur?	des Viſſchers Piſcatoris Doghel vangen/ Aucupari, des Jagers Venatoris Wenhiſen/ Incitare,	Viſchen; Piſcaris Wenlokken/ end door Allicere. et Paespreuzen/ Indagare, Verbolghen/ Perſeqvi,	des Vogelaers Aucupis 't Wes verleyde Inſcarea; Jaghen/ Venari. end Ontwenden et Exenterare
Welcke van een Slaeger? Qvæ Lanionis?	Slychten/ dat is, Maſtare, hoc eſt,	Bellen/ Proſternere.	ſtelen/ Jugulare,

	Dillen Excoriare	ende Stoppen et Farcire	(Vullen)
47. <i>W. van een Kelderwaerder?</i> <i>Qvæ Promi condit?</i>	Oyfluyten/ Condere,	en et	Uyfluyten/ Promere.
<i>Welcke van een Kock?</i> <i>Qvæ Coqvi?</i>	Gesoutene dingen Soluta (<i>Muriana</i>)	Berscheuts Macerare;	Vische Pisces
	Schubben/ Desquamare,	Uytneemen/ Eviscerare,	de Turke spo utwen/ Exdorfuare,
	Ontgraeten: Exollare:	dan liocken/ 't sledende tum Coqvere,	Futare,
	end o	Slijken. Colare.	
<i>Wat is Koken?</i> <i>Quid est Coqvere?</i>	Sieden/ Elixare,	ofte Bradens vel Affares	Freyten/ Frigere,
	ofte Roosten: vel Torreres.	Souten/ Salire,	ende kunden. et Condire.
48. <i>Welke is de hantering van</i> <i>Qvæ est negotiatio</i> <i>een Koopman?</i> <i>Mercatoris?</i>	Hoopmanschap doe/ Mercari,	dat is: Hoopen/ end Verkooven: hoc est: Emere, et Venderes	
	op Prijs setten/ en Taxare,	Maardeeren/ et Aestimare,	ofte Derruylen. aut Permutare.
<i>Wat pleeght een Kooper?</i> <i>Quid solet Empior?</i>	te Bieden/ Liceri,	Schuldigh zyn/ Debere,	end Betaelen/ et Solvere,
	ofte Dolldoen/ vel Luere,	(Boeten, Ontgelden.)	
<i>Wat een Bedelaer?</i> <i>Quid Mendicus?</i>	B'hoefstig te zyn/ Egere,	(Van noden hebben)	ende B'delen. et Mendicare.
<i>Wat een Leugenaar?</i> <i>quid Mendax?</i>	te Versieren/ Fingere,	(Commisivi)	end te Ligen. et Mentiri.
44. <i>Welke zijn de Handelingen</i> <i>Qvæ sunt Actiones</i> <i>van een Voerman?</i> <i>Aurigæ?</i>	Daerens Aurigare,	de Raden Rotas	Smeereus Ungeres
	de Paerden Egyos	Afspannen/ Jungere,	end Wenzibens: et Instigare;
	de Vrachten Pondera	Ouladen/ Imponere,	end Boeren. et Vehere.
	de Haver Avenam	Wannen/ en de Paerd Vannare, equisqve	Woo'schudden. Obsipare.
450. <i>Welke van een Schipper?</i> <i>Qvæ Nautæ?</i>	't Scheep baerē/ Navigare,	Laeden/ (Schepen) Onerare.	B'lasten/ Saburrare,

	van 't Land Ovā Stieren/ 1 Gubernare,	Affsteeken/ Solvere, Laberen/ Obliqvare <i>cursum</i> ,	Senlen/ Velificare, en Menlandest & Appellere.
Welke van Reyfende Liedent Qvz iter facientium?	des Reyfers Viatoris Waedens; vadāres; ofte vel	Gaan Vadere des Weghesel: Comius Aewolgen. Seqvi.	end somtijts et interdum Doorgaen/ Præire,
Welke van een Gast? Qvz Hospitis?	Komen/ Venire,	Blijben/ Manere,	ofte Wegh gaen. vel Abire.
4 W.zijn toevallē van een Sate? Qvz sunt accidentia Sature;	Ruften/ Rucāre, Slaeperigh zjn/hem Dormitūre.	Dikken/ singulire, Paniculari,	Piesen/ sternutare, Stupineren. Dormitāre.
Welke van Brassers end Snypers? Qvz Lurcōnum & Bibonum?	Sputwēn Spuere (Sputare) Kibelen; Altercari. Baken/ Vomere.	Onstomig aengae/ Bacchari, Dnsten/ Visire, Snozken. stertere.	Schreuwēn/ Vociferari een grove quaen laeten Pedere
Welke daerhs daernae, naediense Qvz poltridie, postquam gestempe ende gebrāst hebben? crapulati sunt?	Geqwelt zjn Vexari Hoehelen/ Screare,	met Hoofst weē van 's brassen, Crapulā. Heef: h zjn. Raucere.	Heesten/ Tussire.
452 W.zijn Accidentē vā eē Sieke? Qvz sunt Symptomata Egri?	Siek zjn/ Egrotare. Smerte lijden/ Dolere, Swellen/ Tumere,	dat is, Schrikken/ hoc est, Horrere. Flaewt zjn/ Langvere, Bendoutot zjn/ Angi.	Teuken/ Prurire, Bleek zjn/ Pallere, Sweeten, sudare.
Welke noch boven de verhaelde? Qvz adhuc præter enumerata?	Uprteeren/ Tabescere, Klagen/ Qveri, Gebelen/ Delirare,	Suchten/ (Stenen) Gemere, Flammerens Qviritari; Wotsinnig zjn/ insanire,	Diep suchten/ suspirare altēmers oock? quandogve etiam Krasen. Furere.
453 Wat is 't werk vā eē Geneesmeester? Qvid est Medicū?	Geneesmeester tot Medicū	Besondhepd helpen/ Mederi	Geneesē/ Curare, Sanare.
Wat van een Apotbeeker? Qvid Pharmacopōlā?	de Genees middelē Medicamenta	Bereyden. Parare.	
Wat van een Wondenmeester? Qvid Chirurgi?	Pleysters Emplāstra	Smeeren/ Linere.	end Opleggen & Applicare

45 Welk is 't Bedrijf van Houwbare des Vrijere Qui sunt ætus Nubilium? Proci personen? des Vrijsters Amasia	Diffen/ Procire, Corseggem/ Condicere,	(Afhouden) (Ambirè) eē Man neemen Nubere
W. van andere luyden, ontrent Quinam aliorum, circa de flouwrichs gesinte personen? Nupturientes?	der Ouders. Parentum Loutweliks goet des Pastoors de Dotares geeven, Parochi 't sarmen geeven. Copulare.	Uytbesteeden/ Elocare, Gebooden afkundigē/ Proclamare,
Welke van Getroude Luyden? Qui Conjugatorum?	Boyder te gelijk Utriusque simul der Moeder Matris	(Generereen) (Generare) Soogen, Lactare,
W. van de Voedster (Minnemoeder) Qui Nutricis	Hoesteren/ Fovère, Versaeden/ Sariare,	[Woedsteren] [Nutrire].
Welke meer? Qui amplius?	Luiffen Basiare Optrrekken/ Educare,	in Slaep hzengē/ Sopire, (Veel wille gonnē)
45 Wat is de schuldige plicht Quod est Officium van een Leermeeſter? Præceptoris?	te Onderwijſen/ Doçère, Oeffenen/ Exercère, Onderbzægen/ Examinare.	Dermaenen/ Hortari, Coerocpen/ Inclamare, Berispen/ Arguere.
456 Wat van een Leerlink? Quodnam Discipuli?	te Leeren/ Discere, den Meeſter Magistrum Haer voeren/ Æmulari.	Schoorſamen/ Obedire, Haer doen; Imitari Te boben gaen/ Superare,
Wat vorders? Quod portò?	te Leſen/ Legere, Draegen/ Qvære,	Opletten Attendere; De mede leerling's Condiscipulos (Overtreffen) (Præcellere)
Wat, indien hy ſeylt ofte een Quodnam, si erret live wiſſchlagh begaet hallucinetur?	Verkeeteren/ Corrigere, End also Et na:	het quaelijk geſcrevene Malè scripta Toens men/ Profcere, Uytboens Delère; ofte Geſtagen Word. vel Vapulare.

457 Welck is 't werck van Kerck- Quod est opus Ecclesiasticum lyke personen? rum personarum?	des Sangers Cantoris Prediken/ Concionari, Bedienen; Administrare; Offerande doen/ Litare.	Singen; Canere; Doopen/ Baptizare, des Priesters Sacerdotis Offerande doen/ Sacrificare	des Predicans Concionatoris 't H. Avontmael S. Coenam Offeren/ Sacrificare, versoenē, vercrigē
Welck van een Uytroepen? Quod, Praeconis?	Verkondigen Promulgare	(Publiceeren)	en Opētl. uytroepē. ei Prædicare.
458 W. is het ampt der Overheya? Quod est munus Magistratus?	Gebieden/ Imperare,	ende Wetten et Leges	Stellen. Sancire.
Welck der Onderfaeten? Quod Subditorum?	Gehooysamen/ Parere, niet Onorren nb. Fremere	en de Wetten et Leges ofte vel	Ontsien/ Vereri, Murren. Murmurare.
459 Welck eens Konings? Quod Regis?	Regeeren; Regnare; mer de Gebuyren cum Vicibus Commen; Domare;	Gesanten Legatos Verdragh maken; Pacifici; de Soldij Stipendium	Senden; Legare; de Vyanden Hostes Uytdeelen, Diribere.
Welck van een Heere? Quod nam Domini?	Heerschen; Dominari; end loon et mercedem	gelijk van een Dienaer qvemadm. Ministri Verdienē. Mereri.	Dienen/ Ministrare;
460 W. is de eygenschap vā ei Quod est proprium Militis?	Sich Toerusten/ Se Instruere;	Werspieden/ Explorare,	Strijden. Pugnare.
Welck van 't saamen Veehtende? Quodnam, Confligentium;	des Kampvechters; Pugilis Worstelen; Luctari; (Vechten) (Degladiari)	Kamppen; Certare; des Schermers Gladiatoris des Dragonders Velitis	des Worstelacē Luctatoris Schermen. Dimicare. Smaermtselē. velitari,
Welcke van den Schutter? Quod Sagittarii?	Mikken/ Collimare; ofte vel	end Schieten; et Jaculari; Missen. Aberrare.	Treffen/ Attingere,
Welcke van Boosdoenders? Quod Facinorosorum?	des Diefs Furis	Steelens Furari;	des Straetroovers Latronis Straet-

	Straetfchenden/ Rooben/ Eatrocinari, prædari,	Blunderen. spoliare,
	Dooden/ Necare,	Vermoorden/ (Doodfleen) Trucidare, (Occidere)
Ike van andere Misdaedigheden? Quod aliorum Maleficiorum?	des Seeroovers Pirata Godslasterens Blasphemare;	des Godslasterers. Blasphemi- W:tooberen. Incantare.
Wat mach de Aenklaeger? Quid licet Accusi?	den Beklaeghdevoort recht Kroepen/ Waaghen/ Reum end et	in jus Vocare, Citare, Aenklaegghen. Accutare.
Wat moet noofsackelijc de Be- ydid neesse eit Re- klaegde doen? um facere?	Verfchijnen Comparere ofte vel	en de Misdaet. et Crimen Lochenen. Negare.
Wat staat den Getuygen te doer? Quid fas est Testibus?	te Swoeren Iurare	end et Getuyghen. Testari.
Wat moet de Voorspraek? Quid oportet Advocatum?	sijn Schermeling Clientem end et	Beschermen/ Tueri, Verdedighen. Defendere.
Wat seght gy van de Richter? Quid dicis de Judice?	dat hem niet Verdriete (Moeyelyck zy) Eum ne Tædeat (Pigeat) te Oordeelen/ Iudicare, Overtweeghen/ pensare,	ofte hē Schaeme vet pudeat Erkennen/ id est: Cansam Cognoscere, te Besluyt te maken/ Decernere, te Ontfcheyden. Decidere,
Wat oogmerk moet hy hebben em scopum habebit te wyspreken van hēt oordeel? pronuncianda sententia	den Onfchuldigen Innocentem en hem te Verfchoonen: parcere; Boere op te leggen/ Mulctare,	Om te spreken/ Abfolvere, max de fchuldige sed Nocentem te Redden/ Vindicare, te Verdöemen/ Condemnare, te Straffen. punire.
Wat pleegen de Byssters? Quid solent Astiflores?	Toe te stemmen ofte Suffragari vel	Tegen te stemmē. Refragari,
Welk is 't werk van een Beul? Quod est opus Carnificis?	te Dinnigen/ Torquere. Wozgen/ strangulare,	ofte Martelen: vel Cruciare. ofte vel
		Onthoofden/ Decollare, Onhangen. suspendere.

	end Verbranden, des Diefs is et Comburere. Furti est	Hangen. Pendere.
464 Welck des Doods? Quodnam Mortis?	alles Om te brengen/ omnia Perimere,	end et
Wat pleeght een dood Lichaem? Quid solet Cadaver?	Blacuts en bleeck te zijn/ Livere.	Rotten/ Putrere, Stincken/ Putere.
465 Wat betaemt alle Menschen? Quid decet omnes Homines?	Wist te zijn Sapere God Deum hem te Belijden/ et Confiteri, & Vota	het toekomende Futurum te Vrezen/ Timere, Beloven (Doen.) Vovere.

Ende dit
Atque

is
hac

genoegh
sufficiant

466 Hebbe ick dan nu alle?
Habeone igitur Omnia?

also
ita

Meijne
Reor

end Achte ick;
et Astitimos

Welk indie gy recht wilt in Achte neemen
qua si rectevis Observare,
Behouden w.: indien ghy niet wilt,
Clues: si non vis

sult ghy voor Wijs
Sapiens
Pêr u wegh
Apage.

VI. HET SESTE HOOFD-STUCC

SEXTUM CAPUT

De Manieren van Werkingen

MOJi ACTIONUM

en Lijdinghen.
& Passionum.

467 Komt hy?
Venit ne?

Ich vrage oock
Rogo & ego

of hy gekomen is?
An (Num) venerit?

Of dat hy komē?
Utinam veniat!

Wat dunct u van sijn komste? by sal Geerte komen. Misschien/ Ja seker/ Sekerlyck.
 Quid videtur tibi de ejus adventu? Libenter veniet. Forfan, Imò, Næ.

Wat seggen andere van hem? dat hy niet komen sal, Aulijcks/ Geensfins.
 Quid dicunt alii de eo? Non (Haud) venturum. Vix, Neutiqvam.

463 Daer is hy? Hier/ Daer/ Ghender: Daer buiten/
 Ubi est? Hic, Ibi, Illic (Istic) Foris,
 Binnen; Beneden/ Boven: Ober al/
 Iatus; Infra, Suprà: Ubique,
 Nergens / etc.
 Nusqvam, &c.

Van waer komt hy? Hier van daen/ Van daer/ Daer van daan.
 Unde venit? Hinc, Illinc, Inde, Istinc.

Daer henen (Daerwaerts) gaet hy? Hier henen/ Herwaert: Daer henen/ (Derwaerts)
 Quid (Quorsum) vadit? Huc. (Horsum) Illuc (Ildò,) (Illorsum,)
 Ghender heen (Ghenderwaerts) Naer buyten/ Naebinnè.
 Istuc (Eò) (Istorsum) Foràs, Intrò,

Daer dooz (waer lancks) sal hy gaen? Hier dooz/ (Hierlang) Daer dooz (Daerlang)
 Quid vadet? Hâc, Illâc
 Ghender dooz.
 Istâc (Eâ.)

469 Wanneer sult ghy wegh gaen? Nu ter tijd/ Van/ Plus/ Op staende boet/
 Quando abibis? Nunc, Tunc, Mox, Statim,
 Hast/ Stracks/ Dadelijck/ Van sonden aen.
 Citò, Illicò, Actutum, E vestigio.

Wor sult ghy gaen? Raschelijk/ Langsam/ Allengskens/ Doet booz boet.
 Quomodo ibis? Ocyus, Lentè, Sensim, Pedetentim.

Wanneer hebt ghy 't beslooten? Nu/ So ter sond/ Doen/ Gisteren/
 Quando id decrevisi? Jam, Modò, Tum, Heri,
 Gerasteren/ Onlangs/ Overlang/ Certijts/
 Pridè, Nuper, Dudum, Olim,

470 Hoe lang sult ghy wyt blyven? Lang/ So lang/ Tot dat/ Indien / (Als)
 Quamdiu emanebis? Diu, Tamdiu [Tantisper] Donec, Dum,
 Als tot/ Noeh/ Een luttel tijts.
 Usqve, Adhuc, Paulisper.

Wanneer sult gy dan weder koomen? Heiden/ Morgen/ Ober morgen/ Eyndelick/
 Quando ergo redibis? Hodie, Cras, Perendie, Demum,
 Gens/ Nimmermeer/ By tijts/ Laet.
 Aliqvando, Nunqvam, Mature, Serò.

471 Hoe sal Christus komen tot Snellijck/ Schielick/ Onbertwacht; Machtelick/
 Qui Christus veniet ad Subitò, Repentè, Insperatò; Magnificè,
 het laetste Oordeel? Heerlick; Soo/ Alsoo/ Als/ (hoe)
 ultimum Iudicium? Splendidè; Sic, Ita, Ut,
 Belijck als/ Effen als oft/ Belijck oft/ Nae de gelijcknisse
 Ceu, Qvafi, Tanqvam, Instar
 van een

han een Overwinner sijn Segehoopel houdende.
Victoris Triumphalia sua celebrantis.

Hoe sullen de Geoordeelden **Wleentijk/ Wel** ofte **Onwaelick/ dat is. Seer**
Quomodo Iudicati Duntaxat, Bene vel Male **hoe est, Admodum**
dan vaeren? **Saliohlick ofte Ellendighlick: Ofte isfng** **Custichen bepdent.**
tüm habebunt? Beate vel Misere: Nequaquam **Urcunqve.**

472 **Hoe seer sullen alsdaer vör. Niet Weynig/maer Veel** **Maer nochtans/ Eerscherdēlick**
Quantum tum glori- Non Parum sed Multum, Attamen, Diversē;
berlijck w. de Godvruchtigen? **Te weeten/ Meerder/ ofte Minder; end so niet**
ficabunnt. **Pij** **Videlicet, Magis, vel Minus: et nō**
Te veel/ Ten meisten Genog en Meer als genog.
Nimium, Salsam Satis et Plus satis.
Siet, So seer!
En, Tantum!

Hoe seer sullen daer en tegen **Seer/ Grootlicks/ Bantsetelick/ Geheelick/**
Quantopere contra **Valde Magnopere, Penitus, Prorsus,**
beschaemt w. de Godloosen? **Heet end al/ Bantsej en gaer/ Overbloedigh.**
confundenntur **Impi?** **Omnino, Plane, Astatim.**

Sullen se niet oock/ waerlick **Voer/ Beker niet Sachtelick/ maer te Deege Bitterlick**
Annon etiam graviter **Certe non Leniter, sed Verē Acerbē.**
gequelt worden? **Wreedelick/ Grouwtsaemlick/ Alhoewel oock Onghelick,**
afflublantur? **Saviter, Atrociter, Tametsi etiam Inæqualiter.**
End dat, Altij;/ Geduerighlick/ Ceutwichlick.
Idque, Semper, Perennē, Eternō.

473 **Hoe dickwijls w. se niet** **Selden ofte Somtijts; maer Menichmael/ Dikwijls;**
Toties non **Rarō vel Interdum; sed Subinde, Sæpe;**
daer voor gewaershouwt? **Oock niet Eenmael/ Tweemael/ Driemael/**
de eo prononciat? **Neque Semel, Bis, Ter,**
Diermael/ Vyfmael etc. maer Meer als Dupsmael.
Quater, Quinqvies &c. sed Plus quam Millies.

Soo dickwijls? **Fae dat meer is** **Opkans/ Opnael/ Daeghelicks**
Toties ne? **Quin imo** **Ferē, Penē, Quotidie**

Op 't nieuw/ end Wederom; Maer Te vergeefs.
Denud, atque Iterum; At Frustrā.

474 **In wat Ordere w. se nyt** **Besonderlick/ Een voer een/ Ten ersten ten Tweedē/**
Quo Ordine ex **seorsim, Singulatim, Primō Secundō,**
dit Leven yzgeroepen? **ten Derden/ ten Vijfden/ etc. ofte Seffins**
hac vita evocantur? **Tertio, Quarto, Quinto, &c. vel Simul**
te Sauntē; Lindelick Besaementlick,
Junctim; Tandem Univerſim.

475 **Hoo soo (Waerom) hebt gy inies licht. maer Deurdacht. met Doo:raet / en. met Dede**
Cur (Quare) nobis non Temeré, sed Cogitatō Consultō. et Meritō
 ons dit ingescherpt? **Daer om / op dat ghy leert Van selfs Heplichlick /**
 hinc inculcast? **Ideo. ut vivas Ultro Sanctē,**
Convoechtighlick, Gerechtbeerdighlick / Maetelick / lausch /
Pic, Justē, Sobriē, Castē,
Sredichlick / end Behoo:saemlick.
Modestē, et Observanter.

VII.

HET SEVENDE HOOFD-STUK
SEPTIMUM CAPUT.

De Omstandigheeden der Dinghen /
Circumstantiæ Rerum,
end Handelingen.
& Actionum

476 **Wat doen alle Dinghen? ofte so Beweegen haer / ofte In Keusten**
Quid agunt omnes Res? aut Moventur, aut Czielcunt

"T gheene sich beweeght, hoe w. 't beweeght? **Dan yetz, Doo:dy yetz, Tot yetz.**
Quod movetur, qui movetur? Ab aliquo, Præter aliquid, Ad aliquid. !

477 **Hoe anders? Dan yetz, Irgens yetz, Tot ergens toe.**
Quomodo aliter? De aliquo, Erga aliquid aliquo Tenus.

478 **Hoedaenighlick wyders? Jecses (Maest) yetz, Oer (Bode) yetz, Onder (Benedi) yetz.**
Qualiter ulterius? Juxta (Secus) aliquid, Trans (Supra) aliquid, Subter (Infra) alig.
(Onderwaerts yetz.)
(Subtus aliquid.)

479 **Wat segt de H. Schrift van Godt Unt Godt, Doo: Godt, In (tot) Geste**
Quid dicit S. Scriptura de Deo Ex Deo. Per Deum, In Deum
 ten opzicht van sulcke Onstandich? **sijn alle dinghen. Rom. 11. 35.**
 respectu hujusmodi Circumstantiæ? **sunt omnia.**

- 480 *'geene rustet/waer rust het?* of *Hierwaers des paelst.* [op dese syde vā hē] of *Op de paelst.*
Quod quiescit, ubi quiescit? vel *Citrā terminum,* [Cis eum] vel *In Termino.*
ofte Ober de Marcksteen, ofte Omtreut hem.
vel Ultrā terminum, vel *Circiter eum.*
- 481 *Nerghens meer?* Ia. *By hem* *Naebij hem* *ofte Verre van hem*
Nullibi amplius. *Imò Apud eum* *Prope eum* *vel Procul eo.*
- 482 *T'gheene hem beweegt en rust* *Ter oorzake van jets,* *Van wegen (Om) yemant,*
Quod se movet & quiescit *Propter aliquid,* *Ob* *aliquem,*
te welck/uyt wat insicht doet het s.? *Dooz yemant, ofte* *Tegen yemant*
simul, quo intuitu facit id? *Pro aliquo,* *vel* *Contrā aliquem.*
- 483 *Waer doet het 't selve?* *Dooz yemant,* *Dooz sijne Ooghen,* *Van achter hem,*
Ubi facit id? *Ante aliquem* *Præ ejus Oculis,* *Ponè eum:*
Rechter *Tuffchen die end hem.*
Post eum *Inter hunc et illum.*
- 484 *Ter welck'er plaats meerder?* *Binnen jets, ofte Buiten jets;* *By het selve,*
Quo in loco amplius? *Intra aliquid, vel Extra aliquid;* *Penes illud,*
ofte *Omtreut 't selve.*
vel *Circa illud.*
- 485 *Met wien en hoedaentlick?* *Met een ander. of Sonder een anders* *Sonder wetē vā hē*
Quicum, et Quomodo? *Cum alio, vel Sine alio;* *Clām illo*
(Buiten syn kenniss) ofte Dooz hem, ja *Opentlick voor allen.*
(Clām illum.) *vel Coram illo, quin Palām omnibus.*
- 486 *Waer heen hebt gy verstecken de Kaes?* *In de Kelder: ghy sult hem vinden* *In de Kelder*
Quo abdidisti *Casum? In Cellam; reperies eum* *In cella.*
Waer heen is het broodt gevallen? *Onder de tafel: het leit noch* *Onder de tafel.*
Quo panis *cecidit? Sub mensam: jacet adhuc* *Sub mensa.*
- Waer heen is de Pappegay gevlogen?* *Op de Boom: Siet hem daer, hy sit all* *Op de Boom.*
Quo Psittacus, evolavit? Super arborem: Eccum; jam sedet *Super arbore.*

VIII. HET ACHT HOOFD-STUK

OCTAVUM CAPUT

De 't samenhangingen der Dingen end Werkingen.

Cohærentiæ Rerum & Actionum.

- 487 *Ey lieven, spreekts nu uyt meenigerley 't samenhangingen der Dingen?* *Ick sal 't doen/*
Amabo, enuncia jam varias *Cohærentias* *Rerum? Faciam,*

Wat

Wat zijn wy? Ick end Gy end hy sijn Christenen, Andere oock/ (Mede.)
 Quid sumus? Ego Et Tu, ille Qvc sumus Christiani. Alii Etiam [Qvoque]
 488 Wie sal dit doen? Oste gy, Oste ick, 'Tzp dese, Oste gen e,
 Quis hoc faciet? Aut tu, Aut ego (Vel ego, Vel tu) sive his sive ille,
 Hoch ick, Hoch gy.
 Nec ego, Nec tu.

489 Wie van ons beyden sal' doen? Gy veel meer. Als ick (Dan ick:) Niet ick, Maer gy;
 Uter nostrum faciet? Tu potius, Qvam ego [Ac ego:] Non ego, Sed tu,
 Ick sal dit doen. Maer gy jets anders; hy wil helpen.
 Ego hoc faciam Tu autem (Verò) aliud quid; Ille vult nos iuvare.
 Maer ick wil niet.
 At ego nolo.

490 Sal ick hier blijven? Alhoewel ick gae, (Al is 't dat ick gae) Komt Hochtans gy oock.
 Nunquid ego hic manebo? Qvanquam ego eo, (Etsi ego eam) Veni. Tam en tu quoque.
 Ick sal wel gaen, Maer gy oock.
 Ego Qvidem ibo, Verum tu etiam.

491 Sal ik u dā geselschap doē? So als u belieft, Doet het, So gy wilt, So 't u niet beswaer-
 Ergone te comitabor? Prout lubet, Facias, Si vis, Nisi tibi mole-
 lijk is. Wel aen komt, Op dat nwe begerte Genoegh geschiet.
 Num est. Age veni, Ut desiderio tuo Satis fiat.

492 Waerom sal ick komen? Daerom Dat gy hem begeert te sien: Daementlyck/
 Cur veniam? Ided Qvòd illum cupias videre; Nempe,
 [Te weten/ Overiners] hy u Vriend is.
 [Nimirum, Qvippe] Amicum tuum.

493 Uyt wat redene gaet gy by hi? Want hy is vermaert [Wāt hy is beminat] Dewijl [Om da']
 Qua de causa tu eum accedis? Nam est celebris, [Dilectus Enim est] Qvoniam [Qvia]
 hy beleeft is.
 Urbanus est.

494 Hoe zijt gy nu gesint? So sal ick dan gaen, Daerom [Drehaiben] sal ick gaen:
 Quid: ibi jam est animi? Ergò, ibo, [Igitur] Ibo:
 Daar nae sal ick wederkomen.
 Deinde revertar.

IX.

HET REGENDE HOOFD-STUK/
NONUM CAPUT,

De Hoofte Begrijpen der Dingen en Woorden.
Compendia Rerum & Verborum.

495 Hooft hier gy! Houw, (Hem) Hen wie roept my? Oh ho/[Sie daer] Waer't gy't?
Heus tu! Eho! Hem, quis me vocat? Ehem, Tunè eras?

Leert hy meer by / tot dat hy alle noodfaekelijke dingen.
 Addiscit plus, donec omnia necessaria
 Uptert / en Doorleert.
 Ediscat, or Perdiscat.

499 Wat doen de ander?
 Quid agunt alii?

de Weldoender Doet wel haer veelens; de Milddaedighe
 Beneficus Benefacit multis Munificus
 Beschenckt (Maect rijk met gaves;) de Quaet doenders
 Muneratur (Munificati) Maleficus
 doet quaet; een Laeken maeker/ maect Lakens;
 Malefacit Pannifex. facit pannos
 een Wapen drager draeght wapen etc.
 Armiger gerit arma &c &c.

500 Waer sal iek sodanigher Vermee- In de Dene der Szaken, die a nu Open staen sal
 Ubiam talium Multi In JANUA LINGUARUM, qua tibi jam patēbis
 nichvuldingen meerder leeren? indien ghy maect het haerdighe gebrypck
 plicatiōnum plures discam? dum modò promptum usum
 deser dingen geleert hebt door hulpe
 horum didiceris ope
 der volgende Letter koust ende
 sequentis GRAMMATICÆ et

Woord-boecks.
 DICTIONARIJ.

Epude.

Finis.

4. Hoe wort uytgesproken het T?
Quomodo enunciatur T?

So dickwijls als het gebonden wort booz ia/ ie/ li/ io/ it/ wordt het meest
 Quoties reperitur ante ia, ie, ii, io, iu, plerumque
 uytgesproken als een z/ gelijk als: Quat-iam. ies, iit, io, iunt.
 effertur tanquam z, ut:

Hoe wort gelesen het Ph? Als F/ gelijk in
Quomodo legitur Ph? sicut F, ut in Philosophia.

5. Uyt hoeveel Letters bestaet een Lettergreep?
Ex quot Literis constat Syllaba?

Uyt Eene/ als O:	Twee/ als G:	Drie/ als Off:
Ex una, ut O:	Duabus, ut Tu:	Tribus, ut Bot:
Dier/ als Berg:	Dijf/ als Balck:	Ses/ als Struick:
Quatuor, ut Mons:	Qvingve, ut Trabs:	Sex, ut Stirps.

II. Het Tweede hooft-stuck Secundum Caput

Van de Ordeningen der Woorden. De Classibus Vorum.

6. Hoeveel zijn Ordeningen der Woorden/ onder welke gebracht
Quot sunt Classes Vorum, sub quas referri
 Konnen worden alle Woorden?
possunt omnia Vocabula?

Thien; als Decem; ut	(1) het Naemwoord: Nomen:	(2) 't Wynaamwoord: Adnomen:	(3) 't Doornaemwoord: Pronomen:
(4) het Werkwoord: Verbum:	(5) het Deel neemende woord: Participium:	(6) 't Bywoorddeken: Adverbium:	
(7) 't Doordwoorddeken: Præpositio:	(8) 't Doegwoorddeken: Conjunctio:	(9) het Tuschentwoorddeken: Interjectio:	
	(10) 't Bymerpsel: Adjectio.		

Brengt een spreucke voor. waer in alle dese thien soorten van Woorden te samen komen?
Profer sententiam, in qua omnia hæc decem genera Vorum concurrant.

De eenwighe God/ heeft selfs de werelt gemaect; haer scheppende wijslijck/
 [1] DEUS [2] æternus, [3] ipse mundum [4] fecit eum [5] creans [6] sapienter,
 sonder helper end gereetschappen. O God gy selfs hebt het gedaen!
 [7] sine adiutore [8] ET instrumentis. [9] O DEUS [10] tute fecisti!

III. het Derde hoofdstuck/ Tertium Caput,

Dan het Naem woord.

De Nomine.

7. Welcke zijn Naemwoorden?
Quanam sunt Nomina?

Alle de ghene / waer mede saeke voor saeke genoemt wort.
Omnia illa, quibus res singulae nominantur,
waedaenighe zijn alle de woorden des tweeden Hoofstucke
Qualia sunt omnia Vocabula secundi Capituli
in het Voortael.
in Vestibulo.

8. Hoe meerley geslachts zijn de Naemwoorden?
Quotuplicis generis sunt Nomina?

Ofte des Mannelicken geslachts, als: de Koninck: ofte des
Vel Masculini generis, ut hic Rex: vel
Wijflicken geslachts, als de Koninginne: ofte Geenderley
Foeminini generis, ut haec Regina: vel Neutri
geslachts: als het Koninckryck.
generis: ut hoc Regnum.

9. Wat overkomt de Naemwoorden in onderlinge 't samen spreekkingen?
Quid accidit Nominibus in mutuis Colloquiis?

Eene Bynpynge ofte veranderinge door sekere Getallen en Geballen.
Inflexio sive mutatio per certos Numeros & Casus.

10. Wat noemt gy hier Getallen?
Quid vocas hic Numeros?

Twee verscheydene manieren van de Naem woorden te spreken:; wanneer
Duos distinctos modos de Nominibus loquendi: cum
wy naemlick van een Doortwysfel reden hoeren / ofte Enckelick, als
nimirum de aliquo Objecto differamus, vel singulariter, ceu
van eene saeke in 't bysonder, / ofte Meervoudichlijck. als van Weten in 't gemeen.
de uno in specie, vel Pluariter, ceu de pluribus in communi.

11. Wat noemt gy Geballen?
Quid vocas Casus?

De verscheydene eindigingen van een Naemwoord / ofte de verschils
Diversas terminationes Nominis, sive differentes

de huygtaen end veranderingen des laetsten lettergreeps in elke
as inflexiones & mutationes ultima syllaba in quolibet
seemwoord; als de Heerinch / des Heerichs etc.
omine; ut Rex, Reg-is Reg-i, Reg-em, e, &c.

2. Hoe treetels de Latijnsche Taal soodaenige Geballen?
Quot numerat Latina Lingva hujusmodi Casus?

in elke Gesall Sex / Welcker Naemen in de volgende:
in quolibet Numero sex, quorum Nomina sunt sequentia:
(1) De Nominat / ne Hoep: (2) De Daerer ofte Besitter:
Nominativus, (2) Vocativus: (3) Genitivus, sive Possessivus:
(4) De Gee'ter: (5) De Waerker ofte Waerker: (6) De Afreemer/
Dativus: (5) Accusativus seu Activus: (6) Ablativus,
ofte Waerkermeer
seu Instrumentivus.

3. Waer is't Ofsicht het / dat'er ses Gevallen zijn van een Naem woord?
Unde liquet, quod Sex Casus sint Nominis

in ses Draegen end Antwoorden: In welke omtrent elke
sex Interrogationib. & Responionib. qvæ circa quodque
seem woord kunnen geschieden; als by glijckenissen't Enckel getall:
omnen possunt fieri ut exempli gr. in Singulari Numero:

Wie is de getrouweste Daer van u? De Heere
Quis est fidelissimus Tuus? Domin-us
2. Hoep hem dan vertrouwelick tot hulpe? o Heere!
Vocatur, proinde fideliter in auxilium? o Domin-e!
3. Wiers is't gy met lijf end siel? des Heeren.
Cujus es corpore & anima? Domin-i.
4. Wien dient end betrouwt gy? den Heere
Cui servis & fidis? Domin-o.
5. Wien aenroep end belijdt gy? den Heere
Quem invocas & confiteris? Domin-um.
Met wien sul't gy leven in eenwigheyt? met den Heere
Cum quo vivas in æternum? cum Domin-o.

des Hemels,
Cæli.

Alsoo oock in't Meerhoudighe Gesall:
Ita etiam in Plurali Numero:

1. Wie zijn de Duyvelen? de Heeren
Qui sunt Diaboli? Domin-i
2. Spreekte aen met een afteere. Werch met u /
Compella eos cum aversatione! Apagite,
Compella eos cum aversatione! Apagite,
3. Welcker slaeven zijn de Godloosen?
Quorum mancipia sunt Impii?
der Heeren
Domin-orum
4. Wie gehoorsaemen se den Heere
Quibus obsequuntur Domin-is
5. Welken volgen se den Heeren
Quos sequuntur? Domin-os
6. Met welken sullen sy haeren loon ontfangen?
Cum quibus mercedem suam reportabunt? met den Heeren
cum Domin-is

der Duisternis
Tenebrarum

14. Hoe worden de Gevallen verdeelt?
Quomodo Casus dividuntur?

In Rechte (hoedaenighe genoemt w. de Proemer end de Hoepor) end
 In Rectos (cujusmodi vocantur Nominativus & Vocativus) &
 Overse / (hoedaenighe zijn, de overigen Over)
 Obliquos (quales sunt reliqui quatuor)

(De Rechte Gevallen verschillen nergens, ten zy in de tweede Fall
 Recti Casus differunt nusquam, nisi in secunda De
 buppinge; end dat alleentlick in die Naamwoorden, welke in de Nos-
 clinatione; idque tantum in iis Nominibus, qua in Nomi-
 mer op een us wygaen, gelijk: Domin-us, e.)
 nativo in us desinunt, ut: Domin-us, e.)

15. Heeft oock eenigh Overse Geball eenderley Eindiginge met de Rechten?
Habetne etiam aliquis Obliquus Casus eandem terminationem cum Rectis?

De Naemwoorden van Geenderley geslacht, hebben de Aenklager alltijt
 Nomina Neutri generis, habent Accusativum semper
 met de twee Rechten gelijck: end daer na vallen alle drie in 't Meerboud
 duobus Rectis similem: arque postea desinunt omnes tres in Plurali
 upt op een a / als

in a, ut

Ecce Verb-um! ó Verb-um! dic Verb-um

Ecce Verb-a! ó Verb-a! loquimur Verb-a

16. Wat verstaet gy door de Fallbuppinge?

Quid intelligis per Declinationem?

De Buppinge end doozvoeringe van een Naemwoord dooz de ses voor-
 Flexionem & deductionem Nominis per sex pra-
 gemelde Gevallen, end twee Getallen.
 dictos Casus, & duos Numeros.

17. Hoeveel zijnder Fallbuppingen by de Latijnen?

Quot sunt Declinationes apud Latinos?

Wijf; welck us peder een erkent wort upt de Baerer, detwelcke de Fall-
 Qvinque; quarum unaquaque agnoscitur ex Genitivo, qui Decl-
 buppingen dooz eene besondere eindiginge onderschepdt.
 nationes speciali terminatione discriminat.

18. Segt dan, wat merck heeft een yegelick in den Baerer?
Dic ergo, quem caractèrem habet unaquaque in Genitivo?

De	}	Eerste	}	heeft	}	end begins in de Proe- & incipit in Nomi- mer / van een nativo, ab	}	a, e, as, es	
		Prima						æ	er, ir, ur, us, um,
		Tweede						i	a, e, o, c, l, n, r, s, t, x.
		Secunda						is	us, & u
		Derde						is	es
}	}	Vierde	}	}	}	}	}	}	
		Quarta							is
		Vijfde							is
}	}	Qvinta	}	}	}	}	}	}	
		Qvinta							ei

dat gy dan onderkennen mooght, tot welke Vallbygginge een
 igitur internoscere queat, ad quam Declinationem
 ick Naemwoord behoort, so hebben wy by elck Naemwoord mercks
 ve Nomen pertineat. singulis Nominibus Characté-
 ren/ (so wel van de Baarer als van de Noemer) in 't volgende
 [agvè Genitivi ac Nominativi] in sequenti
 ord boeckjen klaerlick genoeg achter aengesett.)
 onariolo satis clarè post posuimus.)

Toont wy een Kort Doozbeeld van alle Dallbyggingen?
 Exhibe mihi succinctum Typum omnium Declinationum?

Ik sal 't u toonen. Siet het:

Exhibébo. Ecce:

I		II		III		IV		V	
Sing.	Plur.	Singul.	Plur.	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
a	æ	r, us um	i, a	r, s, t &c.	es, a	us, u,	us, ua	es,	es.
a	æ	r, e, um,	i, a	r, s, t.	es, a	us, u	us, ua	es,	es,
-æ	arum	- i -	orum	is	û, iû	ûs. u	uum	ei,	érum.
-æ	is	- o -	is	i	ibus,	ui. u	ibus	ei,	ébus.
- am	as	- um -	os, a	em, im	es, a	um, u	us, ua	em,	es.
-â	is	- o -	is.	e, i.	ibus	u, u,	ibus	e,	ébus.

IV. het Vierde hooft-stuck

Quartum Caput

Van de Coenaem.

De Adnomine.

Hoe noemt men de Woorden van het derde hooft-deel des Portaels?
 Quomodo vocantur Vocabula tertii Capitis Vestibuli?

Naemwoorden / waer mede de saeken sus, ofte soo te zijn gesept worden:
 nomina, quibus res tales vel tales dicuntur:

Bysondlick woorden se genaemt Toegexorpene Woorden.
 admodum appellatur Adjectiva Nomina.

Hoe veel Geslachten neemt elck Bynaemwoord aen?
 Quot Genera recipit quodvis Adnomen?

Die: het Mannlijcke, het Vrouwlijcke, end het Geenderleye; end dat daerom / op
 a tria: Masculinum, Fœmininum, & Neutrum; idque idem, ut

een yegelijck Naemwoord [van wat Geslachte 't selve oock is]
 cuius Nomini [cujuscumque Generis tandem fit]

mooght konne worden / als:
 possit, ut:

Een

Een tweeds Mann, Een tweeds Vrouw, Een tweeds Monstey.
 Sæv-us Vir, Sæv-a Fœmina, Sæv-una Monstrum.

22. So neemen dan alle Bynaam woorden drie Eindigingen aen?
 Ergone admittunt omnia Adnomina tres Terminaciones?

Jaense. Eenige drie, gelijk daer doen de meesten van het Mannijcke geslaht.
 Minimè. Nonnulla tres. veluti faciunt pleraque Masculina.
 welke haer in us en er: andere twee, gelijk die, welke uytgaert
 qvæ definunt in et er: Alia duas, ut ea, qvæ exeunt
 op een. Sommighe oock maer eene, o. da-nighe zyn welke uytgaen
 in is: Qvædam etiam unam tantum, cujusmodi sunt, qvæ definunt
 in il, am, ar, or, ur, as, es, os, ns, ps, rs, x.

23. Welcke zijn de Buggingen der Bynaamwoorden van drie Eindigingen?
 Quæ sunt inflexiones Adnominum trium Terminacionum?

Us, a, um: o r vel er, a, um*: waer van het us en er geboecht worden by
 qvorum junguntur
 de Bynaamwoorden van 't Mannijcke geslacht: het op de Bynaamwoord. van 't Vrouw
 Nominibus Masculini generis: a Nominibus Fœ
 lijcke gesl. en op de Bynaam. van 't Geenderley gesl. als:
 in mi gen. & um Nominibus Neutri gen. ut:
 (1) Curt-us Thorax, (2) Curt-a Toga, (3) Curt-um pallum.
 (1) Mac-er Arius, (2) Macr-a Vacca, (3) Macr-um jumentum.

[* Also worden gebooghen de in er uytgaende Bynaamwoorden van de tweede Vallbugginge
 Ita inflectuntur in er declinentia Adnomina Declinationis Secundæ;
 maer indiensse zijn van de derde Vallbugginge (welcker seer wepnigh zyn)
 sed si sint tertix Declinationis [qvorum admodum pauca sunt]
 so wordense gebooghen in als:
 inflectuntur in er, is, e, ut:
 Ac-er Vir, Acr-is fœmina, Acr-e animalij

24. Welcke zijn de Buggingen der Bynaamwoorden van twee Eindigingen?
 Quæ sunt flexiones Adnominum duarum Terminacionum?

is en e: waer van de Eindiginge. toegeboecht wort de Bynaamwoorden so wel
 qvorum Terminatio is aptatur Nominibus tam
 van 't Mannijcke als Vrouwlijcke geslachte, maer die van e alleenlyck die van 't G.
 Masculini quàm Fœmini generis; sed solummodò
 heye, als: Tenu-is calamus, Tenu-is charta, Tenu-e folium, &c.
 is, ut:

[De Bynaamwoorden van eene Eindiginge
 Adnomina unius Terminacionis
 sett men by de Bynaamwoorden van alle Bejachten sonder eenighe
 apponuntur Nominibus omnium Generum sine ulla

nderinge, als Div-es ager, Div-es filia, Div-es ingenium.]
atione, ut

Wat staet u vorders waer te neemen omtrent de Bynaamwoerden?
Quid tibi porro observandum venit, circa Adnomina?

Veranderinge van haer dooz drie Trappen, der Vergelijkinge/
Variatio eorum per tres Gradus, Comparisonis
k daer zijn de Siellende trapp (1) de Vergelijkende trapp
es sunt (1) Gradus Positivus (2) Gradus Comparativus.
de Overheffende trapp; dooz de welke de hoedaenicheyt van een saeke wort
Gradus Superlativus; quibus modus alicujus rei pro-
gefelt, end weder en meerder verheffen, als:
nitur, ac magis magisque extollitur, ut:
Een Grootste Jonge (wort) (2) Een Grootder Jongelinc (3) de Geleerdste Man
Doff-us Puer, (fit) (2) Doff-ior Juvenis, (3) Doff-issimus Vir
Een grote Rock (2) Een korter Broeck (3) het kortste Wambays
Brev-is Tunica (2) Brev-ior Bracta (3) Brev-issimus Thorax

Welcke Bynaamwoerden worden een twenigh andersi vergeleken?
Quae Adnomina paud aliter comparantur?

her (Schoon) Pulch-rior, Pulch-errimus [non Pulch-rissimus]
l-is (Gelijck) Simil-ior, Simil-issimus [non Simil-issimus]
auper, Celer, Celeber: Facilis, Humilis &c.

Wat voor welke worden geheelich onregelmaetigh vergeleken?
Quanam prorsus irregulariter comparantur?

Goed Bonus, Baeter Melior, Best Optimus.
Quaed Malus, Erger Pejor, Ergste Pessimus.
Groot Magnus, Grooter Major, Grootste Maximus.
Klein Parvus, Kleinder Minor, Kleinste Minimus &c.

Tot welke Valluyginge behooven de Bynaamwoerden van drie Eindigingen?
Ad quam Declinationem pertinent Adnomina trium Terminacionum?

alben die twenighen / welke in er, is en uytgaent / behoorense
er pauca illa, quae in er, is en e declinant, pertinent
aer tot de eerste ende tweede; ende daerom werden se
ad primam & secundam; eoque
te gelijk met de ssaamwoerden aldus gehooghen:
una cum Nominibus ista declinantur

Singular.	Nominativ.	Plural.
Bon-us cib-us	Goede Spijs	} Bon-i cib-i. Bon-a esc-a. Bon-a fercul-a.
Bon-a esc-a	goede Kost	
Bon-um fercul-um	eengoet gericht	

Singul.

	<i>Singul.</i>	<i>Vocat.</i>	<i>Plural.</i>
<i>masc.</i>	Bon-e cib-e	}	Bon-i cib-i
<i>fem.</i>	Bon-a esc-a		Bon-a esc-a.
<i>neut.</i>	Bon-um fercul-um		Bon-a fercul-a.
	<i>Singul.</i>	<i>Genit.</i>	<i>Plural.</i>
<i>masc.</i>	Bon-i cib-i	}	Bon-orum cib-orum
<i>fem.</i>	Bon-a esc-a		Bon-arum esc-arum.
<i>neut.</i>	Bon-i fercul-i		Bon-orum fercul-orum.
	<i>Singular.</i>	<i>Dativ.</i>	<i>Plural.</i>
<i>masc.</i>	Bon-o cib-o	}	Bon-is cib-is.
<i>fem.</i>	Bon-a esc-a		Bon-is esc-is.
<i>neut.</i>	Bon-o fercul-o		Bon-is fercul-is.
	<i>Singul.</i>	<i>Accus.</i>	<i>Plural.</i>
<i>masc.</i>	Bon-um cib-um	}	Bon-os cib-os.
<i>fem.</i>	Bon-am esc-am		Bon-as esc-as.
<i>neut.</i>	Bon-um fercul-um		Bon-a fercul-a.
	<i>Singul.</i>	<i>Ablat.</i>	<i>Plural.</i>
<i>masc.</i>	Bon-o cib-o	}	Bon-is cib-is
<i>fem.</i>	Bon-a esc-a		Bon-is esc-is
<i>neut.</i>	Bon-o fercul-o		Bon-is fercul-is

29. Tot welke Vallbygginge behooren de Bynaamw. van twee Eindigingen?
Ad quam Declinationen pertinent Adnomina duarum Terminationum?

Tot de derde; en sy maken de Afneemer van 't Enckel Getall
Ad tertiam; faciuntque Ablativum Singularis Numeri
in: end de Baarer van 't Meervoudighe Getall in: ium.
1, & Genitivum Pluralis Numeri in: ium.

Sy worden aldus gebooghen:
Declinantur ita:

	<i>Singul.</i>	<i>Nominat.</i>	<i>Plural.</i>
<i>Masc.</i>	Tenu-is Crin-is	}	Tenu-es Crin-es
<i>Fem.</i>	Tenu-is Vest-is		Tenu-es Vest-es
<i>Neut.</i>	Tenu-e Collar-e		Tenu-ia Collar-ia

	Sing.	Vocat.	Plur.
masc.	Tenu-is	}	Tenu-es
fem.	Tenu-is		Tenu-es
neut.	Tenu-e		Collar-ia

	Sing.	Genit.	Plur.
masc.	Tenu-is	}	Tenu-ium
fem.	Tenu-is		Tenu-ium
neut.	Tenu-is		Collar-ium

	Sing.	Dativ.	Plur.
masc.	Tenu-i	}	Tenu-ibus
fem.	Tenu-i		Tenu-ibus
neut.	Tenu-i		Collar-ibus

	Sing.	Accusat.	Plur.
masc.	Tenu-em	}	Tenu-es
fem.	Tenu-em		Tenu-es
neut.	Tenu-e		Collar-ia

	Sing.	Ablativ.	Plur.
masc.	Tenu-i	}	Tenu-ibus
fem.	Tenu-i		Tenu-ibus
neut.	Tenu-i		Collar-ibus

30. Tot welke Vallbuyginghe behooren de Bynaamv. van eene Eindiging?
 Ad quam Declinationem pertinent Adnomina unius Terminationis?
 Doch tot de derde; maer in de Afneemer van 't Eenvondighe Getall ne-
 Etiam ad tertiam; sed in Ablativo Singularis Numeri fusci-
 mense aen (vveynigh uytgesondert)
 piunt (paucis exceptis) e en i, als
 ut

	Sing.	Nominat.	Plur.
masc.	Feli-x	}	Felic-es
fem.	Feli-x		Fili-ii
neut.	Feli-x		Temp-or-a

	Singul.	Vocat.	Plur.
masc.	Feli-x	}	Felic-es
fem.	Feli-x		Fili-ii
neut.	Feli-x		Temp-or-a

Sing

Sing.	Genit.	Plur.
<i>masc.</i> Felic-is Fili-i <i>fem.</i> Felic-is Fili-a <i>neut.</i> Felic-is Temporis	}	Felic- <i>orum</i> Fili- <i>orum</i> . Felic- <i>orum</i> Fili- <i>arum</i> . Felic- <i>orum</i> Tempor- <i>um</i> .
Sing.	Dativ.	Plur.
<i>masc.</i> Felic-i Fili-o <i>fem.</i> Felic-i Fili-a <i>neut.</i> Felic-i Tempori	}	Felic- <i>ibus</i> Fili- <i>is</i> . Felic- <i>ibus</i> Fili- <i>abus</i> . Felic- <i>ibus</i> Tempor- <i>ibus</i> .
Sing.	Accusat.	Plur.
<i>masc.</i> Felic-em Fili-um <i>fem.</i> Felic-em Fili-am <i>neut.</i> Felic-x Temp-us	}	Felic- <i>es</i> Fili- <i>os</i> Felic- <i>es</i> Fili- <i>as</i> . Felic- <i>ia</i> Tempor- <i>a</i> .
Sing.	Ablat.	Plur.
<i>masc.</i> Felic-e, i Fili-o <i>fem.</i> Felic-e, i Fili-a <i>neut.</i> Felic-e, i Tempore	}	Felic- <i>ibus</i> Fili- <i>is</i> Felic- <i>ibus</i> Fili- <i>abus</i> . Felic- <i>ibus</i> Tempor- <i>ibus</i> .

31. Toont my oock een monster van eene Vallbuyg. door alle Craypen
Ostende mihi etiam paradigma Declinationis. per omnes Gradus,
Geballen en Bestaeyen.
Casus & Genera.

Sing.	Nominat.	Plur.
<i>m.</i> Clar-us, ior, <i>issimus</i> rivus <i>f.</i> Clar-a ior, <i>issima</i> aqua <i>n.</i> Clar-um, ius <i>issimum</i> vinum	}	Clar- <i>i</i> , <i>iores</i> , <i>issimi</i> rivi. Clar- <i>a</i> , <i>iores</i> , <i>issima</i> aqvæ. Clar- <i>a</i> . <i>iora</i> , <i>issima</i> vina.

Sing.	Vocativ.	Plur.
<i>masc.</i> Clar-e, ior, <i>issime</i> rive <i>fem.</i> Clar-a, ior, <i>issima</i> aqua <i>neut.</i> Clar-um, ius, <i>issimum</i> vinum	}	Clar- <i>i</i> , <i>iores</i> , <i>issimi</i> rivi. Clar- <i>a</i> , <i>iores</i> , <i>issima</i> aqvæ. Clar- <i>a</i> , <i>iora</i> <i>issima</i> vina.

Singul.	Genit.	Plur.
<i>masc.</i> Clar-i, ioris, <i>issimi</i> rivi <i>fem.</i> Clar-a, ioris, <i>issima</i> aqvæ <i>neut.</i> Clar-i, ioris, <i>issimi</i> vini	}	Clar- <i>orum</i> , <i>iorum</i> , <i>issimorum</i> rivorum. Clar- <i>arum</i> , <i>iorum</i> , <i>issimarum</i> aquarum. Clar- <i>orum</i> , <i>iorum</i> , <i>issimorum</i> vinorum.

<i>Singul.</i>	<i>Dativ.</i>	<i>Plur.</i>
<i>asc.</i> Clar-o, iori, <i>issimo</i> rivo	}	Clar-is, ioribus, <i>issimis</i> rivis.
<i>m.</i> Clar-a, iori, <i>issima</i> aqva		Clar-as, ioribus, <i>issimas</i> aqvas.
<i>ut.</i> Clar-o, iori, <i>issimo</i> vino		Clar-is, ioribus, <i>issimis</i> vinis.

<i>Singul.</i>	<i>Accusat.</i>	<i>Plur.</i>
<i>asc.</i> Cla-um, iorem, <i>issimum</i> rivum	}	Clar-os, iores, <i>issimos</i> rivos.
<i>m.</i> Clar-am, iorem, <i>issimam</i> aqvam		Clar-as, iores, <i>issimas</i> aqvas.
<i>ut.</i> Clar-um, ius, <i>issimum</i> vinum.		Clar-a, iora, <i>issima</i> vina.

<i>Singul.</i>	<i>Ablat.</i>	<i>Plural.</i>
<i>asc.</i> Clar-o, iore, i, <i>issimo</i> rivo	}	Clar-i, ioribus, <i>issimis</i> rivis
<i>m.</i> Clar-a iore, i, <i>issima</i> aqva		Clar-is, ioribus, <i>issimis</i> aqvis
<i>ut.</i> Clar-o, iore, i, <i>issimo</i> vino		Clar-is, ioribus, <i>issimis</i> vinis.

V. het Vijfde Hoofst Stuck

Quintum Caput

Van den Doornamen woorden. De Pronominibus?

32. Wat is een Voornam woord?
Quid est Pronomen?

Een woord deken sonder een Naamwoord een sake beduende / hoedaenighe zijn
Vocula sine Nomine rem denotans, quales sunt
 alle deghenen, welke in t vierde Hoofstuck van t Doornamen begrepen zijn.
omnes illa, quae in quarto Capite Vestibuli comprehensa sunt.

33. Hoe wordense door haere Gevallengchooghen?
Quomodo per Casus suos declinantur?

<i>Nom. Wie.</i> Qvis?	}	Wat Quid?
<i>Voc.</i> _____		Wiens Cujus?
<i>Gen. Wiens.</i> Cujus?		Aen wien Cui?
<i>Dat. Aen wien.</i> Cui?		Wat Qui?
<i>Acc. Wien.</i> Quem?		met Wat cum. Quo?
<i>Ablat. Met wien, cum.</i> Quo?		

Het

Het weervoudigh Getall ontbroekt. Plurali caret.

Singular.		Plural.	
34. <i>Nom.</i> Ben ick het / <i>Summe</i> Ego	}	<i>Sijn</i> wy <i>Sumus</i> ne	<i>Nos</i>
<i>Gen.</i> een deel van <i>my</i> , <i>pars</i> Mei		een Deel van ons/ <i>pars</i>	<i>Nostrî</i> , <i>um</i>
<i>Dat.</i> Geeft mijn / <i>Da</i> Mihi!		Geeft ons/ <i>date</i>	<i>Nobis</i>
<i>Acc.</i> Siet <i>my</i> / <i>vide</i> Me!		Siet ons/ <i>videte</i>	<i>Nos</i>
<i>Abl.</i> Komt met <i>my</i> / <i>veni</i> Mecum!		Komt met ons/ <i>venite</i>	<i>Nobis</i> , <i>cum</i>

Singular.		Plural.	
35. <i>Nam.</i> Du (<i>ap.</i>)	<i>Tu.</i>	<i>Gy</i> / (<i>ap l.</i>)	<i>Vos</i>
<i>Voc.</i> Du (<i>ap.</i>)	<i>Tu.</i>	<i>Gy</i> / (<i>ap l.</i>)	<i>Vos</i>
<i>Gen.</i> Een deel van <i>u.</i>	<i>Pars</i> Tui.	Een deel van. <i>u. l. Pars</i>	<i>Vestrî</i> , <i>um</i> .
<i>Dat.</i> Ik geeve	<i>U. Do</i> Tibi.	<i>Wy</i> geuen <i>u. l. Damus</i>	<i>Vobis</i>
<i>Accus.</i> Ik sie	<i>U. Video</i> Te	<i>Wy</i> sien <i>u l. Videmus</i>	<i>Vos</i>
<i>Ablat.</i> Ik gae met	<i>U. Eo</i> Tecum.	<i>Wy</i> gaen <i>m. u. l. Imus</i>	<i>vobis cum</i>

Singular.		Plural.	
Nominativo & Vocativo caret.			
36. <i>Gen.</i> Een deel van' <i>Sigh</i> <i>Pars</i> Sui.	}	Een deel van <i>haar</i> <i>Pars</i>	<i>fui.</i>
<i>Dat.</i> Hy vleyt <i>Sigh</i> <i>Blanditur</i> Sibi.		<i>Sy</i> vleyzen <i>haar</i> <i>Blandiuntur</i>	<i>fibi.</i>
<i>Accus.</i> Hy bemint <i>Sigh</i> <i>Amât</i> Se.		<i>Sy</i> beminnen <i>haar</i> <i>Amant</i>	<i>fe.</i>
<i>Ablat.</i> Hy denkt by <i>Sigh</i> <i>Cogitat</i> Secum.		<i>Sy</i> denken by <i>haar</i> <i>Cogitant</i>	<i>fecum.</i>

Singular.		Plural.	
<i>De</i> welk.	<i>dewelke</i> , <i>het w.</i>	<i>De</i> welken.	
37. <i>Nom.</i> <i>Qui</i> , <i>qvæ</i> , <i>qvod.</i>	}	<i>Qui</i> , <i>qvæ</i> , <i>qva.</i>	
<i>Gen.</i> <i>Cujus.</i>		<i>Qvorum</i> , <i>qvarum</i> , <i>qvorum</i> ,	
<i>Dat.</i> <i>Cui.</i>		<i>Qvibus.</i>	
<i>Acc.</i> <i>Qvem</i> , <i>qvam</i> , <i>qvod.</i>		<i>Qvos</i> , <i>qvæs</i> , <i>qvæ.</i>	
<i>Abl.</i> <i>Qvo</i> , <i>qvâ</i> , <i>qvô.</i>		<i>Qvibus.</i>	

Singular.		Plural.	
38. <i>Die</i> , <i>die</i> , <i>dat.</i>		<i>Die</i> , <i>defe.</i>	
<i>Nom.</i> <i>Hic</i> , <i>hæc</i> , <i>hoc.</i>	}	<i>Hi</i> , <i>hæc</i> , <i>hæc.</i>	
<i>Gen.</i> <i>Hujus.</i>		<i>Horum</i> , <i>harum</i> , <i>horum.</i>	
<i>Dat.</i> <i>Huic.</i>		<i>His.</i>	
<i>Acc.</i> <i>Hunc</i> , <i>hanc</i> , <i>hoc.</i>		<i>Hos</i> , <i>has</i> , <i>hæc.</i>	
<i>Abl.</i> <i>Hôc</i> , <i>hâc</i> , <i>hôc.</i>		<i>His.</i>	

39. Hy,	Dis		Plural.
Nom. Is.	ea.	id.	li, ea, ea.
Gen. Ejus.			Eorum, earum, eorum.
Dat. Ei.			Eis, vel iis.
Acc. Eum, eam,	id.		Eos, eas, ea
Ablat. Eò, eà,	eò.		Eis vel iis.

	Singul.		Plural.
	Gene.		De ghenen.
40. Nom. Ille, illa, illud.			illi, illa, illa.
Gen. Illius.			Illorum, illarum, illorum;
Dat. Illi,			illis.
Acc. Illum, illam, illud.			illos, illas, illa.
Abl. Illò, illà, illò.			illis.

[Similiter declinantur. Iste, ista, istud, & Ipse, ipsa, ipsum: nempe Gen. Istius, Ipsius &c. Cujas, Nostras, Vestras, sequuntur tertiam Declinationem.]

VI. het Seste hooft-Stuck

Sextum Caput

Dan het Werck woort.
De Verbo

41. Hoe noemt men de Woorden van 't vijfde Hooft-stuk des Portaels?

Quomodo vocantur Vocabula quinti Capitis Vestibuli?

Werkwoorden / waermede verhaalt wort pete / datter geschiet is?
Verba, quibus recensetur aliquid gestum.

42. Op hoeveel manieren verandert men de Werkwoorden?

Quot modis variantur Verba?

Op seven Manieren. Septem Modis,

43. Hoe ten eersten?

Quomodo Primò?

Door de Beteekeninge: hoe se beteekenen pete te Sijn /

Per Significationem: prout significant aliquid Esse,

te Doen / ofte te Liden / alst:

Agere, aut Pati, ut:

Vocht sijn: Humere. id est, humidum esse.

Vocht maaken: Humectare. id est, humidum facere,

Vocht worden Humescere, id est, humidum fieri.

Ende aldus wert een Werkwoord genaemt ofte
 Et sic Verbum dicitur vel
 Zelfwiefend / ofte Werkend, ofte Lydend.
 Substantivum, vel Activum, vel Passivum.]

44. Ten tweeden berandert men het Werkw. door drie personen / als:
 Secundò variatur. Verbum per tres Personas, ut:
 Ik bevochtige, Gy bevochtigt, Hy bevochtigt.
 Ego humectò, Tu humectas, Ille humectat.

[En aldus segmen dat een Werkw. is van de eerste persoon /
 Et sic dicitur, quòd Verbum sit primæ personæ,
 ofte van de tweede / ofte van de derde,
 vel pers. secundæ, vel pers. tertie.]

45. Ten derden door het enkel / en meervoud getal / als:
 Tertio per singularem, & pluralem Numerum, ut:
 Ik bevochtige: Wy bevochtigen.
 Ego humectò: Nos humectamus.

[En aldus is het Werkw. van enkel / ofte meerder getal.
 Et sic est Verbum singulære, vel plurale.]

46. Ten Vierden / door ses tijden / te meten:
 Quarto, per sex Tempora, nempe:

1. De Tegenwoordige tijt: Præsens tempus:	Nu Nunc	Bevochtige ik. Humectò.
2. De Vergaande tijt: Præteritens tempus:	Doen Tunc	Bevochtigde ik. Humectabam.
3. De Verledene tijt: Præteritum tempus:	Tersfont Jam	Heb ik bevochtigt. Humectavi.
4. De Dooz verledene: Ante præteritum:	Overlang Jam tum	Hadde ik bevochtigt. Humectaveram.
5. De Toekomendes: Futurum:	Daar naa Postea	Sal ik bevochtigen. Humectabo.
6. Toekomend verledenes: Futuro-præteritum:	Als Cum	Ik sal bevochtigt hebben. Humectavero.

(En aldus is het Werkw. ofte des Tegenwoordigen tijts / ofte
 Et sic Verbum est, aut Præsentis temporis, aut
 des Verzaanden, ofte des Verledenen, ofte des Doordverledenen/
 Præteritis, aut Præteriti, aut Ante præteriti,
 ofte des Toekomenden, ofte des Toekomend-Verledenen,
 aut Futuri, aut Futuro-Præteriti.)

47. Ten Vifden verandert men het Werkw. door vier Wijsen.
 Quintò variatur Verbum per quatuor Modos.

1. Door de Onbepaalde Wijsen: Per Infinitivum modum:	Bevochtigen. Humectare.
2. Door de Gebiedende wijsen: Ter Imperativum modum:	Bevochtigt gy. Humecta tu.
3. Door de Aanwiffende wijsen: Per Indicativum modum:	Ik bevochtige. Ego Humecto.
4. Door de Aanhechtende wijsen: Per Subjunctivum (Conjunctivum):	So Ik bevochtige. Si Humectem.

(En aldus is het Werkw. ofte der Onbepaalde wijsen ofte
 Et sic Verbum est, aut Infinitivi modi, aut
 der Gebiedende, ofte der Aanwiffende, ofte der Aanhechtende.
 Imperativi, aut Indicativi, aut Subjunctivi.)

48. Ten Seften geschiedt de Veranderinge des Werkwoozts door
 Sextò fit Variatio Verbi per
 twee Bedaanten; de Werkende / ende Lidende / als:
 duas Formas; Activam, & Passivam, ut:
 De Regen Bevochtigt de aarde. De aarde w. bevochtigt van de regen.
 Pluvia Humectat terram. Terra Humectatur a pluvia

(Ende aldus is een Werkw. der eersten ofte der tweeden Bedaante.
 Et hoc modo Verbum est primæ vel secundæ Formæ.)

49. Ten sehenden door vier 't Samen hoegingen.

Septimò per quatuor conjugationes.

(Ende aldus is het Werkw. der Eerste, 2, 3, ofte 4. 't Samenhoeging.
 Et sic Verbum est Primæ, 2, 3, vel 4. conjugationes.)

50. Waer uyt kan men onderkennen, tot welke 't Saemenvoeginge elck Werckwoord behoort
 Unde pteft dignosci, ad quam Conjugationem quodque Verbum pertinat
 Upt de Onbepaalde w., dewelcke het merck is van elcke 't Saemenboeginge. *Nam*
 Ex Infinitivo, qui character est cuiusque Conjugationis. *Nam*
 welcker Woorden Onbepaalde w. uytgaet
 quorum Verborum Infinitivus definit

in in	{	een	āre	ofte	āri	}	die zijn easunt	{	der Eersten	}	't Saemenboeginge Conjugationis.
			vel						Primæ		
		een lang	ēre	ofte	ēri				der Tweeden		
		Longum	vel						Secundæ		
een Kort	ere	ofte	i	der Derden	Tertiæ						
Breve	vel			der Vierden	Quartæ						
een	īre	ofte	īri								
	vel										

51. Hoe veelderley is de Onbepaalde wijze van elk Latijnsch Werkwoord?
 Quotuplex est Infinitivus modus cuiusque Latini Verbi?

Driederley, naemlijck; Triplex, nimirum:	{	Des Tegenw. tijts / als:	}	Bevochtigen
		Præsentis temporis, ut:		Hume&t-are.
		Des Verledenen tijts / als:		Bevochtigt hebben.
		Præteriti temporis, ut:		Hume&t-avisse.
		Des toekomende tijts / als:		Bevochtigt sullē. woord.
		Futuri temporis, ut:		Hume&t-atum ire.

[De welke drie tijden om dat men se nootfaek, weten moet, soo worden
 Quæ tria tempora cum summopere necesse sit sciri, ideo
 by elk Werkwoord in 't Woordenboeken ofte de Spreukwijfer bygeset:
 singulis Verbis in Dictionariolo sive Indice apponuntur:

- (1) De Tegenwoordige tijt van de Onbepaalde wijze, (2) de Verleden tijt, van de
 Præsens tempus Infinitivi Modi, Præteritum temp. 1.
 Aenwiffende w., en (3) het Keerwoord, als: Bevochtigen, ik hebb bevochtigt,
 dicativi modi, & Supinum, ut: Hume&t-are, hume&t-avi,
 om te bevochtigen.
 Hume&t-atum.

52. Welk Werkwoord moet ik eerst leeren te Samenvoegen?
 Quod nam Verbum debeo primum discere Conjugare?

Het woord Zijn / om dat het selfde 't eerste is onder de Werkw., en sijn 't Samenvoeginge
 Verbum Esse, eo quod id primum sit inter Verba, ejusque Conjugatio
 de sleutel is der overige vier 't Samenvoegingen
 clavis est reliquarum quatuor Conjugationum.

53. Hoe moet ik seggen op de Onbepaalde Wijse?
 Quomodo mihi dicendum est (1) Infinitivè?

Gy sult Zijn / Wrezen: Gy sultet Betreest sijn: Gy sult moeten Worden.
 Tu debes Esse: Tu debébas Fuisset: Tu debébis Fore.

54. Hoe sal ik zeggen (2) op de Gebiedende wijze?
Quomodo dicam Imperativè?

Gy Weest / Sult weesen: u. l. Zijt / Sult weeseu: Sy sullen weesen.
 Tu Es vel, Esto: Vos Este, Estote: Illi Sunto.

55. Hoe moet ik zeggen (3) op de Aenwysende wyse in de Tegenwoordige tijt?
Quomodo debeo dicere Indicativè in *Præsenti tempore?*

Singular.

Plural.

Went/ gy zijt/ hy is: } Wy Zijn/ gy Zijt. sy zijn.
 Tu es; Tu es; ille est: } Nos Sumus, vos estis, illi sunt.

56. Hoe in de Toekomende tijt Aenwijslick? *Quomodo in Futuro tempore indicativè?*

Singular.

Plural.

sal sijn &c. Ero, eris, erit: } Erimus, eritis erunt.

57. Hoe inde vergaende tijt? *Quomodo in Prætereunte tempore.*

Singular.

Plural.

was &c. Eram, eras, erat: } Erámus, erátis, erant.

58. Hoe in de Verledene tijt? *Quomodo in Præterito tempore?*

Singular.

Plural.

ken geweest: Fui, fuisti, fuit: } Fuimus, fuistis, fuér-unt, e.

59. Hoe in de Voor verledene tijt! *Quomodo in Antepæterito tempore?*

Singular.

Plural.

was geweest: Fueram, fueras, fuerat: } Fueramus, fuerátis, fuerant.

Hoe segt gy Aenhechtelijk in de Tegenw. tijt? *Qu. dicis* [4] *Subjunctivè in Præsenti t.?*
 Hy segt dat Dicit quòd

Singular.

Plural.

ben: Sim, sis, sit: } Simus, sitis, sint.

Hoe moet gy seggen in de Vergaende t.? *Quomodo debes dicere in Prætereunte t.?*

Hy seide dat

Dicébat quòd

Singular.

Plural.

was: Effem, effes, effet: } Effémus, effétis, essent.

Hoe sult gy seggen in de Verledene tijt? *Quomodo dices in Præterito?*

Hy heeft geseidt dat

Dixit quòd

Singular.

Plural.

ken geweest: Fuerim, fueris, fuerit: } Fuerimus, fueritis, fuerint.

62. Hoe zegt gy in de Voorverledene tijd? *Quomodo dicis in Ante-praeterito?*
 Hy hadde geseyd dat *Dixerat quod*

	<i>Singul.</i>		<i>Plural.</i>
Ik was geweest:	Fuissē, fuisses, fuisset:	}	Fuissēmus, fuissetis, fuissent.

64. Hoe zegt gy in de Toekomend-verlede t. ? *Quomodo dicis in Futuro-praeterito?*

hy sal seggen / als *Diceret, cūm*

	<i>Singul.</i>		<i>Plural.</i>
Ik sal sijn:	Fuero, fueris, fuerit:	}	Ferimus, fueritis, fuerint.

65. Hoeveel sijnder hier Deelneemende W. (dat is gemaekte Toenaamen uit het Werkw.?)
Quot sunt hic Participia (id est facta Adnomina ex Verbo.)

het Tegenwoordige	<i>Stude / Weefende / die (de welke, het welk) is.</i>
<i>praesens Partic.</i>	<i>Ens, entis Gen. qui (quæ, quod) est.</i>
het Toekomende,	<i>Sullende weeten / die (dewelke, het welk.) sal sijn.</i>
<i>Futurum.</i>	<i>Futur-us, a, um, qui (quæ, quod) erit.</i>

66. Hoe eindigen de Werkwoorden der vier T' samen voegingen?
Quomodo terminantur Verba quatuor Conjugationum?

Siet het in de volgende Doorbeeldens:
Vide sis in sequentibus Typis.

PRIMUM der ersten Gedaente / te 'notten der Werkende.
 TYPUS primæ Formæ, nempe *Activæ.*

67. Leest en segt op de Onbepaalde wijze? *Lege & dic Infinitivus?*

Reminnen, beinnē hebben:	1. Am-āre - avisse - ātum ire.
Leeren, onderwijzen:	2. Doc-ere - uisse - tum ire.
Utsien, gel. hebben.	3. Leg-ere - isse - ctum ire.
Hooren, gehoortē.	4. Aud-ire - ivisse - itum ire.

68. Op de Gebiedende wijze? *II. Imperativè.*

	<i>Singul.</i>		<i>Plural.</i>
Bemint, gy sult bem.	1. a. vel āto, ato:	}	āte, vel a-dre, anto.
Onvernijst, gy sult o.	2. ē. vel, ēto, ēto:		ēte, vel etōte, ento.
Leest, gy sult l.	3. e. vel ito, eto:		ite, vel itōte, un'o.
Hoort, gy sult h.	4. i. vel ito, ito:		ite, vel itōte, iunto.

69. Op de Aanrijfende. vv. in Teg. tijt? III. Indicative in Præsenti?

Singul.

Plural.

beminne, gy bem.
 onderrwijs.
 leesfe, gy l.
 hoorfe.

1. o,	as,	at:	}	amus,	âris,	ant.
2. eo,	es,	et:		emus.	êtis,	ent.
3. o,	is,	it:		imus,	itis,	unt.
4. io,	is,	it:		imus,	itis,	iunt.

70. In de Toekom. tijt?

In Futûro tempore?

Singul.

Plural.

sal beminnen.
 sal onderrw.
 sal leeten.
 sal hooren.

1. ábo,	âbis,	âbit:	}	abimus,	abitis,	abunt.
2. ébo,	ébis,	ébit:		ebimus.	ebitis,	ébunt.
3. am,	es,	et:		emus,	êtis,	ent.
4. iam,	ies,	iet:		iemus,	iêtis,	ient.

71. In de Vergaande tijt?

In Præterente tempore?

Singul.

Plural.

bevinde.
 leerde.
 laafe.
 hoorde.

1. ábam,	âbas,	âbat:	}	abamus,	abâtis,	ábant.
2. ébam,	ébas,	ébat:		ebamus,	ebâtis,	ébant.
3. ébam,	ébas,	ébat:		ebamus,	ebâtis,	ebant.
4. iebam,	iebas,	iebat:		iebamus,	iebâtis,	iebant.

72. In de Verledene tijt?

In Præterito tempore.

Singul.

Plural.

hebbe bem.
 hebbe ond.
 hebbe gel.
 hebbe geh.

1. ávi,	avisti,	vit:	}	avimus,	avistis,	avérunt, e.
2. uí,	uifti,	uit:		uimus,	uiftis,	uér-unt, e.
3. í,	ifti,	it:		imus,	iftis,	ér-unt, e.
4. ívi,	ivifti,	ivit:		ivimus,	iviftis,	ivér-unt, e.

73. In de Voorverledene tijt?

In Ante præterito tempore?

Singul.

Plural.

hadde bem.
 hadde ond.
 hadde gel.
 hadde geh.

1. aver-am,	as,	âti:	}	-aver-âmus,	âris,	ant.
2. uer-am,	as,	âti:		-uer-âmas,	âtis,	ant.
3. er-am,	as,	âti:		-er-âmus,	âtis,	ant.
4. iver-am,	as,	âti:		-iver-âmus,	âtis,	ant.

74. Op de Aanb. wijze in de Tegenw. tijt? IV. Subjunctive Præsenti?

Segli

Hy Seght dat

Dicit quòd

Singul.

Plural.

Ik beminne.	1. Am-em,	es,	et:	}
Ik onderw.	2. Doc-eam,	eas,	eat:	
Ik lese.	3. Leg-am,	as,	at:	
Ik hoore.	4. Aud-iam,	ias,	iat:	

am-émus,	étis,	ent.
doc-eámus,	eátis,	eant.
leg-ámus,	átis,	ant.
aud-iamus,	iatis,	iant.

75. Hoe in de Vergaande tijt?

Quomodo in Prætereunte tempore:

Hy seyde dat

Dicébat quòd

Singul.

Plural.

Ik beminde.	1. árem,	áres,	áret.	}
Ik onderw.	2. érem,	éres,	éret:	
Ik laase.	3. erem,	eres,	eret:	
Ik hoorde.	4. írem,	íres,	íret:	

arémus,	arétis,	arent.
erémus,	erétis,	érent.
erémus,	erétis,	erent.
irémus,	irétis,	irent.

76. Hoe in de Verledene tijt?

Quomodo in Præterito tempore:

Hy heeft gefeydt dat

Dixit quòd

Singul.

Plural.

Ik hebbe bem.	1. aver-im,	is,	it:	}
Ik hebbe ond.	2. uer-im,	is,	it:	
Ik hebbe gel.	3. er-im,	is,	it:	
Ik hebbe geh.	4. iver-im,	is,	it:	

aver-imus,	itis,	int.
uer-imus,	itis,	int.
er-imus,	itis,	int.
iver-imus,	itis,	int.

77. Hoe In de Voor verledene tijt?

Quomodo In ante præterito tempore:

Hy hadde gefeydt dat

Dixerat quòd

Singul.

Plural.

Ik bem. hadde.	1. avifs-em,	es,	et:	}
Ik ond. hadde.	2. uifs-em,	es,	et:	
Ik gel. hadde.	3. ifs-em,	es,	et:	
Ik geh. hadde.	4. ivifs-em,	es,	et:	

avifs-émus,	étis,	ent.
uifs-émus,	étis,	ent.
ifs-émus,	étis,	ent.
ivifs-émus,	étis,	ent.

78. Hoe In de Toekomend-verledene tijt?

Quomodo In Futuro-præterito:

Hy sal seggen als,

Dicet, si

Singul.

Plur.

Ik sal bem.	1. aver-o,	is,	it:	}
Ik sal ond.	2. uer-o,	is,	it:	
Ik sal les.	3. er-o,	is,	it:	
Ik sal hoor.	4. iver-o,	is,	it:	

aver-ímus,	ítis,	ínt.
uer-ímus,	ítis,	ínt.
er-ímus,	ítis,	ínt.
iver-ímus,	ítis,	ínt.

Welk is de Werknaam des Tegenw. tijts?

Quod est Participium Præsentis t.

Singul.

Plur.

minnende.	1. Am-ans	antis.	}
derwijffende.	2. Doc-ens,	entis.	
sende.	3. Leg-ens,	entis.	
rende.	4. Aud-sens,	ientis.	

Am-antes,	antia.
Doc-entes,	entia.
Leg-entes,	entia.
Aud-ientes,	ientia.

Welk is de Wercknaem des Toekom. tijts?

Quod participium Futuri temporis.

ende bem.	1. Am-atur-us,	a, um.
ende ond.	2. Doc-tur-us,	a, um.
ende leef.	3. Lec-tur-us,	a, um.
ende hoor.	4. Aud-itur-us,	a, um.

Amatur- i,	æ, a.
Doctur- i,	æ, a.
Lectur- i,	æ, a.
Auditur- i,	æ, a.

Het Doozbeeld der T samen voegingen in de tweede Gedaante.
TYPUS Conjugationum in secunda Forma.

80. Hoe segt gy op de Onbepaalde wijze?

Quomodo dicis (1) Infinitivè?

worden:	1. Am-ari	atum esse
derwefen w.	2. Doc-eri	tum esse
lesen w.	3. Le-gi,	ctum esse
hoort w.	4. Aud-iri	itum esse

atum iri.
tum iri.
ctum iri.
itum iri.

81. Hoe op de Gebiedende wijze?

Quomodo (2) Imperativè?

rt bemint.	1. are, vel ator,	ator.	}
rt onderw.	2. ere, vel etor,	etor.	
rt gelefen.	2. ere, vel itor,	itor.	
rt gehoor.	4. sre, vel itor,	itor.	

amini,	antor.
emini,	entor.
imini,	untor.
imini,	iuntor.

Hoe op de Aenwijffende wijze in den Tegenw.?

Quomodo (3) indicativè in Præsenti t.?

Singul.

Plural.

worde bem.	1. or, ar-is, e,	atur:	}
worde ond.	2. eor, ér-is, e,	etur:	
worde gel.	3. or, er-is, e,	itur:	
worde geh.	4. ior, ír-is, e,	itur:	

amur,	amini,	antur.
émur,	emini,	entur.
imur,	imini,	untur.
imur,	imini,	iuntur.

83. Hoe in de Toekomende tijt?

Quomodo in Futuro temporè

Singul.

Plural.

sal bem. w.	1. abor, aber-is, e,	abitur:	}
f. ond. w.	2. ébor, eber-is, e,	ebitur:	
f. gel. w.	3. ar, ér-is, e,	etur:	
f. geh. w.	4. iar, íér-is, e,	ietur:	

abimur,	abimini,	abuntur.
ebimur,	ebimini,	ebuntur.
émur,	emini,	entur.
íémur,	íemini,	íentur.

84. Hoe

84. In de Vergaande tijt?

In Prætereunte tempore?

Singular.

Plural.

Ik wierde bem.
Ik wierde ond.
Ik wierde gel.
Ik wierde geh.

1. ábar, abár-is, e, abátur;	} abámur, abamini, abantu
2. ébar, ebár-is, e, ebátur;	
3. ébar, ebár-is, e, ebátur;	
4. iebar, iebár-is, e, iebátur;	

85. In de Verledene tijt?

In Præterito tempore?

Singular.

Plural.

Ik ben bem. geweest.
Ik ben ond. gew.
Ik ben gel. gew.
Ik ben geh. gew.

1. átus sum, es, est;	} áti sumus, estis, sunt.
2. étus sum, es, est;	
3. étus fui, fuisti, fuit;	
4. ítus fui, fuisti, fuit;	

86. In de Voor verledene tijt?

In Ante præterito tempore?

Singular.

Plural.

Ik was bem. gew.
Ik was ond. geweest.
Ik was gel. geweest.
Ik was geh. geweest.

1. átus eram, eras, eras;	} áti erámus, erátis, erant.
2. étus eram, eras, eras;	
3. étus fuer-am, as, at;	
4. ítus fuer-am, as, at;	

87. Aanbechtende inde Tegenw. tijt? IV.

Subjunctivé in præsentí tempore.

Hy sicht, dat Dicit, quòd

Singular.

Plural.

Ik word bemint.
Ik word onderw.
Ik word gelesen.
Ik word gehoord.

1. er, éris, e, etur;	} -émur, emini, eantur.
2. ear, eáris, e, eatur;	
3. ar, áris, e, áur;	
4. iar, iáris, e, iáur;	

88. In de Vergaande tijt?

[In Prætereunte tempore]

Hy seide dat

Dicebat quòd

Singular.

Plural.

Ik wierde bem.
Ik wierde ond.
Ik wierde gel.
Ik wierde geh.

1. árer, aréris, e, arétur;	} -arémur, aremini, arentur.
2. érer, eréris, e, erétur;	
3. erer, eréris, e, erétur;	
4. írer, iréris, e, iretur;	

89. In de Verledene tijt

In Præterito tempore?

Hy heeft gefeydt dat

Dixit quod

Singul.

Plural.

en bem. geweest.
en Ond. geweest.
en gel. geweest.
en geb. geweest.

1. Etus sim, sis, sit
2. Etus sum, sis, sit
3. Etus fuer-im, is, it
4. Etus fuer-im, is, it

- } Et i simus, sitis, sint.
Et i sumus, sitis, sint.
Et i fuer-imus, itis, int.
Et i fuer-imus, itis, int.

90. In de Voor verledene tijt

In Ante præterito tempore?

Hy hadde gefeydt dat

Dixerat quod

Singul.

Plural.

as bem. geweest.
as ond. geweest.
as gel. geweest.
as geb. geweest.

1. Etus essem, esses, esset
2. Etus essem, esses, esset
3. Etus fuisset-em, etis, etis
4. Etus fuisset-em, etis, etis

- } Et i essemus, essetis, essent.
Et i essemus, essetis, essent.
Et i fuisset-emus, etis, ent.
Et i fuisset-emus, etis, ent.

91. In de Naa toekomstende tijt

In Post futuro tempore?

Hy sal seggen, soo

Dicet, cum

Singular.

Plural.

m. sal w.
d. sal w.
el. sal w.
b. sal w.

1. Etus ero, eris, erit
2. Etus ero, eris, erit
3. Etus fuer-o, is, it
4. Etus fuer-o, is, it

- } Et i erimus, eritis, erint.
Et i erimus, eritis, erint.
Et i fuer-imus, itis, int.
Et i fuer-imus, itis, int.

92. Werknaamen de s Verledenen tijts.

Participia Præteriti temporis.

Singul.

Plural.

eminde.
Onderwezene.
gelezene.
gehoorde.

1. Am-atus, a, um.
2. Doctus, a, um.
3. Lectus, a, um.
4. Auditus, a, um.

- } Amati, æ, a.
Docti, æ, a.
Lecti, æ, a.
Auditi, æ, a.

Werknaamen van de Toekom. tijt.

P. Adnomina Verbalia Futuri.

Singul.

Plural.

ende bemin w.
ende Onderw. w.
ende gelezen w.
ende gehoort w.

1. Amand-us, a, um.
2. Docend-us, a, um.
3. Legend-us, a, um.
4. Audiend-us, a, um.

- } Amand-i, æ, a.
Docend-i, æ, a.
Legend-i, æ, a.
Audiend-i, æ, a.

93. In welke Gedaante verandertmen de Werkwoorden?
In qua Forma conjugantur Verbat

Sommige tw. verandert in beiden Gedaanten als: Ik *bemin*, gy *bemint*;
Qvædam conjugantur in utraque Forma ut: Amo. amat.
hy *bemint* &c. ik *W. bemini*, gy *W. bemint* &c.
amat &c. Amor. amârit, amâtur, &c.

Ende beduiden in de eerste Gedaante *Werklijk*, in de tweede *Lydenlijk*;
Significantqve in prima Forma *Activi*, in secunda *Passive*;

94. Sommighe tw. verandert alleen in de eerste Gedaante / als:
Qvædam conjugantur tantum in prima Forma, ut
Ik *staet*, gy *staet* hy *staet* &c. ende tw. genaamt *Onslaegene Werkw.*
Ita, itas, itat &c. vocanturque *Absoluta Verba*
(gemeynlick *Geenderleye.*)
(vulgò *Neutra.*)

95. Sommige maar in de tweede Gedaante / als: Ik *bidde*, gy *biddet*;
Qvædam tantum in secunda Forma, ut: Precor, precaris.
hy *bidt*, &c. en tw. genaamt *Afleggende*.
precatur &c. vocanturque *Deponentia*.

96. Wat behoort ik voor uyt te weten om elk Latijnsch Werkw. te buigen?
Quid oportet me præscire ad quod vis Latinum Verbum conjugandum?

De drievuldige Onbepaalde wijsse detwelke ook in het Woord-boek
Trinum Infinitivum modum, qui & in Dictionario
by elk Werkwoort gesett worden.
cuius Verbo apponuntur.

97. Want van de Tegenw. tijt der Onbepaalden wijsse
Nam à Præsenti tempore Infinitivi modi
Doejen alle tijden tot de Verledene: en van de Verledene tijt der Onbepaalden
fluunt omnia tempora usque ad Præteritum; & à Præterito temp. Infinitivi modi
alle, tot de Nae toekomende:
omnia, usque ad Post-futurum.

98. Van de Toekomende tijt der Onbepaalden wijsse tw. gefozmeert
A Futuro tempore Infinitivi modi formantur
de Verledene tijden der Lijdende forme ende twee Werknaamen, gelijk gy
Præterita tempora Passivæ formæ, atqve duo Participia, uti
siet in dit volgende monster.
vides in hoc sequenti schemate,

Register over het Portael,

Aenwijfende

Het getal der Spreuken, in welcken de Woorden met haer Beduydinge in 't Latijn te soecken en te vinden zijn.

A.					
A		Afgonst	150	Amp	250/440/458
Accident	452	Afgrondt	67	An	83
Ach	496	Afkeer	150	Anbeeldt	196
Acht	300	Afkundigen	454	Anbzengen	152
Achten	466	Afleeeren	498	Ancker	207
Achter	435/438	Aflesen (verf. vruch-		Ander ding	286
Achterlijf	134	ren)	444	Andere	195/366/443
Achtermiddags-ete	244	Afnemen	371	Anders	477/496
Achterste	304	Afsteken (van 't land)	450	Andzypen	449
Achterstebe	206	Afster	483	Angaen tegens ye-	
Achtervolghent	291	Afweeren	433	man	433
Acht nemen	466	Afwyschen	418	Angaende	435/439
Acker	159/313	Afwyn	87 d	Angel	170
Ackerman	445	Akers	96 a	Angesicht	328
Ader	145	Af	486	Anhtfen	446
Ael	119	Aldus	471	Anhouden	454
Aelmoesse	279/434	Alihoetwel	367/490	Anklagen	461
Aen	223	Alif	490	Anklager	258/461
Aep	125	Alle beyde	299	Anlanden	450
Aer	92	Alle dingen	285	Anleyder	238
Aerachtig	91 a	Alleen	299	Anlocken	446
Aer-baerdeken	92	Alleenlijck	471	Anmanen/c. Derma-	
Aer-buifelken	90	Alle gaeder	299	nen	455
Aerde	160/313/380	Alhengfken	469	Anmercken	408
Aerd-heffe	100	Alherhande	409	Anporen	455
Aerd gewag	315	Als	470/471/489	Anricht-tafel / fiet	
Aerd-hoopjen	71	Alfchoon dat / fiet,		Buffet	248
Aerdstrupck	93	Alihoewel	472	Anroeren	387
Aerent	114	Als dan	405	Anroepen	465
Aes	170	Alfoo	466/471	Anfien	390
Dooz Aes verleyden	446	Als oock	82	Het Anfien	436
Aesem	135	Als tot	470	Anficht	130
Aesjen	219	Als beel	299	Anspanden de paerde	449
Afbzeken	444	Altaer	281	Anstoot	200
Afgang	146	Altemets	440/452	Antrecken (Kleede-	
Afgelegen	297	Altoogs/soeck	472	ren)	424
Afgelegenheyde	52	Althijt	498	Antrecken (nae fich	
Afgefante	253	Alwyn	76	trecken)	409
Afgodt	280	Alwaer	200	Antwoorzen	407
Afgoden-herck	280	Ambachts-man	256/441	Anbangh	47
				Anbat	

Abbatten/soeck grif		Barbier	443	Behoef	26
pen	393	Barmhertigh	343	Behoefstigh zyn	4
Amijs	87. c	Barnen	374	Behooren / siet beta-	41
Apotheeck	237	Barnsteen	76	men	41
Apotheecker	453	Bast	84	Behouden	36
Appel	98	Bastyn	214	Behouwen	4
Arbeyden	440	Bastynen	412	Bejaen	46
Arbeyder	256/349	Beaerden	411	Beyde	48
Arbeydt	277/349	Beampt	322	Alle beyde	2
Arendt	114	Bebout	297	Gen dan beyden	29
Arght	343	Beck	108	geen dan beyden	29
Arm (van 't lichaem)	136	Becken	245	Wie dan beyden	48
Arm (van goederen)	324	Beckeneel	140	Beytel	40
Arm-band	197	Bedde	211	Beke	64/37
't Arm-been	141	Bedde-laken	211	Bekennen	46
Armoede	267	Bede	252	Bekent	32
Asche	61	Bedelaeler	241/448	Beker	24
Asse	204	Bedelen	448	Bekladden / siet be-	
Asijn	174	Bedel-rock/ siet lay-		blacken	41
Asnaez	281	mantel	241	Beklaeghde	258/46
Abend	50	Bedelsack	241	Bekleeden/ siet klee-	
Abend-maelen	425	Bederben	370	den	41
Abend-mael	244	Bedienen	457	Bekomen	41
't Heplighe Abend-		Bedieninge	250	Bekomert	34
mael	457	Bedriegen	372	Bekijken/ siet besich-	
B.		Bedrijf	454	tigen	39
Backen	446	Bedrijfde/ siet begaen	413	Bekijben	40
Backer	169/446	Bedroggh	239	Beleedigen	42
Bachoben	169	Bedstede	211	Beleefte	329/43
Bachtroggh	169	Beeld	215	Beleetsel	25
Baedkuppe	210	Beemde	159	Belieft	35
Baedstobe	210	Beenderen	140/141	Belieden	49
Baedstobe-meester	443	Beer/ ongelubt ver-		Belijden	46
Baerd/ Barba		ken	122	Belle	214/41
Baerl/ soeckt golbe	67	Beer	126	Beloften	46
Baeren / soeckt on-		Beest	122/126	Belofte houden	43
stuytmigh zyn	379	Beet	152	Belooninge	250/35
Baeren (een kind)	454	Beffe	183	Beloben	43/1/46
Baer-moeder	121	Yets begaen	413	Bytwilligh beloben	43
Baers	119	Begekinge	254	Beminnen	40
Baers / soeckt huy-		Begeeren	401/492	Bemint	35
gheer	226	Begeertigh	332	Bemint zyn	49
Balck	193	Begeerte	491	Benauten	43
Ballasten	450	Begiften / soecks be-		Benautot zyn	45
Ballingshap	260	schencken	499	Beneden	46
Banck	211	Beginnen	370	beneffen/ siet neffens	43
Bancket	212	Beginsel	47/227	Benemen	43
Bancketteren	425	Begraben	434	Benijden/ siet mis-	
Band (om yets te bin-		Begriep	149/339	gouwen	40
den)	409	Koet begriep	495	Bentjinge / siet Af-	
Band (van een boeck)	222	Behagen	401	gouft	150
Barbarisch	364	Behangen	410	Bequaem	308/390
				Barryp	

Bereyden 441/453
 bergh 70
 bergh van de voci 141
 bergachtigh 313
 berderen 160
 berg-haen 112
 berg-fap 76
 berifpen 455
 berifpinge 225
 berken boom 96. a
 bernen 374
 berouw 151
 berouwen 496
 berouw hebben 405
 berften 379
 befchaedigen 270
 befchaedigt woerden 383
 befchaenunge 277
 befchaemt zijn 472
 befchaemt woerden 472
 befchencken 499
 befchermen 461
 befchermend 269
 befcherminge 121
 befchouwen 390/243
 befem 418
 befchtigen 300
 befhten 416
 befhtinge 416
 beflyuten 469
 beflyut maerken 462
 befmettelijck 157
 befmodden 417
 befnoepen 444
 befodelen 418
 befoldinge/feit foldy 459
 befonderlijck 474
 beforgen 440
 befpottinge 150
 befte-moeder 229
 befte-vader 229
 befmaerlijck 356
 befmaerlijck zijn 491
 befps 97/100
 betalen 448
 betamen 465
 betoren 405
 betooveren 372/460
 betrouwen 404
 beuckhamer 188
 beut 263/463
 beurs 200/318

beurfigh woerden 383
 beurte 282
 beufelen 407
 bebelen 407
 beben 376/398
 bebend 333
 beber 127
 beblacken 418
 beblecke 345
 bebljtigen 403
 bezpunge 252
 betoeren 433
 betoerenen 434
 betvegen 114/370
 beweginge 43/103
 beweginghe des ghes
 moets 404
 beweght woerden 384
 betwinden 424
 bewijfen 417
 bewoont 297
 bliden 407/430
 bleden 393/448
 bier 176 btefe 94
 biefloock 87. d
 billen 134
 billijck 359/342
 binden 409/433
 binnen 468/484
 bitter 337
 bitterlijck 472
 blad van een boeck 222
 blad van een boom 84/87. a
 bladeren vooghtzen
 gen 383
 blaefe 144/392
 blaefen 214
 blaef balck 196
 blaeten 388
 blaffen 388
 blanck zijn 423
 blaew 338
 blaewve bleck 154
 blaeww zijr 464
 bleck 196
 bleeck zijn 452/464
 bleyen 155
 blepe 119
 blick 196
 blick-oogen 390
 blick-tanden 388
 blinckw 423

blind 330
 blirent 63. c
 blixement 375
 bljde 328
 blj geiaet toonen 398
 bljd-fpel 243
 bljnen 450/490
 bljden laeten 403
 bljden faen 385
 block-huyf 235
 bloed 145
 bloet-beuling 173
 bloedig etter 155
 bloed-fupget 105
 bloed vziendfchap 229
 bloem 383
 bloeffem 84
 bloepen 383
 bloot Stellen 410
 bobbel 379
 bobbelen 378
 bock / fier gept-bock 122
 bockfken 122
 bodeni 109
 boeck 221
 boeck papier 221
 boeck-weyte 91. b
 boeken boom 96. a
 boepe 261
 boer 159
 hoeren hutte 186
 hoertachtig 346
 hoertigh 347
 hoefem 184
 hoeten 448
 hoete/feit gelt-straffe 259
 hoete op leggen 462
 hoge 270
 hond-genood 265
 honnet 180
 hontfing 125
 hontwerck 185
 hontwercker 185
 hoode 276
 hoodfchap 276
 hoorn 82/446
 hoorn-gaerd 159
 hoorn-vucht 97
 hoorn 89
 booz 187
 hogde 184
 hooren 442
 H. 2
 Boof

Wooft daed	257	Wupd	227	Cieren/ſiet Mercierē	44
Wooft vader	460	Wupdegom	227	Cinck	214
Woot	205	Wupdſchat/ſiet houw		Circkel	210
Wozge	258	ijck goet	227	Coleur	338
Wozgemeefter	251	Wuploft	227	Comedien-ſpel / ſiet	
Wozger	256	Wupſchen	379	Wipſpel	24
Wozgerlijck	232/428	Wzullen	388	Condupte	143/144
Wozft	134/144	Wuffel	124	Comijn	124
Wozft-been	141	Wuffet	248	Cijfer	209
Wozftelen	121	Wuggen	436	Cypel / ſiet Wjupn	87
Wot	339	Wupk	134/145	Cijter	214
Woter	166	Wupl	152/153		
Wotten	383	Wupz-man	459	D.	
Wouget	206	Wups kool	87 a	D Adelijck	460
Wout	270	Wupt	276	Daer	367/460
Woumen	421	Wupten	468/484	Daer buyten	460
Woben	70/452/468	Wupteu kenneuiſſe	485	Daer by ſtaen	248
Woben-dzempel	190	Wuptenſte ontreck		Daer dooz	460
Te boben gaen	456	van 't radc	203	Daer en boben	63/122
Wzaden	447	Wult	153	Daer en tegen	417
Wzaedpan	175	Wurgh	235	Daer henen	460
Wzaedſpit	175	Wuſſe	237	Daer langz	460
Wzaedwozft	173	Wuffel-aertgh	91 b	Daerom (ergd)	49
Wzaep	247	Wp	439/483	Daerom (ided)	471
Wzaken	451	Wp een hoegen / ſiet		Daerom (igitur)	49
Wzambeſſen ſtock	93	t'ſamen hoegen	414	Daer van daen	460
Wzanden	374	Wpe	117	Daer upt	420
Wzand-blaer	155	Wpekozf	167	Daer waertz	460
Wzandewijn	178	Wpen-ſ) warm	167	Wagh	49/300
Wzandhout	61	Wpgaen	493	Waghs daer nae	451
Wzaffen	451	Wpgelebe	280	Wagen (ciare)	460
Wzaffer	451	Wpkaus	473	Wagelijckz	471
Wzreed	301/437	Wpie	187/400	Wageraet	50
Wzeken	409	Wpleeren	498	Waghwercker	220
Wzengen	183/436	Wp nae	473	Wal	70/381
Wzeuke	259	Wp ſitter	462	Wamp	62/377
Wzeyn	144	Wp ſonder	495	Wan (quam)	480
Wzey	247	Wp ſonderlick	474	Wan (tunc)	460
Wzief	276	Wpſpel	225	Wanckbaer	350
Wziefdzager/ſiet Wo.		Wpſten	391	Wapper	345
de	276	Wp tijtz	470	Warm	145
Wziefſchen	388	Wpwooninge	232	Waffe	125
Wzijſelen	395	C.		Wat (qudd)	492
Wzpfelke	46	Capittel/ſiet Hoofst		Wat (id)	367
Wzoeder	218	ſtuck	1	Wat (illud)	280
Wolle bzoder	228	Centenaer	219	Waut	63
Wzoek	180	Chriſtus	283	Wacken (velare)	410
Wzonne	64	Chriſten	487	Wackſel	180
Wzood	169/486	Cicer / ſiet groutw		Wael	44
Wzood-ſoppz	247	erwte	89	Te dege	471
Wzoz	317	Cieraet	25	Wegelijck	344
Wzuggz	205	Cierlijck	358	Wegen	271/409
				Weken (velum)	410
				Wcken	

Beken (stragula) 201
Beken (teges) 211
Bempen / 't geene
 koocken 447
Bencken 400
Benneboom 96 a
Ten derden 474
Der halben 494
Bertel 344
Bertigh 300
Deze 367 deselve 418
Deugh-niet 345
Deught 277
Deur 500 190
Demelcke 367
Dewijl (quoniam) 493
Diamant 80
Dicht (Solidus) 316
Dicht maken 415
Dick (crassus) 301
Dick (densus) 312
Dick (obesus) 332
Dichtwijls (sæpe) 473
Dichtwijlsch (creber) 298
Die 367
Dief 263
Die flesyder 263
Dienaer 226
Dieren 459
Dienstbaer 324
Diep 312
Diep suchten 452
Dier 74/121/124/320
Ding 43/219/368
Dissel 187
Dissel-boom 204
Distel 95
Distelbinck 113
Dit 286
Dobbelsteen 242
Dobbelsteenspel 242
Dochter 229
Doen (facere) 403
Doen (præstare) 408
Doen (tum) 403/469
Doen (agere) 368/476
Doen (facere) 482
Doen komen 461
Doenlijck 349
Doen voortgaen 435
Doet het (faxis) 496
Doffer 109

Dom 339
Doncker (pullus) 338
Doncker (obscurus) 310
Donckerheyt 60
Donckerwart 338
Donder 63.c
Donderen 375
Donderstrael 63.c
Dood (moriuus) 321/464
Dooden 460
Doodslaen 460
Doof 331
Doolen 398
Doopen 457
Dooz 147/477
Doozdzingen 438
Doozleeren (perdo-
 cere) 4.8
Doozleeren (perdis-
 cere) 498
Dooz melkander 437
Doozn 93
Dooznbosch 102
Doozn-rijpen 304
Dooznstrupck 93
Doozlichijuent 304
Doog 237
Doot (nex) 260
Doot (mors) 231/464
Doobe koole 61
Doppe 101
Deppen 411
Dozyp 233
Dozpel 100
Dozre 315
Dozren 446
Dozre sijn 380
Dozlichen 445
Dozlicher 445
Dozst 146
Dozsten 425
Hert douwen 394
Dzaeck 107
Dzaegband 272
Dzagen 367/436/499
Dzager 209
Dzagommer 460
Dzaelen 398
Dzaepen (torquere) 394
Dzaepen (tornare) 409
Dzaepschijbe 195
Dzaep ysic 409

Dzanch 425
Dzepgen 433
Dzepinggen 206
Dzie 300
Dzie kantig 306
Dziemael 473
Dzie t'samen 285
Dzingen 438
Dzinken 425
Dzinkschale 248
Dzoebig 328/429
Dzoebig sijn 404
Dzoncken 357
Dzoogen 446
Dzoog 218/313
Dzoon 147
Dzoomen 399
Dzoppel 68/377
Dzuck-boom 208
Dzucken 394
Dzuppen 96 a/379
Dzuppen 423
Dzysfand 79 a
Dzjben 435
Dun (tennis) 301
Dun (rarus) 312
Dun (petilus) 334
Duncken 467
Dungesaept 298
Durch 207
Durben 404
Duycker 115
Duygen 199 duygm 136
Duyngzeet 217
Duyz 359
Duyren 369
Duyfent 300
Duyfent mael 473
Duyfster 304
Duyfsternisse 60
Duybel 56/372
Dwalend 310
Dwergachtig 307
Dwers fiende 330
Dwingelandt 252
Dwinghen 438
Dye 138
Dyebeen 141
Dyjn / licet Dwe
 E. 361

Echt 325
Echtgenooten 227
Echte

Echte man	227	Spnd-merck	52	Feylen	456
Echte hzout	227	Spſchen	240/430	Flatteren/ſiet vleye	107
Edel	322	Overiglick eſſchen	430	Flaun	348
Edel geſteente	79. b	ſland	124	Flaun ſijn	452
Edelman	252	ſlick	238	Floder-boom / ſiet	
Edick	174	ſlick een	409	Wier-boom	93
Eckhooztjen	125	Element	56	Flickeren / ſiet glin-	
Een	299	Elle	217	ſterey	372
Eenderlepe	289	Elleboogh	136	Flug	469
Eendzacht	264	Ellendich	375	Fluyt	145
Eenhandigh	333	Ellendichlijck	471	Fluyte	214
Eenighe	299/300	Elle-pyp	441	Fluytjen	171
Eenlyck	346	Elſe	185	Fondament/ ſiet gront-	
Eenmael	473	Elſſen-boom	96. a	beſte	189
Eeng	469/470	Emmer	218	Fondament aen 't	
Eenſaem/ſiet eenlijck	346	En/ende	487	lichaem	392
Een van beyden	299	Enckel	138	Fonteyne	379
Een vopz een	326/474	Eucht	233	fonteynader/ſiet welle	64
Eenboudigh	429	Endt-bogel	109	Forest	102
Eere	265/277	Engel	56/372	Fozne/ ſiet gedaente	55
Erbaer	346	Enghe	297	Fozneps/ſiet kachel	194
Eeren	428	Enghte	438	Fozt/ſiet Burgh	235
In eren houden	428	Enghe ſteegh	235/352	Foztuyne	282
Eergifteren	469	Ergenaem	351	Fraenghien	184
Eerg/ſiet fundament	392	Ergens	438	Fricaſſeren/Prjete	447
Eerſt	295	Ergens nae toe	439	Gefruyt	357
Eerſtlijck / ſiet ten		Erkennen	462	Fronſſe/ſiet rimpel	153
eerſten	474	Eriſtigh	346	Gefronſt/ſiet rimpel-	
Eertrjts	469	Erwte	89	ligh	329
Eet-kamer	245	Grauwe Erwte	80	Frontiere des landſ	
Eueme	49	Eſel	123/388	ſiet landtpaelen	233
Eenwigh	288	Eten	384/425	fruyt/ſiet doſt-vzucht	97
Euwigghlijck	472	Etter	155	Item Vzucht	318/383
Effen in geal	298	Caey-etter	155	Item Bancket	212
Effen/ ofte Glat	329	Bloedigh-etter	155	Fuyck	170
Effen als of	471	Etter ſtock/etter-moz-			
Egel	125	tel	155		
Egge	161	Eben als	471	G nen	468/358
Eggen	445	Eben-nacſte	428	Gaepe	183/391
Egel/ſiet bloedsuyger	105	Erſter	110	Gayngs der wode	154.0
Een ep	108			Gaeren	183
Ep!	496	F		Galgh	262
Epckel/ſiet Wker	96. a	Fabel	276	Galle	144
Epcken-boom	96. a	Fackel	249	Galgh	194
Epgen	360/361	Fael	225	Gants	292
Egenſchap	328/460	Faſant	112	Gantschelijck	472
Eplaes	406	Fatſoen/ſiet gedaente	55	Gants en gaer	472
Epland	67	Fatſoneeren	441	Gartſigh woerden	383
Ep liebe	487	Fante	225	Gaſt	356
Epnde	47	Feeſt-heyligh	309	Gaſt-weerd	356
Epndelick	469/470	Fel	126/355	Gaſt-mael	357
Epndigen	370	Fel-beeſt	386	Gat	187
		Feyn	107	Gaten	442
				Gade	

Gabe	265	Geld	239/360	Gerimpelt	329
Gaben geben	499	Geldt- straffe	259	Geringe prijs	359
Gaun	333/352	Geleerdhepd	497	Gerooft	357
Gebacken-steen	188	Geleerigh	339	Gerst	91. a
Gebaerden	408	Geleert	339/497	Gerucht	276
Gebaer- dienften	298	Geleenthepd	238/308	Geruch/ hiet reuck	147
Gebidden	458	Gelinde	355	Gesaepde	161
Geboden afkundigē	454	Gelofte	465	't Gesaepde supbert	444
Gebooren word.	326/384	Geloobe	279	Gesamenentlijc	474
Gebouwd	189/421	Gelubde bock	122	Gesandt	253/459
Gezaeden	357	Gelubd bercken	122	Geshenck	265
Gezeck	44	Geluck	282	Geshcheurt	292
Gezupck	299	Geluckigh	365	Geshicklijck	344
Gezupcken	416	Geluck-wensch	150	Geshieden	496
Gebuer	459	Gelupd	388	Geselschap	226
Geck	254	Gelupd gebend	412	Geselschap doen	491
Geachtenisse	402/367	Gelijck	285/301	Gesint zijn	494
Geaente	55	Gelijck als	471	Geslachte	103/228
Gebruigh	291/472	Gelijck oft	471	Geslagen worden	456
Geel	338	Te gelijck	482	Gesmolten worden	380
Geel-koper	78	Gemack (plaetse)	193	Gesond maken	453
Geel-wortel	87	Gemaect	78	Gesond zijn	384
Geenderley	287	Gemaniert	363	Ter gesonthepd hel-	
Geen van beyden	299	Gemeen	350/360	pen	453
't Geene	367	Gemeen holck	255	Gesoden	357
Geensing	467	Gemeunte	270	Gesouten	447
Geern	467	Gemoed	148	Gespan van een wage	204
Geest	54/303	Generereen	454	Gespoock	54
Gefrupt	357	Genesen	453	Gestalteniff	306
Geheel	44/289	Genesen van kinde,		Gestelthepd	150/408
Geheelick	472	hiet baeren		Gesternte	58
Geheel kleyn	302	Geneegs meester	453	Gerste	91. a
Geheimelt	132	Geneegs-middelen	453	Gestort bloed	154
Geheugen	402	Gengber	174	Gestuck	270
Geheughenisse	149	Genieten	416	Geswindichlick	469
Geheymanisse	279	Genoeg	472	Gesmoltenhepd	154. a
Gehoor	214	Genoegh geschieden	491	Getal	48/298
Gehoorzamen	345	Genoegh zijn	466	Getier maecken	458
Gehoorzamen	456/458	Genoeghlijck	347/356	Getrouw	355
Gehoorzamlijck	475	Genoent worden	466	Getrouwte	323/454
Geers	91. b	Geoordelae	471	Getuyghe	258
Geertmen	391	Geoorlooft zijn	440	Getuygen	461
Gehouden worden	466	Gepasseert	240	Getuynte	160
Gepl	345	Gequet zijn	451	Gebaer	267
Gepte	122	Gequet worden	472	gevanckeniff	260
Geptenbock	122	Gequetfde	154. b	gevangen nemen	433
Gepleet	323	Gerecht op de tafel	247	gebecht	275
Gehoocht	357	Gerecht / hiet Recht,		gehen	431
Gebrult	327	beerdigh	363	gebest	272
Gebruijch	275	Gereed	350	gebleugelt	117
Gebruijch	266	Geereedschap	409	geblochten hegge	160
Gebragt	130	Gericht	258	hij gevoegh doen	392

nd
nd-boom 208
nd-bzeet 217
nd-doeck 245
ndelen 448
ndelinge 238
nd-klappen 408
nd-schzift 240
nd-teeringe 232
ngen 463
ngende wagen 203
ecke 162
rick 92
rinck 119
rpe 214
rs 96
rt (in 't lichaem) 144
rt (in 't bosch) 124
rt (van materie) 313
rt-neckigh 345
se 125
selaer 93
sel-hoen 112
sel-neut 99
spel 182
se 207
ber 91
bick 114
bben 416
den 470
el en al 472
elen 453
el-meester 154/453
er 226
erlijck 471
erschappye 233
esch 335
esch zijn 451
eten 407
ete asch 61
et zijn 378
ffen 436
ftig 343
p 495
p-bloek 208
pligh 297/345
plighlick 475
p-zolijck! 496
puelijck 341
puelijck nemen 393
pinck / siet Om 160
penn 160

Wep-amer 271
Wekelen 443
Wel (klaer) 311
Welbarde 271
Welbardier 253
Welder (stem) 335
Welen / siet verbergen 417
Welfte 46
Welle 56/284
Wellen 382
Welu 94
Welpen 372/429
Wem ! 495
Wemde 183
Wemel 56
Wen en meder 398
Wenghsel 191
Wenne 109
Wenly 182
Wenepseel 209
Werbergs 200
Werd / siet hart 313
Werder 166
Werders staf 166
Werd-dencken 402
Werff 51
Wergroeten 407
Wergalen 456
Werghouden 392
Wermaecht worden 371
Werschen 459
Wersinnen 402
Wersenen 144
Wersocht / siet bewegen
ge des gemoets
Werwaert 468
Weygen 402
Weype 138
Weybel 71
Weybelken 71
Weyelen 446
Weycken 451
Weyle 130
Wey 468
Wey binnen 468
Wey dooz / hter langs 468
Wey henen 468
Wey van daen 468
Weymaers 480
Weyderlaegen 274
Weyncken 396
Weykend 334

Wyschen 388
Wystorie 276
Wytte 59
Wyp 367/487
Wypen / siet quellen 429
Wye 471
Wyeckigh 306
Wyeod 180
Wyeodanig 285 / 297
Wyeodaemghlick 485
Wye dickwyls 473
Wyeof-klauwe 123
Wye groot 301
Wye lang 470
Wye menigh / siet hoes
weel 300
Wye menighste 295
Wyeoender-werf 165
Wyeopel 199
Wyeore 166
Wyeoer seer 472
Wyeoer soo 475
Wyeoest 156
Wyeosten 451
Wyeoer 159
Wyeoer heel 300/472
Wyeof (van een Prins) 254
Wyeof stede 163
Wyeop 162
Wyeop-gaffel 162
Wyeop-opper 162
Wyeop-land / siet beemde 159
Wyeen hol 70
Wyeol (ga) 187
Wyeol (nie dicht) 316
Wyeolle hand 136
Wyeonnel 117
Wyeond 127
Wyeondert 300
Wyeondert jaer 49
Wyeongher 146
Wyeongheren 425
Wyeonigh-rate 167
Wyeoofd 129
Wyeoofd-panne 140
Wyeoofd somme 240
Wyeoofd-stoff 57
Wyeoofd-stuck 41
Wyeoofd-wee van't brassé 451
Wyeoogh 307/317
Wyeoogh op blannnen 374
Wyeooz 150
Wyeooy 150

hoops	279
hoopen	404
hoopigh	298
hoopjen / siet aerd-	
hoopjen	71
hooren	387
hoorend	331
hoorn	121
hoort eens	495
hoort hier	495
hoppe	178
hozde	164
hozskens	192
hozsel	117
hobaedigh	340
houden	393/431
hout	187
hout-wozn	105
hout!	495
houwbaer	454
houwe	152
houwen	409
houwelick goet	227/454
houwlycks gefint	454
houw-bast	189
hupcks	180
huplen	388/408
hups	186/235
hups-ghenoot	226
hups-ghesind	227
hups-geer	226
hupstijck	362
hups-raed	175
hups-slacke	120
hups - stofferinge /	
siet hups-raed	
hupde	180
hulpe	265
huppelen	398
hutte	186/274

I.

Ick	367
Ick self	367
Ick segge	406
Ieder een	435
Iederman / ketelick	
een	409
Iegelijck	413
Iemand	482
Iets	414/482
In	41

In acht nemen	466
Inblasen	214
Incht	223
Indachtig maecker	455
Indien	147/466
Indien maer	500
Indien niet / siet so-	
wet	472/491
Indompelen/siet doyp	
pen	411
In eeren houden	428
Ingaen	439
Ingebooghen	331
Ingesoutene dinget	447
In-geballe/siet indit	
maer	500
Ingewand	143
Inhepen	421
Innicheyt	278
In pekcl leggen	427
In scherpen	475
Insel/siet Epland	67
Inzicht	482
Inslaen	421
Installen	127
Instrument	132
In 't bzepe	137
In 't langh	137
In 't leven	125
In 't ronde	37
Inwaerts gedaeyt	134
Inwendigh	94
Is 't moogelijck/ is	
soo	96
Is del	18
Is	77

De restkeerende moe-
den soeckt in H.

J.

J	181
Ja dat meer is	73
ja dock	21
jaer	49
jaer-getijde	57
jaerlig	19
jaer-merckt	39
ja seker	67
jaghen	46
jagher	72
jagher-splees	72
jammer	56

jammeren	
jaucken	
jaspls	
jabelijne / siet wozy-	
pijl	
jegelijck	
jegens	
jeminip	
jeuken	
jewers	
jewers nae toe	
jock	
jocken	
jongh	321/
jong (kiecken)	
jongelinc	
jongen	
joncker	
juffrouw	
jupchen	

K.

K	Abel
K	Kabeljautw
K	Kachel
K	Kachelkamer
K	Kaecten
K	Kael
K	Kael worden
K	Kaeg
K	Kalck
K	Kaleffe
K	Kam
K	Kameel
K	Kamer
K	Kammen
K	Kampen
K	Kampernoelje
K	Kampbechters
K	Kanne
K	Kant
K	Kapitorie
K	Kappe
K	Kapuyt
K	Karosse
K	Karper
K	Karre
K	Kasse
K	Kastanie
K	Kastijden
K	Katte

m (Vogel)	110	Klommen	396	Kopperpot	175
me (Scro)	132	Klinck	191	Kopzroot	76
men	391	Klincken	214/412	Kopzwerck	420
moerde	87. b	Kliffe	86	Koppen	443
	145/392	Klocke	412	Koral	81
en	446	Kloekspijg	77	Kozst	169
en	418	Kloek	349	Kozt	301
se	249/426	Kloot	216	Kost	226
en	388	Klooden	409	Kostelijck	357
elen	407	Kluppel	271	Koude	59
er	486	Kluyte	412	Kout	311
erwaerder	446	Knabbelen	391	Kout zijn	376
nen	400	Knecht	355	Koutve (koye)	171
ck	280/281	Kneden	446	Krabben	394
cklijck	457	Knerffen	391	Kracht	403
ckelijcke berga		Knicken	380	Krachten	348
ring	279	Knie	188	Krachtloog	348
n	101	Knie-buyge	138	Kraeckebeen	142
ffe (Oofvrucht)	98	Knip	242	Kraeckelingh	212
ffe (Kruys)	87. a	Knockel	137	Kraen	111
el	175	Knods	271	Kraent	213
en	101	Knofloock	87	Krauden	394
terpe	280	Knopen	394/414	Krap	110
ck	194/175	Knopje	181	Kreeckel	117
fel-steen	79	Knoren	388	Kreeft	120
fer	252	Knots	271	Kreupel	334
belen	451	Koek	212/417	Krebsc	164
	206	Koekkoek	112	Kruffelen	301
fen	252/401	Koel windcken	377	Krystal	81
uwus	118	Koesteren	454	Kroegh	200
d	128/323	Koet/wagen	203	Krohodijl	127
beren	325	Koffer	198	Krollen	443
berpocken	155	Koken	437	Krom	306/331
nebacken	140	Kolck	66	Kromhandigh	333
te	198	Komen	450	Krom-hoorn	214
temaecker	198	Kommetjen	175	Kromme ribier	64
telen	199	Komijn	87. c	Kroon	253
er	430	Koningh	252/459	Krop	108
gen	310/311	Konincklijcke stoel	253	Kropfweer	163
ck	452	Koninckrijck	233	Krupd	85
apachtig	147/214	Konkomers	87	Krupden	447
appen	347	Konnen	403	Krupd-hof	158
auwe	407	Konst	53	Krupd-wagen	209
eden	125	Koopman	359/448	Krupm	168
edinge	410	Koopmanschay doen	448	Krupm	130
ed	424	Koozn	90	Kruppen	385
ederdzacht	358/410	Kooznhuyfen	92	Kruppende dier	104/107
yn	179	Kooznzucht	88	Krups	262
nyder	293/304	Koozts	156	Kruyt	82
ynood	125	Kopen	448	Kruyt koek	212
ynfer	197	Koper	448	Kruyt woorn	117
	175	Koper (metael)	77	Kring	266
				Kringh	

kriggh	732	Langhs daer	468	Nense	
krigghshep	268	Langhs waer	468	Nente	
krigghsloon	268	Langse	271	Nepel	
krigghsman	460	Lanterne	249	Nesen	
krigt	73	Lapmantel	291	Nessenaer	
krigten	408	Last	208	Nest-leden / siet	219/
krigten	388	Last (bevel)	440	langs	
kudde	166	Last-wagen	204	Letten op yets	
kussen	454	Lasteringe	254	Letter	
kupckendief	114	Lastoutwe	87	Letter-konst	
kupl	70/172/381	Laut	311	't Leben	103/
kupper	199	Lautu zijn	376	Leben	
kupsch	345/475	Labeeren	450	Levendigh	
kupt	138/334	Labooz/siet	Lampet 245	Noch in 't leben	
kupcheen	141	Lecken	391	Leber	
kycken	390	Leekernys	212	Leber-mozst	
		Leben	129/135/141	Leugenaer	
L.		Leeder	185	Leur	
Lechen	408	Ledigh	297/318	Nichaem	
Over lupt lachen/		Ledigheyd	277	Wood lichaem	
siet Schetteren	408	Ledigh gaen	440	Nicken	
Laechen	184/499	Leed doen/siet	Belee-	Nicht	60/3
Laechen maechen	499	digen	428	Nicht (in 't gewicht)	3
Laechen-maecker	499	Leeder	194	Nicht (om te doen)	3
Laeden	450	Leegh	307/317	Nichten	3
Laeghen leggen	446	Leelijck	289/305/322/336	Nicht gewap. Krijgh	
Laeghe strupck	95	Leelich riscken	383	man / siet	Wagoe
Laegher (der Dieren)	211	Leem/siet	Pot-aerde 73	der	4
Laer	469/470	Leenen/siet	ontleene 430	Nichtbeerdighlyck	4
Laeten	403	Leep-oogigh	330	Nichtbeerdige parten	
Laeten blyden	403	Leer	185	bedryben	4
Laet hoy	162	Leeraer	224/497	Lid	3
Laet ryp	318	Leeren	456/497 498	Lid-maeten	2
Laetste	295/471	Leeringe	497	Lid - teechen / siet	
Lam	122	Leerling	214/456	Wond-teechen	1
Lampe	249	Leer-meeſter	455	Lief / siet	Bemint 3
Lampet	245	Leersaem	497	Liefde	150/27
Land	445	Leerse	180	Lief hebben/siet	Be-
Landen/siet	Aenlande 445	Leer stoel	224	minnen	45
Land-man	445	Leer-stuck	497	Lieflyck	3
Land-pachter	445	Leer-tucht	225/497	Liegen	407/4
Land-paelen	233	Leese / siet	Wagen-	Lieber	44
Land-schap	233/313	spooz	200	Ligghen	380/35
Land-bolck	228	Leest	185	Lijckdoozn	18
Langh	301/415	Leent	126/388	Lijden	36
Langh / langgen tyt	470	Leentwerick	111	Lijden/siet	bekennen 46
Hoe langhe	470	Legger	274	Lijf / siet	Lichaem 5
So lange	470	Legghen	436/486	Lijf-eynde / siet	Fon-
Langh haer	443	Legh-penninck	299	dament	39
Langhsam	291/469	Leypden	435	Lijf-kost / siet	Lijf-
Langh-wozpig rond	306	Leyp	189	tocht	26
Langhs hier	468	Leude	134	Lijf-lengde/siet	groo-
				te	

des Mensch	307	lup	352/349	Mamier	390
lick broeder	326	lupden	409	Man-kop	87
rock	179	lupffel	194	Man-nemen	454
straffe	259	luphepd	277	Mans-lenghde / sie	
-tocht	268	luppaerd	126	Moote	
s-bzucht	103	lups	106	Mantel	180/424
n	198	lupstere	390	Marck-steen	480
n-roede / sie	Dogel-	luyt-stemmigh	335	Markt	235
n-stock / roede	171	luyte	214	Marder	125
n (Vlas)	182	lust-bosch	102	Margh	84/142
ae dzaper	109	lustigh	351	Marmer-steen	79
maed	183	lustigh zyn	404	Marren blichte / sie	
ter	112	luctel	360	Merretupgh	165
cks	333	luttel tijts	470	Martelaer	263
den-boom	96	M.		Martelen	463
ie	222/306	M	461	Marter	125
iael	188/223	Macht	259	Maselen	155
se	89	Machtig worden	416	Mast-boom	206
ic	181	Maaken, sie doen	227/403	Mat	352
pen	130/154	Maeght	128	Materie / sie stoffe	55
pe van een wonde	154	Maeghe	144/332	Mebe	487
pende	335	Maegher	321	Mede deelen	431
t	239	Maegher worden	384	Med-ganger / sie	
chenen	461	Mael-tyd	244	Wegg-gesel	209
cht	57	Mael-tyd gast	357	Med-ghenoot / sie	
che	121	Maelen	445	Bond-ghenoot	265
cken / sie aenloc-		Maelen / sie Schilde		Med-gheselle	265
en	446	ren	443	Mede-helper	238
ck-aeg / sie Neg	170	Maend	419	Mede leerlnick	456
ck-aesen	446	Maene (aen 'i Firma-		Mede liden	150
epn	388	men)	58/310	Medechjn / sie Ge-	
hs	227	Maene (aen de paer-		nees-middel	453
ighe	126	den	123	Medicijn-meester / sie	
ochenen	144	Maenkop	87	Genees-meester	453
oghe	461	Maer	489	Mids-gaders / sie	
on	210	Maer nochtans	459	s' effens	474
open	226/259	Maere	276	Meer / meede	176
oper	385	Maete	220/301	Meel	168/446
ot	382	Maet-hout / sie winc-		Meel-dautw	63
ot / i. half oncie	339/375	kelhaeck	188	Meenen	400/466
ots hterendeel	77	Maetigh / sie nuchte-		Meenings	341
se (woord)	219	ren	357	Meer	63/117/292/375
laeten	219	Maetighlick	475	Meer als	473
laetinge	275	Maeyen	445	Meer als genoegh	472
maascken	393/433	Maep-tyd / sie		Meer dan	473
t	259	Goghst	161	Meer-mael / sie dick	
ben	409	Maep-hoet / sie uyt-		wijls	416/473
uter	282	waerts krou-	334	Meerder	472
cht	407	Maamine	121	Meerkoet	115
cht-ader	314	Man (Maancken)	103	Meerl	112
	57/311	Man	128/323	Meers-schyp	205
	154	Mande	257	Meers	113
				Meester	

aegaen / siet nae-
 volgen 450
 aegel (aen de Vin-
 der) 137/394
 aeghel/ siet Spyt-
 ter 189
 aelatigheyt 225
 aelde 184
 aemaerkinge 225
 aemaerz/ siet daer-
 as 186
 amentlick 492
 aen sich trecken 409
 aespouten 446
 aest 478
 aeft-geleegen 297
 aet 184
 aet 313
 aet maecten 444
 aebe 204
 aebel 134
 aebolghen 450
 aen dozichen 400
 aepen 443
 aen-pyeren 456
 aepster/ siet Spin-
 ter 182
 aetuer 53
 aew (Gierigh) 362
 aew (Enghe) 358
 aewlicks 467
 aebbe/ siet Beck 108
 aek 133
 aeder-daelen 381
 aederigh 340
 aederlaege 275
 aeder-sincken / siet 381
 aederdaelen 381
 aeder-sinjen 421
 aeder-ballen 189
 aeder-waerts 382/436
 aeder-werpen / siet 421
 aeder-sinjen 421
 aen 467
 aerstigh 225/349
 aerstigheyt 225
 aeffens 435/478
 aeghen 300
 aeghentich 300
 aepen 388
 aeghen 436
 aenen 403/431

aemen een Man 454
 aerghens 468/481
 aest 108
 aestel 181
 aet (om yets te van-
 gen) 170/172
 aete 106
 aetel 86
 aet-stock 172
 aetten 411
 aebe 229 aebel 62
 aeben 69
 aeuze 130/132
 aeuze-doeck 183
 aeuze-gaten 132/336
 aeuze-hapz 132
 aeuze-schenssel / siet
 aiddensshot 132
 aeut 97
 aichte 220
 aicken/ siet knicken 389
 aicken met de oogē 390
 aitemand / siet aiet een
 aiere 144
 aiesen 451
 aiet 441/467/491
 aiet een 209
 aiet kennen 400
 aiet konnen hoozt
 komen 385
 aiet meer 63
 aiet te min/ siet noch
 tans 472
 aiet willen 489/401
 aieuw 296
 aieuwelick 469
 aieuwers / siet aier-
 gens 468
 aieuw soldaet 272
 aieuwermeer 470
 aeyen/ siet douwen/
 trecken 394
 aeoze-nyen 394
 aech / adhuc 470
 aech / nec 488
 aech meer 62/182
 aechtaus 440/430
 aeoemen 371
 aeoemt men 146
 aeoet-lot 282
 aeoed - saeckelijcke
 blinge 498

aeoed-saeckelijck moe-
 ten 461
 aeoan aeooden hebben 448
 aeoediginge 1
 aeoozd 52
 aeoozd-mind 62
 aeooppe 182
 aeoot 318
 aeooyt 440
 aeooy 469
 aeooy ter tjt 469
 aeooyter 332/357
 aeooyt 121
 aeooytelijck 289
 aeooyt zyn 428

O.

O Wipe 212
 Och dat 467
 Ochfel 136
 Ochfel hapz 136
 Oeffelijcke wijse 278
 Oeffenen 455
 Oeffter 120
 Oeber 69
 Of 467
 Oefferaende 281
 Oefferaende doen 457
 Ooos offeraende ber-
 kuygen 457
 Ooos Oefferaende ber-
 soenen 457
 Oefferen 457
 Of ghjck 490
 Ofte 462/488
 Oho 495
 Opebaer 110
 Oker-not/ siet wal-not 99
 Olfant 123
 Olie-koek 212
 Olybe 100
 Om 482
 Om (Omtrent) 110/115
 Ombrengen 464
 Om dat 493
 Omdzaepen 437
 Omganch 428
 Omgedzaept worde 373
 Omgozden 424
 Omgang/ siet Deke 410
 Omgangen / siet Oe-
 hangen 410
 Omgang 410

Omhelsen 454
Omheynen 444
Omheynings 160
Omhoogh 436
Omip 406
Omkeeren / **si**e **Om**-
wenden 446
Omkleden 424
Om-leeghe 436
Omstandigheyd 435/479
Omtreck 216
Omtrent 408/484
Omtupnen/**si**e **Om**-
heynen 444
Omvatten/ **si**e **Om**-
helsen 454
Omwenden 446
Omwimpelen / **si**e
Behangen 410
Onachtsaem 353/496
Onbeamt 322
Onbekent 328
Onbequaem 290/308
Onbeschaemtheyt 151
Onbillijck 342
Onbilligh / **si**e **on**-
rechtveerdigh 359
Once 219
Onckerlijck 358
Ondanchbaer 356
Ondeghelijck 344
Onder inder 92
Onder/sub,subter 478/486
Onder aerds gewas 74
Onder banch 224
Onderbzoocken 291
Onderdaen 250
Onderdompelen 411
Ondergaen 373
Onderganck 224
Onderhouden 372
Onderlingh 346
Onderloopen 232
Onderfaet 458
Onderscheyden 388
Onderschzaegen 421
Onderste schille 84
Onderbinden 147/285
Onderbzagen 455
Onderwijfen 455
Onderwaertg 478
Onderwghd 277

Ondicht/**si**e **dun ghe**-
saeyt 298
Ondiep 312
Ondiepte 66
Onecht 325
On-edel 322
Oneenigheyd / **si**e
twedzacht 266
Oneeere / **si**e **schande**
en beschanninge 277
Oneffen (van getal) 298
Oneffen (rouw) 351
Ongedierte 104/106/117
Ongel 173
Ongelijck 285/301
Ongelijcklijck 472
Ongeluckigh 365
Ongenoeghlijck 347
Ongereed 350
Ongesooden / **si**e
krout 357
Ongesouten 337
Ongestalt/**si**e **leelijck** 322
Ongetrouwt 323
Ongeboelijck **zijn** /
sie **verdooft zijn** 384
Onheyligh/**si**e **De**-
relts 297
Onkondigh 92
Onkrupd 469
Onlanghs 296/
Onlanghs geschiet (365
Onlanghs geleden /
sie **On**langhs 469
Onlustigh 332/351
Onnoosel / **si**e **On**-
schuldigh 462
Onpaer/**si**e **oneffen** 298
Onrechtbaerdig 359/361
Onriyp 318
Onruste 267
Onsaligh/**si**e **Ellen**-
digh 365
Onschuldigh 363/462
Onse 361
Onseker/**si**e **Twijf**-
felachtig 341
Onsterffelijck 288
Onstuygmigh aengae 451
Onstuygmigh **hoort**-
stappen 386

Onstuygmigh **zijn**
Onsupber
Ontam/**si**e **Wild**
On-beren
Ontbyt
On-byten
On-binden/**si**e
maeken
On-blooten
On-darmen /
uptnemen
On-decken
On-doen / **si**e
maecken
On-fangen
On-fermigh / **si**e
barmhertigh
On-gelden
On-graden
Onthaltse/onthoof
On-kennen/**si**e
chene
On-kleden/**si**e
trecken
On-leenen
On-leeren
On-lyden/**si**e
doe
slaen
On-lossen / **si**e
maecken
On-naepen
On-saecken / **si**e
loochenen
On-scheyden
On-schuldigen
On-sien
On-slupten
On-spzigen
Onstaen
On-steken
On-stelen/**si**e
heg
lijck weghnemen
On-terren/**si**e
on
naepen
On-vzenden
On-waecken
On-werpen
On-wenden/**si**e
vzenden
On-wennen
Ontroutwe
On-valsch/**si**e
ker

beranderlijck	288	Op dese zijde	480	Outaer	281
berhoedg/ siet ou		Opdoen/ siet openen	422	Ober	278/480
berwacht	471	Openbaer	341	Ober al	468
berwaert	364	Openen	422	Oberbleben/siet oberigh	366
bernuftigh	320	Opentlijck	485	Oberdaed	241
berseert	292/352	Opentlijck uytroepen	457	Ober-dencken / siet	
bervalscht	319	Opentlijck	457	Maedencken	400
berwacht	471	Openstaen	381/500	Ober-dwerp / siet	
berblaetigh	346	Opgaen	373	scheef	306
berlijtigh	353	Opgeblaesen zijn	379	Ober groot	301/307
berolmaeckt	350	Opvangen	463	Ober-hoek / siet	
berboozsichtigh	359	Opheffen	415	scheef	306
berzuchtbaer	313	Opklaeden	449	Ober-jaerigh	319
berwaer/siet valsch	341	Op leggen	453	Oberigh	150/366/392
berwaerdigh	353	Op letten	371/456	Oberighepdt	250
berwetende	339	Oplichten	415	Ober-kleyn/siet dwerp	
berwilligh	342	Oploop	267	achtigh	307
berock	201/487	Oploopen / siet swel-		Ober-langh	469
berock niet	473	len	452	Ober-leden	325
berod - moedighlijck		Op-maecten	441	Ober-legghen / siet	
beridden	408	Op-pan van hoo	162	oberwegghen	462
beroft-bzucht	97	Op pyjs stelen	448	oberlebende / siet in het	
beroefsch van de Oost		Op-rechten	421	Oberlybigh / lebt	325
berzucht	101	Op-roer	266	Ober-lupd lachen /	
beroghe	130/483	Op-schicken	441	siet schetteren	408
berogh-appel	131	Op-sleggen	456	Oberlupd-roepen	406
beroghen blick	49	Op-sichte	286/479	Ober-mids	492
berogh-brantwe	131	Op-slypten	422/447	Ober-moed	151
berogh-hoecken	131	Op-staen	397	Ober-mozghen	470
beroghen dzaght/gramia		Op-staende boet	469	Ober-peynsen / siet	
beroghje	181	Op't nienu	473	oberwegghen	462
berogh-leden	131	Op-trecken	454	Ober-rugghe/ siet rugg	
berogh-leden hanz	131	Op-voeden / siet op-		gelinghs	308
berogh-merck	238/462	trecken	454	Ober-treffen	456
beroghst	161	Op-waert	382/436	Ober-bloed	267
berom	229	Op-wassende	323	Ober-bloedsgh	472
beroz (aen een vat)	195	Op-wecken	429	Ober-wegghen	462
beroz (aen 's hoef)	130	Op-wellen	379	Ober-werpen	411
berozbandt	242	Opzden	474	Ober-winnen	433
berozdeel	250/462/471	Opzdeninge	47	Ober-winner	471
berozdeelen	462	Opzdentlick	285	Ober-winnings	275
berozkuffen	211	Opzvineeren	252	Opebaer	110
berozlof/siet lofstatinge	251	Opzghel	281	Owee	496
berozloft	440	Opst	123/386		
berozlogh	267	Opster	127		
berozsaecte	45	Opud	296		
berozpzonck	53	Opud-achtigh	321		
berozst	52	Opuderloos kindt	231		
berozst-mind	62	Opuders	128/324/454		
berozp (in)	71/121/480	Opud-man	128		
berozp (super)	436/486	Opud-rjdhigh	296		
berozp dat	491	Opud-wijf	128		

P:

Pacht	352
Pack	200
Pacht u wegh	466
Pad / siet Doed-pad	200
Padde	127
Paer	Paer

Pael 421/160
Paen des landes 233
Paelsteen 480
Paer/siet effen 298
Paerd 439
Paertje 432
Paleeren 441
Paleys 186
Palien/siet pfer-boncken 196
Palme van de hand/siet blacke hand 136
Palm-maets/siet handvoet 217
Pampier 221
Pand 240
Panikhoorn 91 b.
Panne (op het dack) 189
Pannekoek 212
Panster 269
Pantier-dier 126
Pantoffel/siet mupien 180
Pap 168 b.
Papegan 486
Paradijs 284
Parten bedypben 440
Paster 188
Pasteje/siet blee schypastep 212
Patrys/siet Veldthoen 111
Pat/siet hoet-pat 200
Patroon/siet byspel 225
Pault 109
Peerd 123
Peerdstal 164
Peers 98
Peerle 81
In pekel leggen 427
Pelfer/siet Bondmercker 185
Penne 223/108
Pennekoeker 223
Pennemeg 223
Penne-stele/siet schaft 223
Pennuck 239
Pennincken 239
Penfeel 215
Peper 174
Perkament 221

Perfick 98
Perffe 208
Perffe-boom 208
Pese/siet semuen 145
Pese 157
Peulhupsjen 80
Peulhucht 88
Pesant 112
Pick 96 b.
Picken 386
Pierwozm 205
Pilaere 189
Pinch-oogt/siet blickoogen 390
Pinnen 121
Pint 218/272
Pis 146
Pissen 392
Pit (merck) 84
Pit (kern) 101
Pitfen/siet trecken 399
Plack 409/225
Plack geben 409
Plactse 47/484
Plaetsnijder 443
Plagen 429/463
Blancke 160/187
Blanchschuttinge 160
Plante 82
Plante des boets/siet boet-sole 138
Planten 444
Plat 196
Plagen 408
Plepster 453
Pleptinge 257
Plicht 455
Ploegh 161
Ploeghen 445
Plope van den rock/siet schoot 181
Blomp/siet Bot 339
Plucken 444
Plunderen 460
Plupin 108
Plupin-Strijcker 254
Poel 65
Pols-ader/siet lucht-ader 145
Pompe 207
Pompen 207
Pomp-waeter/siet

vuyt scheep-waeter
Pond
Ponte
Poock
Poogen
Pooz
Poff (visch)
Poffe (acu de deur)
Pote
Potaerde
Pottebaker
Potcherf
Pzachtelijck
Pzedicken
Pzedikant 45
Pzeckstoel
Pzekinge
Pzefentereen
Pzeester 45
Pzins
Pzupin
Pzys 230
Op pzhys setten
Pzysen/siet loben
Pzoeben/siet swaerken
Pupliceren
Punte 27
Put
Put-emmer
Pmond van de put
Putten
Pupin
Pupster/siet Blaegbalck
Pupsteyter
Pyl
Pynu
Pynboot
Pynighen
Pype

Q
Quackel
Quaed 344/
Quaelijck 47
Quaelijck staende
Quaetaerdigh
Quaetdaedigh
Quaetdoen
Quaetdoender

uelien 472/439
 uetfiere 152
 uickfilber 77
 uicksteert 115
 uiftachtigh 362
 uijneh 452

R.

R Abaud/ flet fchalck (375)
 abbelen/ fiet beufe-
 len/ klappen 407
 acker/ fiet vieftep-
 ber 263
 ad 204/449
 ad-nabe / fiet nabe (204)
 ad-schene 204
 ad-fprecke/ fiet fpreck-
 ke 204
 ad-belghe 204
 adfijg 87
 aecken / fiet aen-
 boeren 387
 aed 341
 aeden 407/428
 aed-huyf/ fiet Stad-
 huyf 235
 aeds-heer 251
 aed/haeds-man 341
 aepe 87
 aepen 452
 aetel 412
 aetelen 412
 allen/ fiet keecke-
 len 407
 am 122
 ammoer/ fiet ophoop 277
 anp-faeligh fiet el-
 tendigh 365
 anch (van lichaem) 332
 ancke / (Wijrancke) (377)
 anch-bzaecken / fiet
 aecken 451
 and 222
 andupnen/ fiet onftuy-
 mig voozftappen 386
 apter/ fiet Degen 271
 apier-gozdel / fiet
 Dzaegh-band 272

Ma/fch/ fnet 291
 Ma/fchelic 460
 Maferpe/ fiet dolheyt 156
 Ma/pe/ fiet fchaerden 394
 Mactel/ fiet ractel
 Matte 125
 Mave 114
 Mecht (niet krom) 306
 Mecht (rechtlick) 466
 Mecht
 Mecht 250
 Mecht
 Mecht 258/363
 Mechte voozt/ fiet voo-
 ftonden aen 469
 Mecht-fnoer 188
 Mechts 308
 Mechts-handel 257
 Mechts-faercke 462
 Mecht-beerdigh 359/363
 Mecht-beerdighlick 475
 Mecken 437
 Mecken (rancken) 451
 Meckenen/ fiet roche-
 len 451
 Medden 462
 Mede (fprake) 346
 Meden (fprecken) 406
 Med redenen 475
 Mept wat redenen 493
 Meel/ reede 207
 Meep/ fiet hoepel 199
 Megeerder 283
 Megeeren 405/458
 Megeeringe 232
 Megeel (van de fchrift) 222
 Megeel (Linie) 306
 Megeel (Gebods) 225
 Megeel (Liniael) 188
 Megeen 312
 Megeen-beke/ fiet ruyfch-
 beke 64
 Megeen-boghs 62
 Megeen-mozm/ fiet pter-
 wozm 105
 Megeenen 375
 Megeiment 273
 Megeenen 299
 Megeen-meefter 299
 Megeen-penningen 299
 Megeenen/ fiet loopen 385
 Meente 240
 Meent-kamer 253

Mefteren 104
 Mefteerends 388
 Meuch 847/213/336
 Meufd 158
 Meufel/ fiet fmeer 173
 Meue 173
 Meuelen 452
 Meulier 419
 Meurken / fiet boe-
 reychen 393
 Meurgher 175
 Meyn / fiet fupber 314/ (344)
 Meyn (onvervalsche) 310
 Meynighepd 418
 Meynighen/ fiet fupbe-
 ren 418
 Meynighen 344
 Meys 200/352
 Meysen 439
 Meysende luyden 450
 Meys-geselle/ fiet wegh-
 godelie 200
 Meys-mantel 200
 Mebbe 141
 Mechter 462
 Mecker 252
 Mecken 387
 Meel-rieckende 336
 Meem (van 't fchip) 206
 Meem (Pampier) 221
 Meenge teugel-riem 202
 Meet 94
 Meet-dodde } Typha
 Meet-kolbe }
 Meet-pijpe 94
 Meimpel 153
 Meimpeligh 329
 Meingh 157
 Meingh-mozm 153
 Meipfe 105
 Meipfen 451
 Meidiet 66/119/312
 Meiche 119
 Meicheles 451
 Meick 181
 Meilde 217
 Meem/ fiet pijps 277
 Meepen 406/461/439
 Meer (om te fchieten) 270
 Meer (van 't fchip) 206
 Meest 61
 Me z rogghe

chaedelijck	289	scheren	443	scheuren	391
chaeden	428	siet oock schaben	394	scheyden	414
chaede bzenghd	150	scheerer/ siet barbier	443	schickings	41
chaedulwe	60	scheer-mes	210	schielich	471
chaeduwachtig	297	scheyden	456	schieten	460
chael-byter/ siet pup		scheyd-steen/ siet pael-		schiet-busje / schiet-	
chbyter	117	steen	480	geweer	270
chaele / siet dzinck-		scheydsel der neug-		schild	269
chaele	248	gaten	132	schilder	215
chaelie/ siet Laepe	189	schelden	407	schilderen	443
chaemen	462	schelffe/ siet schubbe	118	schilder-bortos	215
chaemte	151	schelffen/ siet schub-		schild-padde	227
chary	122	ben	447	schild-wachter	274
chaeps-hope / siet hee		schelle / siet belle	412	schille	101
chaeps-stal / stal	164	schelle / siet schille /		schillen	444
haere	184/210	bast	84	schimmelen	383
chaermutsen	460	schelm-stuck	257	schimp/ siet jock	242
chaers/ siet spaersam/		schelpe / siet schille	101	schimp-scheut/ schimp-	
terigh	362	schelvisch	119	woozd	151
chaebe	198	schemeringe/ schemer-		schinckel	138
chaeben	394/442	tijdt	50	schip	205
chaest	223	schemper-woozd	254	schip-boden/ siet kiel	205
chal / geschal / siet		schenckel	138	schip-boom	206
lanck	147/214	schencken	431	schip-boot/ siet boot	205
chalck	345	schencker	248	schipper	207/450
chalcheyd	239	schenck-han	248	schip-gewant/ siet schip-	
chalmepe	214	schenden	370	gereetschap	206
champer-woozd	254	schepel	218	schip-haech	206
chande	277	schepen / t' scheepe		schip-haben/ siet ha-	
chand-woozden sprec-		doen	450	ben	207
ke / siet schandige par-		te schepe haeren	450	schip-koozde/ kabel	199
en bezypen	440	scheeps-waeter	207	schip-lieden/ siet schip-	
chandael / siet aen-		scheypen (Creaturen)	372	pers	207
toot	200	scheypen/ siet putten	419	schip-riem/ siet riem	206
chat	251	schep-zimmer/ siet put-		schip-roer/ siet roer	206
chat-kamer	253	zimmer	236	schip-rollen/ siet rolle	209
chattinge	252	schermen	460	schip-rooier/ siet see-	
chabe/ siet schaebe/		schermmer	460	rooier	460
chaeben		scherm-schild/ siet ron-		schip-sepl / siet sepl	206
chabelingh/ siet saegh-		dasse	269	schip-touw/ siet kabel	199
chel	187	scherp (van gesmaeck)	337	schip-waeter	207
chabuyt/ siet schuyf-		scherp (in 't snijden)	339	schip-wellen/ siet vol-	
chapt	116	scherp van begrip	338	len	209
chabuyt/ siet deuge-		scherpden/ siet wetten	442	schip-werf/ siet reede	207
chiet	345	scheryte	272	schoeffel/ siet schuppe	160
cheede	272	scherrren	386	schoen	180
cheef	306	schertsen	440	schoen-lapper / siet	
cheel (ooghe)	330	scherbe/ siet potscher-		mitjen	117
cheen-been	141	de	195	schoen-maeker	185/443
cheene van een rad-	204	schete laeten	451	schoen-maekers mes	189
cheepel/ siet schepel		schetteren	408	scholier	353
cheers	184	scheur-bupck	157	schole	224
				schole-gefallen / siet	

mede leerlingen 456
 schoof / schode 161
 schoon (fracy, net) 289
 schoone (gedaente, per-
 soon 305/322
 schoen (uuyver) 418
 schoon-dochter 230
 schoon-moeder 230
 schoan-sone 230
 schoon-hader 230
 schooren / het onder-
 schaaeren 421
 schoor-steen 194
 schoot / schood 184
 schoot (aen eē wamb.) 181
 schoot (van schieten) 152
 schoote 161
 schoppe / het schuppe 160
 schozfe-hept 157
 schozpen 166
 schozse 444
 schoz-mupfen / het
 blick-tanden 388
 schoze 152 schotel 175
 schoud 251
 schouder 134
 schouder-bladt 141
 schouwen 390
 schouwen-plaetse 243
 schopen / het onstuy-
 migh boort stappen
 schzabben / het krabbē /
 dooz-nijpen 394
 schzabben (de visch) 447
 schzaepē / het krabbē 394
 schzede 217
 schzeemzen 451
 schzepen 408
 schzicken 404/452
 schzift 223
 heplige schzift 479
 schzobben / het kray-
 men / krabben 394
 schzompeligh / het bez-
 welcht 318
 schzuden 385
 schzvf-riem 223
 schzvf-schaetie 224
 schzvf-tafelken / het
 tafel-boeckje 223
 schziben 456
 schzinder 223

schubbe / het gupte 254
 schubbe van een vich 118
 schubben 447
 schudde / het gupte / deu-
 ge niet 345/254
 schudden 415
 schudde van koude / het
 schzicken 452
 schudderen / het beben /
 schzicken 376/452
 schuere 163
 schuld (mislaed) 257
 schuld-bztes / het hand-
 schzife 240
 schuld-heer 240
 schuldighe 363/462
 schuldigh zhu 448
 schuld-termijn 240
 schuppe 160
 schuppen / het stootē 435
 schutten / het stuyten 419
 schutten / het bescher-
 men 461
 schut-berd / het berde-
 ren 160
 schut-gaeten / het
 hozdekens 192
 schutter 400
 schutwen 417
 schuyf-karre / het kruk-
 waegen 209
 schuyf-wol 116
 schuyf-pser / het gren-
 del 191
 schuylen 381
 schuytm 68/379
 schuymen 379
 schuym van metael / het
 hamer-slagh 196
 schuyng / het scheef 306
 schuythen / het hoot 205
 schuyben 435
 schuyben 373
 schynn-beught 278
 schynn-heplighept 278
 schynnel 60
 schynen 451
 schybe 216
 sede 233/344
 sedigh 344
 sedighlyck 475
 sed 65

see-tychte Fretum
 see-haden / het haben 2
 see-hant / het oeder
 see-rooben 4
 see-roober 4
 see-roobery Piratica 4
 see-siechte 2
 see-bisch 2
 see-waeter
 see-dzaepē / het lijn-
 dzaepē 1
 see-gaern 1
 seepe 2
 see / het sweer 2
 see 471/4
 seeber / het speeckiel 1
 seeffens 4
 seggen 3
 ick seg 4
 seghe-pzael 276/4
 seghe-teecken 2
 seggenen 4
 segghen 3
 sepl 2
 sepl-steen 4
 seplen 4
 sepfen / sepfel 3
 seker (in sijn gevoelē) 3
 seker (van gevaer) 3
 sekerlyck 4
 selben 463/4
 self / selfs 544
 ick selfs 3
 't selfde 2
 self-willig / het bzgwil-
 ligh 3
 semel 1
 sencken / het onder-
 doimpelen 4
 senden 4
 send-bztes / het bzies 2
 senuwe 2
 serbette 1
 ses / sesse 3
 seftigh 3
 setel / het stoel 2
 setten 436/4
 sebe / sifse 1
 seben 300 sehentig 3
 seb-schap / het swa-
 ger-schap 2
 see 2
 sich 2
 sich

hel / sichel	161	flaeyen	399	smoock / sies roock / damp	61/62
ek	321	flaeyende	429	smout / siet bet / sineser	173
ekelhyck / siet seck	321	flaeyend maecten	429	snaere / snare	214
ekte	150	flaeyperigh zijn	451	snaer / siet schoon-doch- ter	230
smestelicke seckte	157	flampampen / siet stempē	301/	snateren / siet klap- pen	492
ek zijn	384/452	flanck siet dur/ranc	332/	snabel / siet beck	108
den (heet zijn)	378		332	snede	152
den (koocken)	447	flanghe	107/388	sneeuw / snes	63
le	56	flecht/essen, siet black	313	sneeuwen	375
n	387/390	flecht-aerd	het een- vond. 429	snel	291
nde	330	flecht-hoofd		snellick	460/471
t daer	495	flecht (geringh)	357	snicke / siet boot	
t hier	495	flede	201	snoeck	119
t my	495	fleepen / fleppen	435	snoepen	425
/ sifte	169	flapchen	385	snoepen / siet besnoe- pen	444
ten	446/486	stemmen / stempē	425/451	snoffen / snoffelen / Nickeren	
ber	77	floutel	191	snozcken	457
/ sinne	147	flibberigh	352	snot	146
ghen	457	flicken / flocken	391	snupte / siet beck	108
g-boghel	113	flinck	308	snupten (de neus)	423
ten	397	flingher	270	snupten de keersle	426
teren	398	flippe / siet sehoot	181	snijde / scherpte	272
-stede / siet stoel	211	flocken	392/425	snijden	409
de aen 't lichaem	134	flot	72	snijden in koper, siet / Graveeren	443
e spden	436	flozpen	425	snijder	184/443
de van een blad	222	flot / Borgh	235	snijdersen	443
de / Sericum		flot / om yet te beslayē	191	soo (alfoo)	471
gen	371/447	fluymeren	451	soo (ind en)	491
gh-doerck	siet kleyn	fluyten	422	soo (daerom)	494
gh-schotel	siet	fluycken	72	soo als	491
n / zijn	369	fluy / siet modder	72	soodanigh	289/500
n / (eens andern)	361	fluyen / siet witten	442	so diekwijls	473
abben / siet slicken	391	fluy-steen	79	so groot	301
abbereren / siet slozpen	425	flnade / swadigheyd	266	so lange	473
ach	409	flnaeck	147/337	so niet	491
ach-ader / siet lucht- ader	145	flnaeckelijcke kost	247	so seere	472
acht leveren / siet slaen	433	flnaecke	387	so ter stond	469
acht-offer / Victima		flnaeckelick maken / siet kruyden	447	so veele	472
acht	152	flnal / naal	301	sovel	271
achten	4, 6	flnaraga	80	sober / siet nuchteren	357
achtinge	447	flned / snid	442	icem spaer / aem / huyf	
achter / slaeger	173/446	flneden	442	lijck	362
acke	120	flneer	173	sogh	122
aecten / siet nyp-late	438	flneeren	449/453	socken	416
aegeen / slaen	409	flnellen	420	soelinge / siet hoel win- deken	377
aer / Pulsare	214	flnelt-kroeg	197		100
aen / vechten	433	flnerte / siet pijn	147		
aep aen 't hoofd	130	flnerte lijden	452		
aep / ruste	147	flnerten	452		
slaep bzingen	454	flnettelijcke seckte	157		
		fluid	442		

soenen / siet kuffen	454	spade / spaeye	160	spot-werck / siet spot-	
soesen / siet sachtjens		spaden / spaeyen, siet		bedzthf	
waspen	377	graven	420	spouwen	
soet	337	spaen	187	spouwen den visch	
soet-gourigh / siet wel-		spaeren / siet verschoo-		spzaeche	
riekheid	336	nen	462	spzeem (voghel)	
fogh	122	spaersam	362	spzehen	406
sold	268/459	spanne	217/395	spzeekende	
soldaast	352	spannen / siet recken	437	spzepen	
solder-gespan	193	speauter	78	spziet / siet zwijn-	
solfer siet / maedel	76	specerpe	174	spziet	
sonier	51	speck	173	spzinck-haen	
sonnighe / siet eenige	300	speecke / radi-speecke	204	spzinck-net	
sonnigheyd	72	speecksel	146	spzinck-stock / siet sch	
sonnighe	201/470/473	speer	271	boom	
son-nijfen	383	spel	242	spzingen	379/3
sonder	60/485	spel / schouw-spel, blyd-		spzoete	
sonderē / siet scheidē	414	spel	243	spzupte / siet strupck	
sonder weeten	485	sprien	440	spzupten / siet uyt-	
sondigen	405	spelle / spelde / Acieula		slaen	
sonne	229	speloncke	70/186	spuwen	
sonne	58/310	spelte	91	spycker	189/4
sonnachtige plaatsē	297	spereelen / siet sitterē	398	spijse / kost	147/1
sonnen hitte	59	spiermer	114	spijs-kamer	
sonne uyt	220	speurē / siet naespeurē	146	spijs-meester	
sonne wyser	220	spiere	143	stadt	233/2
in de sonne schijn ge-		spieffe	271	stadt - graben / siet	
legen	297	spille	182	gracht	
soagen	454	spin-klosse	182	stadt-huyg	
soom	184	spinne-kop	106	stad mueren / siet mu	
soons-dochterg / siet	229	spinnen / Nere, vi, tum,		stad-besten / ren	
nichte	229	spin-radt	182	staechen / siet tyn-	
soons-sonne / siet nebe	229	spin-rock	182	staechen	
soons-dzoutwe / siet		spinstet	182	staekettinge	
schoon-dochter	230	spinne-wiel	182	stael	
soyjen	247	spinte (maete)	218	staemerende	
soype / brood-soype	247	spit / braed-spi	175	staen	
sozghelick	350	spit-koecke	212	staen blyben	
sozge-loos	350	spits	272	staende	
sozge-loof heyd	262	spits-rond	306	staende waeter / siet	
sozgh-buldrigh / siet be-		spitten / siet graben	420	poel	
hoimert	340	splete	223	staendg boetz	46
soet / sot-aerd, sorteboel	339	splijten	409	staepel	11
soud / soudpe	268/459	spinter	165	staet	10
sout	76/337	spoeden	398	staet / siet stand	439/44
souten	447	sponde / siet bed-stede	211	staet-wagen / siet han-	
geoute dingh	447	spongte	210	gende wagen	20
sout-hat	246	spoocksel / siet gespoock	54	staf	20
spacie / siet ruymte	52/247	spore	201	stal / stallinghe	163/16
spacteren	396	spore / siet voet-spoor	200	stallen / siet installen	42
spade / siet laet	470	spot-bedzthf	151	stam (van een boom)	8
spade dzucht / siet laet-		spot-reden / siet schimp-		stā / geslachte, Genus stirp	
rype dzucht	318	schenten	151	stae	

melend 347
 mper 168/237
 mpen/ siet rootē 395
 mp-molen 168
 nd 440
 nd-bastigh 342
 nd-daerd / siet daen-
 el 275
 nge/siet roede 217
 p/ siet trappe 194
 ppen / siet schzjide 385
 rck (van leden) ofie
 nders 315
 rcke dzanch 176
 rre 58
 rshade 271
 rken / siet inslaen 421
 de / siet plaetse 47
 rken 233
 rck-bytel 188
 rcken 409
 rgh / stepl Acclivis
 el / stele 89/101
 ren 75
 ren (sieckte) siet Gra-
 eel 156
 rnachtigh sand/ siet
 rzijsf-sand 79 a.
 ren-bock 124
 ren-gemul } siet steen-
 ren-grups } hoop 189
 ren-houwer 188
 rentjen 79
 ren-walle 160
 ren-werper 270
 rerc 123
 rghel-reep / siet
 rgeel 201
 rke 152 rcken 409
 ren in kooper , siet
 rabeeren 443
 ren/siet bast-rahē 387
 rk-pfer / siet rck-
 rceptel 188
 ren 460
 ren/fette 285/436/438
 ren werten 458
 rime 335
 rnmigh/Gravis, Mo-
 rlestus
 ren 452
 rghel / siet stote 89/316

sterck (van leden 215
 sterck (vast) 316
 sterck (van krachten) 348
 stercken 421
 sterck maecken 441
 sterfijck 288
 sterne/ siet boozhoof 130
 sterro 310
 sterben 384
 steunen 397
 stief-dochter 230
 stief-moeder 230
 stief-soon 230
 stief-vader 230
 stier / varre 122
 stieren 450
 stil doen staen 419
 stilkens spzecken 406
 stillen 407
 stille staende 274
 stille swijghen / siet
 swijghen 406
 stille zyn 406
 stille / siet rust 267
 stincken 383/464
 stinckende 336
 stip/ stipken 222
 stock / steck 200
 stock / kluppel 409
 stock / stam 83
 stock in de gevancke-
 nisse 261
 stockade 271
 stoel 211
 stoel-kussen 211
 stoepe/ siet slag 152
 stoepen/ Cædere virgis
 stof 72/441
 stoffe 55
 stoffieren / siet op-
 schicken 441
 stollen 380
 stom 335
 stomp/ siet hot 339
 stompe / siet stock 83
 stomb-glas/ siet sandt-
 looper 222
 stooren/ siet versto-
 ren 407
 stoot / siet streke /
 schoot 152
 stooten / rampen 395

stooten (yets, yemant) 435
 stoppel 168
 stoppen 446
 stozm-goed 269
 stout 340
 stoutheyde 151
 stracks 469
 stracie 60 straete 236
 stracken / siet enghe
 steegh 235
 straet-rooher 460
 straet-rooden 460
 straet-schenden }
 460
 straf / fel 355
 straf / suer-muyt 329
 straffe 259
 straffen 462
 strandc 69
 strecken / siet recken 437
 streke/strepe 154
 streke / treck 222
 strekelen/ streelen, siet
 strjcken 395
 streme van een slag 154
 streng 355
 strengen, siet hert dou-
 wen 394
 streben/ siet rijzen 382
 strick / laeghe 171
 strick / koorde, seel 199
 stronckelen/ stompe-
 len 397
 stront / siet afganch 146
 stroo/ stroy 163
 stroo-decksel/ stroo-
 dack 189
 stroo-halm/ siet halm 90
 stroepen 414
 stroom 66
 stroopen/ siet douwē 394
 stroy / siet strick 171
 strjcken / strekelen 395
 strjdt 242
 strjden 460
 struyck 82
 struyckelen/ strieme-
 len 396
 struyf / struyve 212
 stuck 46
 stuck-geschuts 270
 stuer 329
 stuyt-been 145
 MA S struyten

hel/ richelsteen, fiet
 anne 189
 n/ thien 300
 nmeren/medicare
 nmer-hatck 187
 nmer-houd 160
 nmer-man 187
 a 77
 p/ tipken / fiet tut-
 pken 222
 d 47/296
 delijck 288
 digh woorden 383
 d hebben 440
 dgher-dier 126
 drau 252
 dbe/ fiet Bad-kup
 e 210
 de-dzaegen 183
 de-eygenen 383
 de-gebal 379
 de-hooreu 300
 de-komende 296
 de-laten 403
 de-leeren 498
 de-leggen 431
 de-maecten/ fiet op-
 thicken 441
 de-nemen 456
 de-repcken 393
 de-roepen 455
 de-rusten 460
 de-seggen/beloovē 431
 de-seggen 454
 de-slayten 422
 de-spyse 174
 de-stemmen 462
 de-stoppen 419
 de-trecken/ fiet nae
 sich trecken 407
 de-bal 53/379
 de-wyden 431
 ol 252
 olck/ Tael-man 253
 onghē 132/391/406
 onne 199
 Coom 201
 Coone 139
 Coote Coon 139
 Cooneel 243
 Cooneel-speelder 243
 Coonen 417
 Coon/toren 194

Cooznigheyd/ fiet gram-
 schap 150
 Cooznigh zijn/ fiet
 gram zijn 432
 Cooztse 249
 Coodenaeer 263
 Cooderen/ fiet betoo-
 ren 372
 Coodereffe 263
 Cop des hoofds/ fiet
 krupu 130
 Cozffen 436
 Coztel-dupbe 112
 Coztel-moedigh/ fiet
 stuurg 356
 Coztse 249
 Cot 121/435/456
 Tot dat 470
 Tot ergens toe 474
 Couw 199
 Cou-dzaeper / fiet liju
 Cou slaeger / dzaeper
 (199)
 Craegh 349/360
 Craegh zju 399
 Craelien 192
 Craen (der oogen) 131
 Crap 194
 Crap-gang/ fiet rot-
 gang 111
 Creck 222
 Creckē, phickē yemāt 394
 Crecken 435
 Creck-schuyt 205
 Creden 396
 Creffē 460
 Creuren 404
 Creurigh 328
 Creur-spel 243
 Croch/in de stal 164
 Croebel/ fiet op-loop 267
 Croebel/ onklaer 311
 Croeffel/ troffel 188
 Crommel 214/412
 Cromelen 412
 Crompe 412
 Crompen 412
 Crompette 214/412
 Crompetten 412
 Crooſt 265
 Crooſten 429
 Crotsieren 408
 Cromwant/ fiet Welle-

bardier 253
 Crouten 454
 Crueren/ fiet treurē 404
 Cruwel/ fiet troffel 188
 C' sa 496
 C' saemen 474
 C' saemen-hanginge 487
 C' siteren/ fiet sitte-
 ren 376
 Cucht / fiet leer-
 tucht 225
 Curbel/ fiet oploop 267
 Cuffchen 131/483
 Cuffchen beyden 471
 Cuitelken 222
 Cuyken 213
 Cuyw/ begghe 160
 Cuynen/ fiet om-hep-
 nen 444
 Cuyw-man/ fiet Hoo-
 venter 444
 Cuyw-staech 160
 Cuyte/ fiet belghs 204
 Cuyte/cuyt-immer 199
 Cuyt-kaans 248
 Cwes 209
 Tweedzacht 266
 Twee en twee / fiet
 twee 285
 Tweelingh 326
 Twee-mael / twee
 reysen 473
 Twentigh 300
 Twist 266
 Twisten fiet kibbelē 452
 Twijffelachtigh 341
 Twijfelen 400
 Twijffelig/ wijffel-
 moedigh 343
 C'zp/ t'ly 488

U
 Uchten - stond
 het Mozen 54
 uncken/unckeren, fiet
 stenen 452
 ungel/ fiet ruet 173
 ure/ fiet upre 49
 uper 121 upl 116
 upre 49
 up2-looper/ fiet sand-
 looper 220
 up2-werck 220
 upt

uyt	419/479	uyt-wieden / siet wie-	Dast	
uyt-besteden	454	den	Dast gefielt	
uyt-bluffchen / siet		uyt-wiffchen/ siet uyt-	Dasten	
uyt-dorn	426	doen	Dastens	
uyt-blijben	470	't utde	Dast maecken	
uyt-bzeyden / uyt-		uta' hieden	Dast raecken	
spreyden	437		Dat	
uyt-bzeyden (een ge-			Daten	
slacht)	228		Datten	
uyt-deelen	434/459	V Adem siet dzaet	Datsel / siet Doz	
uyt-doen/uyt-wifchen	456	Dader	Dat waeter-tobbe	
uyt-doe/uyt-bluffchē	426	Dader-land	Bechten	
uyt-dzoogende sieck-		Dader-loos / siet ou-	Bechter / siet scherm	
te/siet teeringhs	156	derloos	kamp-bechter	
uyt-ganck	365	Daeck/siet dickwijls	Hedel	
uyt-gebluff hout	61	Daeck / siet slaep	Heder / siet plump/pe-	
uyt-gehongert	320	Daeck hebben/ siet sla-	ne	
uyt-laeten	438	perigh zijn	Hee	121
uyt-lāder/uyt-landsh	439	Daem (in de ruymte)	Deel / befe	
uyt-langhen	447	Daen	Deel	
uyt-leeren	498	Daendel	Soe deel/ als deel	
uyt-legger/siet tolck	253	Daerdigh	De deel	
uyt-leffchen/siet uyt-		Daeren/ voermanschap	Deelderhande/veele	
doen	426	doen	ley	5
uyt-loopen/uyt-flaen	383	Daeren te scheep	Deel meer	
uyt-nemen (een visch)	447	Daeren/ gevaeren	Deel toelaeten	
uyt-nemends	350	Dal	Deel wille gonne	
uyt-perffen	178	Dalck	Deertigh (getal)	
uyt-pompen	207	Dallen	Deer-stal	
uyt-roepen (yemant)	474	Dallen om te ballen	Del	153/185
uyt-roepē opentlick	457	Dal-strick/siet strick	Del Pampier	
uyt-roeper	457	Dallepe / siet dal	Deld	70
uyt-roepen/ uyt-roden,		Dalsch	Deld-hoen	
siet wieden	444	Dal-teecken	Deldt-legher/ legher	
uyt-schieten/ siet groen		Dan	Deldt-slagh	
worden	383	Dan achter	Deld-teeckē/siet lose	
uyt-sinnigh zijn	452	Dan daen / van daer	Deld-boghel	
uyt-flaen	383	Dan een gheringhe	Deld-bzucht	
uyt-spzecken	487	pzijs	Deld-meegs	
uyt-spzecken / uyt-		Dan een scheuren	Deighe/ van een rad	
spraecke doen	462	Dan hier	Dellen / doen vallen	
uyt-spzupten / siet		Dan nae by	Deinster	
groen worden	383	Dan noode hebben	Denijn	
uyt-staen/uyt-stekē	381	Dan selfs	Derachten	401/4
uyt-teeren	452	Dan stonden aen	Deranderen	
uyt-trecken	424	Dan supberhept blinc-	Derbaest zijn/ siet ber-	
uyt-beeghsel	165	ken	dooft zijn	
uyt-boerder	263	Dan herre	Der-berghen	417/4
uyt-waerts hrd been	334	Dan waer	Der-beteren	370/4
uyt-wendigh	294	Dan wegen	Der-beteringe	
uyt-wendighepd	55	Darcken	Derbeurte/siet Geldt	
uyt-werpsel	146	Darcken-schot	straffe	
		Darre/ siet stier		

bedden	433	laetinghe	259	her-metelhepd	151
bidben	430	Der-gift/ Denjn	107	ber-mide / fiet ober-	
-bieden	403/407	Der-gronden	416	midts	
-blijden / fiet bzolich		Der-gunnen/ fiet toe-		bermincht	292
n	404	laten	403	berminderen	415
-bolgent-hept/fiet		Derhaeld	452	ber-moepdt/fiet moede/	
am-fchap	150	Der-haet	354	mat	352
-boud	265	Der-heerlijcken	472	ber-moghen/konnen	368
-bozgen itgghen		Der-hopen/fiet hope	404	ber-moghen / mach	
na	381	Der-huyfen	439	hebben	403
-bzanden	374/463	Der-jaeghen	433	ber-molmfemt worden /	
-bzupcken	403	Der-jups	178	fiet wozm-fteechig	383
cken	122	Der-keeren/om-gaen	254	ber-moozden	460
cken-fchot	164	Der-klaeghen/ fiet aen-		ber-mozfelen	395
-cieren	441	klaeghen	461	ber-muffen	395
-dagh-baerden /		Der-kondigen	457	bernaemt / fiet ber-	
et daghen	461	Der-koopen	448	maedt	364
-deck	206	Der-krijghen/ fiet ber-		ber-nedert/fiet leegh	307
-decken/fiet behan-		werben	430	ber-neenen	407
en	410	Der-krijgen/door of-		ber-nemen / fiet nae-	
-deedigen	461	ferande	457	bozfen	400
-deelen/ verdeyle	414	Der-laeten / fiet lae-		ber-nielen	372
-delighen	404	ten blijben	403	ber-nieuwen	421
derf	266	Der-langen	404	bernis	198
-derben/Verniele	372	Der-leden	206	ber-nuft	158
-derbeniffe	284	ber-leere/fiet af-leere	498	ber-nuftigh	320
-dienen	459	Der-lemt / fiet ber-		ber-ontfchuldigen	461
-dinghe maerken/		mincht	292	ber-oozbeelen/fiet ber-	
ber-dzagh make	459	Der-ties	239	doemen	462
-doemen	402	Der-tiefen	416	ber-raeden	428
-doen / fiet ber-		Der-lof/ fiet log-lae-		berre	297/482
zupcken	403	tinghe	259	ber-reyfen	439
-dolen/fiet miffē	460	Der-loopen/ fiet bluch-		ber-roeren / fiet bewe-	
-dooft zhu	384	ten	433	ghen	476
-doutwe (de fpijfe)	392	Der-looren / fiet ber-		ber-rot/ fiet rot	318
-dzagh maecken	459	geefs	341	ber-rotten / fiet rot-	
-dzieten	462	Der-looren	365	ten	464
-dwinen	372	Der-looren gaen / fiet		ber-rucken / fiet bewe-	
-epfchen	268/369	bergaen	369	gen	370
-foepen	404	Der-loben	454	ber-ruplen	448
-gaderinge	162	Der-loben (ja woort		ber-fachten/ Miugare,	
ckelijcke bergae-		geven) fiet toefegge	454	Lenire, Mollire	
eringe	279	Der-manen	455	ber-faacken / fiet loo-	
-ergaen	369	ber-maerd	364/493	chenen	461
-erganckelijck	288	ber-meerderen	415	ber-faeden	454
rgarften/ fiet Bar-		ber-meesteren / fiet		ber-faemelen	414
ghig wozen	283	ober-winnen	433	ber-faet	332
-er-geefs	341/475	ber-menghen / fiet		berfch	318
-er-gelden	432	mengen	414	berfchen	447
-er-gesfchapt	299	bermenght	319	ber-fchepden	286
-er-gefen	402	bermeerfchuldigen	4	ber-fchepdenlyfk	472
rgiffeniffe/ fiet log-		bermeerfchuldiging	497	ber-fcheyren	394

ber-schimmelen / siet		beruē	147	bieren / rusten	
schimmelen	383	beruē der Schilders	215	bier-hoeckigh / v	
ber-schoonen	462	ber-wachten	433	kantigh	
ber-schicken	433	berwaeren/siet bewae-		bierigh/ buyrtigh	
ber-schuyten / siet be-		ren	433	bierighlich epische	
weegen	370	ber-wecken	370	bier-mael	
ber-schynen (sich sien		ber-welcken	382	biertigh	
laen)	372	ber-welcht	318	bier-boetigh Bier	
ber-schynen	461	ber-weldighen / siet		bies/ Ges sturs	
ber-selschapt	299	schenden	370	billen	
ber-sien (een ampt)	440	ber-welssel	193	bnck	
ber-sieren	448	ber-werden	430	bnck-net/ siet: spzi	
ber-slappen/ siet uyt-		berwillighen/siet toe-		net	
laeten	438	laeten	403	bluden	23
ber-sleutsen	382	ber-winnen/siet ober-		binger	
ber-smaeden/ siet ver-		winnen	433	binger-hoed	
achten	401	ber-wisselen / siet ver-		biugher-lydt	
ber-smaechte	377	anderen	370	binne	
ber-smaedinge	150	ber-woedheyd / siet		biote (instrument)	
ber-soecken	413	dol-heyd	156	bisch	
ber-soecken (bidden)	430	ber-woest plaetsē	297	bisch-anghel	
ber-soenen	428	ber-wonderen	400	bischen	
ber-soent worden	432	ber-wondt	352	bischer	
ber-soegen/ siet besoz-		besche/ siet windsel	424	bisch-gaeren/ Sagen	
gen	440	beschen / in luere win-		bisch-graet	
ber-spaeden	368	den	454	bisch-houder / siet	
ber-spieden	460	besten/ siet mueren	234	supch	
ber-staen	400	besten / sterck maec-		bisch-kaecken / siet	
ber-stand	149/400	ken	421/441	kreuwe	
ber-steken	486	bet/ smeer	173	bisch-kozf	
ber-stercken/siet	421/441	bet (wel gemekt beek)	320	bisch-schubbe	
ber-stooren	407	bet (mensch)	321	bisch-bederen/ siet bt	
ber-stupcke	334	beter / nestel	181	nen	
ber-styven / siet styf		beur	482/483/485	bits/ siet dickwylsch	
stijf	378	beur-benedijel Porcen-		band	159
ber-supmnisse	225	um		bandighlich	
ber-teeren / siet ber-		beur-beldt / siet by-		byf/ bybe	
hzuycken	403	spel	225	byf-mael	
ber-tellen	407	Siet voorder in Woord		byftigh	
ber-toeben	308	heyl	359	byge (v:ucht)	
ber-toonen	433	heyligh/ siet seker	351	bijle	
ber-treck/siet geniack	193	heynsen	404	bijten	
ber-trecken	439	bier (in geal)	300	bijtel/ siet saeghsel	
ber-twijffelen / siet		bier/ vuyt	61	bijtel / siet moztter	
man-hopen	404	bier (om menschen me-		bijten	
ber-baeren / siet ber-		de te verbranden)	262	black / vleckē	
schycken	433	bier-bzand/siet bzand-		black	
ber-ballen	371	hout	61	blacke hand	
ber-bolghen	456	bier-busse/ siet schiet-		blaeds	
ber-bzemben	431	busse	270	blagge	
ber-buyt bloed/ siet		bier-dagh/ siet feest-		blamme	
bloedigh etter	155	heyligh	309	blammen om hoogh	

182	Doer-man	202/449	Doorz-treden / liet
437	Doet	135/334	doorz-gaen
160	Doet-boghe/ liet steen-		450
152	meryer	270	Doorz-daeren
418	Doet-horzy / liet hoef-		370
116	klauwe	123	Doorz-der
	Doet-pad	200	438
101	Doet-sole	138	Doorzderlyck/ liet nut-
443/334	Doet-spore	200	teylck
	Doet-stap / liet voet-		289
173	spore	260	Doorz-gaen
212	Doet booz boet	463	450
	Doghel	104/386	Doorz-hals/jugulum
426	Doghelaer	446	Doorz-hanghel / liet
108	Doghel-lyu	171	decke
407	Doghel-net/ liet spyzack-		410
433	net	171	Doorz-hayz
117	Dogel-nest/ liet nest	108	130
385	Doghel-rotde	171	Doorz-hoofd
180	Doghel-banghen	446	130/329
93	Doghel-banger	171	Doorz-huyz
142	Dooght-kindt/ liet ou-		194
378/379	derloos kindt	231	Doorz-komen
376	Dol	297/310	416
182	Dol-ende fat	332	Doorz-maelis / Antea,
432	Dolck	255	Aniehae
64	Dolck/Natie	364	Doorz-moutwe/ liet mout-
193	Dol-doen	448	we
378/379	Dolgen	257	181
64/218	Dol-komen / liet bol-		Doorz-naemste
205	maecht	350	495
106	Dolle broeder	326	Doorz-naemste des
275	Dolmaecht	350	landts
433	Dol-waffen	323	Doorz-naemlick/Præfer-
	Donche	61	tim, imprimis
	Dond/ liet list	239	Doorz-ooghen/ liet booz
	Donniffe / liet Doz-		ghen
353	deel	462	485
311	Donter/ vonder	205	Doorz-plaetse
313	Dooght	231	194
145	Dooz	200/461/482/483/	Met booz-raed/ veur-
378	(485)		raeds
454	Dooz-bedupdinge	282	475
163	Dooz-bedachtelyck	475	Doorz-recht/Privilegiez
218	Dooz-beeld / liet by-		2
145	spel	225	Doorz-schudden/ veur-
454	Dooz-by	476	troeyen
454	Doorz-aen / liet daer		449
414/449	nae	186	booz-schuyf/ liet gren-
308	Doozderen/ eyschen	430	del
387	Doorz-gaen	385	191
384	Doorz-stappen on-		booz-seker
449	stumpigh	386	467/472
			booz-seggen
			457
			booz-sichtig
			359
			booz-sien / ic voor
			sien
			417/465
			booz-sienigheyd
			28e
			booz-spoedigh
			375
			booz-spyaeker
			461
			booz-spyeeker
			258
			booz-sta
			304
			booz-stebe
			206
			booz-tekken / Por-
			centum
			bozcke / liet hoo-gas-
			fel
			162
			bore
			161
			boren maechen
			445
			bozsch
			127
			bozst / (koude)
			150
			bozst

bofst (Bzins) 252
 bog/boffe 125/388
 boude/boutwe 184
 bzacht 449
 bzaeghen 407/456/467
 onder-bzaeghen 371
 bzede 264
 te bzede stellen 428
 bzeed-faem/sie sachte
 sinnigh 355
 bzeef-achtigh 340
 bzeefe 150
 bzeesen 404
 bzeesen Godt 465
 bzemb 360
 bzeten/sie flocken 425
 bzeghd 150
 bzlend 265/492
 bzlendelijck 329/356
 bziesen 378
 bzoegh/sie Morgen 50
 bzoegh-rhy 318
 bzolijck 328/495
 bzolickheyd 398
 bzolick zijn 474
 bzoom/sie beegelijck 344
 bzoomelijck 345
 bzoutwe 128
 bzoutwe/sie Zuffrou 226
 bzucht (draght) 121
 bzucht(vá eē boō) 84/318
 bzucht-baer 313
 bzucht bzengen 383
 bzy 324
 bzy/sie seker 351
 bzyen/vryden 454
 bzyer/vryder 128/454
 bzy-gebigh/sie mild-
 daedigh 499
 bzy-heere 252
 bzy-lyzecken 462
 bzyfter vrydster 474
 bzy-willigh 342
 bzy-willigh beloben 431
 buer/sie vier
 bullen 446
 buyl 344
 buyl maecken / sie
 besmetten
 buylicheyd 418
 buylicheyd / buyl-
 nisse 261

buyle parten bedzy-
 ven 440
 buyl se heeps-water 207
 buyst 136
 buyst-flagh 242
 byand/ sie boben

W. Nchten sich voor
 yemant 417
 Wachte/sie verwach-
 ten 433
 Wachter 274
 Wacht-moozd / sie
 loss 275
 Wack/ sie bochtigh 311
 Wacker/ sie dapper 349
 Wacker zijn 399
 Wadden 450
 Waecken 399
 Waeden 450
 Waefel 212
 Waeghe (gewicht) 219
 Waegen 102/439
 Waeghen-spore 200
 Waenen 400
 Waer (op wat plaets) 468
 Waer (onvalsch) 341
 Waerdigh 353
 Waerdeeren 418
 Waer dooz 468
 Waeren/ sie bewae-
 ren 433
 Waer henen 468
 Waer lanckx 468
 Waer nemen 154
 Waerom 475
 Waer schoumen 407/473
 Waer schijnlijck 341/408
 Waer seggen/sie wic-
 ken 400
 Waer segger 282
 Waer 239
 Waesem / sie damp 62
 Waesemen 377
 Waeter 156
 Waeter-blaese 68
 Waeter-ember 192
 Waeteren/ pissen 392
 Waeter-gedertz 177
 Waeter-kant 69
 Waeter-kruycke 195
 Waeter-looper 220

Waeter-heckte
 Waeter-spinne
 Waeter-strupck
 Waeter-tobbe
 Waeter-boghel
 Waepen
 Waepen/sie wamm
 Waeper
 Waggele
 Wal/ walle
 Wal-note
 Wal-bisch
 Walghinge
 Wanbeyg
 Wand
 Wandelen 390
 Wange
 Wan-hopen
 Wand-lups
 Wanne
 Wanneer
 Wanne(inde schuyt)
 Wannen
 Want
 Wapen 161
 Wapen-bzaeger
 Warm
 Warmte
 Warm zijn
 Was
 Wasschen
 Wasch-kuppe / sie
 Bad-kuppe
 Wasch-tobbe
 Wasem/ sie Waesem
 Waesemen
 Wassen
 Wat?
 Wat (yets) 41
 Webbe
 Web-spinne/sie spi-
 ne-kop
 Wecken/ sie op-wet-
 ken
 Wede-hoppe
 Weder-komen
 Weder-leggen
 Weder-licht / sie
 Blissem
 Weder-lichten
 Weder/wederom
 (418)

im-us, i, m. 148. 340
iss-um, i, n. 87
inul-us, i, m. 197
inn-us, i, m. 49
innosin-us, a, um. 319
ins-a, æ, f. 195
ins-er, eris, m. 109
nt-ere. 483
nti-a, arum, f. 130
ntiqu-us, a, um. 179.
 (196)
ntilá-re, vi, tum. 207
ntli-a, æ, f. 207
nt-um, i, n. 70
n-us, i, m. 392
n-us, us, f. 128
nage. 466
n-p-er, ri, m. 126
n-per-ire, vi, tum. 422
n-p-es (is) is, f. 117
n-p-ex, icis, m. 222
n-pexab-o, ónis, m. 173
n-pluistr-e, is, n. 206
n-ppar-ere, vi. 372
n-pp-ellere, uli, ulsum. 450
n-pplica-re, vi, tum &
n-ai, itum. 453
n-otic-us, a, um. 297
n-pf-is idis, f. 204
n-pt-us, a, um. 290
n-ud. 481
n-qv-a, æ, f. 57
n-qvatic-us, a, um. 115
n-qvil-a, æ, f. 114
n-r-a, æ, f. 281
n-rane-a, æ, f. 106
n-rá-re, vi, tum. 445
n-ratr-um, i, n. 161
n-rb-or, oris, f. 82, 317
n-rc-a, æ, f. 198
n-rcan-us, a, um. 341
n-rcer-a, æ, f. 202
n-rc-ere, ui. 433
n-rc-t-us, a, um. 297
n-rc-us, us, m. 270
n-rde-a, æ, f. 115
n-r-dére, si, sum. 374
n-re-a, æ, f. (domus) 194
n-rén-a, æ, f. 79
n-r-ére, ui. 380
n-rtid-us, a, um. 315

Argent-um, i, n. 77
Vivum argentum. 77
 Argill-a, æ, f. 73
 Argú-ere, i, tum. 455
 Ari-es, eris, m. 122
 Arift-a, æ, f. 92
Arithmetíc-us, i, m. 799
 Arm-a, orum, n. pl. 268
Armament-um, i, n. 206
Armig-er, eri, m. 499
Armill-a, æ, f. 197
 Atóm-a, atis, n. 174
 Ar-s, tis, f. 53
 Arteri-a, æ, f. 145
 Artocrc-as, atis, n. 212
 Art-us, us, m. 129
Articul-us, i, m. 137
 Arund-o, inis, f. 94
 Arvín-a, æ, f. 173
 Ar-x, cis, f. 235
 A's, affis, m. 219
 Ascí-a, æ, f. 187
Ascíá-re, vi, tum. 442
Asell-us, i, m. 119
 Afín-us, i, m. 123, 388
 Asp-er, era, erum. 304
Asp-icere, exi, eñtum. 391
Assament-um, i, n. 160
 Assá-re, vi, tum. 447
Asser-ere, ui, tum. 388
Ass-us, a, um. 357
 Ais-er, eris, m. 187
Assul-a, æ, f. 187
Assess-or, oris, m. 462
 Ast-us, us, m. 239
 At 489
 At-er, ra, rum. 338
 Athlét-a, æ, m. 460
Atrament-um, i, n. 223
 Atri-um, i, n. 194
 Atr-ox, ócis, o. g. 355
 Atrociter 472
 Attag-en, énis, m. 112
 Attamen. 472
Atten-dere, di, tum. 371
Att-ingere, igè, actum. 460
Attra-here, xi, tum 409
Auc-eps, upis, m. 171
Aucupá-ri, tus sum. 446
 Au-dére, ausus sum. 404
Aud-ax, ácti, o. g. 340

Audaci-a, a, f. 151
 Au-dire, svi, stum. 387
Audien-s, tis, o. g. 331
Audit-us, us, m. 214
 Au-gére, xi, tum. 415
 Aug-ur, uris, m. 282
Augustè. 471
 Aul-a, æ, f. 254
 Aur-a, æ, f. 377
Aurifab-er, ri, m. 197
Aurig-a, æ, m. 202
Auriga-re, vi, tum. 449
 Aur-is, is, f. 130, 331
 Aurór-a, æ, f. 50
 Aur-um, i, n. 77
Auscultar-e, vi, tum. 390
 Aust-er, ri, m. 52, 62
 Austér-us, a, um. 337
 Aur-aut. 488
 Aucm. 489
 Auth-or, óris, m. 238
 Autumá-re, vi, tum. 466
 Autumn-us, is, m. 51
 Auxili-um, i, n. 205
 Avá-us, a, um. 362
 Avellan-a, æ, f. 92
 Aven-a, æ, f. 91
Avid-us, a, um. 332
 Av-is, is, f. 104
 Av-us, i, m. 229
Avi-a, æ, f. 229
Avuncul-us, i, m. 229
 Axill-a, æ, f. 136
 Ax-is, is, m. 204

B.

B Acc-a, æ, f. 97
 Bacchá-ri, tus sum. 451
 Bacul-us, i, m. 200
 Bajulá-re, vi, tum. 436
Bajul-us, i, m. 209
 Balæn-a, æ, f. 119
 Balá-re, vi, tum. 388
 Balb-us, a, um. 335
 Ballist-a, æ, f. 270
Balneát-or, óris, m. 443
 Balne-um, i, n. 210
 Balte-us, i, m. 272
 Baptizá-re, vi, tum. 457
 Barbar-us, a, um. 364
 Bard-

Bard-us, a, um.	339
Bar-o, ónis, m.	252
Bastá-re, vi, tum.	454
Beá-re, vi, tum.	372
Beaté.	471
Bellari-a, órum, n, pl.	212
Bell-um, i, n.	266
Bené.	471
Benedi-cere, xi, áctum;	432
Benef-acere, éci, áctum.	499
Egnesic-us, a, um.	499
Benign-us, a, um.	343
Besti-a, æ, f.	121, 386
Betul-a, æ, f.	96
Bib-ere, i, itum.	425
Bib-o, ónis, m.	451
Bil-is, is, f.	145
Bin-us, a, um.	285
Bipali-um, i, n.	160
Bipenn-is, is, f.	271
Bis.	473
Blæf-us, a, um.	335
Bland-us, a, um.	329
Blasphemáre.	460
Blasphem-us, i, m.	460
Blaterá-re, vit, um.	407
Bombard-a, æ, f.	270
Bon-us, a, um.	303
Bore-as, æ, m.	62
Bo-s, vis, m. & f.	123
Bracc-a, æ, f.	179
Brachi-um, i, n.	136
Bracte-a, æ, f.	196
Branchi-æ, arum, f. pl.	118
Brassic-a, æ, f.	87
Brev-is, is, e.	301, 312
Bruch-us, i, m.	117
Brut-us, a, um.	320
Brutum, i, n.	320
Bubal-us, i, m.	124
Bub-o, ónis, m.	116
Bucc-a, æ, f.	132
Buccin-a, æ, f.	214
Bucciná-ri, tus, sum.	412
Buf-o, ónis, m.	127
Bulg-a, æ, f.	200
Bull-a, æ, f.	68, 379
Bullf-re, vi, tum.	378
Butyr-um, i, n.	166

C.

Acá-re, vi, tum.	392
Cachinná-ri, tus, sum.	(408)
Ca-dere, sum, cecidi.	397
Cadáv-er, eris, n.	464
Cadúc-us, a, um.	288
Cæ-dere, sum, cæcidi.	409
Cæ-es, is, f.	102
Cal-um, i, n.	188
Cæf-ar, aris, m.	252
Cæsi-o, ónis, f.	152
Cæsi-us, a, um.	338
Cæspitá-re, vi, tum.	396
Cæst-us, ús, m.	271
Cætei-us, a, um.	366
Cal-a, æ, f.	271
Calamari-um, i, n.	223
Calan-us, i, m.	94
Calamita-s, áris, f.	266
Calcane-um, i, n.	139
Calc-ar, ári, n.	201
Calcá-re, vi, tum.	396
Calce-us, i, m.	180
Calcut-us, i, m.	155, 299
Cal-ère, ui.	376
Calid-us, a, um.	311
Cal-or, óris, m.	59
Calig-æ, árum, f. pl.	180
Calig-o, inis, f.	60
Call-is, is, m.	200
Call-ère, ui.	400
Calumni-a, æ, f.	254
Calv-a, æ, f.	140
Calv-us, a, um.	327
Calv-ère, i.	389
Cal-x, cis, f.	188
Camél-us, i, m.	123
Camer-a, æ, f.	194
Camfn-us, i, m.	194
Campá-u-a, a, f.	214, 412
Camp-us, i, m.	70
Campestr-is, e.	111
Canal-is, is, m.	143
Cane-er, ri, m.	120
Cancell-i, orum, m. pl.	192
Candél-a, æ, f.	249
Cand-ère, ui.	374
Candere	374
Can-ère, ui.	389
Can-ere, tum, eccini.	457
Can-is, is, m.	125

Canna. V. Scirpus.	
Cannab-is, is, f.	
Canthar-us, i, m.	
Canth-us, i, m.	
Canth-ór-is, m.	
Can-us, a, um.	
Cap-er, ri, m.	
Cap-ere, tum, cepi.	
Capill-us, i, m.	
Capistr-um, i, n.	
Cap-o, ónis, m.	
Capr-a, a, f.	
Capre-a, a, f.	
Capf-a, æ, f.	
Captivá-re, vi, tum.	
Captiv-us, a, um.	
Capul-us, i, m.	
Cap-ut, inis, n.	129, 3
Carbatin-æ, arum, f.	
Carb-o, ónis, m.	
Carc-er, eris, m.	
Card-o, inis, m.	
Cardu-us, i, m.	
Carduel-is, is, f.	
Car-ère, ui, itum.	
Car-ere, ui, itum.	
Cari-es, éi, f.	
Carín-a, æ, f.	
Carnof-us, a, um.	145, 3
Carnif-ex, icis, m.	
Carpent-um, i, n.	
Car-ere, si, tum.	
Carpi-o, ónis, m.	
Carr-us, i, m.	
Cartilág-o, inis, f.	
Car-us, a, um.	
Cas-a, æ, f.	
Casé-us, i, m.	
Cass-is (ida) idis, f.	
Cass-is, is, m.	
Cass-us, a, um.	
Castane-a, æ, f.	
Castè.	
Castigá-re, vi, tum.	
Cast-r-a, orum, n. pl.	
Cast-um, i, n.	
Cast-us, a, um.	
Cas-us, ús, m.	
Catén-a, æ, f.	
Cathedr-a, æ, f.	
Catill-us, i, m.	

cul-us, i, m. 175
in-us, i, m. 175
d-a, æ, f. 108
l-a, æ, f. 164
l-is, is, m. 89.316.223
ón-a, æ, f. 200
f-a, æ, f. 45
t-us, a, um. 359
e-a, æ, f. 171
en-a, æ, f. 70
ère, i, cautum. 417
ill-nin, i, n. 254
-us, a, um. 316
dere, fli, flum. 432
re, vi, tum. 417
eb-et (ris) tis, re. 364
brá-ra, vi, tum. 471
er, eris, ere. 291
f-us, ús, m. 252
enari-us, i, m. 229
o, ónis, m. 241
tr-nm, i, n. 216
tum. 300
a; æ, f. 487
a, æ, f. 167
al-um, i, n. 98
abr-um, i, n. 144
visi-a, a, f. 176
moni-a, æ, f. 276
ere, cre-vi, tum. 390.446
am-en, i, nis, n. 242
e. 472
-us, a, um. 341
-ix, ícis, f. 133
-us, i, m. 124
471
lyb-s, is, m. 78
r-us, a, um. 354
as, átis, f. 279
urg-us, i, m. 154.453
rd-a, æ, f. 214
rd-um, i, (cordum) 162
st-us, i, m. 283.471
us, i, m. 247:357
ad-a, æ, f. 117
ur-ix, ícis, f. 154
er, eris, n. 89
ni-a, æ, f. 110
ur, uris, o. g. 320
rá-re, vi, tum. 427
re, vi, tum. 370
a, æ, f. 299

Cili-um, i, n. 131
Cimeli-nm, i, n. 107
Cim-ex, íeis, m. 106
Cin-gere, xi, flum. 424
Cingul-um, i, n. 424
Cin-is, eris, m. 61
Cinn-us, i, m. 443
Cipp-us, i, m. 201
Circa. 152.160.484
Circin-us, i, m. 188
Circiter. 480
Circul-us, i, m. 199.216
Circumferenti-a, a, f. 216
Circumstanti-a, a, f. 434
Cirne-a, æ, f. 248
Cis. 480
Cisi-um, i, n. 203
Cist-a, æ, f. 198
Citá-re, vi, tum. 461
Cithar-a, æ, f. 214
Citó. 461
Citva. 480
Civ-is, is m. & f. 256
Civit-as, átis, f. 251
Clad-es, is, f. 275
Clam. 485
Clamá-re, vi, tum. 406
Clam-or, óris, m. 275
Clan-gere, xi. 412
Clar-us, a, um. 310
Clas-sis, is, f. 256
Clathr-us, i, m. 192
Claud-dere, fi, flum. 422
Claudica-re, vi, tum. 396
Claud-us, a, um. 334
Clav-a, æ, f. 271
Clav-is, is, f. 191
Clav-us, i, m. 153.189.421
Clements, tis, o. g. 355
Cleptanmidi-um, i, n. 220
Clepsydr-a, a, f. 220
Clie-n-s, tis, m. & f. 461
Cluere. 466
Clype-us, i, m. 269
Cochle-a, æ, f. 120
Cochle-ar, áris, n. 246
Coff-us, a, um. 357
Cœc-us, a, um. 330
Cœl-eb-s, íbis, m. & f. 323
Cœl-um, i, n. 56.311
Cœn-a, æ, f. 244
Cœnucul-um, i, n. 245

Cœnâ-re, vi, tum. 425
Cœrule-us, a, um. 338
Cogere, coegi, coactum. 438
Cogitá-re, vi, tum. 400
Cogitatio! 475
Cognati-o, ónis, f. 229
Cognoscere, óvi, itum. 462
Cohærenti-a, a, f. 487
Cohabitati-o, ónis, f. 232
colaph-us, i, m. 242
Colá-re, vi, tum. 447
Col-ere, ui, cultum. 428
Collá-re, is, n. 183
Collecti-o, ónis, f. 162
Collimá-re, vi, tum. 460
coll-is, is, m. 71
coll-um, i, n. 133
Collocá-re, vi, tum. 285
Colon-us, i, m. 495
col-or, óris, m. 147.338
col-um, i, n. 175
columb-us, i, m. 109
column-a, æ, f. 189
col-us, i, (ús) f. 182
com-a, æ, f. 210.443.
Combu-rere, fli, flum. 463
com-es, itis, m. 200.252
Comestári. 425
Comnus. 271
com-is, is, e. 329
Commeát-us, ús, m. 268
Comm-inisci, entus sum. 448
Communis-ere, i, tum. 395
Commiserati-o, ónis, f. 150
Commod-us, a, um. 308
Commún-is, is, e. 360
Comœdi-a, æ, f. 243
Compactur-a, a, f. 222
Compar-ère, vi. 461
Comper-ire, i, tum. 285
Comp-es, edis, f. 261
Compo-neré, sui, i'um. 414
Composit-us, a, um. 344
Computá-re, vi, tum. 299
conâ-ri, tus sum. 403
conch-a, æ, f. 120
Concili-um, i, ni. 279
conci-o, ónis, f. 281
Concioná-ri, tus sum. 457
concionâ-ri-or, óris, m. 281.457
Conclá-ve, is, n. 193

Conco-que-re, xi, ſum.	392	Corbít-a, a, f.	205	Croc-us, i, m.	
Concordi-a, a, f.	264	Cori-um, i, n.	185	Cruciá-re, vi, tum.	
Condemná-re, vi, tum.	462	Corn-ix, icis, f.	110	Crudél-is, is, e.	
Cond-ere, idi, itum.	447	Corn-u, u, n.	124	Crud-us, a, um.	
Condi-cere, xi, ſum.	454	Corón-a, æ, f.	253	Crumén-a, æ, f.	
Condi-re, vi, tum.	427.447	Corp-us, oris, n.	54.304	Cru-or, óris, m.	
Condi-ſcere, dici.	498	Corr-ecti-o, ónis, f.	225	Cru-s, ris, n.	
Condiſcipul-us, i, m.	456	Correpti-o, ónis, f.	225	Cruſt-a, æ, f.	169.
Condoc-ere, ui, tum.	498	Corr-igere, exi, eſum.	455	Cruſt-um, i, n.	
Condyl-us, i, m.	137	Corr-ipere, ipui, eptum.	455	Cru-x, cis, f.	
Conf-icere, éci, eſum.	183	Corru-mpere, pi, ptum.	370	Cryſtall-us, i, f.	
Conf-itéri, eſſus ſum.	465	Cor-s, tis, f.	165	Cub-are, ui, itum.	
Conſta-re, vi, tum.	420	Cort-ex, icis, m. et, f.	84.	Cubát-us, ús, m.	
Conſi-gere, xi, ſum.	433	Coruſcá-re, vi, tum.	375	Cubit-us, i, m.	
Conſu-ndere, di, ſum.	472	Corv-us, i, m.	114	Cucull-us, i, m.	
Congi-us, i, m.	218	Coryl-us, i, f.	93	Cucul-us, i, m.	
Conic-us, a, um.	306	Co-s, tis, f.	79	Cucum-is, is, m.	
Conjecturá-re, vi, tum.	400	Coſt-a, æ, f.	141	Cucurbit-a, æ, f.	
Conjugat-us, a, um.	323.454	Coturn-ix, icis, f.	111	Cu-dere, di, cuſum.	
Conju-x, gis, m. & f.	227	Cox-a, æ, f.	138	Cujus modi.	
Conſcienti-a, a, f.	405	Crabr-o, ónis, m.	117	Culcitr-a, æ, f.	
Conſe-qui, cútus ſum.	154	Cranium, i, n.	140	Cule-us, i, m.	
Conſiderá-re, vi, tum.	285	Crapul-a, æ, f.	451	Cul-ex, icis, m.	
Conſili-um, i, n.	341	Cras.	470	Culín-a, æ, f.	
Conſiliari-us, i, m.	253	Craſt-us, a, um.	301	Culinari-us, a, um.	
Conſ-iſtere, itii.	380	Crat-es, is, f.	164	Culm-en, inis, n.	
Conſp-icere, exi, eſum.	154	Craticul-a, a, f.	175	Culm-us, i, m.	
Conſtan-s, tis, o. g.	342	Cratiti-us, a, um.	160	Culp-a, æ, f.	
Conſ-ul, ulis, m.	251	Creá-re, vi, tum.	372	Cult-er, ri, m.	
Conſul-ere, ui, tum.	428	Creb-er, ra, tum.	298	Cult-us, a, um.	297.
Conſulid.	475	Cre-d-ere, idi, itum.	400	Cult-us, ús, m.	
Conſum-ere, ſi, tum.	403	Credit-or, óris, m.	240	Cum.	
Contra	472	Cremá-re, vi, tum.	374	Cumín-um, i, n.	
Contra-here, xi, ſum.	383	Cremát-us, a, um.	178	Cun-æ, arum, f. pl.	
Contrari-us, a, um.	286	Crembal-um, i, n.	412	Cunctá-ri, tas ſum.	
Contubernal-is, is, m.	429	Cren-a, æ, f.	223	Cunct-us, a, um.	
Contum-ax, ácis, o. g.	345	Crepid-a, æ, f.	180	Cune-us, i, m.	208.
Contumeli-a, æ, f.	266	Crepid-o, inis, f.	236	Cunicul-us, i, m.	
Cont-us, i, m.	206	Crepitacul-um, i, n.	412	Cup-a, æ, f.	
Convict-us, ús, m.	429	Crepitá-re, vi, tum.	412	Cupedi-a, arum, f. pl.	
Convív-a, a, m.	357	Crepuſcul-um, i, n.	50	Cup-ere, tvi, itum.	
Convív-um, i, n.	357	Cre-ſcere, vi, tum.	382	Cup-ur-um, i, n.	
Copi-a, æ, f.	497	Cret-a, æ, f.	73	Cur.	
Copul-a, æ, f.	189	Cribrá-re, vi, tum.	446	Curá-re, vi, tum.	440.
Copulá-re, vi, tum.	454	Cribr-um, i, n.	169	Curi-a, æ, f.	
Co-que-re, xi, ſum.	447	Crim-en, inis, n.	250.461	Cur-rere, ſum, cucurſi.	
Coqv-us, i, m.	174.447	Crin-is, is, m.	327	Curſ-or, óris, m.	
Cor, cordis, n.	144	Crinít-us, a, um.	327	Curr-us, ús, m.	
Coralli-um, i, n.	81	Criſpá-re, vi, tum.	443	Cur-us, a, um.	
Corám.	485	Criſp-us, a, um.	327	Curv-us, a, um.	
Corb-is, is, f. & m.	237	Crocodíl-us, i, m.	127	Cuſp-is, idis, f.	

der oprichten 428
 der-partey/ siet te
 en-partey 432
 der-staen/ siet te
 nstaen 432
 der / siet Kam 122
 dulve 231
 duwenaar 231
 e 496
 eck/ roepck 313
 Deecke in 'i brood 169
 Decke 49
 e doen / siet snerte
 den 452
 e-klaeghen 408
 deide / siet wellust 147
 denen/ siet schrepen/
 rijten 408
 derd 356
 dereld 42
 des-kindt 231
 dgh 200
 dgen 415
 dgh-gaen 450
 dgh-geselle 200
 dgh-jaegen/ siet ber
 aegen 433
 dgh met u(packtu) 466
 dgh-nemen 393
 el 472/490
 el-aen 492/496
 el-beschouwen 390
 elck 42
 elckerley 287
 el-dan 496
 el-doen 499
 el-dosuder/ wel-dae-
 lich 409
 elle 64
 el-lust 147
 el-riecken 381
 el-rieckende 336
 el-spreckende 347
 el-stand/ siet Saer
 ghoyd 284
 el-te pass 348
 el-verstraende 289
 el-boeghende 290
 el-weeten 400
 encken/ siet knickē 389
 enden 437
 entelen/ siet rollen 435

Menschen 410
 Werck (handeling) 350/
 (405)
 Werck (van vlas) 182
 Werck-beest 121
 Werck-dagh 309
 Wercken 441
 Werckende 429
 Werckinge 372/444
 Werck-lieden 443
 Werck-meester 208
 Werck-stede/ Winkel,
 Officina
 Werck-getuyg Machi-
 na 208
 Werck-tuygh 45
 Werelt 42/495
 Werelts 297
 Werelts deelen 52
 Werpen 436
 Werp-pijl 270
 Werre-tuygh/ wer-
 gaeren 165
 Werbelen / siet omge-
 draept w. 373
 Wesel/ weseken 125
 Wesen / siet zijn 368
 Wespe 117
 West 52
 West-wind 62
 Wet 225/250
 Wetten 400
 Wet-steen / siet stijp-
 steen 79
 Wetten/ scharp maec-
 ken 442
 Wetten stellen 458
 Weben 443
 Weber 183
 Webenaar 231
 Weyck/ siet weeck 313
 Te weycke setten 446
 Weyde 156
 Weyden 445
 Weygeren 431
 Weyng 298/360/472
 Weyde / siet kerwe 91
 Wicke 89
 Wicken / wychelen 400
 Wicker 282
 Wle / welcke 367
 Wle van beyde 489/299

Wiecke (in de won-
 de) 454
 Wieden 444
 Wieghe 214
 Wiel / Spin-wiel 182
 Wiel-bzoot 212
 Wielen / siet behan-
 gen 410
 Wierooch 213
 Wigge 89
 Wild 320/355
 Wild-dier 121
 Wilde-geyte 124
 Wild-suyt/wild-verc-
 ken 126
 Wild-bier 155
 Wigge-boom 96
 Wille 148
 Willen 401
 Wimpel/ siet deecke 410
 Wimpelen/ siet behan-
 gen 410
 Winck-oogen/ siet knic-
 ken 389
 Winckel/ Officina, Ta-
 berna 188
 Winckel-haeck 188
 Wincken / siet blick-
 ooghen 390
 Wind 60
 Windel-band / siet
 windsel 404
 Windelen 454
 Winden 437
 Windsel 404
 Winst/ siet getwin 239
 Winter 51
 Winter-fruyt / siet
 laet-rijp 318
 Wippe 236
 Wischen / siet af-wi-
 schen 418
 Wisselen / siet ber-an-
 deren 370
 Wit 338
 Wit-bzoot 169
 Witjen 117
 Woeker 240
 woeden 386
 woest 297
 wolck-achtigh 311
 wolcke 62
 wolk

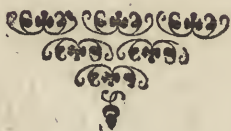
wolf	126	wzeed / straf	337	wijn-bac
wolle	121	wzeed berst	121	wjtroock
wolven hende	180	wzeedelijck	472	wjns / verstandig 339
wonde	152	wzeeken	432	wjse / manier
wond-meester	453	wzuben	395	wjfen
wond-plaester	254	wzinghen / siet draepen	394	wjse zyn.
wond-teecken	154		394	
wond-wesche	454	wy / wy leden	367	
wond-yser	154	wy chlaer	282	
wonder-teecken	282	wy chelen / wicken	400	
wonder-werck	282	wyck	235	
wonen	439	wycken	432	
woninghe.	56	wyd (van plaetse)	297	
woon-plaetse / woon-		wyd / (ruym)	358	
stede	186	wyd / siet berre	481	
wwoord	222/495	wyd-afgelegen	297	
wwoord-boeck	500	wyders	478	
wwoord-teecken / siet		Siet meer	436/481	
lose	275	wyde-straet	235	
worben	362	wyf	103	
worzen/ver-worgen	463	wyphen / siet toe-wy-		
worzm	104	den	431	
worzm-steekig zyn	83	wyle / siet oogen-blick	49	
worzy / werp	152	Wey-wyle / siet so lan-		
worzy-pyl	270	ge	470	
worzyt	173	wijn	176	
worzytelaer	460	wijn-bzautme	131	
worzytelen	460	wijn-dzuybe	178	
worzytelinghe	242	wijn-dzuyb-steenen	178	
worzytel	83	wijn-gaerd	177	
worzytel-gemas	74	wijn-gaerd-blad	177	
worzyd/bosch	102	wijn-perse	177	
worzyng van smaecke	337	wijn-rancke	177	
worzytte	153	wijn-rupte	95	
worzyted / groufam 320/	343	wijn-spaede	177	
(355)		wijn-stock	93/177	

Y.

Y del
 Ys
 Ys-droppel / siet ys
 negel.
 Ys-keghel
 Yser
 Yser-woeck
 Yser-slach / siet ham
 slach
 Yser-smidt
 Yser-bercken
 Yser-boucken.
 Yber
 Yberigh

Z.

Z ee
 Zeer / siet smee
 Zierlijck
 Zuyd
 Zwelgh-heel
 Zwijn-spizet
 Zyn

N. B. O R D E N I N G E ALPHABETICUS ORDO

der Latynsche Woorden in't Portael:
Latinarum Vocum in Vestibulo:

Inhoudende /
Continens,

Het Geslacht der Naemwoorden. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Masculinum.} \\ \text{Famininum.} \\ \text{Neutrum.} \end{array} \right\}$ Ager. m. Hic, is, ille?
Genus Nominum Aquila. f. Hac, ea, illa.
Aurum. n. Hoc, id, illud.

Het gemerck der Valbuysingen. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Nomin.} \\ \text{Acia.} \\ \text{Abac-us.} \\ \text{Agger,} \\ \text{Ac-us,} \\ \text{Ac-es,} \end{array} \right\}$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{Genit.} \\ \text{x,} \\ \text{i,} \\ \text{is,} \\ \text{us,} \\ \text{ei,} \end{array} \right\}$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{1. prima,} \\ \text{2. secunda,} \\ \text{3. tertia,} \\ \text{4. quarta,} \\ \text{5. quinta,} \end{array} \right\}$ Declinationis.
CharaCtèrem Declinationum.

De eyndigingen der Toenaemen. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Acerb-us, a, um} \\ \text{Prosp-er, era, um} \\ \text{Mac-er, ra, um} \\ \text{Agil-is, is, e} \end{array} \right\}$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{Alac-er, ris, e.} \\ \text{Paup-er, er, er.} \\ \text{Div-es, es, es.} \\ \text{Feli-x, x, x.} \end{array} \right\}$
Terminationes Adnominum.

Het gemerck der T'saemenvoegingen: naemlyck / de Onbepaelde wijsen /
CharaCtèrem Conjugationum: nempe, Infinitivos modos,
Verleedene tijden, en de Keer-woorden; als:
Praterita tempora, & Supina, ut:

Primæ } Am- are, am- avi, am- atum.
Secundæ } Doc- ére, doc- ui, doc- tum.
Tertiz } Bib- ere, bib- i, bib- itum.
Quartæ } Aud- ire, aud- ivi, aud- itum.
Conjugationis.

Het Getal der Spreucken in de Saeck-ordeninge, als: Abacus. p. 248.
Numerum Paragraphorum in Reals serie ut: Abaculus. p. 299.

Gen onderscheyd der Oorspronckelijck, en Afgeleydede $\left\{ \begin{array}{l} \text{Clamare.} \\ \text{Clamor.} \\ \text{Acclamare,} \\ \text{Conclamare.} \\ \text{Declamare.} \\ \text{Exclamare.} \\ \text{Inclamare.} \\ \text{Proclamare.} \\ \text{Reclamare.} \end{array} \right\}$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{Corpus} \\ \text{Corporeus.} \\ \text{Corporalis.} \\ \text{Corpulentus.} \\ \text{Bicorpor.} \\ \text{Fastus.} \\ \text{Fastuosus.} \\ \text{Fastidium.} \\ \text{Fastidire.} \end{array} \right\}$
Differenciam Primitivarum, & Derivataram
Woorden, welkers voorste met oude letters / maer de
Vocum, quarum priores antiquis literis, sed
achterste met loopende gedruckt sijn, als:
posteriores cursivis impressa sunt, ut:

A.				
A	B, abs, ã.	476	<i>Adversari-us, i. m.</i>	432
	Abac, us, i. m.	248	<i>Advocat-us, i. m.</i>	258
	Abacul-us, i. m.	299	<i>Æd-es, ium, f. plur.</i>	235
	Abd-ere, idi, itum.	486	<i>Ædifici-um, i. n.</i>	189, 421
	Abi-es, eris, f.	96	<i>Æg-er, ra, rum</i>	321
	Abi-re, vs, s, tum.	450	<i>Ægrotá-re, vi, t. ñ.</i>	384, 452
	Abol-ère, èvi, itum.	464	<i>Æmulá-ri, tus sum.</i>	456
	Abominá-ri, tus sum.	404	<i>Æmul-us, i. m.</i>	353
	Abfol-vere, vi, utum.	462	<i>Æqv-us, a, um.</i>	359
	Abyff-us, i. f.	67	<i>Æquál-is, e. o. g.</i>	301
	Ac.	489	<i>Ær, æris, m.</i>	57, 311
	Acati-um, i. n.	205	<i>Ærament-um, i. n.</i>	420
	Accen-dere, di, sum.	426	<i>Ærumn-a, æ. f.</i>	209
	Acciden-s, us, n.	451	<i>Æs, æris, n.</i>	77
	Acc-ipere, épi, eptum.	431	<i>Æstimá-re, vi, tum.</i>	448
	Accipit-er, ris, m.	114	<i>Æst-us, ùs, m.</i>	59
	Accusa-re, vi, tum.	461	<i>Æst-as, átus, f.</i>	51
	Ac-er, ris, re.	337	<i>Æstúa-re, vi, tum.</i>	379
	Acerbe	472	<i>Æt-as, átus, f.</i>	128
	Acerb-us, a, um.	337	<i>Æternò.</i>	472
	Acerv-us, i. m.	161	<i>Ætern-us, a, um.</i>	288
	Acet-um, i. n.	174	<i>Æth-er, eris, m.</i>	58
	Act-a, æ. f.	185	<i>Æv-um, i. n.</i>	49
	Acid-us, a, um.	337	<i>Æffatim.</i>	472
	Acic-es, éi. f.	272	<i>Æffect-us, ùs, m.</i>	150, 343
	Acinac-es, is, m.	271	<i>Æffinit-as, átus, f.</i>	230
	Acin-us, i. m.	178	<i>Æffluá-re, vi, tum.</i>	472
	Acti-o, ónis, f.	372	<i>Æffi-gere, xi, ctum</i>	433
	Act-or, óris, m.	258	<i>Ag-er, ri, m.</i>	150, 313
	Actú-vere, è, tum.	442	<i>Agere, egi, actum.</i>	368, 435
	Acule-us, i. m.	121	<i>Agg-er, eris, m.</i>	160
	Ac-us, ùs, f.	84	<i>Agil-us, is, e. o. g.</i>	333
	Acút-us, a, um.	339	<i>Agn-us, i. m.</i>	122
	Ad.	476	<i>Agricol-a, a. m.</i>	445
	Adam-as, antis, m.	180	<i>Ah.</i>	496
	Addi-scere, d:ci.	498	<i>Ahén um, t. n.</i>	175
	Addoc-ère, ui, tum.	498	<i>Aj-ere, o, ais, ait.</i>	407
	Ad-eps, ipis, m.	173	<i>Al-a, æ. f.</i>	108
	Ad huc.	470	<i>Alabr-um, i. n.</i>	182
	Ad-ipsi, eptus sum.	416	<i>Alac-er, ris, re.</i>	352
	Adjut-or, óris, m.	238	<i>Alap-a, æ. f.</i>	242
	Administ-rá-re, vi, tum.	457	<i>Alát-us, a, um.</i>	117
	Admodum.	471	<i>Alaud-a, æ. f.</i>	111
	Adolescen-s, us, o. g.	323	<i>Alb-us, a, um.</i>	338
	Ad-or, óris, m. & oris, n.	91	<i>Alburn-us, i. m.</i>	119
	Adst-are, èti.	248	<i>Alc-es, is, f.</i>	124
	Adulá-ri, tus sum.	407	<i>Ale-a, æ. f.</i>	242
	Adulá-er, óris, m.	254	<i>Al-ere, ui, itum.</i>	454
	Adult-us, a, um.	323	<i>Al-gère, si, sum.</i>	378
	Advent-us, i. m.	467	<i>Alic-a, æ. f.</i>	168
			<i>Alicubi.</i>	438
			<i>Aliená-re, vi, tum.</i>	
			<i>Alién-us, a, um</i>	
			<i>Aliment-um, s. n.</i>	
			<i>Aliquando.</i>	
			<i>Aliquis, cujus, m.</i>	
			<i>Aliquid n.</i>	
			<i>Aliquò.</i>	
			<i>Aliquòtenus</i>	
			<i>Ali-us, a, ud.</i>	
			<i>All-icere, exi, ctum.</i>	
			<i>Alli-um, i. n.</i>	
			<i>Aln-us, i. f.</i>	
			<i>Alit-er, era, erum.</i>	
			<i>Altercá-ri, tus sum.</i>	
			<i>Alit-us, a, um.</i>	
			<i>Alúm-en, inis, n.</i>	
			<i>Alve-ar, áris.</i>	
			<i>Alve-us, i. m.</i>	
			<i>Alv-us, i. f.</i>	
			<i>Amá-re, vi, tum.</i>	
			<i>Amár-us, a, um.</i>	
			<i>Amasi-a, æ. f.</i>	
			<i>Ambigu-us, a, um.</i>	
			<i>Ambi-re, vi, tum.</i>	
			<i>Amb-o, æ. o.</i>	
			<i>Ambulá-re, vi, tum.</i>	
			<i>Amic-íre, ui, xi, ctum.</i>	
			<i>Amitt-us, ùs, um.</i>	
			<i>Amic-us, i. m.</i>	
			<i>Amit-a, æ. f.</i>	
			<i>Ami-tere, si, ssum.</i>	
			<i>Amn-is, is, m.</i>	
			<i>Amœn-nus, a, um.</i>	
			<i>Am-or, óris, m.</i>	
			<i>Amplius</i>	
			<i>Ampl-us, a, um.</i>	
			<i>Amuls-is, is, f.</i>	
			<i>An?</i>	
			<i>An-as, atis, f.</i>	
			<i>Anchor-a, æ, f.</i>	
			<i>Ancill-a, æ, f.</i>	
			<i>Anc-us, a, um.</i>	
			<i>Angel-us, i, m.</i>	
			<i>Angi</i>	
			<i>Angiport-us, ùs, m.</i>	
			<i>Angulát-us, a, um.</i>	
			<i>Angust-us, a, um.</i>	
			<i>Angv-is, is, m.</i>	
			<i>Angvill-a, a, f.</i>	
			<i>Anim-a, æ, f.</i>	56,
			<i>Anim-al, alis, n.</i>	74, 3

-ere, uī. 452
 e-um, i, n. 163
 um. 468
 á-ri, us sum. 455
 t-us, i, m. 159
 ulán-us, i, m. 160. 444
 o-es, itis, m. 200. 356
 í-re, vi, tum. 432
 -is, is, m. 266. 433
 408
 án-us, a, um. 356
 á-re, vi, tum. 411
 -ère, uī. 378
 ner-us, i, m. 134
 níd-us, a, um. 313
 nil-is, is, e. 307. 317
 n-us, i, f. 160
 ri-a, æ, f. 195
 r-ops-ópis, m. 156
 rocaust-um, i, n. 194
 roetif-is, is, f. 278
 tr-ix, icis, f. 125

I.

B-ex, icis, m. 124
 (bi. 468
 490
 ús, m. 152. 409
 367
 286
 475
 -um, i, n. 280
 ne-us, a, um. 290
 tur. 494
 v-us, a, um. 349
 -is, is, m. 57
 r-us, a, um. 174
 obil-is, is, e. 322
 omni-a, æ, f. 277
 orá-re, vi, tum. 400
 ot-us, a, um. 328
 a, um (orum) n. pl. 145
 e, a, ud. Gen. Illius. 367
 c. Illsc. Illinc. 468
 -us. Illórum. 361
 d, illorsum, illue. 468
 ág-o, inis, f. 215
 bu-ere, i, tum. 411
 nitá-ri, tus sum. 456
 itati-o, ónis, f. 225

Immán-is, is, e. 307
 Immatúr-us, a um. 318
 Immo, (imdi.) 467
 Immortál-u, is, e. 288
 288
 Immutabil-is, is, e. 298
 Imp-ar, aris, o. g. 350
 Imparát-us, a, um. 238
 Impediment-um, i, n. 458
 Imperá-re, vi, tum. 350
 Imperfeñt-us, a um. 430
 Impetrá-re, vi, tum. 303
 Impi-us, a, um. 449
 Impo-nera, sui, situm. 365
 Improsp-er, era, etum. 151
 Impudenti-a, a, f. 314
 Impúr-us, a, um. 479
 In. 486
 In (cellam) in (cella.) 301
 Inaqual-is, is, e. 472
 Inaqualiter. 351
 Inamæn-us, a, um. 318
 Inán-is, is, e. 460
 Incantá-re. 359
 Incaut-us, a, um. 364
 Incelebr-is, is, e. 446
 Incitá-re, vi, tum. 455
 Inclamá-re, vi, tum. 436
 Incliná-re, vi, tum. 308
 Incommod-us, a, um. 196
 Inc-us, tidis, f. 446
 Indagá-re, vi, tum. 425. 468
 Inde. 358
 Indecór-us, a, um. 299
 Indégenti-a, a, f. 353
 Indign-us, a, um. 274
 Induci-æ, arum, f. pl. 424
 Indú-ere, i, tum. 454
 Indul-gére, fi, tum. 180
 Indusi-um, i, n. 290
 Inept-us, a, um. 446
 Inesca-re, vi, tum. 128. 323
 Infan-s, tis, m. 365
 Infauft-us, a, um. 363
 Infeñt-us, a, um. 152
 Inferre, intuli, illátum. 355
 Infid-us, a, um. 214
 Inflare. 468
 Infra. 478
 Infusori-um, i, n. 199
 Ingeni-um, i, n. 149

Ingeni-s, tis, a, g. 301
 Ingluvi-es, ei, f. 108
 Ingrát-us, a, um. 356
 Iniqu-us, a, um. 359
 Injust-us, a, um. 363
 Inni-ti, sus, & xus sum. 397
 Innocen-s, ti, o. g. 462
 Inquam. 406
 Inqui-es, etis, f. 267
 Inquilin-us, i, m. 226
 Inquiná-re, vi, tum. 418
 Insáni-re, vi tum. 452
 Inseñt-um, i, n. 104
 Insidiá-ri, tus sum. 446
 Insidi-a, arum, f. pl. 274
 Inson-s, tis, o. g. 363
 Insperat o. 471
 Instar. 471
 Iustaura-re, vi, tum. 421
 Instigá-re, vi, tum. 449
 Instr-ueré, xi, etum. 460
 Instrument-um, i, n. 45
 Insul-a, æ, f. 67
 Iusulf-us, a, um. 337
 Insultá-re, vi, tum. 408
 Insultati-o, ónis, f. 150
 Integ-er, ra, tum. 292
 Intellect-us, ús, m. 149
 Intelligere, exi, etum. 400
 Inter. 483
 Interclli-um, i, n. 131
 Intercurrere. 239
 Interdum. 450. 473
 Interfini-um, i, n. 132
 Interit-us, ús, m. 284
 Intern-us, a, um. 294
 Interpret-es, etis, m. 253
 Interrogá-re, vi, tum. 407
 Interrupt-us, a, um. 291
 Interul-a, a, f. 183
 Intestin-um, i, n. 145
 Intra. 484
 Intrá-re, vi, tum. 439
 Intrò. 468
 Intuit-us, ús, m. 482
 Inven-ire, i, tum. 416
 Invicem. 437
 Invi-dére, di, sum. 404
 Invidi-a, æ, f. 150
 Invis-us, a, um. 354
 Invis-us, a, um. 342

Inuoca-

<i>Invocá-re, vi, tum.</i>	465	<i>junctim.</i>	474	<i>Lania-re, vi, tum.</i>	
<i>Ipf-e, a, um.</i>	367	<i>junc-us, i, m.</i>	94	<i>Lani-o, ónis, m.</i>	173
<i>Ir-a, æ, f.</i>	150	<i>Jun-gere, xi, ctum.</i>	414, 449	<i>Lapidari-us, a, um.</i>	
<i>Ira-sci, tus sum.</i>	432	<i>Jurá-re, vi, tum.</i>	461	<i>Lap-is, idis, m.</i>	
<i>I-re, vi, tum.</i>	385	<i>Jurga-ri, tus, sum.</i>	451	<i>Lapp-a, æ, f.</i>	
<i>Ir-is, idis, f.</i>	62	<i>jurgi-um, i, n.</i>	266	<i>Lapp-us, ús, m.</i>	
<i>Irritá-re, vi, tum.</i>	428	<i>Ju-s, juris, n.</i>	174	<i>Laque-ar, áris, n.</i>	
<i>Irrit-us, a, um.</i>	341	<i>juscul-um, i, n.</i>	247	<i>Laque-us, i, m.</i>	
<i>Is, ea, id. Gen. ejus.</i>	367	<i>justé.</i>	475	<i>Lard-um, i, n.</i>	
<i>Istác.</i>	468	<i>just-us, a, um.</i>	363	<i>Largi-ri, tus sum.</i>	
<i>Ist-e, a, ud. G. istius.</i>	367	<i>Juv-are, i, jutum.</i>	429	<i>Larg-us, a, um.</i>	
<i>Isté, istinc.</i>	468	<i>Juven-is, is, e.</i>	128, 321	<i>Larv-a, æ, f.</i>	
<i>Istorsum, istúc.</i>	468	<i>juxta.</i>	478	<i>Lasciv-us, a, um.</i>	
<i>Ita.</i>	471			<i>Lassescere.</i>	
<i>Itane?</i>	496			<i>Lass-us, a, um.</i>	
<i>It-er, ineris, n.</i>	200			<i>Lat-er, eris, m.</i>	
<i>Iterum.</i>	473			<i>Lta-ére, ui.</i>	
				<i>Latern-a, æ, f.</i>	
J.				<i>Latrá-re, vi, tum.</i>	
J <i>Ac-ére, ui, itum.</i>	486	L <i>Aba-re, vi, tum.</i>	397	<i>Latr-o, ónis, m.</i>	
J <i>ac-ere, tum, jeci.</i>	436	<i>Lab-es, is, f.</i>	152	<i>Latrocinarí.</i>	
<i>jacá-re, vi, tum.</i>	436	<i>La-bi, psus sum.</i>	371	<i>Lat-us, eris, n.</i>	
<i>jacé-us, ús, m.</i>	152	<i>Labi-um, i, n.</i>	130	<i>Lat-us, a, um.</i>	
<i>jacul-um, i, n.</i>	270	<i>Lab-or, óris, m.</i>	277, 349	<i>Laudá-re, vi, tum.</i>	
<i>jaculá-ri, tus sum.</i>	460	<i>Labóran-s, tis, o. g.</i>	429	<i>Laus, dis, f.</i>	
<i>Jam.</i>	469	<i>Laborá-re, vi, tum.</i>	440	<i>Lav-are, i, atum, lautum.</i>	
<i>Janu-a, æ, f.</i>	190	<i>Labr-um, i, n.</i>	154, 199, 210	<i>Laxa-re, vi, tum.</i>	
<i>Jasp-is, idis, f.</i>	80	<i>Lac, lactis, n.</i>	166	<i>Lax-us, a, um.</i>	
<i>Jec-ur, oris, inoris, n.</i>	144	<i>Lacerá-re, vi, tum.</i>	394	<i>Leb-es, étis, m.</i>	
<i>Jejun-us, a, um.</i>	332	<i>Lacer-us, a, um.</i>	292	<i>Leb-tic-a, a, f.</i>	
<i>jejuná-re, vi, tum.</i>	425	<i>Lacert-a, a, f.</i>	107	<i>Lect-us, i, m.</i>	
<i>jejuni-um, i, n.</i>	279	<i>Lacini-a, æ, f.</i>	181	<i>Legá-re, vi, tum.</i>	
<i>jentacul-um, i, n.</i>	244	<i>Lacrym-a, æ, f.</i>	131	<i>Legát-us, i, m.</i>	253, 4
<i>Jentá-re, vi, tum.</i>	425	<i>Lactá-re, vi, tum.</i>	454	<i>Le-gere, i, ctum.</i>	414,
<i>jocá-ri, tus sum.</i>	440	<i>Lactíc-a, æ, f.</i>	87	<i>Legí-o, ónis, f.</i>	
<i>jocóf-us, a, um.</i>	346	<i>Lactín-a, a, f.</i>	72	<i>Legúm-en, inis, n.</i>	
<i>Joc-us, i, m.</i>	242	<i>Lacún-ar, aris, n.</i>	193	<i>Lemnisc-us, i, m.</i>	
<i>Jub-a, æ, f.</i>	123	<i>Lac-us, ús, i, m.</i>	65	<i>Len-is, is, e.</i>	
<i>Ju-bére, ssi, ssum.</i>	407	<i>Læ-dere, ssi, sum.</i>	428	<i>Leniter.</i>	
<i>Jubilá-re, vi, tum.</i>	408	<i>Lætá-ri, tus sum.</i>	404	<i>Len-s, dis, f.</i>	
<i>Jucund-us, a, um.</i>	356	<i>Læ-tus, a, um.</i>	328	<i>Len-s, tis, f.</i>	
<i>jud-ex, icis, m.</i>	258	<i>Læv-is, is, e.</i>	304	<i>Lenté.</i>	
<i>judica-re, vi, tum.</i>	462	<i>Læv-us, a, um.</i>	308	<i>Lentí-g-o, inis, f.</i>	
<i>judicát-us, a, um.</i>	471	<i>Lagan-um, i, n.</i>	212	<i>Lent-us, a, um.</i>	
<i>judici-um, i, n.</i>	250, 258	<i>Lamb-ere, i, itum.</i>	391	<i>Le-o, ónis, m.</i>	126, 3
<i>Jug-is, is, e.</i>	291	<i>Lamentá-ri, tus sum.</i>	408	<i>Lepid-us, a, um.</i>	
<i>juglan-s, dis, f.</i>	99	<i>Lamin-a, æ, f.</i>	196	<i>Lep-r-a, æ, f.</i>	
<i>jugulá-re, vi, tum.</i>	446	<i>Lamp-as, adis, f.</i>	249	<i>Lep-us, oris, m.</i>	
<i>Jug-um, i, n.</i>	204	<i>Lan-a, æ, f.</i>	121	<i>Let-a-re, vi, tum.</i>	415, 4
<i>Jument-um, i, n.</i>	121	<i>Lanc-a, æ, f.</i>	271	<i>Lev-is, is, e.</i>	
		<i>Lanciná-re, vi, tum.</i>	394	<i>Le-x, gis, f.</i>	250, 4
		<i>Langv-ére, i.</i>	452		Lib
		<i>Langvid-us, a, um.</i>	348		

-re, vi, tum. 391
 ens. Libenter. 467
 -er, ri, m. 84, 221
 -er, era, erum. 324
 erál-ús, ús, e. 362
 er-i, orum, m. 228, 325
 r-a, æ, f. 219
 -um, i, n. 212
 -er, uit. 440
 -cti, ius sum. 448
 h-en, énis, m. 153
 -or, óris, m. 263
 en, enis, m. 144
 -áre, ávi, árum. 409
 all-um, i, n. 274
 n-um, i, n. 187
 -o, ónis, m. 160
 ul-a, a, f. 181
 ur-re, vi, tum. 425
 n-a, æ, f. 196
 má-re, vi, tum. 442
 n-x, ácis, m, f. 120
 nb-us, i, m. 184
 n-en, inis, n. 190
 n-es, itis, m. 233
 npid-us, a, um. 311
 n-us, i, m. 72
 n-us, a, um. 330
 o-a, æ, f. 222, 306
 eál-e, is, n. 223
 n-ere, vi, tum. 453
 n-gere, xi, ctum. 391
 ngv-a, æ, f. 132, 391, 405
 n-querere, qvi, ctum. 403
 nt-er, ris, m. 164
 n-um, i, n. 182
 nte-um, i, n. 182
 pp-us, a, um. 330
 qv-a-re, vi, tum. 380, 420
 qv-ére, i. 376
 rá-re, vi, tum. 445
 -s, tis, f. 257
 tá-re, vi, tum. 457
 ter-a, æ, f. 222
 rt-us, oris, n. 69
 u-ur, i, m. 214
 v-ére, i. 464
 v-or, óris, m. 150, 154
 xivi-um, i, n. 210
 y-cá-re, vi, tum. 438
 oc-us, i, m. 47, 297

Locust-a, æ, f. 117
 Lod-ix, icis, f. 211
 Loli-um, i, n. 92
 Longinqu-us, a, um. 297
 Longuri-us, i, m. 160
 Long-us, a, um. 301
 Loquen-s, tis, o. g. 407
 Loqv-i, útus (cú-us) 406
 Lor-a, æ, f. 178
 Loric-a, a, f. 269
 Lor-um, i, n. 202
 Lubric-us, a, um. 351
 Lu-cere, xi. 373
 Luci-us, i, m. 119
 Lucr-um, i, n. 239
 Luc-ta, æ, f. 242
 Luc-tá-ri, tus sum. 460
 Lu-dere, si, sum. 440
 Ludibri-um, i, n. 151
 Lud-us, i, m. 242
 Lu-cre, i. 478
 Lu-es, is, f. 157
 Lu-gére, xi, ctum. 434
 Lumb-ic-us, i, m. 105
 Lumb-us, i, m. 334
 Lum-en, inis, n. 60
 Lun-a, æ, f. 58
 Lupul-us, i, m. 178
 Lup-us, i, m. 126, 388
 Lurc-o, ónis, m. 451
 Luscini-a, æ, f. 113
 Lusc-us, a, um. 330
 Lustrá-re, vi, tum. 390
 Lustr-um, i, n. 124
 Luteol-a, a, f. 113
 Lutr-a, æ, f. 127
 Lut-um, i, n. 72
 Lu-x, cis, f. 60
 Lux-us, ús, m. 241
 Lux-us, a, um. 334
 Lyn-x, cis, m, & f. 126
 Lyr-a, æ, f. 214

M.

M Ac-er, ra, rum. 321
 Macerá-re, vi, tú. 446
 Macer-s, es, éi, f. 160
 Macr-escere, vi. 384
 Machin-a, æ, f. 208
 Ma-ctá-re, vi, tum. 446
 Ma-ctati-o, ónis, f. 427

Ma-ctr-a, æ, f. 169
 Macul-a, æ, f. 418
 Maculá-re, vi, tum. 418
 Madid-us, a, um. 313
 Magis. 472
 Magist-er, ri, m. 456
 Magistrat-us, ús, m. 250
 Magn-es, étis, m. 79
 Magnificè. 471
 Magnopere. 472
 Magn-us, a, um. 293
 Mag-us, i, m. 263
 Majál-is, is, m. 122
 Major, óris, m. & f. 124
 Mal-a, æ, f. 140
 Malè. 456, 471
 Malodi-cere, xi, ctum. 432
 Malefic-us, a, um. 499
 Malign-us, a, um. 343
 Malle-us, i, m. 196, 421
 Mal-um, i, n. 98
 Mal-us, i, m. 206
 Mal-us, a, um. 303
 Mamm-a, æ, f. 121
 Maná-re, vi, tum. 378
 Manc-us, a, um. 333
 Mandá-re, vi, tum. 407
 Man-dere, di, sum. 391
 Mané. 50
 Man-ére, si, sum. 450, 470
 Manic-a, a, f. 181
 Manifest-us, a, um. 341
 Mann-a, æ, f. 63
 Mansvé-tus, a, um. 345
 Mantelá-um, i, n. 246
 Mantil-a, is, n. 245
 Mapp-a, æ, f. 246
 Marc-ére, ui. 382
 Mar-c, is, n. 65
 Margarít-a, æ, f. 81
 Mar-go, inis, f. 222
 Marin-us, a, um. 119
 Marít-us, i, m. 227
 Marm-or, oris, n. 79
 Marsupi-um, i, n. 200
 Mart-es, is, f. 125
 Mart yr, yris, m. 263
 Ma-s, ris, m. 103
 Mass-a, æ, f. 169
 Mat-er, ris, f. 229
 Maserter-a, a, f. 229

Materi-

<i>Materi-a, æ, f.</i>	55, 441	<i>Mess-û, is, f.</i>	161	<i>Mol-ere, vi, itum.</i>	
<i>Materiâ-um, i, n.</i>	160	<i>Met-a, æ, f.</i>	162	<i>Mol-es, is, f.</i>	
<i>Matúr-ur, a, um.</i>	318	<i>Metall-um, i, n.</i>	75	<i>Molest-us, a, um.</i>	
<i>Maturè</i>	470	<i>Me-tere, flui, flum.</i>	445	<i>Molis-or, oris, m.</i>	
<i>Matur-escere, vi.</i>	383	<i>Me-tiri, nsum sum.</i>	395	<i>Moll-is, is, e.</i>	21
<i>Maxill-a, a, f.</i>	140	<i>Mecu-ere, i.</i>	404	<i>Moment-um, i.</i>	
<i>Meá-re, vi, tum.</i>	439	<i>Mer-us, us, m.</i>	150	<i>Monaul-us, (os) i, m.</i>	
<i>Mechanic-us, i, m.</i>	208	<i>Me-us, a, um.</i>	361	<i>Mon-ere, vi, itum.</i>	45
<i>Med-éri, icârus sum.</i>	453	<i>Mic-a, æ, f.</i>	46	<i>Mon-ét-a, æ, f.</i>	
<i>Medicament-um, i, n.</i>	453	<i>Mic-are, vi.</i>	373	<i>Moril-e, is, n.</i>	
<i>Medic-us, i, m.</i>	453	<i>Migrâ-re, vi, tum.</i>	439	<i>Mon-s, tis, m.</i>	
<i>Medimn-us, i, m.</i>	218	<i>Mil-es, icis, m.</i>	273	<i>Montós-us, a, um.</i>	
<i>Meditâ-ri, tus sum.</i>	400	<i>Mili-um, i, n.</i>	91	<i>Monstrâ-re, vi, tum.</i>	
<i>Medium, i, n.</i>	47, 238	<i>Mille.</i>	300	<i>Monstr-um, i, n.</i>	
<i>Medi-us, a, um.</i>	295	<i>Milliar-e, is, n.</i>	217	<i>Mor-a, æ, f.</i>	
<i>Medull-a, a, f.</i>	84, 142, 169	<i>Millies.</i>	473	<i>Morâ-ri, tus sum.</i>	
<i>Mejere, mi-nxi, ctum.</i>	392	<i>Milv-us, i, m.</i>	114	<i>Morbill-i, orum, m.</i>	
<i>Mel mellis, n.</i>	167	<i>Mina-ri, tus sum.</i>	433	<i>Morb-us, i, m.</i>	
<i>Mel-is, is, f.</i>	125	<i>Min-æ, arum, f. pl.</i>	266	<i>Mor-dere, sũ, momordi</i>	
<i>Mel-ô, ónis, m.</i>	87	<i>Miner-a, æ, f.</i>	74	<i>Mor-ét-um, i, n.</i>	
<i>Membrân-a, a, f.</i>	142	<i>Min-gere, xi, mictum.</i>	392	<i>Mor-i, tuus sum!</i>	
<i>Membr-um, i, n.</i>	139	<i>Ministrâ-re, vi, tum.</i>	459	<i>Moriger-us, a, um.</i>	
<i>Memnisse.</i>	402	<i>Minist-er, ri, m.</i>	459	<i>Mori-ô, ónis, m.</i>	
<i>Memori-a, a, f.</i>	149, 402	<i>Min-or, óris, m & f.</i>	125	<i>Morós-us, a, um.</i>	
<i>Mend-ax, acis, m.</i>	448	<i>Minu-ere, i, tum.</i>	415	<i>Mors, is, f.</i>	
<i>Mendicâ-re, vi, tum.</i>	448	<i>Minus.</i>	472	<i>Mors-us, us, m.</i>	
<i>Mendic-us, i, m.</i>	241, 448	<i>Minút-us, a, um.</i>	304	<i>Mortal-is, is, e.</i>	
<i>Mend-um, i, n.</i>	225	<i>Mirâcul-um, i, n.</i>	282	<i>Mortari-um, i, n.</i>	
<i>Men-s, tis, f.</i>	148	<i>Mirá-ri, tus sum.</i>	400	<i>Mortu-us, a, um.</i>	
<i>Men-f-a, æ, f.</i>	245	<i>Mis-cere, cui, tum, & mix-</i>		<i>Mor-um, i, n.</i>	
<i>Men-f-is, is, m.</i>	49	<i>tum.</i>	414	<i>MO-s, ris, m.</i>	
<i>Mensúr-a, æ, f.</i>	48, 217	<i>Miscell-us, a, um.</i>	319	<i>Mofch-us, i, m.</i>	
<i>Mensurâ-re, vi, tum.</i>	415	<i>Mis-er, era, erum.</i>	365	<i>Motacill-a, a, f.</i>	
<i>Ment-iri, ctus sum.</i>	407, 448	<i>Miserè.</i>	471	<i>Mo-vère, vi, tum.</i>	370.
<i>Ment-um, i, n.</i>	130	<i>Misericor-s, dis, o. g.</i>	343	<i>Moz-us, us, m.</i>	43.
<i>Merca-ri, tus sum.</i>	448	<i>Mit-is, is, e.</i>	355	<i>Mox.</i>	
<i>Merca-or, óris, m.</i>	239, 448	<i>Mitr-a, æ, f.</i>	180	<i>Muccini-um, i, u.</i>	
<i>Merc-es, édis, f.</i>	226, 459	<i>Mi-tere, si, flum.</i>	393	<i>Mucere, vi.</i>	
<i>Mercenari-us, i, m.</i>	256	<i>Modestè.</i>	475	<i>Mucro, ónis, m.</i>	
<i>Merend-a, æ, f.</i>	244	<i>Modest-us, a, um.</i>	344	<i>Muc-us, i, m.</i>	
<i>Mer-éri, ctus sum.</i>	459	<i>Modi-cus, a, um.</i>	360	<i>Mugí-re, vi, tum.</i>	
<i>Meretr-ix, icis, f.</i>	263	<i>Modiol-us, i, m.</i>	204	<i>Mul-cere, si, sum.</i>	
<i>Merg-a, æ, f.</i>	161	<i>Modi-us, i, m.</i>	218	<i>Mulct-a, æ, f. (multa)</i>	
<i>Mer-gere, si, sum!</i>	411	<i>Modò.</i>	469	<i>Mulctâ-re, vi, tum.</i>	
<i>Merg-es, icis, f.</i>	161	<i>Modul-us, is, m.</i>	185	<i>Mul-gère, si, sum.</i>	
<i>Merg-us, i, m.</i>	115	<i>Mod-us, i, m.</i>	43	<i>Muli-er, eris, f.</i>	
<i>Meridi-es, éi, m.</i>	50	<i>Mœni-a, um, n. pl.</i>	234	<i>Mulf-um, i, n.</i>	
<i>Meristò.</i>	475	<i>Mœ-rère, ctus sum!</i>	104	<i>Multiplicati-o, ónis, f.</i>	4
<i>Merul-a, æ, f.</i>	112	<i>Mœr-or, óris, m.</i>	150	<i>Multiplicâ-re, vi, tum.</i>	4
<i>Mer-us, a, um.</i>	319	<i>Mœst-us, a, um.</i>	328	<i>Mulum.</i>	4
<i>Mer-x, cis, f.</i>	239	<i>Mol-a, æ, f.</i>	168	<i>Mult-us, a, um.</i>	4

<i>i-re, vi, tum.</i>	433.	<i>Devoti-o, ónis, f.</i>	278	<i>Doct-us, a, um.</i>	497
<i>os, ódis, m.</i>	274	<i>Dexte-r, ra, rum.</i>	308	<i>Document-um, i, n.</i>	497
<i>s, is, f.</i>	327	<i>Diabol-us, i, m.</i>	56	<i>Dolá-re, vi, tum.</i>	442
<i>-us, i, m.</i>	218	<i>Dic-a, æ, f.</i>	257	<i>Dolabr-a, a, f.</i>	198
D.		<i>Dicá-re, vi, tum.</i>	431	<i>Dol-ére, ui, itum:</i>	452
<i>Amn-um, i, n.</i>	239	<i>Dic-ere, dixi, tum.</i>	367	<i>Dol-or, óris, m.</i>	147
<i>Dap-s, is, f.</i>	247	<i>Dici-o, ónis, f.</i>	233	<i>Doli-um, i, n.</i>	199
<i>e, dedi, datum.</i>	431	<i>Dictionari-um, i, n.</i>	500	<i>Dol-us, i, m.</i>	239
	477	<i>Di-es, éi, m, f.</i>	49. 309.	<i>Dom-á-re, ui, itum.</i>	459
<i>ére, ui, itum.</i>	448	<i>Difficil-is, is, e.</i>	349	<i>Domí.</i>	439
<i>-is, is, e.</i>	316, 348	<i>Diffi-dere, sus sum.</i>	404	<i>Domín-a, a, f.</i>	226
<i>em.</i>	300	<i>Digitál-e, is, n.</i>	184	<i>Domíná-ra, tus sum.</i>	459
<i>ernere, révi, etum.</i>	462	<i>Digit-us, i, m.</i>	136. 139	<i>Domín-us, i, m.</i>	226, 459
<i>erp-ere, si, tum.</i>	444	<i>Digladí-ri, tus sum.</i>	460	<i>Domit-or, óris, m.</i>	252
<i>e.</i>	465	<i>Dign-us, a, um.</i>	353	<i>Dom-us, ús, f.</i>	186
<i>llá-re, vi, tum.</i>	463	<i>Dilect-us, a, um.</i>	493	<i>Domestic-us, a, um, 125,</i>	226
<i>d-ere, i.</i>	462	<i>Diligen-s, tis, o. g.</i>	353	<i>Doná-re, vi, tum.</i>	431
<i>ir-us, a, um.</i>	358	<i>Diligenti-a, a, f.</i>	225	<i>Donec.</i>	498
<i>-us, oris, n.</i>	277	<i>Dilut-us, a, um.</i>	319	<i>Don-um, i, n.</i>	265
<i>ic-us, oris, n.</i>	277	<i>Dimicá-re, vi, tum.</i>	460	<i>Dormí-re, vi, tum.</i>	399
<i>if-scere, dici.</i>	498	<i>Dimidi-um, i, n.</i>	46	<i>Dormien-s, tis, o. g.</i>	429
<i>ic-ére, ui, tum.</i>	498	<i>Dimidi-us, a, um.</i>	310	<i>Dormitá-re, vi, tum.</i>	451
<i>Et-us, ús, m.</i>	152	<i>Dimi-ttere, si, sum.</i>	433	<i>Dormituri-re, vi, tum.</i>	451
<i>en-dere, di, sum.</i>	461	<i>Dimo-tére, vi, tum.</i>	435	<i>Dorf-um, i, n.</i>	134
<i>nsi-o, ónis, f.</i>	121	<i>Diréct-or, óris, m.</i>	283	<i>Do-s, tis, f.</i>	227
<i>nsiv-us, a, um.</i>	269	<i>Dirib-ere, ui, itura.</i>	459	<i>Drschm-a, æ, f.</i>	219
<i>icere, éci, éctum.</i>	371	<i>Dirú-ere, i, tum.</i>	421	<i>Drac-o, onis, m.</i>	107
<i>orm-is, is, e.</i>	322	<i>Dir-us, a, um.</i>	355	<i>Dubi-us, a, um.</i>	341
<i>umt-us, a, um.</i>	325	<i>Di-scere, dici.</i>	456	<i>Dubitá-re, vi, tum.</i>	400
<i>ade</i>	494	<i>Disciplín-a, a, f. 225.</i>	497	<i>Duc-ere, tum, duxi.</i>	435
<i>-re, vi, tum.</i>	456	<i>Discipul-us, i, m. 224.</i>	497	<i>Dudum.</i>	469
<i>rá-re, vi, tum.</i>	452	<i>Discordi-a, a, f.</i>	266	<i>Dulc-is, is, e.</i>	337
<i>br-um, i, n.</i>	280	<i>Discrimin-á-re, vi, tum.</i>	388	<i>Dum.</i>	370, 470
<i>iff-us, a, um.</i>	340	<i>Disc-us, i, m.</i>	246	<i>Dummodo.</i>	500
<i>um.</i>	470	<i>Dispar-ére, ui.</i>	372	<i>Dum-us, i, m.</i>	102
<i>ári-us, i, m.</i>	239	<i>Displic-ére, ui, itum.</i>	401	<i>Duntaxat.</i>	473
<i>ominati-o, ónis, f.</i>	41	<i>Dispositi-o, ónis, f.</i>	41	<i>Du-o, æ, o.</i>	299
<i>-s, tis, m.</i>	140	<i>Dis-simil-is, is, e.</i>	285	<i>Durá-re, vi, tum.</i>	369
<i>f-us, a, um.</i>	312	<i>Dis-spá-re, vi, tum.</i>	414	<i>Dur-us, a, um.</i>	313
<i>uo.</i>	473	<i>Dis-sú-ere, i, tum.</i>	443		
<i>r sum.</i>	281. 426	<i>Distanti-a, a, f.</i>	52	E.	
<i>f-ere, ui, itum.</i>	446	<i>Diu</i>	470	E 479. è vestigio. 469	
<i>ert-us, a, um.</i>	297	<i>Diversé.</i>	472	<i>Ea.</i>	468
<i>detá-re, vi, tum.</i>	404	<i>Diversori-um, i, n.</i>	200	<i>Ebri-us, a, um.</i>	357
<i>deri-um, i, n.</i>	146	<i>Divers-us, a, um.</i>	286	<i>Ecce!</i>	495
<i>derá-re, vi, tum.</i>	404	<i>Div-es, itis, o. g. 324.</i>	362	<i>Ecclesi-a, æ, f.</i>	279
<i>pon-dére, di, sum.</i>	454	<i>Divi-dere, si, sum. 256.</i>	414	<i>Ecclesiastic-us, a, um.</i>	457
<i>quamá-re, vi, tum.</i>	447	<i>Doc-ére, ui, tum.</i>	455	<i>E-dere, di, sum.</i>	425
<i>vé-scere, vi, tum.</i>	399	<i>Docil-is, is, e.</i>	339, 497	<i>Edi-scere, dici.</i>	498
<i>us, i, m.</i>	42, 288	<i>Doct-or, óris, m.</i>	224	<i>Edoc-ére, ui, tum.</i>	498
		<i>Doctrín-a, a, f.</i>	497	<i>N s</i>	<i>Edusá</i>

Educá-re, vi, tum. 454
 Eg-ère, ui. 448
 Ego. 367
 Ehem? 495
 Eheu! 496
 Eja! 496
 Ejulá-re, vi, tum. 408
 Electr-um, i, n. 78
 Eleemosyn-a, æ, f. 279
 Element-um, i, n. 56
 Eleph-as, antis, m. 123
 El-igere, égi, éctum. 401
 Elixá-re, vi, tum. 417
 Elix-us, a, um. 357
 Elocá-re, vi, tum. 454
 Emendá-re, vi, tum. 370
 Em-ere, i, tum. 448
 Emin-ere, ui. 381
 Eminus. 270
 Emplastr-um, i, n. 453
 Em-er, óris, vs 448
 Emun-gere, xi, tum. 426
 En! 495
 Enim. 493
 Enó-ti, sus & xus sum. 454
 Enf-is, is, m. 271
 Enumerát-us, a, um. 452
 Enunciá-re, vi, tum. 487
 Eò. 468
 Ephippi-um, i, n. 201
 Epichy-fis, is. 248
 Epistol-a, æ, f. 276
 Épulá-ri, tus sum. 425
 Epul-um, i, n. 244
 Equ-es, itis, m. 201. 252.
 Equít-e, is, n. 164
 Equitá-re, vi, tum. 439
 Equ-us, i, m. 123. 387
 Erga. 477 Ergò. 494
 Erinace-us, i, m. 125
 Ergá-re, vi, tum. 434
 Errá-re, vi, tum. 456
 Eusc-a, æ, f. 105
 Evudít-us, a, um. 339
 Ete-a, æ, f. 170. 171
 Esse, sum, fui. 368
 Essed-um, i, n. 203
 Esu-í-re, vi, tum. 425
 Et. 487
 Etiam. 487 Etst. 490
 Euge. 496

Eur-us, i, m. 62
 Eviscerá-re, vi, tum. 447
 Evocá-re, vi, tum. 474
 Evolá-re, vi, tum. 486
 Ex, è. 479
 Exám-en, inis, n. 367
 Examiná-re, vi, tum. 455
 Exanilá-re, vi, tum. 207
 Exco-dere, ssi, ssum. 300
 Excitá-re, vi, tum. 429
 Excoriá-re, vi, tum. 446
 Excrement-um, i, n. 146
 Excusá-re, vi, tum. 461
 Exdorsuá-re, vi, tum. 447
 Exempl-um, i, n. 225
 Exentelá-re, vi, tum. 446
 Exerc-ère, ui, itum. 455
 Exercit-us, us, m. 268
 Exigu-us, a, um. 357
 Exil-is, is, e. 301
 Exili-um, i, n. 260
 Eximius, a, um. 350
 Exit-us, us, m. 365
 Exossá-re, vi, tum. 447
 Exper-gisci, rectus sum. 399
 Explorá-re, vi, tum. 460
 Exsec-utor, (quator) m. 263
 Exspectá-re, vi, tum. 433
 Extinguere, xi, tum. 426
 Extra. 484
 Extern-us, a, um. 294
 Exter-us, a, um. 439
 Exu-ere, i, tum. 424
 Exur-gere, si, sum. 178

F.

Fab-a, æ, f. 89
 Fab-er, ri, m. 187. 196.
 Fabul-a, æ, f. 442
 Fac-ere, tum, feci. 276
 Facé-us, a, um. 403
 Faci-es, éi, f. 247
 Facil-is, is, e. 130. 328
 Facinorós-us, a, um. 349
 Facti-us, a, um. 460
 Facult-as, átis f. 78
 Facund-us, a, um. 403
 Facund-us, a, um. 347
 Fagopyr-um, i, n. 91
 Fag-us, i, f. 96
 Falc-o, ónis, m. 114

Fal-ere, sum, fefelli.
 Fals-us, a, um. 3
 Fal-x, cis, f. 1
 Fam-a, æ, f. 1
 Fam-es, is, f. 2
 Famili-us, i, m. 2
 Famili-a, æ, f. 2
 Fan-um, i, n. 2
 Far, farris, n. 4
 Far-cire, si, ctum tum. 4
 Farcim-en, inis, n. 1
 Fa-ri, tum sum. 4
 Farsín-a, æ, f. 1
 Fas: Indolmabile. 342. 4
 Falc-i-a, æ, f. 181. 4
 Fasciá-re, vi, tum. 4
 Fasciná-re. 3
 Fassidi-um, i, n. 1
 Fast-us, us, m. 1
 Fastéri, llus sum. 4
 fastiá-re, vi, tum. 4
 Fat-um, i, n. 2
 Fatu-us, a, um. 3
 Faust-us, a, um. 3
 Fau-x, cis, f. 1
 Fau-ère, i, fautum. 4
 Favill-a, æ, f. 4
 Favoni-us, i, m. 1
 Fav-or, óris, m. 1
 Fav-us, i, m. 1
 Fa-x, cis, f. 2
 Faxis. 4
 Febr-is, is, f. 1
 Fel, fellis, n. 1
 Fel-is, is, f. 1
 Fel-ix, scis o. g. 3
 Fem-ur, oris, n. 1
 Femoralis-a, um, n. pl. 1
 Fenestr-a, æ, f. 1
 Fer-a, æ, f. 1
 Fercul-um, i, u. 2
 Ferè. 4
 Feriá-ri, tus sum. 4
 Feisre. 4
 Fermentá-re, vi, tum. 4
 Fer-ox, ócis, o. g. 3
 Ferre, tuli, latum. 367. 4
 Ferrari-us, a, um. 1
 Ferr-um, i, n. 1
 Ferul-a, æ, f. 225. 4
 Fer-us, a, um. 3

ère, i bui.	378	Fluen-s, tis, o. g.	64	frend-ere, ui, fressum.	391
us, a, um.	352	flu-ere, xi, xum.	369	fren-um, i, n.	201
na-re, vi, tum.	398	Flum-en, inis, n.	64.312	freqv-ens, tis, o. g.	298
cis, f. (fæx)	178	Fluviatil-is, is, e.	119	fria-re, vi, tum.	395
er, ri, m.	127	foc-us, i, m.	194	fric-are, ui, tum.	395
l-a, æ, f.	141.181	fo-dere, di, ssum.	420	fri-gere, xi, xum, ctum.	447
us, i, & ùs, f.	98	fœd-us, eris, n.	265	Fris-gère, us & xi.	376
ere, sus sum.	404	fœd-us, a, um.	395	Frigid-us, a, um.	311
us, a, um.	355	fœm-in-a, æ f.	103	frig-us, oris, n.	59
s, ei, f.	279	fœn-um, i, n.	162	fringill-a, æ, f.	113
is, ium, f. pl.	214	fœn-us, oris, n.	240	Frix-us, a, um.	357
factus sum.	183.369	Fœnerali-a, orum, n, pl.	240	Frondescere.	383
ere, xi, xum.	121	fœt-ère, ui.	383	fron-s, dis, f.	84
l-us, i, m.	195	fœ-tus, ns, m.	103	fron-s, tis, f.	130.329
r-a, æ, f.	306	foli-um, i, n.	84.222	Frustrificare.	383
ment-um, i, n.	183	foll-is, is, m.	196	Frustr-us, ùs, m.	84.318.383
a, a, f.	229	fon-s, tis, m.	64	Frugál-is, is, e.	362
us, i, m.	229	forá-re, vi, tum.	442	frug-es, um, f. pl. (frux)	85
m, i, n.	182	Forám-en, inis, n.	187	frugis & fruzi.	345
ori-a, æ, f.	184	forás.	468	fru-i, itus sum.	416
us, i, m.	165	forc-eps, ipis, f.	196	frum-en, inis, n.	132
dere, di, ssum.	409	for-es, ium, f. pl.	191.422	Fruvent-um, i, n.	88
gere, xi, ctum.	448	forf-ex, icis, f.	184	frustrà.	473
is, is, m. & f.	47	foris.	468	frust-um, i, n.	46
re, vi, tum.	370	form-a, æ, f.	55.305	frut-ex, icis, m.	82
á-re, vi, tum.	441	Formá-re, vi, tum.	441	fuc-us, i, m.	117
us, a, um.	316	formic-a, æ, f.	106	fug-a, æ, f.	275
ll-a, a, f.	170	formidá-re, vi, tum.	417	Fugá-re, vi, tum.	433
us, i, m.	253	Fortis-us, a, um.	322	Fug-ere, i, i, um.	433
e-a, æ, f.	208.421	form-ax, ácis, f.	194	ful-cí-e, si, tum.	421
l-a, æ, f.	171.214	form-ix, icis, m.	193	ful-gère, si.	373
us, a, um.	310	forp-ex, icis, f.	210	Fulg-ur, uris, n.	63
um, i, n.	245	fors. 282 Forsan.	467	fulic-a, a, f.	115
ll-um, i, n.	245	fort-is, is, e	348	fulig-o, inis, f.	61
ère, ui	382	Fortún-a, e, f.	282	fulm-en, inis.	63
ll-um, i, n.	202	for-um, i, n.	235	Fulminare.	375
á-re, vi, tum.	430	foss-a, æ, f.	234	fum-us, i, m.	61
ti-um, i, n.	257	fove-a, æ, f.	381	fund-a, æ, f.	270
á-re, vi, tum.	374	fo-vère, vi, tum.	454	fu-ndere, di, sum.	419
um, i, n.	166	frac-ère, ui.	383	fund-us, i, m.	66.199
n-a, æ, f.	61	Fracid-us, a, um.	318	Fund-äre, vi, tum.	421
, vi, tum.	377	Fraçt-us, a, um.	195	fundament-um, i, n.	189
is, a, um.	338	Fragil-is, is, e.	317	fun-gi, ctus sum.	440
ere, xi, xum.	436	Fragran-s, tis, o. g.	336	fung-us, i, m.	82
, vi, tum.	408	fragráre.	383	Funicul-us, i, m.	199
re, xi, ctum.	433	fra-gum, i, n.	100	fun-is, is, m.	109
us, i, m.	182	frame-a, æ, f.	271	fur, furis, m.	263.460
ris, m.	84.383	fra-ngere, ctum, fregi.	409	Furá-ri.	460
ère, vi.	436	frat-er, ris, m.	228.316	furc-a, æ, f.	162
us, ùs, m.	67	frau-s, dis, f.	239	furere.	452
l-um, i, n.	66	frém-ere, ui, itum.	379.458	furfur, is, m.	168
				furn-	

Furn-us, i, m. 169
 Furv-us, a, um. 338
 Fust-is, is, m. 409
 Fuf-us, i, m. 182
 Futáre. 447
 Futíl-ús, is, e. 347
 Futúr-us, a, um. 296

G.

GAler-us, i, m. 180
Gallín-a, a, f. 109, 386
 Gall-us, i, m. 100
 Gannire, ivi, itum. 388
 Gattré-re, vi, tum. 407
 Ga-udére, vifus fum. 404
Gaudi-um, i, n. 150
 Gausape, n. *indeclinabile.*
 Pl. Gausap-a, orum. 201
 Gavi-a, æ, f. 115
 Gaz-a, æ, f. 253
 Gehenn-a, æ, f. 284
 Gel-u, u, n. 59
 Gem-ere, ui, itum. 452
 Gemin-i, orum. 326
 Gemm-a, æ, f. 79
 Gen-æ, arum. f. plur. 130
 Gen-er, eri, m. 230
Generá-re, vi, tum. 454
 Gen-s, tis, f. 364
 Gen-u, u, n. 138
 Genui-nus, a, um. 325
 Gen-us, eris, n. 228
 Ge-rere, ſi, ſtum. 436, 409
 Germán-us, a, um. 326
Germiná-re, vi, tum. 383
 Geſt-ſre, vi, ii. 398
Geſt-us, ús, m. 408
 Gibb-us, i, m. 153
 Giga-s, ntis, m. 158
 Gignere, gen-ui, itum. 454
 Gingív-a, æ, f. 132
 Girgill-us, i, m. 182
 Glab-er, ra, rum. 327
 Glaci-es, éi, f. 68
 Gladi-us, i, m. 262
 Gladiát-or, óris, m. 460
 Glan-s diſ, f. 96
 Glare-a, æ, f. 79
 Gleb-a, æ, f. 72, 313
 Gli-s, ris; iv. 125
 Glifcere, 374

Globul-us, i, m. 212
 Glob-us, i, m. 216
 Glom-us, i, m. 182
 Glori-a, æ, f. 277
Glorificári. 472
 Glub-ere, i, itum. 444
 Glum-a, æ, f. 92
 Glutin-um, i, n. Glu-ten, inis, n. 198
 Gluti-re, vi, tum 392
 Gnav-us, a, um. 349
 Gracil-is, is, e. 332
 Gracul-us, i, m. 110
 Gr-adi, eſſus fum. 385
Grad-us, ús, m. 194
 Gram-en, inis, n. 85
Grammatic-a, a, f. 500
Grandinára. 375
 Grand-is, is, e. 304
Grand-o, inis, f. 63
 Gran-um, i, n. 92
Graphi-um, i, n. 223
 Graſſá-ri, tus fum. 386
 Grati-a, æ, f. 265
Grat-us, a, um. 356
Gratulati-o, ónis, f. 150
Graveolen-s, tis, o. g. 336
 Grav-is, is, e. 302
 Graviter. 472
 Gremi-um, i, n. 184
 Gre-x, gis, m. 160
 Grum-us, i, m. 71
 Grunní-re, vi, tum. 388
 Gru-s, is, f. 111
 Gryll-us, i, m. 117
Gubernacul-um, i, n. 206
 Guberná-re, vi, tum. 450
 Gul-a, æ, f. 145
 Gummi. n. *Indeclin.* 96
 Gurg-es, itis, m. 66
 Guſtá-re, vi, tum. 387
 Gutt-a, æ, f. 68, 379
 Gutt-ur, uris, n. 133
Gutturni-um, i, n. 245
 Gyrá-re, vi, tum. 373

H.

HAbén-a, æ, f. 201
 Hab-ére, ui, itum. 367
 (416)
Habitacul-um, i, n. 56, 186

Habitát-us, a, um.
 Hâc.
 Hæ-rére, ſi, ſum.
 Hæref-is, is, f.
Hæſitan-s, tis, o. g.
 Halá-re, vi, tum.
 Hal-ec, écis, n. f.
Haliſ-us, ús, m.
 Halluciná-ri, tus ſum
 Hall-us, i, m.
 Ham-us, i, m.
 Har-a, æ, f.
 Harpág-o, ónis, f.
 Haſt-a, æ, f.
 Haud.
 Hau-ríre, ſi, ſtum.
 Heb-es, etis, o. g.
 Hemin-a, æ, f.
 Hepar, vide jecur.
 Herb-a, æ, f.
 Her-es, édís (hæres) m.
 Heri.
 Her-os, óis, m.
 Her-us, i, m.
 Heu!
 Heus!
 Hia-re, vi, tum.
 Hic, hæc, hoc. G. hujus
Hic, heic.
 Hiem-s, is, f. (hyem)
 Hilar-is, is, e.
 Hill-a, æ, f.
 Hinc. 370
 Hinní-re, vi, tum.
 Hirc-us, i, m.
 Hirqv-us, i, m.
 Hirſút-us, a, um.
 Hirúd-o, inis, f.
 Hirund-o, inis, f.
 Hiſcere.
 Híſtori-a, æ, f.
 Híſtri-o, ónis, m.
 Hoc.
 Hodie.
 Hœd-us, i, m.
 Hom-o, inis, m. f. 11
Honeſt-us, a, um.
 Hon-or, óris, m.
 Hor-a, æ, f.
 Horde-um, i, n.
 Horn-us, a, um.
 Horologi-um, i, n.

alvin-ar, áris, n. 211
 lv-is, eris, m. 72
 mili-o, ónis, m. 158
 nct-um, i, n. 222
 nct-us, ús, m. 152
 n-gere, xi, (pupugi) stum. 409
 ni-re, vi, tum. 462
 pill-a, a, f. 131
 pill-us, i, m. 231
 pp-is, is, f. 206
 rgá-re, vi, tum. 418
 r-us, a, um. 314
 s, ris, n. 155
 fill-us, a, um. 301
 stula. 155
 sul-a, æ, f. 155
 tam-en, inis, n. 101
 tá-re, vi, tum. 400. 444
 t-ére, ui. 464
 te-us, i, m. 236
 tori-us, i, m. 125
 tr-ére, ui. 464
 tr-is, is, o. 318
 t-us, a, um. 314
 x-is, idis, f. 237

Q.

Vã. 468
 Qvadráginta. 300
 adrat-us, a, um. 306
 adrupe-s, dis. o. g. 104
 æ-re-re, sivi, sium. (416. 456. 289)

al-is, is, e. 289
 am. 489. Qvamdiu? 470
 ando. 469
 andoque. 452
 anquam. 490
 antopere. 472
 ant-us, a, um. 301
 antium? 472
 are? 475
 ar tál-e, is, m. 218
 arbo. 474
 asis. 471
 a-tere, ssi, ssum. 415
 ater. 473
 atuo. 52. 300
 è. 487
 erc-ús, ús, f. 96
 -ri, stus sum. 452

Qvia. 493
 quid? 307
 Quidam. 299
 quidem. 481. 490
 qui-es, étis, f. 267
 Quie-scere, vi, tum. 207. 384. 238. 409.
 Quilibet. 300
 Quingváginta. 300
 Qvinque. 300
 Quinquies. 473
 Quinto. 474.
 qvippe. 492
 qui-re, vi, tum. 403
 Qviriári, tus sum. 452
 quis? 367
 Qvisq, quaq, quodq. 368
 quisqvili-æ, arum, f. 165
 qvð. 468
 qvod. 367
 qvðd. 492
 Qvomodo? 471
 Qvoniam. 493
 Qvq. 487
 Qvorsum? 468
 Qvor? 299
 Quotidie. 473
 Quoties? 473
 Qvotupl. ex, icis, o. g. 54
 Qvot-us, a, um. 295

R.

R Abi-es, éi, f. 156
 Ra-dere, si, sum. 394
 Radi-us, i, m. 60. 141. 204
 Rad-ix, ícis, f. 83. 87.
 Raj-a, æ, f. 119
 Ram-us, i, m. 83
 Ran-a, æ, f. 127
 Ranc-ére, ui. 383
 Rap-a, æ, f. 87
 Rap-ax, ácis, o. g. 114
 Rap-ere, uí, tum 303
 Raphan-us, m. 87
 Raptá-re, vi, tum. 435
 Rara. 473.
 Rar-us, a, um. 298. 312
 Rast-rum, i, n. 162
 Rati-o, óni. f. 148
 Rational-is, is, e. 320
 Rat-is, is, f. 205
 Rat-us, a, um. 341

Rauc-ére, ui. 451
 Rau-us, a, um. 335
 Recen-s, tis, o. g. 318
 Recens-ére, ui, um. 89
 Recitá-re, vi, tum. 456
 Reconciliári, tus sum. 432
 Recordari, tus sum. 402
 Resté. 465
 Rect-us, a, um. 306
 Recusá-re, vi, tum. 431
 Redimste. 424
 Redi-re, i, tum. 469
 Redit-us, ús, m. 240
 Refert-us, a, um. 297
 Ref-ici, ctus sum. 371
 Refragá-ri, tus sum. 462
 Refutá-re, vi, tum. 417
 Re-gere, xi, ctum. 405
 Regim-en, inis, n. 232
 Regi-o, ónis, f. 233
 Regná-re, vi, tum. 459
 Regn-um, i, n. 233
 Regul-a, a, f. 188
 Religi-o, ónis, f. 278
 Reliqv-us, a, um. 366
 Reminisci. 402
 Remiss-us, a, um. 349
 Remot-us, a, um. 297
 Rem-us, i, m. 206
 Ren, renis; m. 144
 Repente. 471
 Rep-ere, si, tum. 385
 Reper-ire, i, tum. 486
 Repet-ere, i, vi, itum. 456
 Reri, rarus sum. 466
 Re-s, i, f. 43
 Resalutá-re, vi, tum. 407
 Reserá-re, vi, tum. 422
 Residu-us, a, um. 388
 Relín-a, æ, f. 96
 Resp-iscere, ui. 405
 Res-istere, tisi, titum. 432
 Respect-us, ús, m. 286
 Respon-d-ére, i, sum. 407
 Rest-áre, iti itum. 194
 Resti-o, ónis, m. 199
 Rest-is, is, f. 199
 Ret-e, is, n. 170
 Rete-gere, xi, ctum. 410
 Re-us, a, um. 258
 Revelá-re, vi, tum. 410

<i>Rever-ti, sus sum.</i>	494	Sacc-us, i. m.	168	Sat, Satis.	
<i>Re-x, gis. m.</i>	252	Sac-er, ia, rum.	197	Satan, (Satanas) æ. m.	
<i>Rheo-a, æ. f.</i>	203	<i>Sacerd-os, otis m. f.</i>	281	Satell-es, itis. m.	
<i>Rhomb-us, i. m.</i>	182	<i>Sacrificá-re, vi, tum.</i>	457	<i>Satio-re, vi, tum.</i>	
<i>Rict-us, ús. m.</i>	125	<i>Sacrifici-um, i. n.</i>	281	<i>Satisfieri</i>	
<i>Ri-dére, si, sum.</i>	408	<i>Saje.</i>	473	Satur, a, um.	
<i>Rigá-re, vi, tum.</i>	444	<i>Sæviter.</i>	472	Sauci-us, a, um.	
<i>Rig-ére, ui.</i>	378	<i>Savi-re, i, tum.</i>	386	Sax-um, i. n.	
<i>Rin-gere, xi.</i>	388	<i>Sæv-us, a, um.</i>	355	Scab-ere, i.	
<i>Rip-a, æ. f.</i>	69	<i>Sag-a, æ. f.</i>	263	<i>Scab-er, ra, rum.</i>	
<i>Rit-us, ús. m.</i>	278	Sagéna. <i>vide</i> Tragula.	170	<i>Scabi-es, éi f.</i>	
<i>Riv-us, i. m.</i>	64	<i>Saginá-re, vi, tum.</i>	427	Scæv-us, a, um.	
<i>Rix-a, æ. f.</i>	266	<i>Sagitt-a, æ. f.</i>	270	<i>Scal-a, æ. f.</i>	
<i>Robust-us, a, um.</i>	315	<i>Sagittari-us, i. m.</i>	460	Scalp-ere, ii, tum.	
<i>Ro-dere, si, sum.</i>	391	Sal, is. m. & n.	76	<i>Scalp-ell-us, i. m.</i>	
<i>Roga-re, vi, tum.</i>	430 467	<i>Salin-um, i. n.</i>	246	<i>Scalptum, i. n.</i>	
<i>Rog-us, i. m.</i>	262	<i>Sali-re, vi, tum.</i>	447	Scamn-um, i. n.	
<i>Ro-s, ris. m.</i>	63	<i>Salit-us, a, um.</i>	447	Scandal-um, i. n.	
<i>Ros-a, æ. f.</i>	93	<i>Salv-us, a, um.</i>	337	Scan-dere, di, sum.	
<i>Rostr-æ</i>	386	Sal-fre, ii, tum.	379	Scandul-a, æ. f.	
<i>Rostr-um, i. n.</i>	108	Saliv-a, æ. f.	146	Scaph-a, æ. f.	
<i>Rot-a, a. f.</i>	204	Sal-ix, icis. f.	96	<i>Scapul-a, æ. f.</i>	
<i>Rotá-re, vi, tum.</i>	437	<i>Saltá-re, vi, tum.</i>	385	Scap-us, i. m. (<i>charta</i>).	
<i>Rotund-us, a, um.</i>	306	Saltem.	200 472	Scarabæ-us, i. m.	
<i>Rub-er, ra, rum.</i>	338	Salt-us, ús. m.	102	<i>Scarificá-re, vi, tum.</i>	
<i>Rubin-us, i. m.</i>	80	Sal-us, útis. f.	284	Scat-ere, ui.	
<i>Rubic-a, æ. f.</i>	73	<i>Salutá-re, vi, tum.</i>	407	<i>Scatebr-a, æ. f.</i>	
<i>Rub-us, i. m.</i>	93	<i>Salvá-re.</i>	372	Scel-us, eris. u.	
<i>Ructa-re, vi, tum.</i>	451	Salvi-a, æ. f.	95	Scen-a, æ. f.	
<i>Ruden-s, tis. m.</i>	199	<i>Salv-us, a, um.</i>	365	Sceptr-um, i. n.	
<i>Rud-ere, i.</i>	388	<i>Sambúc-a, a. f.</i>	214	Schol-a, æ. f.	
<i>Rud-is, is, e.</i>	339	<i>Sambúc-us, i. f.</i>	93	<i>Scholastic-us, i. m.</i>	
<i>Rud-us, eris. n.</i>	189	<i>Saná-re, vi, tum.</i>	453	Sci-ndere, di, sum.	
<i>Ru-ere, i, tum (itum)</i>	371	<i>Sanati-o, onis, f.</i>	154	Scintill-a, æ. f.	
<i>Ruf-us, a, um.</i>	327	<i>San-cire, xi, citum, ctu.</i>	458	Scioteric-um, i. n.	
<i>Rug-a, æ. f.</i>	153	<i>Sancté.</i>	475	Scipi-o, onis. m.	
<i>Rugos-us, a, um.</i>	320	<i>Sanct-us, a, um.</i>	345	Sci-re, vi, tum.	
<i>Rugfre.</i>	388	Sangv-is, inis, m.	145	Scirp-us, i. m.	
<i>Ruminá-re, vi, tum.</i>	392	<i>Sani-es, eæ. f.</i>	155	<i>Scissio, onis. f.</i>	
<i>Rum-or, oris. m.</i>	276	Sann-a, æ. f.	254	<i>Scitá-ri, tus sum.</i>	
<i>Rum-pere, pi, pium,</i>	409	San-us, a, um.	321	Sciúr-us, i. m.	
<i>Rumpi, ruptus sum.</i>	379	Sap-ere, ii (ui) itum.	465	<i>Sclopét-um, i. n.</i>	
<i>Runca-re, vi, tum.</i>	444	<i>Sapiens, tis. o. g.</i>	339	Scob-s, is. f.	
<i>Rupicapr-a, æ. f.</i>	124	Sap-o, onis. m.	210	<i>Scobin-a, æ. f.</i>	
<i>Rú-s, ris. n.</i>	445	<i>Sap-or, oris. m.</i>	147	Comm-a, atis. n.	
<i>Rustic-us, i. m.</i>	159	Sapphít-us. i. f.	80	Scop-æ, arum. f. plur.	
<i>Ruspári.</i>	386	<i>Sarcin-a, æ. f.</i>	290	Scop-us, i. m.	
<i>Rut-a, æ. f.</i>	95	Sar-cste, si tum.	443	Scorbút-us, i. m.	
		Sarrí-re, vi, tum.	444	Scori-a, æ. f.	
		Sartág-o, inis. f.	175	Scorpi-us, i (o, onis) m.	
		<i>Sars-or, oris. m.</i>	184	Scréá-re, vi, tum	

S

S *Aburrá-re, vi, tum.* 450
 Sacchar-um, i. n. 174

-a, a, no! 223
 -bere, pfi, ptum. 456
 -úr-a, a, f. 222
 -blí-a, æ, f. 212
 -iari-us, i, m. 198
 -ni-um, i, n. 198
 -b-s, is, m, & f, 172
 -pul-um, i, n. 219
 -p-us, i, m. 79
 -á-rí, tus sum. 416
 -p-ere, fi, rum. 443
 -t-or, óris, m. 443
 -a, æ, m. 254
 -á-ri, tus sum. 440
 -am, i, n. 269
 -um, i, n. 173
 -are, ui, tum. 409
 -ment-um, i, n. 199
 -a, a, f. 280
 -l-á, a, f. 162
 -l-um, i, n. 49
 -m. 435
 -nád, 474
 -s, is, f. 187
 -rit-as, átis, f. 267
 -r-us, a, um. 340
 -s. 478
 -re, vi, tum. 489
 -ere, i, fessum. 407
 -e, is, n. 397
 -i-o, ónis, f. 211
 -l-us, a, um. 266
 -es, etis, f. 353
 -is, is, e. 161
 -ek 332
 -en, inis, n. 473
 -ná-re, vi, tum. 161
 -s, femi. 445
 -t-a, æ, f. 289
 -per. 200
 -nci-a, a, f. 472
 -t-or, óris, m. 219
 -x, is, o. g. 251
 -m 128
 -us, us, m. 469
 -enti-a, a, f. 103, 147
 -n-a, æ, f. 462
 -t-re, fi, sum. 207
 -is, is, m. 384
 -sim. 93
 -á-re, vi, tum. 474
 414

Sepel-re, vi, sepultum. 434
 Sep-es, is, f. 160
 Sepiment-um, i, n. 160
 Sep-i-e, ivi (fi) rum 444
 Septem. 300
 Septentri-o, ónis, m. 52
 Septimán-a, a, f. 49
 Septuaginta. 300
 Se-qui, cútus, qvutus f. 450
 Sequen-s, tis, o. g. 500
 Ser-a, æ, f. 191
 Serén-us, a, um. 311
 Serere, sevi, fatum. 444
 Seri-us, a, um. 346
 Serm-o, ónis, m. 346
 Serò. 470
 Serotin-us, a, um. 318
 Serp-ere, fi, tum. 385
 Serpen-s, tis, o. g. 104
 Serr-a, æ, f. 187
 Sert-um, i, n. 213
 Servi-a, æ, f. 213
 Servi-re, vi, tum. 249
 Serv-us, i, m. 226
 Sess-ò, ónis, f. 211
 Set-a, æ, f. 121
 Sevér-us, a, um. 355
 Sex. Sexaginta. 300
 Sextari-us, i, m. 218
 Sex-us, us, m. 103
 Si. 491
 Sibilá-re, vi, tum. 388
 Sic. 471
 Sio-a, æ, f. 271
 Siccá-re, vi, tum. 446
 Sicc-us, a, um. 313
 Siderati-o, ónis. 383
 Sidere, fidi. 381
 Sid-us, eris, n. 58
 Sign-um, i, n. 275
 Sil-ère, uñ. 406
 Sil-ex, icis, m. 79
 Sill-g-o, inis, f. 91
 Siliq-v-a, æ, f. 89
 Silv-a, æ, f. 102
 Silvestr-is, is, e. 112
 Simi-a, æ, f, simius. 125
 Simil-a, æ, f. 169
 Simil-is, is, e. 285
 Simpl-ex, icis, o. g. 429
 Simul. 474
 Simulá-re, vi, tum 404
 Sim-us, a, um. 331
 Sincér-us, a, um. 319
 Sine. 485
 Si-nere, vi, tum. 403
 Singulárim. 474
 Singul-i, æ, a. 326
 Singulti-re, vi, tum 451
 Sinist-er, ra, rum 308
 Sin-us, us, m. 184
 Sif-er, eris, n. 87
 Sistere, stiti, statum. 419
 Siti-re, vi, tum. 425
 Sit-is, is, f. 146
 Situl-a, a, f. 236
 Sive, frve. 488
 Smaragd-us, i, m 80
 Sobriè. 475
 Sobri-us, a, um. 357
 Soc-er, eri, m. 230
 Soci-us, a, um. 209
 Soci-us, i, m. 265
 Societ-as, átis, f. 226
 Socor-s, dis, o. g. 353
 Socr-us, f. 230
 Sol, is, m. 58
 Solari-um, i, n. 220
 Solá-ri, tus sum. 429
 Solati-um, i, n. 265
 Sol-ère, itus sum. 370, 462
 Solicit-us, a, um. 340
 Solid-us, a, um. 316
 Solitari-us, a, um. 346
 Soli-um, i, n. 253
 Sol-um, i, n. (pedis) 139
 Sol-us, a, nm. 299
 Sol-vere, vi, útum. 409, 450
 Somniá-re, vi, tum. 399
 Somni-um, i, n. 147
 Somn-us, i, m. 147
 Son-á-re, ui, itum. 214
 Sonór-us, a, um. 335
 Son-us, i, m. 147
 Sop-ire, ivi, itum 454
 Soporá-re, vi, tum. 429
 Sorb-ère, ui, itum, pñ. 425
 Sord-ère, ui. 383
 Sord-es, is, f. 418
 Sor-or, óris, f. 228
 Sor-s, tis, f. 240, 282
 Sosp-es, itis, o. g. 352

Spar-gere, si, sum.	414	Stecril-is, is, e.	313	Su-gere, xi, sum.	
Spatia-ri, tus sum.	396	Sternere, sra-vi, tum	436	Sulc-are, avi, atum.	
Spati-um, i, n.	52	Stern-um, i, n.	141	Sulc-us, i, m.	
Specill-um, i, n.	154	Sternutá-re, vi, tum.	451	Sulf-ur, uris, n.	
Speltá-re.	243	Sterquilini-um, i, n.	165	Sun, fui, esse.	
Spec-us, us (i) m. f. n.	70	Steri-ere, i, (ui)	451	Sum-ere, si, tum.	
Spelunc-a, æ, f.	186	Stillá-re, vi, tum.	379.423	Super.	205
Sperá-re, vi, tum.	44	Stil-us, i, m.	223	Superá-re, vi, tum.	
Spernere, spre-vi, tum.	401	Stimulá-re, vi, tum.	455	Supell-ex, effilis, f.	
Sp-es, ei, f.	150.279	Stipá-re, vi, tum.	415	Superb-us, a, um.	
Spic-a, æ, f.	90	Stipendi-um, i, n.	459	Supercili-um, i, n.	
Spice-us, a, um.	91	Stip-es, is, m.	83	Supercili-es, ei, f.	
Spin-a, æ, f.	93.118.141	Stip-s, is, f. stipes.	268	Superliminá-re, i, n.	
Spir-a, æ, f.	212	Stipul-a, æ, f.	161	Superst-es, itis, o. g.	
Spirá-re, vi, tum.	377	Stiria, æ, f.	68	Superstiti-o, onis, f.	
Spiritus, us, m.	54	Stirps, is, f.	74	Supra-us, a, um.	
Spiss-us, a, um.	312	Stragul-a, æ, f.	201	Suppedítá-re, avi, atum.	
Spitiam-a, æ, f.	217	Stram-en, inis, n.	163	Supplicá-re, avi, atum.	
Splend-ére, ui.	373	Strangulá-re, vi, tum.	463	Supplici-um, i, n.	
Splendidè.	471	Strenu-us, a, um.	349	Supra.	
Spoliá-re, vi, tum.	460	Strep-ere, ui, itum.	396	Supra.	
Spoli-um, i, n.	276	Strictúr-a, æ, f.	196	Sur-a, æ, f.	
Spond-a, æ, f.	211	Strict-us, a, um.	358	Surd-us, a, um.	
Spond-ére, sú, sponondi.	431	Strid-ere, ui. Strid-o, i.	391	Sur-gere, rexi, rectum.	
Spongi-a, æ, f.	210	Strigil-is, is, f.	202	Surríp-ere, ui, surrepti.	
Spons-a, æ, f.	227	Stri-ngere, nxi, ctum.	394	Sursum.	382
Spons-us, i, m.	227	Stru-ere, xi, ctum.	421	Su-s, is, m. & f.	
Spontane-us, a, um.	342	Strum-a, æ, f.	153	Suspen-dere, di. sum.	
Spu-ere, i, tum.	451	Stud-ére, ui.	403	Suspirá-re, vi, tum.	
Spum-a, æ, f.	68.379	Stult-us, a, um.	339	Sustentá-re, vi, tum.	
Spumá-re, vi, tum.	379	Stup-a, æ, f.	182	Susurrá-re, vi, tum.	
Spurc-us, a, um.	344	Stup-ére, ui.	384	Sut-or, oris, m.	
Spuri-us, a, um.	325	Sub.	112	Sutúr-a, æ, f.	
Sput-are, avi, atum.	451	Subdit-us, a, um.	486	Su-us, a, um.	
Squal-or, oris, m.	261	Subinde.	250	Sva-dére, si, sum.	
Squam-a, æ, f.	118	Subitò.	473	Svav-is, is, e.	
Stabulá-re, vi, tum.	427	Subitò.	471	Sve-scere, vi, tum.	
Stabul-um, i, n.	163	Subsell-um, i, n.	224	Symptom-a, atis, n.	
Stadi-um, i, n.	217	Subter, Subtus.	478	Syngraph-a, æ, f.	
Stag-num, i, n.	65	Subul-a, æ, f.	185		
Stann-um, i, n.	77	Succin-um, i, n.	176		
Stap-es, edis, m.	201	Succ-us, i, m.	75		
Sta-re, tum, steti.	397	Suda-re, vi, tum.	452		
Stan-s, tis, o. g.	65	Sud-or, oris, m.	146		
Statim.	469	Sud-es, is, f.	160		
Stati-o, onis, f.	207	Sudét-um, i, n.	160		
Statu-ere, i, tum.	408.436	Sud-us, a, um.	311		
Stat-us, us, m.	439	Su-ere, i, tum.	443		
Steg-a, æ, f.	206	Suff-icere, éci, ctum.	465		
Stell-a, æ, f.	58	Suff-iré, i, vi, itum.	426		
Stercorá-re, vi, tum.	445	Suffragá-re, vi, tum.	462		
Sterc-us, oris, n.	146	Suffragá-re, vi, tum.	95		

T.

T Abellari-us, i, m.	
Tabernacul-ús, i, n.	
Tab-es, is, f.	
Tabescere.	
Tabul-a, æ, f.	
Tab-um, i, n.	
Tac-ére, uí, itum.	
Tæd-a, æ, f.	
Tæd-et, uít.	
Tal-is, is, e.	

-us, i, m. 123
 -diti-es, ei, f. 418
 -ad-us, i, m. 42. 288
 -ad-us, a, um. 344
 -g-ere, xi, &um, 423
 -f-re, vi, tum. 421
 -us, eris. n. Plur. a. 265
 -us, eris, n. 458
 -i-a, orum. 250
 -ari-us, i, m. 188
 -i-a, æ. f. 427
 -iatic-us, a, um. 447
 -murá-re, vi, tum. 458
 -us, i, m. 188
 -s, ris. m. 125
 -c-a, æ. f. 117
 -scul-us, i, m. 143
 -c-us, i, m. 86
 -á-re, vi, tum. 406
 -él-a, æ. f. 125
 -r-um, i, n. 178
 -á-re, vi, tum. 370
 -il-us, a, um. 292
 -i-re, vi, tum. 406
 -ná-ri, tus sum. 430
 -us, a, um. 335
 -u-us, a, um. 346
 -eri-um, i, n. 279

N.

Æ. 467
 Næv-us, i, m. 152
 493
 -fici, &us sum. 416
 -us, i, m. 307
 -is, is. f. 132. 423
 -á-re, vi, tum. 407
 -sci-us, tum. 384
 -a, æ. f. 170
 -urti-um, i, n. 87
 -us, i, m. 130
 -re, vi, tum. 385
 -es, ium. f. Plur. 134
 -o, ónis. f. 228
 -r-a, a. f. 53
 -e-a, æ. f. 207
 -r-a, a. m. (navita) 207
 -e-a, a. f. 207
 -is, is, f. 205
 -gá-re, vi, tum. 450
 467

Nè. 462
 Nebul-a, æ. f. 62
 Nec-noc. 488
 Necá-re, vi, tum. 460
 Necessè. 461
 Necessari-us, a, um. 498
 Ne-ctere, xui, xum. 414
 Nefas. 342
 Negá-re, vi, tum. 461. 407
 Negligen-s, tis, o. g. 353
 Negligenti-a, æ. f. 225
 Negotiá-ri-o, onis, f. 230
 Negóti-um, i, n. 238
 Nemo. 299
 Nempe. 492
 Nem-us, oris. n. 102
 Nep-os, ótis. m. 219
 Nept-is, is, f. 229
 Neqvam, o. g. 345
 Neqvavvam. 471
 Ne-re, vi, tum. 443
 Ne-trix, icis, f. 182. 443
 Nerv-us, i, m. 145
 Neut-er, ra, rum. 299
 Neutiquam. 467
 Ne-x, cis, f. 260
 Ni. 472
 Nistá-re, vi, tum. 390
 Nid-us, i, m. 108
 Nig-er, ra, rum. 338
 Nihil. 41. 287
 Nimirum. 492
 Nimis. 378
 Nimum. 472
 Nimi-us, a, um. 366
 Nín-gere, vi. 375
 Nisf. Ni. 491
 Nis-us, i, m. 114
 Nit-ère, ui. 423
 Ni-ti, sus, (xus) sum. 382
 Nitr-um, i, n. 76
 Ni-x, vis. f. 63
 Nobil-is, is, e. 322
 Noc-ère, ui, itum. 428
 Nocen-s, tis, o. g. 462
 Nólku. 249
 Nólturn-us, a, um. 116
 Nodá-re, vi, tum. 394
 Nodul-us, i, m. 181
 Nol-a, æ. f. 214
 Nol-le, ub. 401

Nom-en, inis. n. 41
 Non. 407
 Nonaginta. 300
 Norm-a, æ. f. 188
 No-scere, vi, tum. 400
 Nost-er, ra, rum. 361
 Notá-re, vi, tum. 408
 Not-us, a, um. 328
 Novacul-a, æ. f. 210
 Novem. 300
 Novero-a, æ. f. 230
 Nov-us, a, um. 296
 No-x, ctis, f. 50
 Noxi-us, a, um. 289
 Nu-berè, pli, prum. 454
 Nub-es, is, f. 62
 Nubil-is, is, è. 454
 Nubil-us, a, um. 311
 Nucle-us, i, m. 101
 Nudá-re, vi, tum. 410
 Nud-us, a, um. 323
 Nu-ere, i, tum. 389
 Nugári, tus sum. 407
 Nulliusmodi. 287
 Num? 467
 Num-en, inis. n. 278
 Numera-re, vi, tum. 414
 Numer-us, i, m. 48
 Numm-us, i, m. 230
 Nunc. 469. 288
 Nunci-us, i, m. 276
 Nunci-um, i, n. 276
 Nuncupá-re, vi, tum. 371
 Nundin-æ, arum. 239
 Nunquam. 470
 Nuper. 469
 Nuper-us, a, um. 296
 Nupti-a, arum. f, pl. 227
 Nupturien-s, tis, o. g. 454
 Nur-us, ús, t. 230
 Nusquam. 468
 Nutri-re, vi, tum. 454
 Nutrix, icis, f. 454
 Ná-x, cis, f. 97

O.

O B. 482
 Obb-a, æ. f. 199
 Obedi-re, vi, tum. 456
 Obeli-as, a. f. 212
 Obéf-us, a, um. 332
 Ob-ex, icis, m. & f. 191
 Oba.

Object-um, i, n.	412	Operari-us, i, m.	226	Pagin-a, æ, f.
Objurgá-re, vi, tum.	407	Ope.	500	Pag-us, i, m.
Objectá-re, vi, tum.	213	Op-es, um, f. plur, ops.	241	Pal-a, æ, f.
Obliquá-re, vi, tum	450	Opif-ex, icis, m.	441	Palám.
Obliqu-us, a, um.	306	Opim-us, a, um.	320	Palang-a, æ, f.
Oblí-visci, tus sum.	402	Opiná-ri, tus sum.	400	Palá-ri, tus sum.
Obol-us, i, m.	239	Opini-o, ónis, f.	341	Palati-um, i, n.
Obrú-ere, i, tum.	411	Opitulá-ri, tus sum.	372	Palá-tum, i, n.
Obscæn-us, a, um.	346	Oportet.	461	Palæ-a, æ, f.
Obscúr-us, a, um.	310	Oppe-ri, tus sum.	433	Palimpsest-us, i, m.
Obsér-are, vi, tum.	422	Oppid-um, i, n.	233	Pall-a, æ, f.
Observanter.	475	Oppositè.	285	Pall-ère, ui.
Observi-re, vi, tum.	466	Optá-re, vi, tum.	416	Palli-um, i, n.
Obsipá-re, vi, tum.	449	Op-us, eris, n.	350	Palm-a, æ, f. (manús)
Obsoni-um, i, n.	174	Or-a, æ, f.	69	Palm-es, icis, m.
Obsurá-re, vi, tum.	410	Orá-re, vi, tum.	407	Palm-us, i, m.
Obven-ire, i, tum.	416	Orati-o, ónis, f.	279	Palpá-re, vi, tum.
Occ-a, æ, f.	161	Orbil-e, is, n.	204	Palpitá-re, vi, tum.
Occá-re, vi, tum.	445	Orb-is, is, m.	216	Palpeb-ra, æ, f.
Occasi-o, ónis, f.	238	Orbit-a, a, f.	200	Pal-us, i, m.
Occá-sus, us, m.	52	Orc-us, i, m.	56	Pal-us, údis, f.
Occid-ere, i, occásus.	373	Or-díri, tus sum.	370	Pampin-us, i, m.
Occid-ere, i, occísus.	460	Ord-o, inis, m.	47	Pan-dere, di, sum.
Ocre-a, æ, f.	180	Ordínatim.	285	Pandiculá-ri, tus sum.
Octo.	300	Organi-um, i, n.	281	Pandúr-a, a, f.
Octoginta.	300	Orgyi-a, æ, f.	217	Pā-gere, xi (pepig) pa
Ocul-us, i, m.	130	Orichal-cum, i, n.	78	Panicul-a, a, f.
Ocyus.	469	Or-íri, tus sum.	373	Paniculat-us, a, um.
Odi-um, i, n.	150	Oríg-o, inis, f.	53	Panic-um, i, n.
Od-isse, i.	404	Orná-re, vi, tum.	441	Pan-is, is, m.
Od-or, óris, m.	147	Orphan-us, i, m.	231	Pann-us, i, m.
Odorá-ri, tus sum.	387	Ort-us, us, m.	52	Pannif-ex, icis, m.
Off-a, æ.	247	Oryz-a, æ, f.	91	Panthér-a, æ, f.
Offensiv-us, a, um.	270	Os, oris, n.	130	Panthér-um, i, n.
Offici-um, i, n.	455, 250	Os, ossis, n.	140	Papæ.
Ó-ère, ui, (évi) itum.	383	Os bñachii, femoris	141	Papáv-er, eris, n.
Olescere.	382	Os sacrum.	141	papili-o, ónis, m.
Olfact-us, us, m.	213	Osc-en, inis, m.	113	papul-a, æ, f.
Olim.	469, 186	Oscitá-re, vi, tum.	391	pæpyr-us, i, f.
Oliv-a, a, æ, f.	100	Osculá-ri, tus sum.	391	par, is, o. g.
Oll-a, æ, f.	195	Osten-dere, di, sum.	417	paradís-us, i, m.
Ol-or, óris, m.	109	Ostentá-re, vi, tum.	433	pará-re, vi, tum.
Ol-us, eris, n.	85	Ostre-a, æ, f.	120	Parát-us, a, um.
Om-en, inis, n.	282	Otiá-ri, tus sum.	440	par-cere, fñ, tum, cito
Om-nis, is, is, e.	41, 285	Oti-um, i, n.	277	pepercí.
Omnino.	472	Ov-is, is, f.	122	Parc-us, a, um.
Omphaci-um, i, n.	178	Ov-um, i, n.	108	pard-us, ñ, m.
Onerá-re, vi, tum.	450			Parent-es, um, m. plur.
Opá-cus, a, um.	304			par-ère, uñ, itum.
Opera, a, f.	444			par-ere, tum, peperí.
Operá-ri, tus sum.	441			Pari-es, eris, m.
				paroch-us, i, m.

P.

PAb-o, ónis, m. 209
 Pabul-um, i, n. 163
 Pac-isci, tus sum. 459

-s, tis, f.	44	penuari-um, i, n.	194	pil-us, i, m.	128
-um.	472	penul-a, æ, f.	200	pincern-a, æ, m.	248
-us, i, m.	113	penui-a, æ, f.	267	ping-ere, xi, p̄ctum.	443
-v-us, a um.	293	per.	435, 477	pingvescere.	384
-cere, tum, pavi.	445	per-a, æ, f.	166	pingv-is, is, e.	321
iscu-um, i, n.	159	perc-a, æ, f.	119	pinn-a, æ, f.	118
-or, oris, m.	166	Perc-ipere, epi, eptum.	147	pinf-ere, ui, itum?	446
-er, eris, m.	110	perd-ere, idi, itum.	372	pin-us, i, (ūs) f.	96
sim.	398	perdit-us, a, um.	365	pip-er, eris, n.	174
si-o, onis, f.	466	perdi-scere, dici.	498	pir-um, i, n.	98
ff-us, ūs, m.	217	perdoc-ere, ui, tum.	498	piscá-ri, tus sum.	446
tin-um, i, n.	177	perd-ix, icis, f.	111	piscát-or, oris, m.	170
-er, ris, m.	220	peregriná-ri, tus sum.	439	pisc-is, is, m.	104
er-a, æ, f.	248	perfect-us, a, um.	350	pistill-um, i, n.	237
-ére, ui.	381	pergamén-a, æ, f.	221	pist-or, oris, m.	169
ti, flus suin.	368	per-gere, rexi, reatum.	370	pistrín-um, i, n.	168
ibul-um, i, n.	262	pergul-a, æ, f.	194	pifum, i, n.	89
in-a, æ, f.	246	periculof-us, a, um.	351	pituit-a, æ, f.	145
trá-re, vi, tum.	413	pericul-um, i, n.	267	pituci-um, i, n.	154
tri-a, æ, f.	233	per-imere, émi, emtum.	464	pi-us, a, um.	303
ru-us, i, m.	220	peri-re, i.	369	pi-x, cis, f.	96
ac-us, a, um.	258	permi-ttere, si, ssum.	403	placá-re, vi, tum.	428
ap-er, eris. o. g.	324	permuta-re, vi, tum.	448	placén-a, æ, f.	212
-ére, i.	404	pern-a, æ.	173	plac-ere, ui, itum?	401
ument-um, i, n.	193	perri-ci-er, éi, f.	266	placid-us, a, um.	355
v-o, onis, m.	109	perper-us, a, um.	344	plag-a, æ.	52, 152
x, cis, f.	264	perpetu-us, a, um.	291	plagul-a, æ, f.	221
xill-us, i, m.	204	perfe-qui, cūsus sum.	446	planc-a, æ, f.	160
ccá-re, vi, tum.	405	persic-um, i, n.	98	plan-gere, xi, ctum.	408
ct-ere, ctum, pexui &	443	person-a, æ, f.	322	plant-a, æ, f.	82, 138
pexi, pexum.	443	pertic-a, æ, f.	171, 217	plantá-re, vi, tum.	444
ct-en, inis, m.	210	pe-s, dis, m.	135, 334	plan-us, a, um.	313
ct-us, oris, n.	134	pestul-us, i, m.	191	platé-a, æ, f.	235
cuni-a, æ, f.	239	pest-is, is, f.	157	plau-dere, si, sum.	408
e-us, udis, f. oris, n.	121	pet-ere, svi, stum?	430	plaustr-um, i, n.	204
dere, pédi, ditum.	451	petil-us, a, um.	334	pleb-s, is, f.	255
dicul-us, i, m.	106	petiol-us, i, m.	101	ple-ctere, xi, xum.	437
d-um, i, n.	166	petorit-um, i, n.	203	plene.	498
llere, pepuli, pulsum.	435	pharmacopæ-um, i, n.	237	plen-us, a, um.	310, 318
lice-um, i, n.	185	pharmacopol-a, æ, m.	453	plic-a, æ, f.	184
llis-o, onis, m.	185	phasián-us, i, m.	112	plorá-re, vi, tum.	408
ll-is, is, f.	185	pic-a, æ, f.	110	plu-ere, i. (vi) tum.	375
llucid-us, a, um.	304	pisc-or, oris, m.	215	plum-a, æ, f.	108
lv-is, is, f.	245	pig-er, ra, rum.	352	plumb-um, i, n.	77
nd-ere, i, sum.	448	piget.	462	plus.	472
n-dere, (um, pependi.	463	pigment-um, i, n.	215	piute-us, i, m.	281
nè. 473 penes.	484	pign-us, oris, eris, n.	240	pluvi-a, æ, f.	63
nestrá-re, vi, tum.	438	pi-la, æ, f.	168, 189	pocul-um, i, n.	248
nicill-us, i, m.	215	pilent-um, i, n.	203	pod-i-um, i, n.	194
ris, is, m.	123	pil-us, i, n.	180	pœn-a, æ, f.	259
mitus.	472	pil-um, i, n.	168	pœniet.	405
nd-a, æ, f.	198, 223			o a	Pains

<i>Peniténd-o, inis, f.</i>	151	<i>Præd-o, ónis, m.</i>	200	<i>Prof-icere, eci, ectum.</i>
<i>Potent-a, a, f.</i>	178	<i>Pradica-re, vi, tum.</i>	457	<i>Pro-ficisci, fectur, sum.</i>
<i>Potentari-us, i, m.</i>	446	<i>Præi-re, vi, tum.</i>	450	<i>Profund-us, a, um.</i>
<i>Poll-re, vi, tum.</i>	441	<i>Præli-um, i, n.</i>	275	<i>Progre-di, ssum, sum.</i>
<i>Poll-ére, ui.</i>	403	<i>Præmi-um, i, n.</i>	259	<i>Prohib-ére, ui, tum.</i>
<i>Poll-ex, icis, m.</i>	136	<i>Præmon-ére, ui, tum.</i>	473	<i>Prom-ere, si, tum.</i>
<i>Pollút-us, a, um.</i>	345	<i>Præpara-re, vi, tum.</i>	441	<i>Promi-tere, si, ssum.</i>
<i>Pomari-um, i, n.</i>	160	<i>Præsen-s, tis, o. g.</i>	296	<i>Promulgá-re, vi, tum.</i>
<i>Pomét-um, i, n.</i>	159	<i>Præsep-e, is, n.</i>	164	<i>Promt-us, a, um.</i>
<i>Pom-um, i, n.</i>	97	<i>Præstare, iiii, tum.</i>	431	<i>Prom-us, i, m.</i>
<i>Ponderá-re, vi, tum.</i>	415	<i>Præter.</i>	476	<i>Promus Cond-us, i, m.</i>
<i>Pondo. n.</i>	210	<i>Præterit-us, a, um.</i>	296	<i>Pron-us, a, um.</i>
<i>Pond-us, eris, n.</i>	48	<i>Prætor, ónis, m.</i>	251	<i>Prope.</i>
<i>Ponè.</i>	435	<i>Prævi-dére, di, sum.</i>	417	<i>Properá-re, vi, tum.</i>
<i>Po-nere, sui, situm.</i>	436	<i>Prand-ére, i, (pransus, f.)</i>	425	<i>Propinqu-us, a, um.</i>
<i>Pon-s, tis, m.</i>	205	<i>Prandi-um, i, n.</i>	244	<i>Propiti-us, a, um.</i>
<i>Ponticul-us, i, m.</i>	205	<i>Prat-um, i, n.</i>	159	<i>Propri-us, a, um.</i>
<i>Pont-o, ónis, m.</i>	205	<i>Prav-us, a, um.</i>	344	<i>Propriet.</i>
<i>Popán-um, i, n.</i>	212	<i>Prec-es, um. f. plur.</i>	279	<i>Pror-a, æ. f.</i>
<i>Popl-es, icis, m.</i>	138	<i>Prehen-dere, di, sum.</i>	393	<i>Prorsus.</i>
<i>Popul-us, i, m.</i>	255	<i>Prel-um, i, n.</i>	208	<i>Prosper, a, um.</i>
<i>Porcul-us, i, m.</i>	119	<i>Pre-mere, ssi, ssum.</i>	394	<i>Prosp-icere, exi, ectum.</i>
<i>Porc-us, i, m.</i>	122	<i>Preti-um, i, n.</i>	239. 359	<i>Prost-einere, ravi, ratum.</i>
<i>Porr-igere, exi, ectum.</i>	393	<i>Primari-us, a, um.</i>	495	<i>Proterv-us, a, um.</i>
<i>Porrò.</i>	438	<i>Prim-us, a, um.</i>	295	<i>Providenti-a, a, f.</i>
<i>Porr-um, i, n.</i>	87	<i>Primò.</i>	474. 388	<i>Proxim-us, a, um.</i>
<i>Porr-a, a, f.</i>	234	<i>Princ-ept, ipis. m & f.</i>	252	<i>Pruin-a, æ, f.</i>
<i>Porrá-re, avi, tum.</i>	436	<i>Principi-um, i, n.</i>	47	<i>Pruin-a, æ, f.</i>
<i>Porr-us, us, m.</i>	207	<i>Prisc-us, a, um.</i>	296	<i>Pruin-um, i, n.</i>
<i>Porc-ere, itum, poposci.</i>	430	<i>Privá-ic, vi, tum.</i>	431	<i>Pruis-re, vi, tum.</i>
<i>Posse, potui.</i>	360. 403	<i>Privát-us, a, um.</i>	322	<i>Public-us, a, um.</i>
<i>Possessi-o, ónis, f.</i>	416	<i>Privig-na, æ, f.</i>	230	<i>Pud-et, uit, itum.</i>
<i>Possidére, édi, ectum.</i>	416	<i>Privign-us, i, m.</i>	230	<i>Puell-a, a, f.</i>
<i>Post.</i>	483	<i>Privilegi-um, i, n.</i>	252	<i>Pu-er, eri, m.</i>
<i>Post.</i>	288	<i>Pro.</i>	482	<i>Pug-il, ilis, m.</i>
<i>Postea.</i>	186	<i>Probabil-is, is, e.</i>	341	<i>Puzillar-es, ium, m. plu.</i>
<i>Post-is, is, m.</i>	190	<i>Proba-re, vi, tum.</i>	417	<i>Pugi-o, ónis, m.</i>
<i>Postulá-re, vi, tum.</i>	430	<i>Probr-um, i, n.</i>	277	<i>Pugn-a, æ, f.</i>
<i>Potá-re, vi, tum.</i>	425	<i>Prob-us, a, um.</i>	344	<i>Pugná-re, vi, tum.</i>
<i>Potest-as, atis, f.</i>	259	<i>Procer-es, um. m. plur.</i>	255	<i>Pugn-us, i, m.</i>
<i>Poti-ri, tus, sum.</i>	416	<i>Procér-us, a, um.</i>	317	<i>Pulch-er, ra, rum.</i>
<i>Potius.</i>	489	<i>Proci-re.</i>	454	<i>Pul-ex, icis, m.</i>
<i>Pot-us, us, m.</i>	176. 425	<i>Proclamá-re, vi, tum.</i>	454	<i>Pull-us, i, m.</i>
<i>Præb-ére, ui, tum.</i>	393	<i>Procul. 481 Pro-cus, i, m.</i>	454	<i>Pull-us, a, um.</i>
<i>Præcell-ere, ui, sum.</i>	456	<i>Prod-erc, idi, tum.</i>	428	<i>Pulment-um, i, n.</i>
<i>Præcept-um, i, n.</i>	225	<i>Prodesse, profui.</i>	428	<i>Pulm-o, ónis, m.</i>
<i>Præcipu-us, a, um.</i>	495	<i>Prodi-gi-um, i, n.</i>	282	<i>Pulp-a, æ, f.</i>
<i>Præc-o, ónis, m.</i>	457	<i>Prodig-us, a, um.</i>	362	<i>Pulpit-um, i, n.</i>
<i>Præc-ox, ócis, o. g.</i>	318	<i>Profán-us, a, um.</i>	297	<i>Pul-s, tis, f.</i>
<i>Præd-a, a, f.</i>	276	<i>Professio-us, a, um.</i>	309.	<i>Pulsá-re, vi, tum.</i>
<i>Prædári.</i>	460			412.

5. Ten derden dage wederom opstaen van den dooden.
6. Opgebaren ten Hemel / sit ter rechter (handt) Gods des Almachtigen Daders.
7. Van daer hy komen sal te Oordelen de lebende ende dooden.
8. Ick geloobe in den Heplighen Geest.
9. Ick geloobe een Heplige algeeyne (Christeliecke) Kercke / de gheueynschap der Hepligen.
10. Vergevinge der sonden.
11. Weder opstandinge des vleeschs
12. Ende een ewighe leven. Amen.

II.

De Thien-Geboden, de Richtvoer der LIEFDE Exod. 20. 2 Deut. 5. 6.

God sprack alle dese woorden.

Ick ben de Heere uwe Godt / die u uyt Egypten-landt/uyt den dienstuyt-gelept hebbe.

1. Ghy en sult geen andere Goden noz mijn hebben.
2. Ghy en sult u gheen ghesneden seelt / noch eenige gelyckenis maeken / (van 't gene) dat boven inden Hemel is / noch (van 't gene) dat onder op der Werde is : noch (van 't gene) wat de wateren onder der Werde is. Ghy sult u booz die niet buygghen / noch der dienen : want ick de Heere uwe Godt ben een yberigh Godt / die de is / daet der Daderen besoecke aen kinderen / aen het derde/ende aen het vierde (lidt) der gener / die uytaten : ende doe barmhertigheyt aen uytzenden der gener / die my lief hebben / ende myne Geboden onderhouden.
3. Ghy en sult den name des Heeren uwes Gods niet ydelijck ghebruycken : want de Heere en sal niet schuldigh houden / die sinen name ydelijck gebuyckt.
4. Gedenckt des Sabbath-daege / dat ghy dien hepliget. Sex dagen sult ghy arbeypden/ende al u werck doen : mer de sevende dagh is de Sabbath des Heeren uwes Gods : (dan) en sult

5. Tertia die resurrexit à mortuis.

6. Ascendit ad Cælos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis.

7. Inde venturus est ad iudicandum vivos & mortuos.

8. Credo in Spiritum Sanctum.

9. Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem.

10. Remissionem peccatorum.

11. Carnis resurrectionem.

12. Et vitam æternam. Amen.

II.

Decalogus, norma CHARITATIS. Exod. 20. 2. Deut. 5. 6.

Deus locutus est omnia hæc verba :

Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te ex Ægypto, domo servitutis.

1. Non habebis Deos alienos coram me.
2. Ne facias tibi sculptile, nec ullam imaginem (eorum) quæ supra sunt in Cælo, nec (eorum) quæ infra in Terra sunt: nec (eorum), quæ in aquis sub Terra sunt. Ne incurves te illis, neque colas ea: Ego enim Dominus Deus tuus, sum zelotes fortis, visitans peccata parentum in filiis, in tertia & quarta (progenie) eorum, qui oderunt me: & misericordiam utens in mille simam eorum, qui diligunt me, & observans præcepta mea.
3. Ne usurpes nomen Domini Dei tui temerè: neque enim Dominus dimittet eum impunitum, qui nomen eius vanè usurpaverit.
4. Memento diè Sabbathi, ut eum sanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omne opus tuum: at septimo diè Sabbatum eris Domino Deo tuo: (tum) non facias ullam opus, tu, nec filius tuus, nec ghy

ghy geen werck doen / ghy / noch u
uwe Zone / noch uwe Dochter / (noch)
uwe Dienſt-knecht / noch uwe Dienſt-
maeght / noch u Wee / noch uwe vzeem-
delingh / die in uwe poozten is : want
in ſes daghen heeft de Heere den He-
mel ende de Werde gemaeckt / de Zee /
ende alles wat daer in is / ende hy ru-
ſtede den ſebenden dagh : daeroni ze-
gende de Heere den Sabbath-dagh /
ende heplighde den ſelben.

5. Eert uwen Vader / ende uwe
Moeder / op dat uwe dagen berlengt
wozden in den lande / dat u de Heere
uwe Godt geeft.

6. Ghy en ſult niet doot ſlaen.

7. Ghy en ſult niet Echt-bzeken.

8. Ghy en ſult niet ſtelen.

9. Ghy en ſult geen valsche getuy-
geniſſe ſpreken tegen uwen naeſten.

10. Ghy en ſult niet begeeren u-
wes naeſten Huys : Ghy en ſult niet
begeeren uwes naeſten Wyf / noch
ſijnē dienſt-knecht / noch ſijne dienſt-
maeght / noch ſijnen Oſſe / noch ſijnen
Ezel / noch pet / dat uwes naeſten is.

III.

Het Gebedt, de gront der HOPE.

Matth. 5:9. Luc. 11:2.

O Onſe Vader / die in de Hemelen
(zijt).

1. Uwen naem werde gehepligt.

2. Uwe Koninckrijcke kome.

3. Uwen wille geſchiede / gelijck in
den Hemel (alſoo) oock op der Werden.

4. Ons dagelijcks hzoodt geeft ons
heden.

5. Ende vergeeft ons onſe ſchul-
den / gelijck oock wy vergeben onſe
ſchuldenaren.

6. Ende en lept ons niet in verſoec-
kinge / maer berloft ons van den boos-
ſen. Want uwe is het Koninckrijcke /
ende de kracht / ende de heerlijckheyt /
in der eeuwigheyt / Amen.

IV.

Een Morgen-Gebedeke.

H Eere / mijn God / ick dancke u / dat
ghy my deſen dag behouden hebt

filia tua , (nec) ſervus tuus , nec ancil-
tua , nec jumentum tuum , nec adver-
tuus , qui eſt intra portas tuas : nam ſe-
diebus fecit Deus Cœlum & Terram
Mare , & quæcunq; in iis ſunt , & requi-
vit die ſeptimo : ideoque benedixit die
Sabbati , & ſanctificavit eum.

5 Honora patrem tuum , & matrem
tuam , ut prolongentur dies tui in terra
quam tibi Dominus Deus tuus dat.

6. Non occides

7. Non committes adulterium.

8. Non furaberis.

9. Non dices falſum teſtimonium con-
tra proximum tuum.

10. Non concupiſces domum proximi
tui : Non concupiſces uxorem proximi tu-
nec ſervum ejus , nec ancillam ejus , ni-
bovem ejus , nec aſinum ejus , nec quæ-
quam eorum , quæ ſunt proximi tui.

III.

Oratio , fundamentum SPEI.

Matthai 5:9. Luca 11:2.

P ater noster , qui (es) in Cœlis.

1. Sanctificetur nomen tuum.

2. Veniat regnum tuum

3. Fiat voluntas tua , quemadmodum
in Cœlo (ſic) etiam in Terra.

4. Panem noſtrum quotidianum da
bis hodie.

5. Et remitte nobis debita noſtra ,
cut & nos remittimus debitoribus no-
ſtris.

6. Et ne nos inducas in tentationem,
libera nos à malo. Quia tuum eſt regnum
& potentia , & gloria , in ſecula , Amen

IV.

Matutina precatio neula.

D Omine , Deus mi , ago Tibi grati-
quod me hanc diem ſalvum attinge
brece

reypcken late. En bidde/bewaert my
uwe kracht / dat ick tot geen son-
ne en neyge : maer dat de gedachten
uyns herten / en de woorden mijns
mondts / en alle mijne wercken nae
uwe gerechtighejdt bestiert werden/
ooc Jesum Christum / onsen Heere /
men.

(Doeght daer by Onse Vader: En de
ien-geboden , als tot een regel uwer
wercken dien dagh.)

V.

Seer kort Tafel-gebedt.

Alles wat op-gedist is / en wat op-
gebist sal worden/gesegene die / die
ooc sijne goederierenhejdt alles
bedet ! Amen.

Onse Vader, &c.

VI.

Danck-segginge nae de
Maectijt.

O Ie ons geschapen/ verloft/ gehey-
licht / en nu oock geboet heeft / 3p
ebenedyt in der eeuwighejt ! Amen.

VII.

Avont-Gebedt.

O Almachtige en Barmhertighe
God / Dader / en Heylige Geest
egene/ ende bewaer ons ! Amen.
(Ick geloof in God den Vader, &c.)

VIII.

t' Eeniger tijdt

1. B Ewaert my/ o God/ want ick
betrouwe op u. Psalm 16: 1.
2. Op u / o Heere / betrouwe ick /
n laet my niet beschaemt worden in
euwighejt, Psalm 31: 2.
3. Zijt my genadigh / o Godt/ zijt
my genadigh / want mijne ziele be-
trouwt op u. Psalm 57: 2.
4. Godt sal ons zegenen ! Ende al-
e eynden der Werde sullen hem bree-
ken ! Psalm 67: 8.

voluisti. *Et rogo, serva me tua virtute,*
ut ne ad aliquod peccatum inclinem: sed
ut cogitationes mei cordis, & verba mei
oris, omniaque mea opera secundum tuam
justitiam dirigantur, per Jesum Christum,
Dominum nostrum, Amen.

(*Adde orationem Dominicam: & De-*
calogum, tanquam regulam tuarum actio-
num ead die.)

V.

Brevissima Consecratio Mensæ.

Quicquid appositum est, & quicquid
rapponetur, consecratum esse jubeat.
qui sua benignitate universa pascat!
Amen.

Pater Noster, &c.

VI.

Gratiarum actio post Men-
sam.

Qui nos creavit, redemit, sanctifica-
vit, & nunc etiam pavit, sit benedi-
ctus in æternum! Amen.

VII.

Vespertina precatio.

Omnipotens & misericors Deus, Pa-
ter, Filius, & Spiritus Sanctus be-
nedicat, & custodiat nos! Amen.
(*Credo in Deum Patrem, &c.*)

VIII.

Quandocunque.

1. *Conserve me, Deus, quoniam in Te*
speravi. Psalmo 16: 1.
2. *In Te Domine, speravi, non con-*
fundar in æternum. Psalmo 31: 2.
3. *Miserere mei, Deus, miserere mei,*
quoniam in Te confidit anima mea! Psal-
mo 57: 2.
4. *Benedicat nobis Deus! Et metuant*
cum omnes fines, terræ! Psalmo 67: 8.

5. *Omnes*

5. O mijne ziele prijst den Heere !
 ick sal den Heere pryzen in mijn le-
 ven : ick sal minnen Godt Psalm
 singen / terwijl ick noch ben. Psalm
 146. 1, 2.

6. Looft den Heere uyt de Heme-
 len : Looft hem in de hooghste plaet-
 sen. Looft hem alle sijne Engelen !
 Looft hem alle sijne heylighen !
 Psalm 148 : 1, 2.

7. Alles wat adem heeft lobe den
 Heere ! Prijst den Heere ! Psal. 150. 6.

5. Anima mea, lauda Dominum ! lau-
 dabo Dominum in vita mea : Psallam
 Domino : quam diu fuero. Psalmo 146
 1, 2.

6. Laudate Jehovah de Caelis : Laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes Angeli ejus ! Laudate eum omnes exercitus ejus ! Psalmo 148 : 1, 2.

7. Omnis spiritus laudet Dominum
 Hallelu-Jah ! Psalmo 150. 6.

I I.

Kinderlijke Sede-kunste.

1. **I**nrecht de deughden na. Driede
 de Lasteren.

2. **W**eeft VOORSICHTIGH :
 Wozsiet het eynd :
 Wensket de middelen : Weent waer
 de gelegenheyt.

3. **B**egint niet lichtvaerdighlijck :
 Overleght het lange : Haest u lang-
 saem.

4. **B**ertelt niet alles / wat
 ghy weet.

5. **B**eloof niet alles / wat
 ghy hoort.

6. **B**egeert niet alles / wat
 ghy sie.

7. **D**oet niet alles / wat
 gy kunt; maer alleen-
 lijck wat u toestaet.

8. **W**at ghy niet en weet,
 wilt het niet bejaen,
 noch lochenen; vraegt
 liever.

9. **W**eeft GEMATIGHT !
 Als u hongert, eetet; eer niet :
 Ook en drinckt niet; eer u dorstet.

10. **M**aer oock dan matighlijgh :
 Tot noodruff, niet verder.

11. **U**yt onmatigheyt komen siekten ;
 Uyt siekten de Doot.

12. **G**ematighde luyden varen wel,
 ende leven langh.

13. **W**eeft SEDIGH, niet bald-
 digh :
 Stilswijgende, niet klapachtigh.

En gy sult
 voorlichtig
 zijn.

Puerilis Ethica.

1. **S**ectare virtutes : Vita vitia.

2. **E**sto PRUDENS : Prospice
 nem
 Aspice media : Attende occasioni.

3. **N**ihil occipe temere :
 Delibera diu : Festina lente.

4. **N**on omnia qua scis,
 narra.

5. **N**on omnia qua audis,
 crede.

6. **N**on omnia qua vides,
 concupisce.

7. **N**on omnia qua potes,
 fac : sed tantum quae
 debes.

8. **Q**uod ignoras, ne affir-
 ma aut nega potius in-
 terroga.

9. **E**sto TEMPERANS !
 Cum esuris ede, non prius :
 Neque prius bibe, quam sitis.

10. **S**ed & ium modice :
 Ad necessitatem, non ultra.

11. **E**x Intemperantia veniunt Morbi ;
 Ex morbis Mors.

12. **T**emperantes bene valent, & v-
 vunt diu.

13. **E**sto MODESTUS, ne
 procax :
 Taciturnus, non loquax.

l-r-um, i, n. 242
l-p-a, æ, f. 125
l-us, i, m. 138
l-um-diu. 470
l-amen. 490
l-ometfi. 472
l-aminare, avi, atum. 418
l-andem. 474
l-angere, Ætum, tetigi. 387
l-anquam. 471
l-antisper. 470
l-antium. 472
l-ant-us, a, um. 301
l-ap-es, etis, m. 246
l-ard-a, æ, f. 111
l-ardare. 398
l-ard-us, a, um. 291
l-arl-us, i, m. 141
l-aur-us, i, m. 122
l-axare. 448
l-aganit-a, æ, f. 212
l-e-gere, xi, Ætum. 410
l-ect-um, i, n. 189
l-ges, etis, f. 211
l-gul-a, æ, f. 189
l-gument-um, i, n. 180
l-el-a, æ, f. 183
l-eloni-um, i, n. 252
l-el-um, i, n. 270
l-emerè. 475
l-emerit-as, atis, f. 151
l-emet-um, i, n. 176
l-em-nerc, si, tum. 428
l-em-o, ònis, m. 204
l-empl-um, i, n. 281
l-empor-a, um, n. plur. 130
l-emporari-us, a, um. 288
l-emp-us, otis, n. 47
l-en-ax, acis, o. g. 362
l-en-dere, sum, tetendi. 437
l-enebr-æ, arum, f. plur. 60
l-æer, a, um. 315
l-en-ère, ui, um. 393
l-entá-re, vi, tum. 413
l-entori-um, i, n. 274
l-enu-is, is, e. 301
l-enus. 477
l-ep-ère, ui. 376
l-epi-dus, æ, um. 311
l-er. 473
l-erebr-a, a, f. 187
l-erebrá-re, vi, tum. 442

Teréd-o, inis, f. 105
Terere, trivi, tritum, 395
Ter-es, etis, o. g. 306
Ter-gere, si, sum. 418
Ter-gum, i, n. 134
Terg-us, oris, n. 121
Termin-us, i, m. 32
Terr-a, æ, f. 57
Terrest-ris, is, e. 93
Terr-ère, ui, itum. 433
Tertió. 474
Tessler-a, æ, f. 242, 275
Test-a, æ, f. (in olla) 195
Testá-ri, tus sum. 461
Test-is, is, m. 258
Testúd-o, inis, f. 127, 214
Tet-ere, ra, tum. 336
Tetric-us, a, um. 329
Tetra-on, ónis, m. 112
Tex-ere, ui, tum. 443
Text-or, óris, m. 183, 443
Theátr-um, i, n. 243
Thec-a, æ, f. 222
Thefaur-us, i, m. 241
Thor-ax, acis, m. 180
Thu-s, ris, n. 213
Tibia, æ, f. 141, 214
Tibiál-e, is, n. 180
Tign-um, i, n. 187
Tigr-is, is & idis, f. 126
Tili-a, æ, f. 96
Tim-ère, ui. 465
Timid-us, a, um. 340
Tin-a, æ, f. 199
Tinc-a, æ, f. 105
Tin-gere, xi, Ætum. 411
Tinní-re, vi, tum. 412
Tintinná-re, vi, tum. 412
Tipul-a, æ, f. 106
Tir-o, ónis, m. 273
Titilla-re, vi, tum. 427
Titi-o, ónis, m. 61
Tituba-re, vi, tum. 397
Tog-a, æ, f. 180
Tolerá-re, vi, tum. 415
Toll-ere, tetuli, tolútū. 436
Tollé-no, ónis, m. 236
Tomacul-um, i, n. 173
Ton-á-re, ui, itum. 375
Ton-dére, sum, rotondi. 443
Tonitr-u, us, n. 63

Tonfor, óris, m. 443
Ton-us, i, m. 214
Torcúl-ar, áris, n. 177
Torment-um, i, n. 270
Torná-re, vi, tum. 409
Torn-us, is, m. 409
Torp-ère, ui. 309
Tor-qvére, si, tum. 394, 463
Torqu-es, is, m & f. 197
Torien-s, is, m. 64
Torr-ère, ui, tostum. 446
Torr-is, is, m. 61
Tort-a, æ, f. 212
Torv-us, a, um. 320
Tost-us, a, um. 357
Tot. 299
Toties. 473
Tot-um, ius, n. 44
Tot-us, a, um. 289
Trab-s, is, f. 193
Traché-a, æ, f. 145
Tractá-re, vi, tum. 446
Tragœ-li-a, æ, f. 243
Tragul-a, æ, f. 170
Tra-herc, xi, Ætum. 435
Trah-a, æ, f. 202
Trans. 478
Trem-ere, ui. 376
Tremul-us, a, um. 378
Trepidá-re, vi, tum. 398
Tres, tres, tria. 300
Tribulá-re, vi, tum. 445
Tribu-ere, i, tam. 431
Trib-us, us, f. 256
Tribút-um, i, n. 252
Tric-æ, arum, f. plur. 165
Triginta. 300
Trin-us, a, um. 285
Tripudiá-re, vi, tum. 398
Triquetr-us, a, um. 306
Tristá-ri, tus sum. 404
Trist-is, is, e. 328
Tritic-um, i, n. 91
Trist-or, óris, m. 163
Triturá-re, vi, tum. 445
Triumphali-a, órum. 471
Triumph-us, i, m. 276
Trophæ-um, i, n. 276
Tru-a, æ, f. 175
Trucidá-re, vi, tum. 460
Trud-es, is, f. 206
Tru-

Tru-dere, si, sum. 435
 Trull-a, a, f. 188
 Trunc-us, i, m. 83, 129
 Tru-x, cis, o. g. 329
 Tu. 367
 Tub-a, æ, f. 214
 Tub-er, eris, n. 152, 153
 Tud-es, itis, m. 188
 Tu-éri, ius sum. 390, 461
 Tuguri-um, i, n. 186
 Tum. 469
 Tum-ére, ui. 452
 Turn-or, óris, m. 154
 Tumult-us, us, m. 267
 Tumul-us, i, m. 71
 Tunc. 469
 Tun-dere, sum, tufum, tududi. 305
 Tunic-a, æ, f. 180
 Turbá-re, vi, tum. 407
 Turbid-us, a, um. 311
 Turd-us, i, m. 112
 Tur-gére, turfi, 379
 Turm-a, æ, f. 273
 Turp-is, is, e. 289
 Turr-is, is, f. 194
 Turt-ur, uris, m. 112
 Turund-a, æ, f. 154
 Tuff-is, is, f. 156
 Tussi-re, vi, tum. 451
 Tut-or, óris, m. 231
 Tut-us, a, um. 351
 Tu-us, a, um. 361
 Tympan-um, i, n. 214
 Tympanizá-re, vi, tum. 412
 Tyrann-us, i, m. 252

U.

UB-er, eris, n. 121
 Ub-er, eris, o. g. 313
 Ubert-as, átis, f. 267
 Ubi. 200, 468
 Ubique. 468
 Ud-us, a, um, uvidus. 311
 Ul-cifci, tus sum. 432
 Ulc-us, eris, n. 152
 Ulcuscul-um, i, n. 155
 Ulig-o, inis, f. 72
 Uln-a, æ, f. 141, 217
 Uterius. 478
 Ultim-us, a, um. 295

Ultrá. 480
 Ultrò. 475
 ulul-a, æ, f. 116
 Ululá-re, vi, tum. 388
 Umbilic-us, i, m. 134
 Umbr-a, æ, f. 60
 umbrós-us, a, um. 297
 Unci-a, æ, f. 219
 uncinul-us, i, m. 181
 Unc-us, i, m. 409
 unc-us, a, um. 331
 Und-a, æ, f. 67
 Unde. 228, 468
 Un-gere, xi, ctum. 449
 unguent-um, i, n. 213
 Ungv-is, is. 125, 137.
 ungu-l-a, æ, f. 123
 uni-o, ónis, m. 81
 Un-us, a, um. 299
 univ-ersum. 474
 Upup-a, æ, f. 112
 Urb-s, is, f. 233
 Urce-us, i, m. 195
 Urere, ussi, uftum. 374
 Ur-gére, si, sum. 438
 Urín-a, æ, f. 146
 Urn-a, æ, f. 199, 218
 urf-us, i, m. 126
 urtic-a, a, f. 86
 usque. 470
 us-us, ús, m. 500
 ut. 369, 471, 491
 ut-cunqve. 471
 ut-er, ta, rum? 399
 ut-erg, rag, umq. 299
 uter-us, i, m. uter. 121
 uterín-us, a, um. 326
 uti. 466
 uti, usus sum. 416
 util-is, is, e. 389
 uinam. 467
 utputa. 289
 uv-a, a, f. 177
 ux-or, óris, f. 227

V.

VAcáre. 440
 Vacc-a, æ, f. 122
 Vacillá-re, vi, tum. 397
 Vacu-us, a, um. 297
 Vada-re, vi, tum. 450

Va-dere, si, sum. 41
 Vad-um, i, n. 49
 Væ! 33
 Vaf-er, ra, rum 39
 Vagá-ri, tus sum. 27
 Vagin-a, æ, f. 38
 Vagi-re, vi, tum. 31
 Vagus, a, um. 47
 Valdè. 38
 Val-ere, ui, itum. 33
 Valg-us, a, um. 33
 Vall-is, is, f. 23
 Vall-um, i, n. 44
 Vanná-re, vi, tum. 20
 Vann-us, i, f. 34
 Van-us, a, um. 45
 Vap-or, óris, m. 15
 Vapulá-re, vi, tum. 40
 Var-i, órum, m. plur. 28
 Variát-us, a, um. 35
 Vari-us, a, um. 29
 Var-us, a, um. 20
 Va-s, dis, m. 41
 Vas, vasis, n. 10
 Vaf-a, órum, n. plur. 20
 Vast-us, a, um. 28
 Vat-es, is, m. 25
 Veltig-al, ális, n. 20
 Vect-is, is, m. 30
 Veget-us, a, um: vege. 34
 Vehemen-s, tis, o. g. 41
 Ve-here, xi, ctum. 48
 Vel-vel. 4
 Velá-re, vi, tum. 4
 Vel-es, itis, m. 41
 Velificá-re, vi, tum. 4
 Velitá-ri, tus. 4
 Velle, volui. 369, 4
 Vellere, velli, vulsum. 3
 Vellicá-re, vi, tum. 2
 Ve-lox, ócis, o. g. 206, 41
 Vel-um, i, n. 1
 Ven-a, æ, f. 1
 Vená-ri, tus sum. 1
 Venabul-um, i, n. 3
 Venál-is, is, o. g. 1
 Venat-or, óris, m. 4
 Vend-ere, idi, itum 4
 Venefic-a, a, f. 1
 Venén-um, i, n. 1
 Venera-rí, tus sum. 1

a, a, f. 259
ire, i, tum. 450
-er, ris, m. 134
ricul-us, i, m. 62, 144
tilá-re, vi, tum. 445
t-us, i, m. 62
st-us, a, um. 305
veris, n. 51
-er, eris, n. 152
erá-re, vi, tum. 409
-um, i, n. 222
472
undi-a, a, f. 151
éri, itus tum. 458
gere, fi, sum. 382
-nis, is, m. 104
-re. 383
-x, icis, m. 198
489
ere, ri, sum. 418
-es, is, m. 122
íc-a, æ, f. 153
á-re, vi, tum. 446
us, ús, m. 222
ere, ti, sum. 437
ex, icis, m. (capitú) 130
u, u, n. 175
m. 490
is, a, um. 341
ex, écis, m. 122
vefc-or, eris. 384
us, a, um. 320
-a, æ. 144
-a, æ, f. 117
-er-a, æ, f. 50
tili-o, ónis, m. 116
r, ra, rum. 161
-re, vi, tum. 446
-um, i, n. 200
is, is, f. 184, 410
-re, vi, tum. 410
-us, a, um. 323
-re, ui, itum. 407
-s, eris, o. g. 296
-us, a, um. 321
Vexá-re, vi, tum. 429, 451
Vexill-um, i, n. 275
Vi-a, æ, f. 200
Viát-or, óris, m. 200
Vib-ex, ícis, f. 154
Vibrá-re, vi, tum. 415
Vibríff-a, a, f. 132
Vic-es, ium, f. plur, vix. 282
Vici-a, æ, f. 89
Vicin-us, a, um. 297
Vicinus, i, m. 459
Vict-or, óris, m. 471
Victori-a, a, f. 275
Vict-us, ús, m. 226
Vic-us, i, m. 235
Videlicet. 472
Vi-dére, di, sum. 387, 467
Viden-s, tis, o. g. 330
Vidul-us, i, m. 201
Vidu-a, a, f. 231
Vidu-us, i, m. 231, 323
Vié-re, vi, tum. 437
Viét-or, óris, m. 199
Viét-us, a, um. 318
Vig-é-re, ui. 399
Vig-íl, ílis, m. 274
Vigilá-re, vi, tum. 399
Vigilan-s, tis, o. g. 429
Viginti 300
Vil-ís, is, e. 359
Vill-a, æ, f. 159
Vill-us, i, m. 121
Vi-ncere, ci, ctum. 433
Vin-ctre, xi, ctum. 433
Vincul-um, i, n. 409
Vindica-re, vi, tum. 462
Vine-a, a, f. 177
Vin-um, i, n. 176
Violá-re, vi, tum. 370
Vir, viri, m. 128
Vir-é-re, ús. 382
Vir-es, ium, f. Vis. 348
Virg-a, æ, f. 160
Virg-o, inis, f. 128
virid-is, is, e. 315, 338

Virt-us, útis, f. 277
Vis, vis, f. 45, 409
Visc-us, i, m. Viscum. 171
Visc-us, eris, n. 143
Vissre. 451
Vit-a, a, f. 103
Vita-re, vi, tum. 412
Vitil-ú, ús, e. 160
Vit-ís, is, f. 93, 177
Viti-um, i, ni 277
Vitric-us, i, m. 230
Vitriol-um, i, n. 76
Vitr-um, i, n. 81
Vit-a, æ, f. 180
Viul-us, is, m. 122
Vituperá-re, vi, tum. 407
Vi-vere, xi, ctum. 382
Viv-us, a, um. 321
Vix. 467
Vocal-ís, is, e. 335
Vorá-re, vi, tum. 461
Vociferá-ri, tus, sum. 406, 451
Vol-a, æ, f. 136
Volá-re, vi, tum. 385
Volúm-en, inis, n. 221
Volunt-as, atis, f. 148
Volupt-as, atis, f. 147
vol-vere, vi, útum. 435
vom-ere, ui, itum. 451
vomic-a, æ, f. 155
vorá-re, vi, tum. 425
vo-vére, vi, tum. 465
Vot-um, i, n. 465
Vo-x, cis, f. 335, 495
Vulgár-is, is, e. 350
Vulg-us, i, m. & n. 255
Vuln-us, eris, n. 152
Vulp-es, is, f. 125
Vult-ur, uris, m. 114
Vult-us, ús, m. 329
Z.
ZEl-us, i, m. 150
Zingib-er, eris, n. (zinziber) 174
Zizani-a, æ, f. 92

FINIS.

ACHTAENS des PORTAELS

APPENDIX VESTIBULI,

Begrijpende :

Continens :

- I. Heylige Oeffeningen der Leerlingen.
 Sacra Exercitia Tirorum.
- II. Kinderlycke Sede-kunste.
 Puerilem Ethicam.
- III. Eenen Doorzmaeck veelberhande Onderwijfinge
 Prægustum variaz Eruditionis.

I.

HEYLIGE OEFFENINGEN

Der Leerlingen.

DE gront der Religie is in dese
 woorden Gods tot Abzaham.
 Genes. 17. 1. ende 13. 1.

- I. Ick ben Godt de Almachtige.
- II. Wandelt voor mijn / ende zyt
 oprecht.
- III. En ick sal uwen schilt zyn / u
 loon seer groot.

Dat is

- I. Geloof in my : Hier wordt ghe-
 gront-vest het **G E L O O F**.
- II. Lieft my, en weest my gehoorsaem:
 Hier de **A F F E C T E**.
- III. Verwacht van my alles goets, hier
 en in eeuwigheyt: Hier de **H O P E**.

I.

Kortvervat des Christlijcken GELOOFS.

1. Ick geloof in Godt den Va-
 der/den Almachtighen Schep-
 per des Hemels ende der Werden.
2. Ende in Jesum Christum / sijn-
 nen eengeborenen Zone/onsen Heere.
3. Die ontfangen is van den Heyl-
 gen Geeste / geboren uyt de Maaget
 Maria.
4. Beleden heeft onder Pontio Pi-
 lato : is gekruyst / gestoroven / begraven ;
 nedergebaelt ter Hellen.

SACRA EXERCITIA

Tirorum.

Fundamentum Religionis est in
 verbis Dei ad Abrahamum, C
 17. 1. & 15. 1.

- I. Ego sum Deus Omnipotens.
- II. Ambula coram me, & esto
 ger.
- III. Et ego ero tuus clypeus, tua
 valde magna.

Hoc est

1. Crede in me : Hic fundatur
D E S.
- II. Ama me, & obsequere mihi :
CHARITAS.
- III. Expecta à me omnia bona, hinc
 aeternum : Hic **S P E S**.

I.

Symbolum Christianæ FIDEI

1. **C**redo in Deum Patrem, &
 potentem Creatorem Cae-
 Terræ.
2. Et in Jesum Christum, Filium
 unigenitum, Dominum nostrum.
3. Qui conceptus est de Spiritu S
 natus ex Maria virgine,
4. Passus est sub Pontio Pilato :
 fixus, mortuus, & sepultus : desce
 inferna.

Nis yemande spzecht / swijgt ghy :
 Nis hy u pers seght / luyfter toe :
 Nis hy u pers gebiet / gehoorfaemt.
 Wilt u niet roemen :
 Ende en zijt niet vermeten ofte
 hoovaerdigh.
 Zijt allen menschen vriendvaer-
 digh, niemanden lief-koosig :
 Dacht u ban te vleyen.
 Te jocken is geoozlooft / doch heus-
 lijck :
 Doch te lachen , doch niet te scha-
 teren :
 Deest verderg GERECHTIG !
 Niets / dat eens anders is / en begeert
 deel min en steek het.
 Een Dief berœlt den dief-stal :
 Of hanght aen de Galge.
 Ghy dan / soo ghy pers behoefteigh
 zijt, eyscht het :
 Soo 't u gegeven wort , neemt het /
 en dancket.
 Dat ghy ontleent hebt / geest we-
 derom :
 Gene ghy beloofst hecht / dat doet.
 Een gave wort gegeven om niet :
 Een prijs booz dienste ;
 Een loon booz verdienste
 Doch moet ghy KLOECKMOE-
 DIGH zyn :
 Tot den arbeyd inll-baer digh /
 Latende de ledighey : aen de luy-
 aerts.
 Soo ghy pers wilt onderwinden /
 So moet ghy 't eerst ondersoeckē.
 End' als dan de saecke aengach ,
 En niet langer dzalen.
 Geluck is ongestadigh ,
 Zenght by verscheyde gevallen /
 dickmaels droevige.
 Demelcke de GEDULDIGE lijdt ;
 De hlepnoedighe besucht / be-
 schzept / behuipit.
 Deest oock GOEDERTIEREN en
 barmhertigh.
 Den eyshende geest, so gy 't hebt :
 Den elendigen helpt , so ghy kunt.
 Deest u yemande ongelijck ghedaen ?
 vergheeft hem de schuldte.
 heb ghy yemandt aenftoor gegeven ?
 stelt hem te vreden / en ver-
 sent hem.

- 14. Quum quis loquitur, tace :
 Quum tibi quid dicit, ausculta :
 Quum te quid jubet, obtempera.
- 15. Noli te jactare :
 Neque sis arrogans aut superbus.
- 16. Omnibus esto comis, nemini blas-
 dus :
 Cave adulari.
- 17. Jocari licet, sed urbanè :
 Etiam ridere, sed non cachinnari.
- 18. Esto porro JUSTUS !
 Nihil alieni appete,
 Multo minus furare.
- 19. Fur pendit furtum :
 Aut pendet in patibulo.
- 20. Tu ergo, si quæ te egès, posce :
 Si datur, sume & gratias age.
- 21. Quod mutuo accepisti, reddè :
 Quod promissisti præsta.
- 22. Donum datur gratis ;
 Præmium pro officio ;
 Merces pro merito.
- 23. Debes etiam esse FORTIS :
 Ad labores alacer,
 Linqvendo otium ignavis.
- 24. Si quid vis conari,
 Debes prius contrari :
- 25. Et tum rem aggredi ;
 Nec amplius cunctari.
- 26. Fortuna est inconstans,
 Ad fert varios casus,
 sæpe trifles.
- 27. Quos PATIENS tolerat ;
 Pusillanimus gemit, fleret, ejulat.
- 28. Esto & BENIGNUS, ac
 misericors.
- 29. Postulanti da, si habes ;
 Misero optulare, si potes.
- 30. La sit te quis? Condona ei culpam.
- 31. Offendisti tu aliquem? Pasa illum, &
 placa.

- 32. Het is een sijn saecke sijn tooz u te bedingen :
De misdadige te verschoonen /
En de sineckende te vergebē.
- 33. So ghy VRIENDEL YCK sult zjn/
Sult gy de mensche liefstallig wese.
- 34. Weest dan uwen Oversten gehooz-
saem :
Um's gelijcken gedensfigh :
Uw' minste gespraeksaem.
- 35. Zoetet die u ontmoeten ,
Die u groeten/ groet die wederom.
- 36. Antwoort den gene die u bzaegen /
De outetende onderrichtet ,
De droehige troofet.
- 37. Benydet niemanden / zijt gunstigh
aen alle /
Dient wien ghy kunt /
En ghy sult alle vromen behagen.
- 38. De vrienden sullen u lieben / en de
vyanden en sullen u niet konnen
haten.
- 39. Spreekt altoos de waerheit ,
Wilt niet liegen.
- 40. Daert wel / en neemt dese stucken
maer.

- 32. Pulchrum est cohibere iram :
Parceret delinquenti ,
Et condonare deprecanti.
- 33. Si fueris H U M A N U S .
Eris hominibus amabilis.
- 34. Esto igitur Superioribus obediens :

*Aequalibus officiosus :
Inferioribus affabilis.*
- 35. Saluta obvios ,
Salutantes te resaluta.
- 36. Interrogantibus Responde ,
Ignaros informa ,
Maestros solare.
- 37. Invide nemini , fave omnibus ,

*Servi, cuiusque potes ,
Et placebis bonis omnibus.*
- 38. Amici te diligant , nec inimici ,
runt odisse.
- 39. Loquere semper vera ,
Noli mentiri .
- 40. Vale , & hac observa.

I I I .

EEN VOORSMAECK

Veelderhande Onderwijfinge.

- 1. W At is een vernuftigh Schepfel ?
De Mensch.
- 2. Waerom ? Om dat hy tellen/meten/
en wegen kan.
- 3. Konnen dat d'onvernufstige Dieren ook
niet ? Neense.
- 4. Want God heeft alle dinghen ghes-
chepen in Getalle, Maet, Gewich-
te : en heeft in den Mensche/als
sijnen beelde/ gestelt der saecken
Getallen, Maeten, Gewichten.
- 5. Leert my tellen ? Ick sal u leeren :
Hooz eerst der Getallen tekenen
kennen en noemen.
Daer-na Bytellen : dan Wegtellen :
Opdelijck Vermenighvuldigen.
- 6. Hoe worden de Getallen uytgedruckt ?
Alfus ; siet en hoozt,

P R A E G U S T U

Varia Eruditionis.

- 1. Q Va est rationalis Creatura ?
Homo.
- 2. Q rare ? Q via scit numerare , m
rare , ponderare.
- 3. Nesciunt hoc bruta etiam ? Nesciunt
- 4. Nam Deus condidit omnia Num
Mensura. Pondere : indiditque
mini , tanquam imagini suar
rum Numeros , Mensuras , F
ra.
- 5. Doce me numerare ? Docēbo :
Primum Numerorum chara
nosse , & nominare.
Deinde Addere : tum Subtrahere
Tandem Multiplicare.
- 6. Quomodo exprōmuntur Numeri ?
modo : Vide , & audi.

10. Leert my de Vermenighvuldiging?
 Ich sal / leert de selve aldus uyt
 dese Tabelle.

Eenmael Semel.	$\left. \begin{matrix} 1 \\ 2 \\ 3 \end{matrix} \right\}$	is est	$\left. \begin{matrix} 1 \\ 2 \\ 3 \end{matrix} \right\}$
Tweemael Bis	$\left. \begin{matrix} 2 \\ 3 \\ 4 \\ 5 \\ 6 \\ 7 \\ 8 \\ 9 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 4 \\ 6 \\ 8 \\ 10 \\ 12 \\ 14 \\ 16 \\ 18 \end{matrix} \right\}$
Dreemael Ter	$\left. \begin{matrix} 3 \\ 4 \\ 5 \\ 6 \\ 7 \\ 8 \\ 9 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 9 \\ 12 \\ 15 \\ 18 \\ 21 \\ 24 \\ 27 \end{matrix} \right\}$
Viermael Quater	$\left. \begin{matrix} 4 \\ 5 \\ 6 \\ 7 \\ 8 \\ 9 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 16 \\ 20 \\ 24 \\ 28 \\ 32 \\ 36 \end{matrix} \right\}$

10. Doce me *Multiplicationem*?
 Docēbo, discē eam sic ex hac
 bella.

Dijfmael Quinqvies	$\left. \begin{matrix} 5 \\ 6 \\ 7 \\ 8 \\ 9 \\ 10 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 25 \\ 30 \\ 35 \\ 40 \\ 45 \\ 50 \end{matrix} \right\}$
Sexmael Sexies	$\left. \begin{matrix} 6 \\ 7 \\ 8 \\ 9 \\ 10 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 36 \\ 42 \\ 48 \\ 54 \\ 60 \end{matrix} \right\}$
Sehemael Septies	$\left. \begin{matrix} 7 \\ 8 \\ 9 \\ 10 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 49 \\ 56 \\ 63 \\ 70 \end{matrix} \right\}$
Achtmael Octies	$\left. \begin{matrix} 8 \\ 9 \\ 10 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 64 \\ 72 \\ 80 \end{matrix} \right\}$
Negēmael Novies	$\left. \begin{matrix} 9 \\ 10 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 81 \\ 90 \end{matrix} \right\}$
Tienmael Decies	$\left. \begin{matrix} 10 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 100 \end{matrix} \right\}$
Tienmael Decies	$\left. \begin{matrix} 100 \end{matrix} \right\}$	zijn sunt	$\left. \begin{matrix} 1000 \end{matrix} \right\}$

Anderē dinghen van de Getallen,
 Maeten, en Gewichten sult ghy el-
 ders leeren inde Gheeken-konst.

11. Wat is de Reecken-konst?
 De konst van Reekenen: een
 van de vrye konsten.
12. Hoe veele vrye konsten zijnder?
 Men telt 'er seiven/ in dese or-
 der.

1. Letter-konst / Grammatica.
2. Vernuft-konst / Dialectica.
3. Rede-konst / Rhetorica.
4. Singh-konst / Musica.

(De his sunt vulgares versiculi:)

G R A M. loquunt, D I A. vera docet, R H E T. verba colorat,
 M U S. canit, A R. numerat, G E O. ponderat, A S T. colit astr

13. Sullen wy dan dit alles leeren?
 Alles / en veel meer: om dat God
 sijn Weelt gemaecht heeft aller
 dingen begrijpelijk.
 End' overmits verschende dingen

Alia de numeris, mensuris & po-
 ribus discēs p̄d̄tea alibi, in Arith-
 tica.

11. Quid est *Arithmetica*?
 Ars numerandi: una ex liberali-
 artibus.
12. Quot sunt liberales Artes?
 Septem numerant, hoc ordine.
5. Gheeken-konst / Arithmetica.
  6. Meet-konst / Geometria.
  7. Sterre-konst / Astronomia.

13. *Omniane ista discemus*?
 Omnia, & longē plura: quia
 suam imaginem fecit omnia
 p̄acem.
 Et quia varia obveniunt in vita

in 't leven hoop-komen / moet
men geens dings ontwetent zijn
met schade.

odt helpe ons!

God helpt den neerstigen en bid-
denden.

Villen wy getallen soecken in saeken?
Geschiede; (want sy oeral ver-
stroeyt zijn.)

eght my: Wat isser een?

en is Godt / een werelt van hem
geschapen.

en yder mensch is een persoon:

en is 't geschreyen woozt Gods /
de Bybel.

Welcker dingen zijn twee?

Twee zijn des menschen deelen /
lichaem ende ziele.

Twee Verbonden met de Men-
schen/het oude en het nieuwe.

Twee Tafelen des Wets.

Welcker dingen zijn drie?

Orie personen in der Godtheyt/de
Vader / Soon / H. Geest.

Orie deelen des sichtbare werelts/
de Hemel/d' Werde/de Zee.

Orie levens standē: de hercklijcke/
de Borgerlijcke/de Hupslycke.

Ende orie Christen Hoogh-tijden
ofte Feesten. Kerstijdt / Paes-
schen / Pincxter.

Ende orie dingen die de Mensch
altijt te betrachten heeft.

melijck / { 't Begaene quaet.
die hoop- { 't Daegelatene goet.
zijn. { De verloorene tijdt.

orie { Des lebens kortheyt.
egē- { Des zaligh worden / wa-
zijn. { righeyt.
{ Der gene die zaligh sullen
worden kleyn getal.

ndelijck { De Doot.
/die toe- { Het Gozdeel.
vende { De Hemel ofte de Hel-
le.

Welcker dingen zijnder vier?
Wier gemesten der Werelt:
Het Oosten / Zuyde / Westen / Hoop-
den.

est ignorandum noxiē.

14. *Deus nos juvet!*

Deus juvat diligentes, & orantes.

15. *Volumus ne numeros quæret in rebus?*
Fiat: (sunt enim ubiqve sparsi.)

I. *Dic mihi: Quid est unum?*

Unus est Deus, unus mundus ab ipso
creatus.

Unus quisque homo est una persona:

Unum Dei Verbum scriptum,

Biblia.

II. *Quæ sunt duo?*

Duæ sunt Partes hominis, Corpus &
Anima.

Duo Testamenta Dei cum homini-
bus, vetus & novum.

Duæ Tabulæ Legis.

III. *Quæ sunt tria?*

Tres personæ in Deitate, Pater, Filius,
Sanctus Spiritus

Tres partes visibilis mundi, Cælum,
Terra, Mare.

Tres vitæ status: Ecclesiasticus, Poli-
ticus, Oeconomicus.

Et tria festa Christianorum. Natalis
Christi, Pascha, Pentecoste.

Et tria homini semper meditanda:

Nempe tria præ- { Malum commissum.
terica. { Bonum omissum.
{ Tempus amisum.

Et tria præsentia. { Vitæ brevitatis.
{ Salvandi difficultas.
{ Salvandorum pau-
citas

Denique tria { Mors.
futūra. { Judicium.
{ Cælum aut Gehenna.

IV. *Quæ sunt quatuor?*

Quatuor Plagæ Mundi:

Ortus, Anser, Occasus, Sep-
tentrion.

En hier getyden des Jaers :
De Lente/ de Sommer/ de Herfst/ de Winter.

End' vier Evangelisten :
M. Matthæus/ Marcus/ Lucas/ Johannes.

End' in de Hooge-schule vier Vermogentheden (ofte hoge kunstē.)

De Wysheyt/ liefde/ de Geneeskunst/

De Rechts-geleertheyt/ de Godsgeleertheyt.

En in de derde Werck-woort-bayginghe hier woorden die in de Gebieds-wijse de E. zijn verwerpende / aldus :

(Dic.) Segge uw gebeden sonder ophouden : (Duc.) Voert een leven sonder schult :

(Fac.) Doet wijslyck u werck : (Fer.) Draegt geduldigh uwē last.

V. Welcker dingen zijnder vijf ?

Wys Sinnen in een Vier :
't Gehoor/ 't Gesicht/ de Smaeck/ de Reuck/ 't Geboel.

Ende vijf vingeren in 's menschen handt :

De Dupm/ de Wyfer/ de Middelvinger/ de Ringh-binger/ ende Doz-binger.

Ende vijf Boecken Moysis :
Der Geboozt-boeck/ der Uyttocht-boeck/ der Lebit-boeck/ der Cal-boeck/ des Wets Weberhael-boeck

VI. Welcker dingen zijnder ses ?

Ses Menschen getyden :
d' Onmondige kindsheyt/ de kindstandt/ de Jeught/ de Jongelincschap/ de Manlyche Standt/ de Ouderdom.

VII. Welcker dingen zijnder seven ?

Seven dwael-sterren in den Hemel : en seven daghen in de wecke.

De Maen/	Luna :	☾
Mercurius-sterre/	Mercurius :	☿
Venus-sterre/	Venus :	♀
De Sonne/	Sol :	☉
Martens-sterre/	Mars :	♂
Jobis-sterre/	Jupiter :	♃
Saturnus-sterre/	Saturnus :	♄

Et quatuor partes anni.
Ver, æstas, Autumnus, Hyems.

Et quatuor Evangelistæ.
D. Mathæus, Marcus, Lucas, Johannes.

Et in Academia quatuor Facultates (seu majores Artes :)
Philosophia, Medicina.

Juris prudentia, Theologia.

Et in tertia Conjugatione verborum quatuor verba, in Imperativo do E. abjicientia, sic :

D I C sine fine preces : Vacuam D crimine vitam :

F A C sapienter opus : F E R patet onus.

V. *Quæ sunt quinque ?*

Quinque Sensus in Animalibus.
Auditus, Visus, Gustusque, Olfactus.

Et quinque digiti in manu hominis

Pollex, Index, Verpus, Annu & Auricularis.

Et quinque libri Moysis :
Genesis, Exodus, Leviticus, Num Deuteronomium.

VI. *Quæ sunt sex ;*

Sex ætates hominis :
Infantia, Pueritia, Adolescentia, ventus, Viriliitas, Senectus.

VII. *Quæ sunt septem ?*

Septem Planætæ in Cælo : Septem dies in Septimana.

Son	} dagh. Dies	} Solis,			
Maen			} Lunæ		
Dings				} Martis	
Woens					} Mercurii
Donder					
Dyp	} Veneris				
Sater		} Saturni			

ven wonderen der Werelt (dat is wonderlike gebouwen) zijn mel eer getelt.

De Egyptische Cooren-graben.
De Sonne- siupl in de haben van Rhode.

De Baack-toorn.
De Muren van Babylon.
De Tempel der Dianen tot Ephesien.

Des Konulcks Mausolt Graf.
't Beelt vā Jupiter Olympius.
't Konincklyc huys vā Cprus.
nde de seben Wyse van Griec-ken-landt / met hare wyse spyncken.

Solon : Niet te veel.
Chilo : De tonge loope niet 't ge-
moet te hooren /

Pitacus : Onderwyft / en leert
't beste.

Bias : Overpeynst / daer nae doet.
Periander : Den digt is niet on-
mooghlyck. (goet.

Cleobulus : Mate is overal seer
Item : Houd anderen veel te goe-
de / u selfs uter.

Thales : Kent u selven. Ende :
Een ding dat treflick is berkieft.

Welcker dingen zijnder acht ?
cht hoecken in een Acht-hoeck.
Item acht Saligheden.

Want Christus pzynt salig. Matt.
5 : 1.

de armen / de treurenden / de sachte-
moedigen /

de hongerige en dorstige nae de ge-
rechtigheyt /

de barmhertigen / en reyn van her-
ten / (den.

de bzeetsame / en die onnoosel sp-
Welcker dingen zijnder negen ?

egen Christus een getal beteyc-
kenende. 1/2/3/4/5/6/7/8/9/0.

Welcker dinghen zijnder tien ?
ten Vingeren en Teenen aen beyde
de handen en voeten.

in tien Geboden Godts.
Welcke zijnder elve ?

it is een ongeluckigh getal) en
wozt in de dingen niet ghebon-
den / 't zy dan dat gebreck aen-
gemerckt wozt / als ;

Septem miracula Mundi (id est , mira-
culosa structura) fuerunt olim nu-
merata.

1. Aegyptiæ Pyramides.
2. Colossus Solis in Rhodo.

3. Pharia turris.
4. Muri Babylonii.

5. Templum Dianæ Ephesiæ.

6. Sepulchrum Regis Mausoli.
7. Simulacrum Jovis Olympii.

8. Regia Cyri.
Et septem Sapientes Græciæ , cum suis
sapienter dictis.

1. Ne quid nimis.
2. Ne lingua præcurrat Mentem.

3. Doce , & disce meliora.

4. Cogita , deinde fac.
5. Industriæ nihil impossibile.

6. Modus ubiqve optimus.

Item : Ignosce aliis multa , tibi ni-
hil.
7. Nosce te ipsum. Et :
Unum præclarum elige.

VIII. Qua sunt Octo ?
Octo anguli in Cubo.
Octo item beatitudines.

Christus enim pronunciat beatos. Matth.
5 : 1.

Pauperes , Lugentes , Mites ,
Esurientes ac Sitientes Justitiam ,

Misericordes , & Mundos corde ,
Pacificos , & qui Innocentes patiuntur.

IX. Qua sunt novem ?
Novem Cifra numerum significantes.

X. Qua sunt decem ?
Decem digiti utriusqve manus , & pe-
dis.

Et decem Præcepta Dei.
XI. Qua sunt undecim ?

Infelix est numerus , non reperitur in
rebus , nisi cum defectus notatur ,
ut :

Elf

Elf Apostelen / Judas uytgenomen.

XII. Welcker dingen zijnder twaelf?
 Dele/want het een volle getal is/en
 der halven volkomen/als:
 Twaelf Maenden in 't Jaer:
 Twaelf Oud-Vaders:
 Twaelf Apostelen:
 Twaelf Artichelen des Geloofs.

Wat meer?

Niets nu: genoegh booz d'eerste
 Crap.

Ghy hebt een smaech der geleert-
 heyt.

Siet dan toe / dat ghy der Letter-
 kunst bebhuyticht

Doch meer der Zeden /
 Meest ban al der Godsaligheyt.

Want de Godsaligheyt heeft de be-
 lofte deses en des toekomenden
 Lebeng. 1. Tim. 4: 8.

Als ghy in de deure der saecken/ en
 Calen sult in-getreden zyn/sult
 ghy meer hier ban binden.

Doch eer ghy gaet / bidt met mi.

O Ntfermt u onser, Jesu Christe, goe-
 dertiere ne Saligmaker: geeft kenni-
 se, geeft Godsaligheyt, geeft Saligheyt,
 Gebenedijt van Eeuwigheyt, tot Eeu-
 wigheyt, Amen.

Undecim Apostoli, demis Judas.

XII. *Qua sunt duodecim?*

Plurima, est enim plenus numerus,
 que perfectus, ut;

Duodecim Menses Anni:

Duodecim Patriarchæ:

Duodecim Apostoli:

Duodecim Articuli Fidei.

Quid amplius?

Nihil nunc: satis primo gradu.

Habes gustum eruditionis.

Vide igitur, ut studeas Literis.

Magis tamen Moribus;

Maximè Pietati,

Quia pietas habet promissionem
 & futuræ vitæ. 1. Tim. 4: 8.

Ingressus in Jannam Rerum, & Li-
 rum, plura de his invenies.

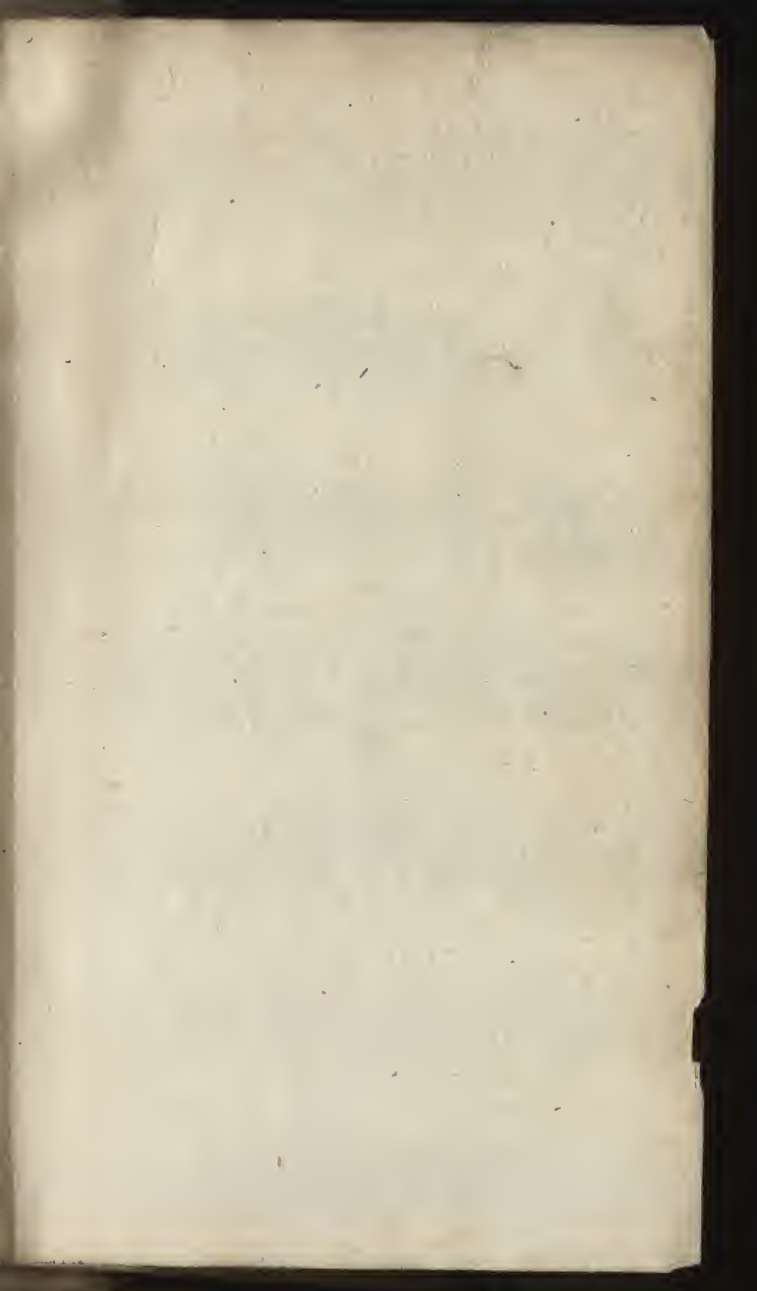
Antequam verò abeas, ora mecum

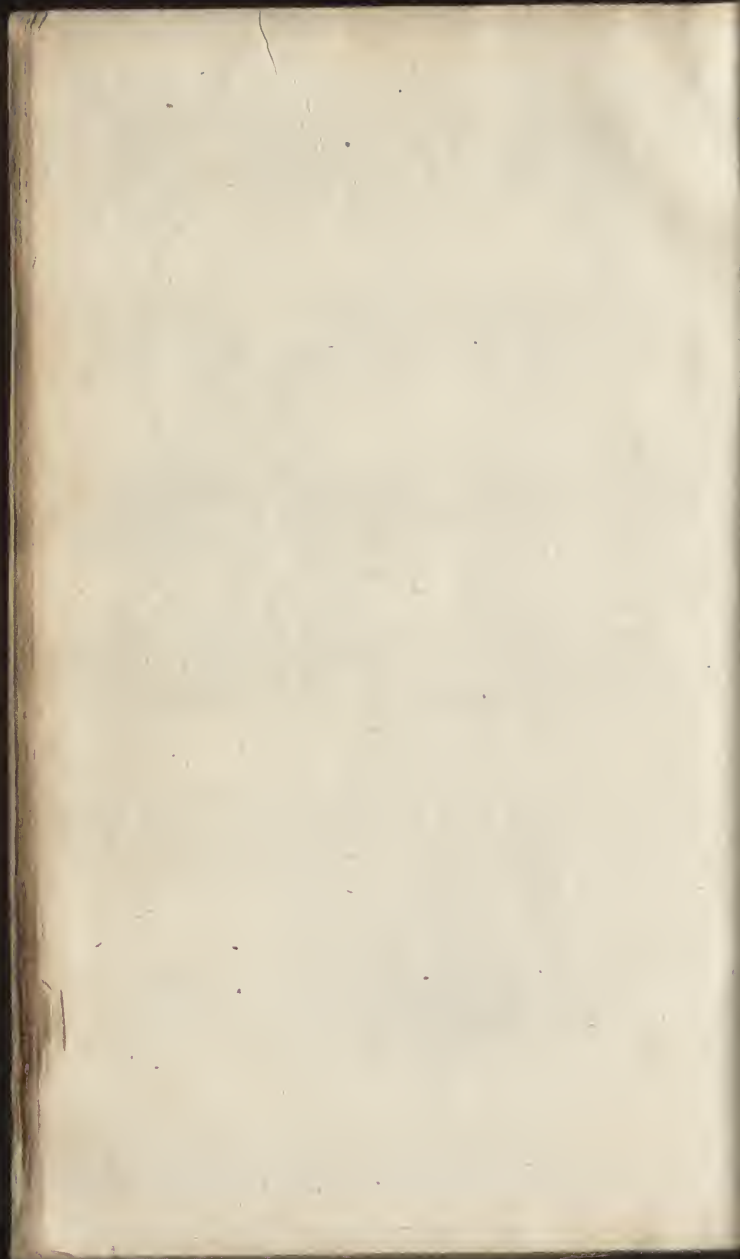
*M*iserere nostri, Jesu Christe, be-
 Salvador: da Scientiam, da Piet-
 da Beatitudinem, Benedicte in
 seculorum, Amen.

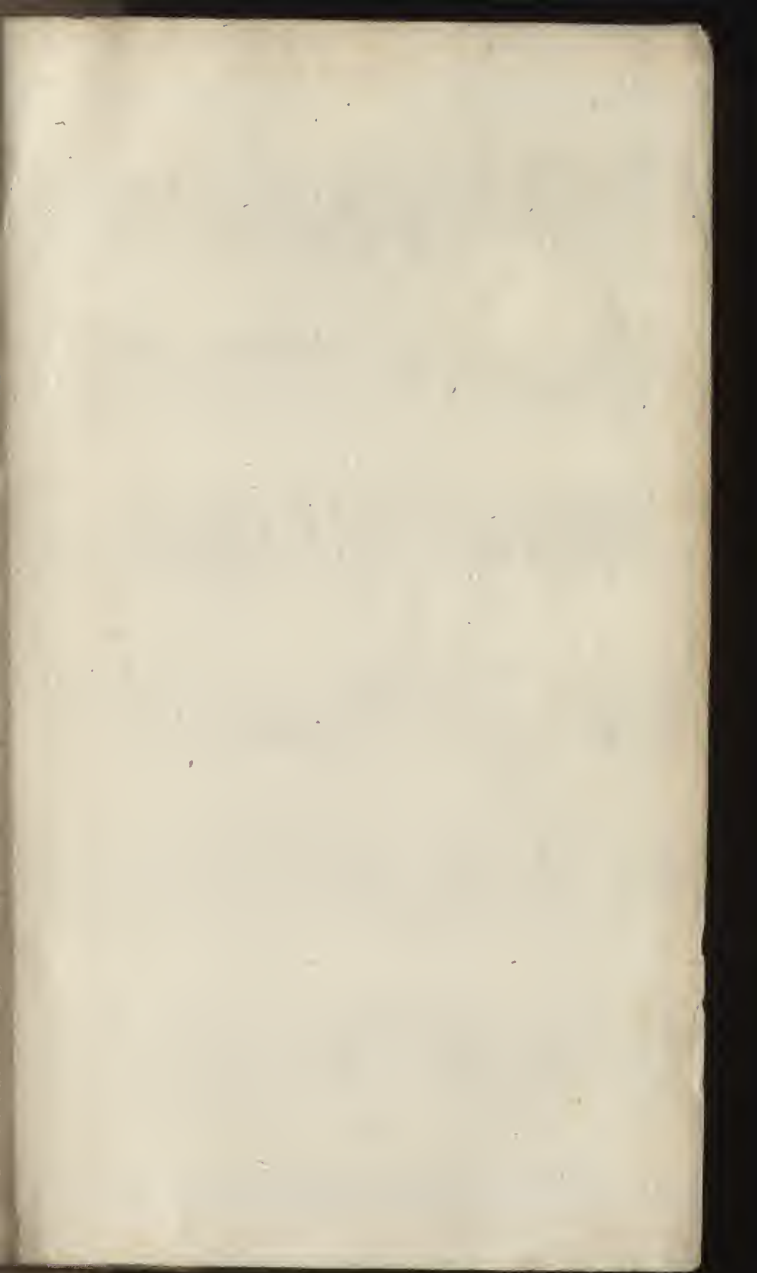
Parvis imbutus tentabit grandia tutus.

F I N I S.

front, (14),

